

# Plautdietsche Läsunge



## Low German Readings

D. E. Copre (Ed.)

Draft May 4, 2019

Plautdietsche Läsunge – Low German Readings – 2019.  
D. E. Copre (Ed.)

An electronic copy will be available at [www.plautdietsch-copre.ca](http://www.plautdietsch-copre.ca).

Permissions to use copyright material are gratefully acknowledged as follows:\*

Mennonitische Post, Steinbach MB, for a selection from "P. J. Klassen, Die Geschichte des Ohm Klaas, 1986."

RTV, Archiv Press, Edmonton, for a selection from "Gerhard Ens, Dee easchte Wienachten enn Kanada enn aundre Jeschichten, 2011."

Derksen Printers, Steinbach MB, for a selection from "Reuben Epp, Plautdietsche Schreftsteckja, 1972."

Jack Thiessen for selections from "Victor Peters, Jack Thiessen, Plautdietsche Jeschichten, Gespräche - Interviews - Erzählungen, 1990."

Dora Dueck, Delta, BC, for a selection from "Dora Dueck, Under the Still Standing Sun, 1989."

Verein fuer Geschichte und Kultur der Mennoniten in Paraguay, Loma Plata, for a selection from "Peter P. Klassen, Immer Kreisen die Geier, 1983."

Manitoba Mennonite Historical Society for the selection from "The Collected Works of Arnold Dyck, Volume III, Edited by Al Reimer, 1988 - Nofädmasch pp. 109-121." MMHS retains the copyright for the Collected Works.

CMU Publications, Winnipeg MB, for a selection from "V. G. Doerksen (Ed.), Fritz Senn, Gerhard Johann Friesen, Gesammelte Gedichte und Prosa, 1987," and for selections from "Hans Rempel, Waffen der Wehrlosen, Ersatzdienst der Mennoniten in der UdSSR, 1980."

Plett Foundation, Winnipeg MB, for the selection "Ernest Braun, My Grandmother's Song, Plett Foundation Preservings 10, June 1997, pp. 43-46."

The permission to publish the Low German translation on [www.plautdiesch-copre.ca](http://www.plautdiesch-copre.ca) of pages 291-299 of the book: "Helmut T. Huebert, Hierschau: An Example of Russian Mennonite Life, Springfield Publishers, Winnipeg MB, 1986," is gratefully received from the Centre for Mennonite Brethren Studies, Winnipeg.

\* Additional details are provided in the Sources-Kjawle section on P. 108.

Cover Photo Credit: Arrival of Canadian Mennonite settlers in Mexico.

J. M. Fehr, Another page in Mennonite History, Swift Current, p. 13, 2014. With kind permission.

Translation of Plattdeutsch, English and High German texts to Plautdietsch ('Zacharias Orthography without the n') and conversion of texts from other Low German Orthographies to 'Zacharias Orthography without the n' - D. E. Copre.

All rights reserved.  
Ottawa, 2019.

## Enhault

Introduction - Vääuwat		4
1. Stromtiet - de Utroop	Fritz Reuter	8
2. Een Sindach en 1840 opp de Insel Chortitza	Cornelius Hildebrandt Sr.	14
3. Gott sitt de Woarheit, wacht oba	Leo Tolstoy	23
4. Oom Klaas	Peter J. Klassen	29
5. Niejoa en Dietschlaunt	Gerhard Ens	33
6. Mejales, stalt de Laump em Fensta	Reuben Epp	37
7. Daut Brutkjeet	Jack Thiessen	39
8. Aunkunft en Puerto Casado	Dora Dueck	42
9. Jerecht em Darp Gnadenau	Peter P. Klassen	47
10. Vebrääkjasch	D. E. Copre	53
11. Nofädmasch	Arnold Dyck	60
12. Joamoakjtsfoat	Fritz Senn	66
13. De Mennonitische Oost Resarw	Marchioness of Dufferin	70
14. Daut Leet von miene Groosmame	Ernest Braun	73
15. Ut mien Läwe	Victor Peters	78
16. Mort en Hierschau	Helmut T. Huebert	88
17. Khortitza en Septamba 1919	Dietrich Neufeld	92
18. Wäaloos em Marxisten Sibirjen	Hans Rempel	98
19. Wäaloos em Tweeden Weltkjrigh	Hans Rempel	104
Sources - Kjwale		108
Bibliography - Bibliografie		109

## Introduction – Vääuwat

This collection of short stories, real life accounts, and other literary works was written by an array of authors, mostly of Mennonite background. The selection of works was intended to include representatives from various epochs, geographical regions, literary styles, and viewpoints. A common element of all contributions is the language; all works were written in or translated to Plautdietsch. Plautdietsch, the mother tongue of the Russian Mennonites, still has a number of written forms; the 'Zacharias orthography without the terminal n' is used herein. A primary reason for issuing this collection is to provide reading material for a Plautdietsch language course. A short introduction to the individual contributions follows.

Dise Saumlunk von Korte Jeschichte, Berechte uitem werkjlichen Läwe, un aundre literarische Schrefte wort von eene Rieej von Schrefstalasch jeschräwe, mieeschtens von mennonitischen Hinjagrun. De Utwol von de Biedrachs sull Vääbildla von veschiedne Tiede, Geografie Jebiete, schreftlische Sorte und Aunsechte toopbrinje. Daut Jemeensoma von aule Schrefte es de Sproak. Aule Woakje sent en Plautdietsch jeschräwe ooda doahan äwasat. Plautdietsch, de Muttasproak von de rusche Mennonite, haft noch miere jeschräwne Forme; hia woat de 'Zacharias Ortografie one daut n aum Enj' jebrukt. Een Grunt fa dise Saumlunk to drecke es om Läse Materiöl fa eenen Plautdietschen-Sproak Kursus reed to moake. Doa folcht eene korte Enleidunk to de eenselne Biedrachs.

### 1. Stromtiet - The auction – Fritz Reuter

This contribution is the first chapter of a book about a tenant farmer living in northern Germany some years after the Napoleonic wars. It details his difficulties as he simultaneously copes with the death of his wife and bankruptcy.

### Stromtiet - De Utroop – Fritz Reuter

Dis Biedrach es daut ieeschte Kapitel von een Buak äwa eenen Pajchta en Nuaddietschlaunt dee eenje Joare no de Napoleonische Krijj läwd. Dee beschrift siene Schwierichkjeite, aus hee to jlikje Tied metem Doot von siene Fru un daut Vebuare von siene Wirtschoft haundle mott.

### 2. A Sunday in 1840 on the island of Chortitza – Cornelius Hildebrandt Sr.

This contribution comes from a descendant of the famous Danzig delegate Höppner, who paved the way for the Mennonite emigration to Russia. This story describes the events experienced by the inhabitants of Khortitza Island as they attend a church service on a Sunday morning and a wolf hunt in the afternoon.

### Een Sindach en 1840 opp de Insel Chortitza – Cornelius Hildebrandt Sr.

Dis Biedrach staumt von eenem Nokoma von däm beriemden Danzig Deleget Hoepner, dee de mennonitische Utwaundrunk no Russlaunt mäajlich muak. Dise Jeschicht beschrift de Vääkome, dee de Enwonasch von de Insel Chortitza beläwe, aus see eenen Sindach Morje eenen Gottesdeenst un aum Nomeddach eene Wulf Jacht metmoake

### 3. God sees the truth, but waits – Leo Tolstoy

This contribution is one of the great Russian novelist's short stories about Czarist times. It tells of the effect of a shady background and superstition on the life of a traveling businessman, who has the misfortune of being in the wrong place when a murder is committed.

### Gott sitt de Woarheit, wacht oba – Leo Tolstoy

Dis Biedrach es eene von de korte Jeschichte von de Zaaretiet von disem beriemten Ruschen Schrefstala. Doarenn woat vetalt von de Nofolje von eene schautje Lävensjeschicht un Äwagloowe opp daut Läwe von een reisenden Jeschaftsmaun, dee daut Onjlekj haft, aum faulschen Uat to senne, aus een Mort begone woat.

4. Oom Klaas – Peter J. Klassen

This contribution is the first part of a novel written by a well-known Russian Mennonite author. It recounts an event in the life of a spoiled rich man's son as he approaches marriage age.

Oom Klaas – Peter J. Klassen

Dis Biedrach es daut ieeschte Poat von eenem mennonitischen Romaunschreft, dee von eenem bekaunden Rusch-mennonitischen Schreftstala jeschräwe wort. Dee vetalt von eene Erfoarunk em Läwe von däm vewanden Sän von eenen rikjen Maun, aus hee aul Kjast moake well.

5. New Year in Germany – Gerhard Ens

This contribution is a chapter of a book that describes the experiences of Mennonite refugee children who find themselves in a strange new land. It tells of a boy from a family which narrowly escaped from Siberia, traveled to Germany via Moscow, and is now seeking immigration papers to Canada.

Niejoa en Dietschlaunt – Gerhard Ens

Dis Biedrach es een Kapitel von een Buak, daut de Erfoarunge von mennonitische Flichtlinkjkskinja beschrift, dee sikj en eene framde niee Heimat befinje. Dee vetalt de Jeschicht von eenem Jung von eene Famielje, dee ut Russlaunt no Dietschlaunt jeflicht es, un nu no Enwaundrunks Papiere no Kanada wacht.

6. Girls, place the lamp in the window – R. Epp

This contribution is one of the famous stories of a renowned Mennonite linguist. It is the story of a simple kindness that has a major effect on a settler who is forced to travel through a raging blizzard.

Mejales, stalt de Laump em Fensta – R. Epp

Dis Biedrach es eene von de beriemde Jeschichte von disem sea bekaunden mennonitischen Sproak Wissenschoftla. Dee es de Jeschicht von eene eenfache Frintlichkheit, dee sea wichtich woat fa eenem Siedla, dee derch eenen wutjen Schneestorm reise mott.

7. The bridal dress – Jack Thiessen

This contribution is a serious short story from an author known for his comic works in Plautdietsch. It recounts the heartache of a couple, which becomes engaged in Russia and is then separated by the immigration to Canada of the family of the prospective bride.

Daut Brutkjeet – Jack Thiessen

Dis Biedrach es eene iernstliche Jeschicht von eenem Schreftstala, dee fa siene Sposje Woakje en Plautdietsch bekaunt es. Dee vetalt von de Schmoate von een Brutpoa, daut en Russlaunt Velafnis haud un dan derch de Utwaundrunk von de Famielje vonne Brut no Kanada jetrant woat.

8. Arrival in Puerto Casado – Dora Dueck

This contribution is the first chapter of a novel about the settling of immigrants from Russia in the Paraguayan Chaco. On arrival at the river port near their future home, the teenage protagonist has markedly different perceptions of their new home than do her parents.

Aunkunft en Puerto Casado – Dora Dueck

Dis Biedrach es daut ieeschte Kapitel von eenem Romaun äwa de Aunsiedlunk von Enwaundra ut Russlaunt em Paraguayischen Chaco. Bie äare Aunkunft aum Flusshowe dichtbie äa tookjinfjet Tus haft de Jugentliche-Protagoniste een dietlich aundret Jefeel von äa nieet Tus aus äare Elre.

9. Judgement in Gnadenau – Peter P. Klassen

This contribution is a chapter of a classic book written by this prolific author from South America. It recounts the struggles of a village administration that is forced to adopt means differing from usual Mennonite practice while dealing with a settler family that has difficulty adjusting to colony regulations.

Jerecht em Darp Gnadenau – Peter P. Klassen

Dis Biedrach es een Kapitel von een klassischet Buak, daut von disem fruchtboaren Schreftstala ut Siedamerika jeschräwe wort. Dee vetalt von de Kjamfe von eene Darp Vewaultunk, woont onjeweentliche Meddel brucke mott, en de Haundlunk met eene Siedla Famielje, dee Schwierichkheit haft, sikj aun de Ordnung von de Kolonie auptopausse.

10. Crime story – D. E. Cople

This contribution is a chapter of one of the books about Mennonite settlements written by the author. The story renders a study of the role of crime in the lives of new settlers, and the difficulties economically challenged people have to remain virtuous.

Vebräakjasch – D. E. Cople

Dis Biedrach es een Kapitel en een Buak von mennonitische Siedlung jeschildat von dän Schrefstala. De Schrefstala schildat de Roll vom Vebräakje em Läwe von niee Siedlasch un de Probleme daut Lied en Wirtschaftliche Noot habe opprechtich to bliewe.

11. Tracing relatives – Arnold Dyck

In this contribution, the most illustrious of the Russian Mennonite writers presents an intriguing dialog. To settle the precise identity of a settler mentioned in a Canadian newspaper, two men in Russia navigate through the complex family relationships of a myriad of relatives and acquaintances.

Nofädmasch – Arnold Dyck

En disem Biedrach haft de bekauntsta von de Mennonitische Schrefstalasch eenen intressanten Jesprech jesponne. En äare Bemieejunge, daut Utwies von eenem Siedla dee en eene Zeitunk von Kanada erwänt es, genau optokloare, motte twee Mana en Ruslaunt derch de vewekjelde Famielje Veheltnise von eene groote Zol von äare Vewaunte und Bekaunde derchkjeemle.

12. Ride to the market – Fritz Senn

This contribution consists of one of the few Low German poems of this well-known Russian Mennonite author. During Czarist times, a Mennonite farmer brings excitement to his children and a trusted Russian employee while visiting a country market.

Joamoakjtsfoat – Fritz Senn

En disem Biedrach woat eent von de weinje Plautdietsche Jedichta von disem sea bekaunden Rusch-Mennonitischen Schrefstala jeschildat. En de zaaristische Tiede moakt een Mennonitische Bua een oppräajenden Besuach to een Moakjt met sienem Sän un vetruden Ruschen Aunjestalda.

13. The Mennonite East Reserve –  
Marchioness of Dufferin

This true story describes the visit made in 1877 by Lord Dufferin, the Governor General of Canada, and his wife to the new Mennonite Colony on the East Reserve of Manitoba, as recorded in the diary by Lady Dufferin.

De Mennonitische Oost Resarw –  
Marchioness of Dufferin

Dise woare Jeschicht vetalt von dän Besuach von Lord Dufferin, Governor General von Kanada, un siene Fru em Joa 1877 to de niee Mennonitische Kolonie enne Oost Resarw von Manitoba, aus jeschildat en daut Doagesbuak von Fru Dufferin.

14. My Grandmother's Song – Ernest Braun

In this contribution, the true story is presented, of the experiences of a Mennonite woman from Manitoba who bravely undertakes the emigration to Paraguay with her family in the 1920 years. This story recounts the hopes and trials of a family during the difficult transition from a northerly home to one in the south.

Daut Leet von miene Groosmame – Ernest Braun

En disem Biedrach woat de woare Jeschicht jeschildat, von de Erfoarunge von eene Mennonitische Fru von Manitoba dee en de 1920ja Joare toop met äare Famielje no Paraguay utwaundat. Dise Jeschicht vetalt vonne Hopninj un Schwierichkjeite von eene Famielje aus see von äaren Heim em Nuade nom Siede omtrakje.

15. From my life – Victor Peters

In this contribution is told the true story of the early years in Canada of a man who became one of the first Mennonite academics. Having escaped in the mid-1920s from the horror of the Marxist Revolution in Russia, he serves as a schoolteacher in rural Manitoba, while undertaking further studies leading to an academic career.

Ut mien Läwe – Victor Peters

En disem Biedrach woat de woare Jeschicht von de ieeschte Joare en Kanada von eenem Maun vetalt, dee eena von de ieeschte mennonitische Akademika wort. Hee haud en de Medd 1920ja Joare vom Schrakj von de Marxiste Rewoluzion en Ruslaunt jeflicht, un deend aus Liera em butastauts Manitoba, wäarent hee wieda studieed.

16. Murder in Hierschau – Helmut T. Huebert

In this contribution, an excerpt is presented of a book about the hometown of this Mennonite author who has published widely about the Mennonite commonwealth in Russia. This true story details the events experienced by a family while holding an auction prior to emigrating to Canada.

Mort en Hierschau – Helmut T. Huebert

En disem Biedrach, woat een Aufschnitt von een Buak äwa de Heimatstaut von disem Mennonitischen Schreftstala, dee väl äwa de mennonitische Jemeent en Russlaunt rutjeäft haft, doajestalt. De woare Jeschicht beschrift de Erfoarunge von eene Famielje dee een Utroop ver de Aufreis no Kanada helt.

17. Khortitza in September 1919 – Dietrich Neufeld

In this contribution, diary entries are presented of an eyewitness to the terror brought by the Makhnovites and Marxists to the colony of Khortitza in 1919. In a day-by-day description, he recounts the transformation of a peaceful village by invaders to a bloody horror.

Khortitza en Septamba 1919 – Dietrich Neufeld

En disem Biedrach woare Schrefte von daut Doagesbuak jejëft von een Zeij toom Schrakj daut de Makhnowite un Marxiste 1919 en de Kolonie Khortitza brochte. En siene däajliche Berechte, schrift hee vom bloodajen Grusel daut Endrinlinje to een frädlichet Darp brinje.

18. Nonresistance in Marxist Siberia – H. Rempel

This contribution tells the true story of a survivor of the brutal Marxist attempt to create a war-oriented God-less state in Russia. As a member of a work force containing conscientious objectors and other declared state enemies, he must perform forced labour under primitive conditions in a coal mining community in remote far eastern Russia.

Wäaloos em Marxisten Sibirjen – H. Rempel

En disem Biedrach woat de woare Jeschicht von eenem Uagenzeif vetalt, dee dän Haupt Stuks von daut Vesieekje von de Marxiste äwaläwd, en Russlaunt eene kjricksjerechte gottlose Rejierunk to enstale. Aus Metoabeida en eene Grupp von Wäaloose un aundre erkjläade Jäajnasch vonne Staut, verecht hee Dwank Oabeit en proste Omstende en eene Mien Jemeenschoft em wiet auf Ooste von Russlaunt.

19. Nonresistance in W.W. 2 – Hans Rempel

In this contribution, the true story of an eyewitness is given, who was conscripted into the German Wehrmacht in the last months of World War 2. The story recounts his experiences when he makes known his Mennonite principle of non-resistance in the course of military action near the end of the war.

Wäaloos em Tweeden Weltkjrigh – Hans Rempel

En disem Biedrach woat de woare Jeschicht von eenem Uagenzeij vetalt, dee em latsten Joa vom 2. Weltkjrigh en de dietsche Wäamacht enjetrocke wort. De Jeschicht vetalt von siene Erfoarunk, aus hee sien Mennonitischet Prinziep von Wäaloosichkjeit bekaunt moakt enne Medd vom Schlachtfelt korz veren Kjrighsenj.

## Stromtiet - De Utroop

Fritz Reuter

Daut wia en daut Joa 1829 aum Johannesdach, dan saut een Maun en de deepste Truarichkjeit en eene Akj von een gaunz vekomna Goade. Daut Launt, wuato de Goade jehieed, wia een Pacht Launt un lach aun dän Peen Fluss tweschen Anclam un Demmin. De Maun, dee en dän kjeelen Schaute von de Beem saut, wia de Pajchta, daut heet, hee wia bat doahan jewast; wiels nu wia hee bankrott, un opp sien Hoff wia een Utroop, un siene Hab un Goot jinje en aule vea Wind.

Daut wia een groota breetschulricha, vierunvieetichjoascha Maun met dunkle blonde Hoa, un waut Oabeit ut een Mensch moake kaun, daut haud see ut dit Holt jeschnäde, un een bätre aus hee wia naunich to finje. 'Oabeit' säd sien opprechtjet Jesecht. 'Oabeit' säde siene true Henj, dee nu stell en siene Schoot lage un jefolcht wiere, woll toom Både.

Jo, toom Både! Un en daut gaunze leewe Pommerlaunt haud woll kjeena soo een Grunt un Uasoak, sikj met sienen Hargott to beräde, aus dis Maun. Daut es eene schwoare Laust fa eenen, wan hee sienen Hushault, dän hee sikj met Moot un Schweet Stekj bie Stekj aunjeschauft haft, un dan en aule Welt vestreie sitt. Daut es schwoa fa een Launtmaun, wan hee daut Vee, waut hee sikj en Noot un Sorje oppjefoodat haft, en aundre Henj gone lote mott, dee nuscht von siene Kjwäle weete; bowenäwa daut wia nich daut, waut am soo schwoa en de Seel lach. Daut wia noch een aundret schwoaret Trua, daut am sikj de Henj toop folje un de meede Uage no bowe rechte muak.

Von jistre wia hee Wätmaun; siene Fru lach opp äa latstet Bad. Siene Fru! Tienen Joa wia hee met äa vetrut, tien Joa haud hee jeschauft, ut menschliche Krauft daut

määjlich jemoakt, daut hee met ar toop kome kunn, daut hee Plauz kjrieech fa de deepe, jewaultje Leew, dee derch sien gaunzet Wäsent jinkj, aus de Pinjstdach Klocke äwa greene Felda un blieejende Oftbeem.

Ver vea Joa haud hee et määjlich jemoakt; hee haud jenuach Jelt toop jeschropt, om een Hus oppstostale. Eent von siene Bekaunde, dee von siene Elre wääjen twee Foarms jeoaft haud, haud am daut eene vepacht, huach, sea huach; hee wist daut selfst aum baste, oba de Leew jeft Moot, grooten Moot, dee sikj derchschlone vesteit. O, daut wia uk jegone, gaunz goot jegone, wan daut Onjlekj nich noch jekome wia, wan siene kjiene leewe Fru nich de Morjes verem Dach oppjestone wia, daut see doch uk ar Dinkj doone wull. Un wan see de heete, roode Flekje nich aun de Bake jekjrääje haud. O, daut wia uk jegone, gaunz goot jegone, wan sien Vepajchta nich bloos een Bekaunda, sonda uk een Frint jewast wia. Hee wia daut nich: doawääjen must hee nu siene Sache toom Utroop brinje.

Frint? Soo een Maun, aus dee, dee unja de leekje Loof sett, dee sull kjeen Frint habe? Ach, hee haud werkjliche Frind, un hee haud uk Frintschoft; oba see kunne am nich halpe, see haude nuscht to jäwe un to borje. Wua hee hankjikj, doa schoof sikj eene diestre Waunt fa siene Uage un enjd un prast am en, daut hee lud to onsren Hargott haud schriee motte, am ut siene Noot to rade. Un äwa am en de leekjeasta sunk de Stiglitsch un de Baukfink, un äare bunte Foawe spälde en de Sonn, un de Bloome en dän vewiestaden Goade schenkjte äaren Jeroch erom, un de leekje gauwe äaren kjeelen Schaute erom. Wan daut scheenste Brutpoa von de Welt sikj



doarunja haud sate kunt, dan haude see nie de Städ un dän Dach vejäte.

Un haud hee nich uk unja disen Schaute jesäte met eene wieekje Haunt en siene hoade? Haude de Väajel nich jesunge, haude de Bloome nich jerikjt? Haud hee nich unja de leekje jedreemt von dän kjeelen Schaute fa siene Bejoate Joare? Un wää wieret dan jewast, dee am een kjeelen Jedrenkj no de heete Oabeit vom Dach jebrocht haud? Wää wieret, dee sien MIEEEJE un sien Sorje deeld un treest?

Daut wia wajch. Aules wajch! Siene Sache un Sorje wiere biem Utroop, un de wieekje, woame Haunt wia kolt un stiew. Un dan wort dän Mensch woll soo to Moot, aus wan de Väajel nich mea fa am sinje, de Bloome nich mea fa am rikje, un de leewe Sonn nich mea fa am schient. Un wan daud oame Hoat doch noch emma wieda schljacht, dan soo rieekjt hee siene Haunt woll to de Väajel un Bloome un to de Sonn huach enopp toom Treesta, wiels von doa en dise leed Freid bestone deit, un daud Menschehoat beschwichte saul.

Soo saut Hawermann ver sienem Hargott doa, un siene Henj wiere jefoljt, un siene browe, bleiwe Uage kijke no bowe, un en dee spiejeld sikj noch een scheenet Schien, aus von Gott siene ieejne Sonn. Dan kaum eene kjliene Mejal no am jerant un läd een Marikenbloom en siene Schoot. Siene beid Henj jinje nu utenaunda om daud Kjint to omfote. Daut wia sien eenselnet Kjint, un hee stunt opp von de Benkj un naum sien Kjint bie däm Oarm, un ut siene Uage folle Trone, un daud Marikenbloom haud hee en de Haunt, un jinkj met sien Kjint dän Stich entlank, derch dän Goade.

Hee kaum aun eenen jungen Boom, dän hee hee selfst jeplaunt haud; daud Stroostrank, met waut et aune eene Stett jebunge wia, wia loos jekome, un de junga Boom leet siene Kron no eene Sied läne. Hee recht däm opp un bunk am faust, one sikj wieda waut doabie to denkje, wiels

siene Jedanke wiere wiet auf, un halpe wua daud needich wia, lach en siene Natua.

Wan dän Mensch siene Jedanke soo en daud Bleiwe jegone sent, un wan siene oole jewonde Hauntoabeit dee hee jleicht sikj en de Uage felt, dan kjemt hee von siene Dreeme trigj, un woakjt doaraun waut en Noot es. Un daud es een grootet Jeschenkj von onsren Hargott.

Hee jinkj dän Goade opp un dol, un siene Uage sage waut om am erom wia, un siene Jedanke kjieede wada to leed han. Un doch, wan uk schwoate un diestre Wolkje aum Himmel von siene Tookunft trocke, een kjlienet Stekj bleiwet Himmel kunne dee am nich vediestre. Daut wia siene kjliene Dochta, dee hee opp däm Oarm druach, un dee met äare wieekje Kjinja Haunt en sien Hoa späld. Hee haud siene Loag äwa jedocht; faust un iernsthaufft haud hee de diestre Wolkje aunjekjikjt, hee must sorje, daud am un sien Kjint daud Wada nich unjanaum.

Hee jinkj vom Goade opp dän Hoff. Du leewa Gott, waut jinkj hia aun! Jlikj jeltiche framde Mensche opp äaren kjlienen Vetal bedocht, drenjde sikj nom Desch, wua de Utroopa dän Utroop aufhilt; Stekj fa Stekj worde siene Sache aun dän Hechsten Bedda raufjeschloage. Daut, waut hee met Noot un Sorje Stekj bie Stekj en daud Hus jeschaufft haud, jinkj nu unja Lache un Witze en aule Welt. Uk Stekj fa Stekj siene leewe oole Sache, daud Schaup wia noch von siene oole Mutta hää, daud Komood haud am siene Fru toojebrocht, dän kjlienen Neidesch haud hee ar mol jeschenkj, aus see noch siene Brut wia.

Sien Vee wia aun eene lange Lien aunjebunge un breld no de Weid. De brune Stoakj met dän witten Stiern, dee siene oame Fru selfst oppjebrocht haud, ar Lieblinkj, stunt doamank; hee träd aun ar un strikjt ar dän Puckel lang met de Haunt. "Har," säd sien Oppsechta Niemann, "Dit es Jauma Schod."

“Jo, Niemann, daut es schod; oba waut halpt daut aul?” säd hee, un wenjd sikj om un jinkj opp de Mensche opptoo, dee sikj om dän Utroopsdesch drenjde.

Aus de Lied moakjte, daut hee aun dän Desch gone wull, muake see am heeflich un frintlich Plauz. Hee wenjd sikj aun dän Utroopa; hee wull am een poa Wieed saje. “Fuaz, Har Hawermann,” säd de Maun. “Fuaz en eenen Uagenblekj! Ekj sie fuaz met de Hus Sache foadich, dan ... eene Komood! Twee Dola, vea Schilling! Sas Schilling! Twee Dola, acht Schilling! Toom leeschten! Toom Aundren! Twee Dola, twalf Schilling! Kjeena wieda? Toom leeschten! Toom Aundren! und Toom Dredde! Wäa haft see?”

“Schnieda Brandt,” wia de Auntwad.

Jrod en disen Uagenblekj kaum eene Grupp von Launt Lied oppem Hoff, woomääjlich om daut Vee auntoseene, waut nu aun de Rieej kome sulle. De väaschta wia een rooda un dikja, rootsechtja Maun. Sien fatet Jesecht wort noch breeda jemoakt von sien onveschämde Utdruck. Soone Oat woat foaken jetroffe, oba waut disen von siene aundre Breeda unjascheede deed, daut wiere de kjliene, lestiche Uage. Dee kjikjte äwa de dikje Bake, aus wulle see saje: Junt jeit et scheen en de Welt, un hab jie daut ons to vedanke, wie weete jiedat Vetal woa to näme.

De Besetta von dise Uage wia uk de Besetta von de Foarm, waut Hawermann en Pacht jehaut haud. Hee reet driest mank de Mensche aun, un dan sach hee sienen Onjlekklichen Pajchta doa mank stone. Fuaz foll am de Määjlichkheit en, daut dee nich siene folle Pacht wudd betole kjenne. De lestiche Uage, dee äaren Vetal soo scheen woa to näme vestunde, säde daut Onveschämde daut opp däm Mul un de Mien wond: Brooda, nu es et Tiet, hia kaust die mol groot moake, hia kost et kjeen Jelt.

Hee drenjd sien Pieet noda aun Hawermann raun, un roopt, soo daut et aule Lied hiere muste: “Jo, daut sent de kluake Mecklenbirja, dee ons Wirtschofte liere welle! Waut habe See ons jeliheet? Rooden Wien to drinkje un bie Koate schumle, daut habe see ons jeliheet, oba met Wirtschofte? Bankrott moake kjenne see ons liere.”

Aules wia stell jeworde bie dise hoade Räd. Aule kjikjte boolt dän aun, dee jerät haud, un dan dän, aun dän de Räd jerecht wia. Hawermann wia to Aunfank aus hee de Stem un de Wieed hieed, aus wan am een Massa em Hoat stad. Nu stunt hee doa stell un sach stomm ver sikj han, aus hee sikj aules ergone lote wull. Oba mank daut Volkj bruak een Grumsauje loos. “Pfui! Pfui! Schäme See sikj waut! De Maun haft kjeenen rooden Wien jedrunke un bie kjeene Koate jeschumelt. De Maun haft jewirtschaft aus een ajchta Kjieedel!”

“Waut es daut fa een Grotmul, daut soo waut räde kaun?” fruach oola Bua Drenkhahn ut Liepen un drenjd sikj met sienen dikjen Kjneppel een bät noda raun. “Daut es de Maun, Voda,” roopt de loma Smidt, “dän siene Lied mank ons prachre gone.”

“Dee habe nich een Rock opp dän Lief,” roopt de Schnieda Brandt ut Jarmen, “un dee bie de Oabeit aul äare Sindach Kleeda droage motte.”

“Jo,” lacht de Schmidt, “daut es de Maun, dee sikj soo freie deit, daut siene Lied emma soo een scheenen Rock droage bie de Oabeit, wiels see sikj daut nich leiste kjenne, jescheide Oabeits Kjeleeda autoschaufe.”

De Utroopa wia oppjesprunge un wia aun dän Vepajchta ranent jeträde, dee met onveschämde Dikjknäsichkheit to dise Räd aunhiere deed: “Om Gotteswelle, Har Pomuchelskopp, woo kjenne see soo waut saje!”

“Jo,” säd eena von dän Vepajchta siene Jesalschoft, dee met am to riede jekome

wia, "de Lied habe Rajcht! Du sulst Die waut schäme! Pfui! Du welst dän Maun, dee sien aules wellich hanjeft, daut hee Die jerajcht woare well, un dee Morje met een witten Stock doavon jeit, noch wieda schlone?"

"Ach, Gott," säd de Utroopa, "wan daut mau aules wia! Bowenäwa Jistre es uk siene Fru jstorwe un licht opp äa latstet Loaga, un hee sett nu doa met eene kjliene Dochta, un waut haft de Maun woll fa eene Utsecht?" Daut Grumsauje jinkj nu von daut Volk to dän Harn Vepajchta siene ieejne Jesalschoft nenn. Un Har Pomuchelskopp wia boolt auleen, aus aul de Mana en siene Jesalschoft to de aundre Sied Hoff jeräde kaume.

"Hab ekj daut jewist?" säd hee vezoacht un reet von dän Hoff. De kjliene, lestiche Uage säde nu to de breede Näs: Brooda, ditmol hab wie ons rechtich faust jefieet.

De Utroopa jinkj no Hawermannen un säd: "Har Hawermann, see wulle mi waut saje?"

"Jo, jo," auntuwad de Pajchta, soo aus wan een Martiera no grulichet Kjwäle wada langsam to Besennunk kjemt. "Jo, ekj wull See bedde, aus See nich de poa Sache, dee fa mie von Jerajchtswäajen trigj jestalt sent, daut Bad un daut aundre, uk opp dän Utroop brinje welle."

"Von Hoate jieren; oba daut Meebel es schljacht betolt, de Lied habe kjeen Jelt, un wan see waut vekjeepe welle, doone see bäta, wan see daut vekjeepe unja de Haunt."

"Doatoo hab ekj kjeene Tiet, un ekj bruk daut bätje Jelt."

"Na, wan see daut wensche, dan well ekj et opp dän Bott brinje," un de Utroopa jinkj aun sien Jeschaft.

"Hawermann," säd de Pajchta Grot, dee to de Jesalschoft met Piet jekome wia, "See sent hia soo auleen met Jun Onjlekj, kome See met äare kjliene Mejal no mie han un bliewe See eene Tiet lang bie mie; miene Fru woat sikj sea freie."

"Ekj dank Junt välmol fa dän gooden Welle; ekj kaunn nich, ekj hab hia noch waut to besorje."

"Hawermann," säd de Pajchta Hartmann, "See meene daut Bejrafnis von Äare leewe Fru. Wan welle see ar begrowe lote? Wie wulle ar doch aula toop jieren de latzte Leew jäwe."

"Uk doafäa mott ekj danke; ekj kaun See nich oppnäme, wiels daut nich paust, un ekj hab nu jeliheet, daut eena dän Foot nich wieda strakje saul, aus de Dak rieekjt."

"Oola Frint, mien Leewa oola Noba un Launtmaun," säd de Inspakjta Wienk un läd am eene Haunt opp de Schulla, "See sulle sikj nich vetwiewle! Daut woat aul wada bäta en de Welt."

"Vetwiewle, Wienk?" säd Hawermann iernsthauf, drekjt sien Kjint noda aun sikj un kijkt dän Inspakjta ruich met siene ierliche, bleiwe Uage aun. "Es daut Vetwiewle, wan eena siene Tookunft faust en et Uag kijkt un goot doaraun denkt, sien Schekjsol to jewenne? Hia kaun ekj nich bliewe; en de Städ heilt sikj kjeena, wua sien Schepp mol em Grunt jestat haft. Ekj mott to een aundret Hus gone. Ekj mott doamet wada aurfange, aus ekj daul mol ea hab. Ekj mott wada om daut Broot deene, un mien Foot unja framde Lied äaren Desch strakje. Un nu läwe See aul rajcht wool! See sent emma een gooda Noba un Frint to mie jewast."

"Audee! Audee! Jeff diene Haunt, Wising. Audee! Un jrees see aule väl mol to Hus. Miene Fru..." hee wull noch waut saje, oba daut wia, aus wan am de Räd fäld, un hee dreid sikj haustich om un jinkj sien Wajch.

"Niemann," säd hee to sienen Oppsechta, aus hee aun daut aundre Enj vom Hoff kaum, "saj de äwriche Lied daut: Morje tiedich Klock Vea well ekj de Fru begrowe lote." Doamet jinkj hee en daut Hus, en siene Schlopstow. Aules wia utjeriemt, uk sien Bad un de weinje Sache,

waut see am jelote haude; nuscht aus de vea noaktje Wenj! Bloos en de Akj aun daut Fensta stunt eene oole Kjist, un doaropp saut de junge Doag Leena Fru, Stina, met root jehielde Uage, un en de Medd stunt een schwomatet Soakj, un doarenn lach een blausset, stellet, iernsthaufftet Jesecht. Stina haud een jreenen Aust en de Haunt un juach de Flieeje von daut stelle Jesecht.

“Stina,” säd Hawermann, “go no Hus; ekj bliew nu hia.”

“O, Har, lote See mie.”

“Nä, Stina, ekj bliew de Nacht hia.”

“Saul ekj dan de Kjliene nich met mie näme?”

“Nä, lot ar, see woat woll enschlope.”

De junge Fru jinkj; de Utroopa kaum un brocht am daut Jelt han, waut hee fa siene Sache jekjräaje haud. De Lied opp dän Hoff vertrocke sikj, daut wort bute soo stell aus benne. Hee sad daut Kjint dol un tald daut Jelt opp daut Fenstabrat. “Daut kricht de Descha fa daut Soakj; daut fa een Kjriez opp daut Grauf; daut es fa daut Bejrafnis; daut saul Stina habe, un hiamet kaum ekj goot bat miene Sesta foare.”

De Owent kaum, de Fru Stina brocht een Licht nenn, stald sikj aun daut Soakj un kijkt lang en daut blause Jesecht; see driejd sikj de Uage metem Schaul: “Goode Nacht!” un Hawermann wia wada auleen met sien Kjint.

Hee muak daut Fensta op un kijkt en de Nacht enenn. Daut wia diesta fa dise Joarestiet, kjeen Stiern stunt em Himmel. Aules wia schwomatet betrocke, un woam un scheenrikjend weid eene leise Loft un sefst wiet auf. Vom Felt sunge de Raupheena äaren Leet, un äa Kjeenich sunk sien Räajenleet. Leise folle de ieeschte Dreppe opp de darschtiche leed. Doavon kaum en Dank de scheensta Jeroch, dän de Akasch Maun kjand, de Jeroch vonne leed. Woo foaken wia siene Moot bekjrafticht bie soon Wada!

Woo foaken wiere de Sorje aun de Seel vejoacht, un de Hopninj wada oppjebut! Nu wia hee de Sorje loos, oba de Freid wia uk wajch; siene groote Freid wia am unjajegone, un haud uk aul de kjliene met sikj jenome. Hee muak daut Fensta too, un aus hee sikj omdreid, stunt siene kjliene Dochta aum Soakj un strakjt vejäfs no daut stelle Jesecht, aus wull see daut strikje.

Hee hoof de Kjint opp, daut et daut doone kunn, un de kjliene Dochta strikjt un haujd met de woame Henj un säd woame Leewe Wied to äare stelle Mutta. See kijkt dän Voda met äare groote Uage aun, aus wull see no waut onbejrieplichet froage oba säd bloos: “Mutta, O!”

“Jo,” säd Hawermann, “Mutta es kolt,” un de Trone rande am ut de Uage, un hee sad sikj opp de Kjist han un naum siene Dochta opp de Schoot un hield bettalich. Un de kjliene funk uk aun to hiele, un hield sikj leise to Schlop. Hee hilt äa aun sikj un wekjeld een Rock woam om äa. Hee saut de Nacht doa un hilt een truet Leiche Woakj bie siene Fru en siene Doode Freid.

Dän aundren Morje tiedich Klock Vea kaum de Oppsechta met de aundre Oabeida. Daut Soakj wort toojeschrowe un de Marsch jinkj langsam nom kjlienen Kjoakjhoff. De eensje Folj wia hee un siene kjliene Dochta. Daut Soakj wort en daut Grauf jelajcht, een stellet *Vaterunser*, eene Haunt voll leed, un daut Bilt von äa, dee am met siene Sorje fa Joare jetreest haud, dee am Freid un Leew jebrocht haud, wia von siene Uage veborje. Wan hee äa wada seene wull, must hee sien Hoat op schlone aus en Buak, Blaut fa Blaut, bat daut mol wan et toojeschlote wia, un dan? Jo, dan woat daut leewe Bilt mol scheen un harlich wada vere Uage stone.

Hee jinkj to siene Lied han, gauf jiedren een Haunt Druck un bedankt sikj bie an fa dän latsten Deenst, dän see am jedone haude, un säd Audee to an. Hee gauf dän Oppsechta daut Jelt fa daut Soakj, Kjriez

un Bejrafnis. Dan deep en Jedanke schluach hee sienen ieejnen Wajch en de diestre Tookunft en.

Aus hee aun daut latste Hus en daut kjliene Darp kaum, stunt de junge Fru met een Kjint opp de Oarme ver de Dää; hee jinkj to äa un säd: "Stina, du hast miene oame Fru soo tru jefläajd en äare latste Krankheit hia, Stina!" Un hee wull äa en poa Dolasch en de Haunt dreckje.

"Har, Har," roopt de junge Frau. "Doone See daut nich! Waut habe See nich en goode Doage fa ons jedone, wuaron sell wie nich mol een beskje utjlikje halpe?"

"Ach, Har, ekj hab eene Bedd aun See: lote See mie daut Kjint hia. Ekj woa äa leewe un fläaje, aus wia see mien ieejnet Kjint. Un es see nich soo goot aus miene? Ekj hab äa je aun de Brost jehaut, aus de Fru dan soo schwak wia. Lote See mie daut Kjint hia!"

Hawermann stunt en deepe Jedanke. "Har," säd de Fru wada, "soo väl aus ekj doavon vesto, motte See sikj doch toolatst von daut kjliene Kjint scheide un, oba, hia kjemt Jochen, hee woat Junt daut selwje saje."

De Oabeida kaum nu aun, un aus hee jehieet haud, wuavon de Räd wia, säd hee: "Jo, Har, see saul aus eene Prinzess bedeent woare. Wie sent jesunt un goot en de Welt, un waut See fa ons jedone habe, daut saul äa rikjlich to Good kome."

"Nä," säd Hawermann un reet sikj ut siene Jedanke, "daut jeit nich, ekj kaun daut nich. Daut kaun veleicht Onrajcht senne, daut ekj daut Kjint opp daut Onjewesse met mie näm; oba ekj hab soo väl hia jelote, mien latstet kaun ekj nich. Nä, nä! Ekj kaun et nich," säd hee haustich un wenjd sikj toom gone, "mien Kjint mott bliewe wua ekj sie. Audee Stina! Audee Rassow!"

"Wan see ons daut Kjint nich lote welle, Har," säd de Oabeida, "dan well ekj met Junt weenichstens met gone un daut Kjint droage."

"Nä, nä!" wäad Hawermann am auf, "daut es kjeene Laust fa mie." Oba hee kunn daut sikj nich wäare, daut de junge Fru siene Dochta kust, un emma wada kust, un daut de beid true Lied, aus hee sienen Wajch jinkj, am lang no kjikje. See, met Trone en de Uage, docht mea aun daut Kjint; hee, en iernste Jedanke, mea aun dän Maun.

"Stina," säd hee, "Soo een Harn kjree wie nich wada."

"Daut woat de Leewa Gott weete," säd see, un beid jinje truarich trigj aun äare Oabeit.

## Een Sindach en 1840 opp de Insel Khortitza

Cornelius Hildebrand Sr.

### A – De Gottesdeenst

Een harlichta Mai Dach es jroz aunjefonge. De Natua deit sikj em tiedjen Sonneschien bode. De Hempels un Dole vonne Insel stone harlich em voljewosnet, jlensendet Jreen en dise niee Erwakjunk. Schaftje Leewoakj vekjinde en trillernde Stemme to de Welt enenn: “Nie oppjestone es daut Läwe, nie blieecht daut Schmuck von de leed! Wakj opp, O Menschenkjint, von dienem meeden Schlop. Drei die om von diene Jlikjeltichkeit jäajenäwa aul dise Scheenheit, un bewunda waut de jetliche Schepfunk jieda Dach openboat!”

Soo aus een fresch jepuzta Riesen Spieejel blenkjat de glaute Bowakaunt vom breeden Dnepr Fluss, dee von de oppjegone Sonn wundaboa bedacht wort. Hia un doa hupst een munta Feschkje en jugentliche Äwamoot vonne schwoate Deep verendach. Daut stieet daut glautet Wota met eene Rieej von emma jrata waussende Rinj. Eene eensome Meew strikjt äwakopp un von Tiet to Tiet bot äare heete Brost em kjeelet Wota. De Hiesa vom klijenet Insel Darp, dee hia un doa unjabroake sent von riesje Eewa Steena, stone stell enne Rieej. Von de Schorsteena von de Hiesa sticht feina, bleiwa Ruak Taulchlicht steil en de gaunz stelle Loft, meist Fastlich, soo aus jewerzta Opfa Ruak von krakjt soo väle Hus Aultoare.

Kjeen Woage foat opp de Darp Gaus, kjeene Oabeit un kjeen Loarm stieet de fastliche Stell. Daut es Sindach, un Sindachsru un Sindachsfreid äwanäme de Natua un Jeschepfa, un fellen weenichstens fa een Poa Stund uk de onruje Brost von Mensche. *Gott sei Dank*, daut Hee ons dän Sindach jejäft haft!

Nu kome de ieeschte Teen vom aundren Eewa vonne Kjoakje Kjinjasch. Dee roope de fromme Aunbädasch to de Aundacht bie de jeweide Städ. Daut melodischet Klank mischt sikj met de Sindachs Stemmunk en de Natua. De Insel Enwonasch kjenne sikj kjeenen Sindach Morje one disen Metolen Klank mol denkje. Daut Kjinjre schlaecht leise derch daut Fensta aun daut Ua von een Brostkjint en de Wieej. Daut Kjinjre wakjt uk dän Jung un daut Mäakjskje to Freid vom Sindach. Daut bejleit de Footjenja opp däm Wajch to de Aundacht. Soo wieret emma, un soo woat et noch emma senne.

Aun disem wundavollen Sindach Morje saul enne School vonne Insel een Gottesdeenst jefieet woare. Dis Omstaunt wakjt eene aundajchtje Stemmunk en de Brost von de eenfache hiesje Mensche. Daut es noch tiedich, oba de ieawirdje Vodasch sent aul oppem Wajch toom Schoolhus. See sent met däm vedinjen langen Rock von bleiwet Zeich aunjetrocke. Disen Rock haude see ver väle Joare, bie de Oppnom vom heiljen Doop, aul toom ieeschten mol jedroacht. Met de Tiet sent de Kjarpa utjebreet von daut aunfenkjliche Jeschekj un soo seene dee nich mea soo to Mood. Oba de witte Näd un de aufjeschlöpne bleiwe Foaw halpe daut ieewirdje Ella eendietich fausttostale. Soo schräde de Mana langsam un wirdich doahan met een dikjet Jesankbuak, noch vom Grootvoda en Preise jeoaft, behutsom unjrem Oarm jedroacht. Daut Buak haft een Holt Dakjsel un es met Schwien Lada äwatrocke un opp jiede Sied es et met fief runt Koppkje Messinkj Kjneep benoagelt un met twee Lada Benda vesorcht.

Dicht biem Maun drebbelt de ieaboare 'Mumkje' em jreenen ooda bleiwen Kortun Kjelet, un bleiwe Strempp von Woll. De Woll kjeemt von äare ieejne Schöp dee selfst jeschoare, jesponne, jestrükt un en bleiw jefoaft wort. Oppe Feet sent Schoo von growen Lada ooda leichtet Korkj. De Soom vom korten krusen Rock helt sikj weenichstens een vieedel Hauntbreet vom leedboddem opp un fäacht soomet nich dän Stoff vonne Gaus. Een brunet Zeich spaunt sikj vääre kjriez Wies äwa de Brost; de Zippelkje sent unja de Oarme no hinje wajchjeholt un opp däm Rigje faust jebunge. Dän Kopp straumt eene schwoaate Metz; dise vedakjt aules - de brune Hoa von de junge Fru, un uk de Uare un noch eenen Deel vom glauten Stiern, oba uk de lichtre Hoa vonne elre Fru. Vääre es een Kraunz met opprecht stonende kruse Spetze, waut von Ua to Ua trakjt un daut ganze Jesecht omrämt, soo aus met eenem schwoaaten Heiljen Schien.

Uk de "Mumkje" draucht een ooltmoodschet Jesankbuak en de Haunt, daut von een looset, bleiwet Haunduak bedakjt es. Doaropp es noch een scheenrikjendet, freschet Marienblaut, daut besondasch fa Kjoakjgonende Zwakje em Goade jetrocke woat. Wan nich daut, dan haft see eene duftende Roos, ooda, wan see nuscht von beid besett, een Struskje wildet Thymine, dän de Dochta Doag verhää vom Felt metjebrocht haft. Wan Maun en de Kjoakj sett, saul daut uk "no Sindach rikje". Uk steit woll Sindach en jiedat Hus een Strus von bleiwet Fleeda, toop met lank stieeje Tulpe, en eenem Glaus ooda en eene Kruck oppem Desch vonne Groote Stow.

Soo Sindachs utjesträumt, gone Voda un Mutta no de Kjoakj. Un de jratre Kjinja gone met. De Säns, woone aul daut 17. - 18. Lävens Joa errieekjt habe, wan see Kjinja von woolhabende Elre sent, droage dän krusen *Schirkassinrock* von onbestemde greiwe Foaw; de kjlandre

Junges rane Sindachs en witte Hamde, enne Städ de bleiwe vom Woakjeldach. De erwosne Dajchta likjne de Muttasch enne Kjeleeda Mood, bloos daut de bleiwe Uage rajcht witzich unja daut loos jekjneepete Kortun Duakje no vääre kjikje un krakjt soo bestendich toom Lache jeneicht sent, aus de Back-, Brot- un aundre Fesch von vondoag. Bloos 'veninflich' mott aules senne, besondasch noch, wan et to de Aundacht jeit. (Met eene brunroode Jack en de Kjoakj to kome, wudd een oaja Vefäl jaaen de Ordnunk un Sitte senne, jo meist soo aus eene Entheiljunk vestone woare). Waut noch ganz jung es aun Jung un Määkje, rant boaft, wiels de ieeschte Schwaalm aul lenjst jeseene worde es.

Soo prosselt oolt un jung en Fastliche Stell un jehowde Stemmunk to Kjoakj. Bloos ganz leise mont de Mutta äare jinjste Kjinja, wäärent de Prädicht (dee bat twee Stunde aunhelt), doch nich entoschlope, om derch ludet Schnoakje de aundre nich to stiere. See selle oba uk kjeenalei Schowanak driewe. Äare ganz kjanste haft see unja Oppsecht von de rusche Kjääksche, ooda eene elre Sesta to Hus jelote. Dise Kjlienakjes fiere äare Sindach Morjes em reinen, witten Eewa Saunt, met Muschle späle. Uk miene Elre wiere von de Aunsecht: Kjinja brucke väl Leew un Biespel, oba sea weinich 'Relijion'. De Har Jesus säajend de Kjinja, foddad see oba nich opp, am notofolge. Daut moakt sikj von selfst, woo de Elre disen Wajch gone un am de Kjinja rajcht flietich aum Hoat laje.

De School steit dicht biem jewaultjen Stroom. Bloos de Gaus, ieejentlich een Foawajch, un eene kliene Eewa Strakj ligje doa tweschen. Fa dän Nielinkj es de Utsecht von de Fenstre vom huach ligjendet Schoolhus opp dän harlichen Stroom eenfach wundaboa; de Insel Enwonasch doajaaen haft weinich Beachten fa daut seldne Natuabilt, besondasch vondoag nich, wua hee siene

gaunze Oppmoakjsomkjeit opp dän erwachten Gottesdeenst recht. En eene kjiene haulwe Stund sent aule Enwonasch von de Insel vesaumelt.

Relijeese Meenunk Veschiedenheite gauf daut don noch nich unja onse Väaelre, un daut vesieme von de jemeensome effentliche Aundacht Stund wia eenfach ondenkijboa, wiels bloos aule dredde bat vieede Sindach een Prädja to an äwakaum. Un wan doch eenmol irjentwää, dee jesunt un to Hus wia, aum Kjoakje Sindach aun sienem Plauz en de Schoolstow fäld, soo wakjt dit een soon grootet un auljemeenet Oppseene, daut de Uasoak doavon utjeforscht woare must, un eene Stund no däm Gottesdeenst wist aul daut gaunze Darp, wuaram de Betrafenda utjebälwe wia.

De Schoolstow es nich groot. Enj toopjedrenjt sett de Vesaumlunk, de Mana rajchtsch, de Frues linkjsch von de Ersaz Kaunzel. Fastelje Stell rut opp de gaunze Stow. Kjeen Jespräakj woat aunjefonge. Bloos em leisen Fuschel Toon wenscht de nie Aunjekomna sienem direkjen Sett Noba eenen 'Gooden Morje', wieda kjeen Wuat. Soo vejeit eene Tiet en deepste Grow Stell. Daut Somme von eenje hungliche Biee, dee sikj toom Fensta hia enenn veert habe, woat to lude Musikj. Dietlich kaun Maun unjascheede von daut Jeschwietä von de Spauze bute un daut trilre vonne Rootflicht em noden Struck.

Plazlich woat von eenem von de väaschte Mana, däm et fa ludet Stellsenne en de Uare to 'klinje' anfankt, een kortet Hooste simlieet. Dit es met een kaum hieeboaret Schoawe met de Feet jefolcht. Eene von de junge Frues kjemt soo aus een fienet pruste aun, un behutsom trakjt see äa hoat jestoaktet Sakzeich met daut Marienblaut ooda Thymine Struskje een poa mol unja de drieje Näs han un häa, wuabie eene Wolkj von Kjreitajeroch, soo aus de Jeroch von gootrikjende Narde, to dän Nobasch äwatrakjt. Wada gaunze

Stell, stommet, frommet Wachte. Soogoa de Junges emma en Bewääjunk, sette nu aus hypnotisieet, un opp de witte, glaute Stierns von de Määkjskjes trakje sikj feine Aundacht Folde.

Nu kjemt von de Wonstow vom Schoolliera de Väasjenja enne Schoolstow nen un jeit en jemäten, fastlichen Gank to sienem Plauz bie de noch ladje Sett vom Prädja. Daut es eene groote, moakhauftiche Jestault, dis Väasjenja vom Uat, een ajchta Inselbewona, goot jenäat, daut Jesecht glaut rasiieet, de stoakja Haupt met schwoaate, dikje Hoa bedakjt, medden äwa dän Kopp jetrant, rajchtsch un linkjsch glaut hinja de Uare jekjamt un dan hinje em Jenekj jlikj aufjeschnäde. Hee drajcht sienen langen, schwoaaten, krusen Rock met väl lea. En dit Darp jeft et kjeen hiesjen Prädja, soo daut hee de eensja Kjoakjlicha Beaumta un soomet de Hauptpersoon vom Uat es. Fastlich nemt hee sienen Plauz en, blädat een Stootskje en sienem Jesankbuak erom, hoost een Poa mol kort opp, un dan sajcht hee aun: "Opp, opp, mien Jeist to lowe! Numma 358!" No eena korte Pause wadaholt hee - "358!"

No eenen stellen Stootskje, dan fangt hee met Stentorstemm aun to sinje. Oba de aundre stiepre sikj uk goanich, aundasch aus vondoag väle von dee met däm jungen Bloot un däm oolen Hoaten daut moake, dee uk nich wieet sent, vom Leewen Hargott eene Stemm metbekome to habe. Hia sate 50 Kjäl soo kjraftich un stoakj en, soo wan daut golt, de Mia von Jericho omtoschmiete, ooda de Midianita en de Flucht to joage. Met fresche volle Lunge woat jesunge, freilich goot unja väle Opp- un Aufschräde vonne Teen tweschen C un A un däm tweemol jestrikjen C, doch one aule Stockunge bat toom Schluss.

Een poa Minute von Vepuste, dan folcht daut Leet ver de Prädicht: "Leefsta Jesus, wie sent hia! Nr. 86!" - "86!" Daut Aunsaje von disen Numma haud sikj de Väasjenja



spoore kunt, wiels wua "Leefsta Jesus" to finje wia, wist schon jieda Oomkje, jiede Mumkje, de meiste kunne et von A bat Z utwendich. En jane oole Tiede sochte väle schlichte, fromme Seele, besondasch oba de Muttasch, äaren jeistlichen Hunga ut daut Jesankbuak to stelle un wiere doamet uk en dämselwjen bäta bewaundat, aus de meiste Jemeent Jlieda von vondoag. Doch de Väasinja kjand siene Flicht un roopt daut Numma "86" nochmol met eenem Brostteen ut, daut de dredda Noba von de School daut to Hus jehieet haud, wan hee tus jebläwe wia; wiels de Fenstre no Jerusalem op stunde nom Jebät, soo aus eenst mol biem Daniel en de Bibel. Nu sent uk de dree Stroofe vom Leet aufjesunge.

De Leewa Prädja Oom, dee aul wäarent daut Jesank nenjekome es, häft sikj opp ver sienem Desch, opp däm een Buak Haulta steit, nemt siene oppjeschräwne Prädicht, en bleiwen Zocka Papia Omschlach, ut de bennaschte Sied Fupp vonne Tausch en sienem Rock erut. Hee jreest de Vesaumlunk met däm apostelischen Jrees: "*Der Friede Gottes, welcher höher ist ...*" Doamet es de Vesaumlunk en eene Stemmunk ersat, de Maun bie de Feet von Jesus finjt, un däm Irdischen woat Stell jebode.

Well wie ons dän Maun noda betrachte. Daut es eene zwoa schlichte, oba leaforcht jebietende Jestault, dee ver de Vesaumlunk steit. Aul en sienem Butarem es hee ontlich un sorjfeltich. Wan bie de Waunt hinja däm Oom eene goode Wirtschoft stunt, soo wia daut leeschte, daut hee sikj biem Schusta "*korwonsche*" Steewle (eene Oat Blanklada) met korte, jlensende Schefte moake lote wudd. De Bekjse wudde schmock glaut en dise blanke Schefte enenn jestopt. Om dän Hauls drajcht hee een langet, schwuat siednet Haulsduak jeschlunge. Daut Zipfelche von dit rieekjt meist bat to de Wastfupp un en jiede Akj wiest en roodet

Boomwoll de Aunfanks Buakstowe vom Nome vom Droaga opp.

Vom oolen Oom Jakob Dyck, däm väajen Eltesten vonne Chortitza Jemeent, vetalt Maun, daut hee bie besondasch Fastliche Jeläajenheite, soo aus bie de Doop Haundlung, daut schwuat siedne Haulsduak opp de Brost henjendet, met een langet wittet, omtuscht. Kort, onse oola Vodasch wiste, daut Maun en heilje Stund uk en fastliche Kjeleda ver däm Hechsten väaschiene mott. Wiels wan aum butrem Mensch aul rajcht Orriemsch utsitt, doa es en de Rääjel de bennaschte noch mea en Onordnunk.

No korte Enleidunk un Jebäd foljt de Takjst: "*Kommet her zu mir alle, die ihr ...*" En sea schlichte Wies läst nu de Oom dee sea goode un deep gonent Prädicht. En siene Wieed zettat waut nu von de ieejne deepe Feele, daut one väl Konst dän Wajch toom Hoate vom Toohiera finjt. Aule horche too, deep bewäacht. Hia un doa wescht eene Muttakje sikj eene Tron ut Oppräajen von de Bak. Staumen doch de Wieed, dee et hia jeft, ut hehren Mul no, jo von Jesu selbst, dee siene Bote befole haft, dise seeliche Enlodunk wieda to vebreede. "*Kommet her ...*"

Woo sea kome dise Wieed no Hus, wiels daut es de Sproak von Kanaan, daut es de Roop vom lockenden Voda. Un wäa es nich miesom un belode? Doa es soo maunchet, waut nich senne sull em Läwe un waut sikj eenmol schwoa opp de Seel lajcht. Doch de Laust, dee wie ons selbst auflode, sull ons to Besennunk kome, doamet wie dee am to Feet laje. Doajäajen es de Laust, dee hee ons dan opplacht nich schwoa opptonäme, un sien Joch es leicht.

De Prädicht hieet met däm apostelischen Säajen opp. "*Die Gnade unsers Herrn Jesu Christi, die Liebe Gottes ...*" Wan ekj en de Jnod sto, dan felt aulet Rajchts Aunspruch von Satan opp miene Sind Haftichkeit un Onvolkomen-

heit wajch, von woone Sied see uk kome mucht. Un soo sie ekj froo en Hopninj, Jeduldich en Tribsaul un well aunhoole em Jebäd. "Amen."

Näakjstens woare noch de Jleewe Jeschwista, de enaunda de Ehe vesproake habe, aunjewäse: Nomes, Famielje, Vodanome, auf Jung un Junkfru, ooda Wätmaun un Wätfru, Wonuat, un dan: "Wäa irjent waut jeltichet jäajen de eheliche Vebinjunk von dise Beid opptobrinje haft, mucht dee soone Enwendunk to Tiet moake." De Prädja Oom sat sikj han, nekjt toom Väasinja un fuschelt disem to: "Ekj mucht daut Leet jesunge habe: *Folget mir, rufet uns das Leben!*"

De Väasinja gauf Auntwuat en oppludes Fuschle: "Ekj sie oba nich gaunz secha, aus ekj dise Wies kaun, ekj woa dee ieescht em Stellen vesieekje." Doch siene Selfst Besennunk schwald, hee roopt daut Leet ut un funk soofuaz met volle Krauft aun to singe. Troztdäm stemt daut nich un aule aundre bliewe stell. Hee prooft daut noch eenmol fa sikj em Stelle (soo daut jiedamaun daut hieet), oba daut well wada nich gone. Un wada es aules stell, bat de Jesank Fiera dän Schlätel toom Jeheemnis jefunge haft.

De Väasinja es oba soo aus jane Wätfru em Evangelium, dee dän onrajchten Rechta derch äa aunhoolendet Prachre unjakjricht. Uk hee jeft nich no, sonda lat siene Stemm von nieen Proowe opp- un auffleppe un dan, aus hee eene bekaunde Spua finjt, to eena jratre Stoakj aunschwale. Een oolet Muttakje felt aus ieeschte met zettaje Stemm en, un de Stemm vom Väasinja schwalt toom dollen Bruzhe aun bat hee aule met sikj fuat nemt. Un wan de Enj Rieme von de Varzh uk nich emma Stemme, daut Tooväl woat veschlukt. Un daut bruzht fuat un emma wieda fuat, "wie Schwieet Jekloa un Wale Pral", daut de loose Rute en de oole Fensta Rämes leise aunfange to zetre. Un

de Leewa Gott haft sechalich siene Fräd doaraun.

Toom Schluss folgt de Säajen, un jestoakjt un jetreest stone aule opp von de onjefoawde Benkje. De elre Vodasch un Muttasch rieekje däm Leewen Prädja Oom, dee nich to Meddach bliewe well, toom Dank un Aufscheet noch de Haunt un gone dan met de aundre nom Utgank. Daut weibliche Jeschlajcht, aus daut schwakre Deel, haft daut Väarajcht. De Mana folje langsam un jemäte hinjaraun.

## **B – De Wulfsjacht**

Aus aun disem Sindach de Latste bat de Gaus kjeeme un daut gaunze Mensche Schwoarm noch toop wia, kaum een Jung, dee dän Sindach Morje bute oppem Felt jewast wia, en wilde Angst han jerant un roopt met lude Stemm: "De Wulf haft Kasdorf äare fosje Kobbel äa brunet Falm jebäte!" Aus daut Falm veräte un fuat jeschlapt es, wist hee nich, wiels hee soofuaz biem ieeschten Äwafaul doavon jerant wia. (Eenen Hoad fa de Pieed habe de Insel Enwonasch nich; de Pieed gone volstendich frie oppe Stap, un bloos eene Hakj äwa de Insel jetrocke trant de Weide Stap vom Akalaunt).

Soo aus eene ellektrische Funke wirkjt dise Norecht opp de Vesaumelde. Wajch es nu de jemietliche Ru un de ruje Betrachtunk. Een Wulf es eene Bedroonk fa aule Rinda enne Häade opp de Insel un Rinda sent noch emma de Haupt Ennom Kjwal fa dise Mensche.

Schwind ield nu aule nohus, wiels, wan de Ua uk mau bloos opp näajen wees, soo jelt et nu doch schwind to Meddachäte gone un sikj reed moake, wiels aum Nomeddach eene Wulfsjacht senne must, daut wist jieda aul ut Erfoarunk. Un wiels doa mank de Insel Enwonasch noch waut von Nimrods Bloot jebläwe es, äwakaum dän meiste uk waut vom Kaumf Bejeistrunk, daut bloos metem Läwe vom

Wulf jelascht woare kunn.

Die Frues neeme sikj bosich äa Sindach Schmuck auf un sade soofuaz aule Henj en Bewääjunk, om schwind daut eenfache, Meddachs Broot opp dän onbedakjten Desch to stale. Aule dee waut Maunsmensch wiere un aul opp twee lange Been rane kunne, deede aulet Määjlichkeit, om de schwoa schaufende Sestre noch to jratre lel noporre.

Un mau saute aule aum Desch, dan klaupade de Lämpels en daut jemeenet Komkje met Feschsupp. Wäärent jieda Deelnäma aune Moltiet sienen Haups Fesch opp eenem Stekj Broot ver sikj ligje haud, kaum aul de Norecht vom Schult: "Fuaz Nomeddach Haunskje met Aunkje oppe Wulfsjacht - un wieda aunsaje!" Daut heet, soo väl Mana, Junges un Määkjes bloos doa sent, aule motte kome! Jo, donnemol trocke de naunwaussende Dajchta met de Säns selfst bie de jemeenschoftliche Darps Oabeit (Schoawoakjen) noch aun eenem Strank. Vondoag, ach, vondoag sent de Junges soo foaken aul de junge Hare, woone de Oabeit nich liere un äare Muskle nich jestalt habe.

Un rajcht ieescht bie eena Wulfsjacht muchte de stoakje Määkjes nich fäle. See wiere uk one direkjte Bekauntmoakunk vom Schulte metjegone. Daut golt je met een Kaumf jääjen een gruljen, jemeensomen Fient, dee "daut Schopkje opp de Weid met Woll, wieekj aus Sied", krakjt soo weinich veschoont aus daut stolste Pieet. Een Eenselna kaun met daut Beest nuscht aufange; hia mott en jeschlotne Rieej vääjegone woare.

Un Wilw gaufet to de Tiet noch väl en dise Omjääjent, dee de Insel besondasch jieren besieekje muchte. De breede Läächt un de väle deepe Dole un Schluchte wiere met soo jewaultje Beem bestunde, un doa unja met soo dichten Struck bedakjt, daut de Wilw sikj kjeenen bätren Krupunja wensche kunne, om onjeseene un

onjestieet sien Raup en aule Fräd to veriete un daut woame Bloot von sien Opfa to drinkje.

Wiels to de Tiet, soo aus aul bowe aunjediet wort, de Insel Enwonasch donnemol meistens Schop Zucht dreewe (Jeträäjd wort bloos fa de ieejne Need jeseit, wiels waut mea, funk kjeenen Moakjt un dän Flotten Jeträäjd Haundel von vondoag kjand Maun donnemol noch nich). Soo funge uk de Wilw jrod hia emma rikjliche Noarunk. De Hoad auleen wull sea onjieren met dän ooltnäsjen Reiba rääjle. Met een Poa jewaultje Saza wia de latsta bie daut jeerte Schopkje, reet daut met eenem Bietsel de Gorjel op un schlapt daut halploose Tia toom näakjsten Struck.

Bat de Hoad dan siene Häad en Sechaheit jebrocht haud un em Darp kaum, haud de Reiba sien Raup aul en aule Seelen Ru jejäte, sikj de bloodaje Foote belekjt un, dän noden Fluss äwa jeschwomme, un daut Wiede jesocht. Bie eenem Wulf Driewe wia ekj soogoa eenmol Zeij, woo de vefoljda Wulf met eenem Sauz eene Stoakj dän Gorjel derch biete deed un dän Buck opschlitt, daut et oame brellendet Tia dee ieejne Doarm om de Been schluage. Fräte kunn hee freilich sienen Raup aul nich, wiels wie Junges am met ludet Schriee un Kjneppelwenje doavon dreewe. Troztdäm, ea de Jääjasch met de Flinte aunkjeeme, wia hee lenjst fuat. Doch wort hee aun dämselfwjen Dach en däm wilt vewosnen Dol de 'Haidasche' beschote. Vondoag oba es uk de 'Haidasche' meist gaunz Holt ladich. Doch well wie to onse aunjekjindichte Wulfsjacht trigj gone.

De junge Mana un erwosne Kjieedels saute aul opp Pieed, een stotlichkeit, Haundlunk darschtichet Hää. To de Tiet wort äwahaupt väl opp Pieet jeräde un von maunche veschiedne Jewanheite en dise Konst errieekjt. Vondoag es daut Stol Pieet mea en de Mood jekome. De elre Mana, dee nich aus Schitze met eene Flint

kjeeme, de Mäakjes un kjlandre Junges, dee doch jrod flinkje Been, stoakje Stemme un goode Lunge habe, kjeeme met Kjneppels un Schnerre bewaufnet han.

De Vesaumlunk Plauz es, soo aus emma bie soone Jeläajenheite, de Hoff vom Jakob Hoepner, dee bie aule Wulf driewe, de Kommandaut vonne Armees es. Uk de Schult met siene beid Halpasch sent aum Plauz. Werkjlich bliewe bloos Greise, Kranke, Frues un kjiene Kjinja tus.

Daut riesich langet Wulf Nat woat opp dän Woage jelajcht. Dit Nat, von soo jenande "Marling" faust jeknept, wia Jemeent leejendom un wort bie Hoepner oppbewoat. Om nich von Gnoagtiere vestieet to woare, brukt daute eene besondasch wachsoms Oppsecht. Aus daute lota kjeene Schop un uk kjeene Wilw mea opp de Insel gauf, wort daute Wulf Nat aufjeknept un aule Wieete vonne Insel haude fa väl Joare Sak Benja doavon. Hoepner, de Darp Schult un siene beid Halpasch berode noch dän Plon fa de Jacht.

Bie däm Wint, dee jrod aunft, mott Maun besondasch väasechtich senne, doamet de Wulf kjeene Witrunck von de Jäajesch kjricht. Aulsoo saul met däm Wint jejacht woare, von de Läächt bat däm Huachlaunt to. Daut Wulf Nat saul hinja däm Struck, daute de frie weidende Pied von daute Akalaunt trant, dichtbie de 'General siegte' oppjestalt woare. De Driewasch derwe nich sieme, sonda met aule neediche Ver- un Omsikj no väare gone. Daut schient daute Maun hia met eenem oolen Bekaunden vom Jeschlacht Isegrim to doone haft, däm Maun dän Bienome 'de kluaka' jejäft haft. Dee haft sikj wadholt aul daute Vee von de Insel Enwonasch jewist fuattonäme, endäm hee aun veboajchte Städ dän Fluss äwa schwomm. Jeedenfauls es hee uk nu von de Rosengart Sied äwajekome, om sikj eenen Sindachs Brode to hole.

lelich, oba väasechtich un stell, bejäre sikj nu meist aule opp dee an hanjewäse Poste. Eene leise Oppräajunk moakt sikj besondasch bie däm jungen Element rajcht dietlich bemoakjboa. Oba uk bie väle Oole es de Jacht Lost jewakjt, dee donnemol noch nich to de säwen Doot Sinde jetalt worde.

Daut Nat, en daute Maun dän Wulf enenn driewe well, es oppjestalt. De Jäajesch selfst ligje met äare Flinte 40 bat 50 Schräd von enaunda auf em Growe, dee tweschen Tun un Nat doahan rant. Jieda von de Scheetasch weet von sienem Noba gaunz jeneiw, waut fa eene Flint hee haft, aus dee met eene Kugel, ooda met Rehposten, Hoagel ooda groffen Schroot jelode es. Hoepner haft no riewe Äwalajunk jiedrem sienem Plauz aunjewäse. Von Erfoarunk weet hee uk, daute de Wulf vesieekje woat, de 'General siegte' to äwa schwame.

Doarom: "Du, Fraunz Letkjemaun, go met noch eenem Jäaja en de 'kjiene Legt' ver onsem Nat. Wan de Greiwa von de kjiene Dole ut de Läächt kome sull un dan von dän Driewasch jeseene woat un de Rittasch hinja am sent un hee mol nich no de oole Jewanheit derch de Dole to schlikje vesieekjt dan sent jie doa aum Plauz. Oba paust opp, daute hee june Kugel dan nich entjeit."

"Nu paust aule opp! Ver aulem, volstendiche Ru un opne Uage!" Een Hos, wan hee Jefoa schneffelt, sat sikj opp de Hinjabeen, spezt de Uare un horcht. De Wulf doajäajen, dee dän Jäaja sitt, endat fuaz em dolsten Rane sienem Wajch.

No eenem nedroaten Marsch, dee an maunche Schweet Dreppe ut de Pore dreef, sent de Driewasch bat de Läächt jekome un sent en Rieej un Jliet oppjestalt worde. Emma tweschen drie Footjenja es een Ritta, om bie de väle Boddem Jläd un Erhäwunge de Lienje fausthoole. Dän Rittasch woat jebode: sooboolt see dän Wulf to seene kjree, sat junt am soofuaz

schoap no, doamet hee nich batem Fluss Eewa kjemt un sikj nich no Rosengart rade kaun!

“Oba nu verwoaz” Un daut Jeschrech un Klaupren un Jejubel von de schwind vää drinjende Driewasch Lienje fangt aun. Daut es een Jeloarm, soo aus wan aule Schwoarm Jeista vom Woolt loosjelote wiere. Jieda von de jugentliche Helde sieekjt dän aundren en Lunge Woakje to äwabeede.

Boolt roopt hia, boolt doa eena däm aundren to: “Es hee aul to seene?”

“Nä-ä-ä-!” Un em Stormschräd bewäacht sikj de Lienje derch daut Struck wieda. Vom Wulf noch emma kjeene Spua. Opp de friee opne Städe Brent de Sonn heet un emma heeta. Drieech henjt de Tung ut däm Mul.

Doch kjeena malt sikj aus meed, de gaunze Liedenschoft vom Jachtmaun habe aule erfote un dit lat aules aundre vejäte. Oba daut jeit nich aules soo eenfach.

De schljacht bewaufnete Footjenja habe weinich Moot vom Dol em Struckbosch nentodrinje, doa see jiedren Uagenblekj däm Wulf jäajenäwa jestalt kjenne senne. Doa bliewe maunche trigj, ooda sieekje dee vewosne Städe to omgone. De Rittasch habe äare leewe Not, de Lienje to hoole. Emma wada welle sikj Gruppe bilde, dee däm Wulf de baste Jeläajenheit toom Derchbräakje beede. Schoape Wieed folje. Brommende Auntwuate lote sikj hiere.

Nu es daut jratste Deel von dee en Betracht komende Strakje jesocht worde, oba vom Wulf kjeene Spua. De Stemmunk woat rajcht vezoacht un jedrekjt. Noch es freilich de 'Reh legte' jebläwe, eent von de Wilw besondasch veleewdet Plauz. Doch de Meede welle aul mootloos von niee Vesieekje doavon bliewe. De Rittasch muntre daut Foot Volkj to nieen lewa aun. Un nochmol sat daut Jeklaupa, Jejul un Jeschrech en jeschoapte Stoakj en.

Un Frint Isegrim haft sikj ieejentlich en

de 'Reh legte' em diksten Struck een kjlienet Plauzkje jefunge un sikj doa, soo lank aus hee es, em kjeelen Schaute von de leekj to Ru jestrakjt. Aun sienem Jeist trakje Droomhautt siene latste Heldendote ver äwa. Von däm jebäten Falm haft hee noch eenen leichten Jeschmak em Mul un denkjt nu doaräwa no, woo daut Morjes velatste Tia Nachts aul zimlich stiew es un krank dicht bie de Mutta em Graus ligje woat. Dise woat ruich wieda grose un hee es siene Raup soo zimlich jewess.

Toiescht de Gorjel erut, natieedlich es de Kobbel opp dän Schrie von äare Junge soofuaz doabie, ekj moak schwind kjeet; wiels een Schluach met de Heeft kunn selfst mienen oolen Wulfsschädel 'enbucke' un dan Audee lostichet Läwe opp de Waundaschoft. Weet goanich woo mien Brooda soo lang blift. Vää latste Wääkj kjrieech hee hia een poa Kartätsche en sienen Pelz, un om sikj uttoheele trock hee sikj dan fa een poa Dääj en de Russedarpa trigj, de weinich goode Scheetasch habe, un wan et huach kjemt, bloos met Spoalinkj Donst scheete, waut fa onse Sort nich jefäadlich es. Un noch es hee nich wada doa. Hee haft opp mien Jule dise Nacht nich beantwuat, soo aus wie daut jesajcht haude.

Oba nu well ekj een beskje schlope, veleicht beruicht sikj dan uk mien gnorrenda Moage bat toom Owent, wan ekj mie daut Falm toom Nacht Äte hole woa. Oba waut es dan daut? “Hola! Hui! Wulf-Wulf-Wulf!”

Daut docht ekj mie aul. Afens hab ekj daut domme Tia waut aunjebäte, un soofuaz jeit de Rauschheit wada loos. Na, noch es nich von aule Doag Owent. Vom Dnepr sie ekj Uageschienlich aufjeschnäde, soo aus ekj hiere doo, mott aulsoo noch een beskje wachte, bat de Driewasch om de Bescha kome, om mie dan leise fuattoschlikje un daut friee Felt to jewenne, ea de Rittasch mie seene. Jo, daut es Tiet, oola Sinda Isegrim, welst du

noch doavon, soo moak die opp de Socke!  
Doch schoons es hee bemoakjt worde. Un  
aul kriescht irjentwää ut aule  
Läwenskrauft: "Dort, doa - aun de andre  
Sied vom Dol rant de Wulf - Wulf!"

"Wua? Wua? Hei! Hurra! Doa verwoaz!"  
Un de Rittasch sate am no. Boolt es de  
gaunze Lienje en Onordnunk. Aules ielt  
dän Rittasch hinjaraun, soo aus de wilde  
Jans bie de hoafstliche Fluach een grootet  
Spoa bilde. Lenjst es de Wulf vonne Secht  
von de Footjenja veschwunge.

Hee schmät Plone un drebbelt wieda.  
Een Stootskje helt hee sienen Wajch  
äwahaulfs daut Dol bie, dan, bie de  
'Generals legte', prooft hee  
derchtobrääkje, om dän Dnepr to jewenne  
un no Rosengart äwa to schwame. Doch  
ditmol haft de Schlaua siene Rääkjunk  
one Oom Hoepner jemoakt. Aul es hee  
bloos weinje Fodem von däm latsten Dol,  
daut am radent oppnäme saul, wiet auf,  
jeft et een fiene, bleiwa Ruak, een  
schoapa Knaul un Isegrim haft eenen  
heeten Rehposten en de Brost.

Sien Kurs endat hee de Rechtunk no  
rajchtsch, daut dichte Saunt Struck to  
jewenne, doch de Knaul habe de andre  
Jääjasch bemoakjt: opp pause, de Wulf  
kjemt! Dise habe aul lenjst de Flinte derch  
dän Struck Tun, aun dän see ut däm  
Growe aunjeschlikjt sent, jestrakjt, un  
wachte en jespaunte Oppräajunk - doa es  
hee - un puff! puff! puff! knaule de Jewääre  
direkjt eena no enaunda loos. Noch eenen  
Uagenblekj un Isegrim, de oola, de kluaka,  
de Schlaubirja felt han un haucht knurrent  
siene Schult belodne Seel ut.

Jo, de Kruck jeit soo lang toom Borm,  
bat dee brääkj. Ditmol haft am siene

Rääkjunk nich jestemt. De Rittasch sent  
natieedlich aum Plauz, bie de Jääjasch  
dee dän Wulf omrinje. Doch nich lang dieet  
et, un dan kome de Driewasch, dee en  
Schweet jebot sent, aun. Steewle un  
Schlorre droage de meiste aul en de Henj,  
om bäta rane to kjenne. Andre habe äare  
Kjneppels wajchjeschmäte. Eena haft  
siene Metz veloare, aules bie däm  
Besträwe, rajcht haustich to däm jefaulen  
Fient to kome.

Doa kjemt dan de eena un de andra  
un, aus Loon fa aul daut vergotne Schweet  
traumpelt däm Wulf metem Foot. Noch  
eena kaun nich vemeide, eenje jniesrich  
un schoape Bemoakjunk to moake, nu  
daut de Reiba von äare Schop un äare  
Falms doot to äare Feet licht. Jenuach,  
wää aun soone Rauschheit nich Aundeel  
jenome haft, däm woat soon Benäme un  
soone Räd framd senne. Oba wää soo  
eene Wulfsjacht selbst metjemoakt haft,  
dee wundat sikj nich doatoo.

Daut dieet een Stootskje, bat jieda  
sienen Aundeel aun de Jacht aun de  
andre metjedeelt haft; dit haundelt sikj je  
om een Vääkome von jratste  
Wirtschoftliche un Jeschaftliche Bediedunk  
fa de Insel un äare Enwonasch. Dan  
moake sikj aule reed no Hus to gone. De  
Sonn es aul läach em Waste; en eene  
goode Stund woat daut aul diesta.

Met Halos woat de Wulf opp dän  
Woage jelode, om em Triumf em Darp  
jefoare to woare. Kjeen reemischa Kjeisa  
haft no grooten Siech soonen Engank en  
daut Bloome bedakjte Room jekjrääje.

\* \* \*

Jenuach, daut wia een sea bewääjda  
Sindach, nich woa, Leewa Läsa?

## Gott sitt de Woarheit, wacht oba

Leo Tolstoy

En de Staut Wladimir wond een junga Koopmaun Nomes Iwan Dmitritch Aksionov. Hee haud twee Jeschafte un sien ieejnet Hus.

Aksionov wia een schmocka, blonda, kruzhelja Kjieedel, voll Spos un sea freelich. Aus junga Maun wia hee to drinkje jejäft worde un wort emma oppjeräacht, wan hee too väl jehaut haud, oba nodäm hee sikj befriet haud, gauf hee daut Drinkje opp, buta nu un dan.

Een Somma wull Aksionov to de Nischni-Utstalinj foare, un aus hee sikj von siene Famielje Aufscheed, säd siene Fru to am, "Iwan Dmitritch, fang vondoag nich aun; ekj haud eenen schljachten Droom von die."

Aksionov lacht un säd, "Du hast Angst, daut ekj, wan ekj to de Utstalinj go, eenen Spaziareis moake woa."

Siene Fru auntwad, "Ekj weet nich, wuorum ekj Angst hab; ekj weet bloos, daut ekj eenen schlemmen Droom haud. Ekj hab jedreemt, du wiescht von de Staut trig jekome, un aus du diene Metz auf naumst, sach ekj, daut diene Hoa zimlich greiw wiere."

Aksionov lacht. "Daut es een jlekjlichet Tieekjen," säd hee. "Du woascht seene, daut ekj aul miene Woa vekjeepe, un eenje Jeschenkje von de Utstalinj trigj brinje woa."

Soo muak hee Aufscheet von siene Famielje un fua doavon. Aus hee opp haulwen Wajch jereist wia, troff hee eenen Koopmaun, dän hee kjand, un see kjeeme em selwjen Nachtkwatia toonachst. See drunke Tee toop un jinje dan en aunjrensende Stowe to Bad.

Daut wia nich Aksionov siene Aunjewanheit lang to schlope, un, wiels hee em kjeelen reise wull, jinkj hee ver däm Morje greiwe sienen Foara

optowakje un foddad am, de Pieed autospaune.

Dan jinkj hee äwa toom Wieet (dee hinje en een Huskje wond), betold siene Rääknunk un sad siene Reis wieda.

Aus hee onjefäa fiefontwintich Miel trigjelajcht haud, hilt hee aun, om de Pieed to foodre. Aksionov vereiwd sikj een Stootskje em Derchgank vom Gausthus. Dan jinkj hee opp de Väaleew erut un befool eenem Samawoa, oppjehett to woare, hold siene Jitto rut un funk aun to späle.

Plazlich fua een Troika met een Kjinja un eenem Beaumten vää, jefolcht von twee Soldote. Hee kaum no Aksionov un funk am aun to Froage, wää hee wia un von wua hee kaum. Aksionov auntwad am voll un säd, "Welst du kjeenen Tee met mie drinkje?" Oba de Beaumta befruach am wieda. "Woo wia daut? Wua hast du latste Nacht vebrocht? Wiescht du auleen ooda met eenem Koopmaun? Hast Vondoag Morje dän aundren Hendla jeseene? Wuorum hast du daut Gausthus ver Morje Schemma velote?"

Aksionov wundad sikj, wuorum hee all dise Froage jestalt wort, oba hee beschreef aules waut passieet wia, un säd dan noch doatoo, "Wuorum frajchst du mie, aus wan ekj een Deef ooda een Reiba sie? Ekj reis opp eene Utstalinj, un doa besteit kjeene Needichkjeit, mie to befroage."

Dan säd de Beaumta, dee de Soldote aunroopt, "Ekj sie de Polizei Beaumta von dit Distrikjt, un ekj froag die, wiels de Koopmaun, met däm du de latste Nacht vebrocht hast, wort met eene Hauls Schnett jefunge. Wie motte diene Sache derchsieekje."

See jinje em Hus enenn. De Soldote un de Polizist naume Aksionov sien Jepak un

sochte daut derch. Plazlich trock de Polizist een Massa von eene Tausch rut un roopt, "Wäm sien Massa es dit?"



Wäm sien Massa es dit?

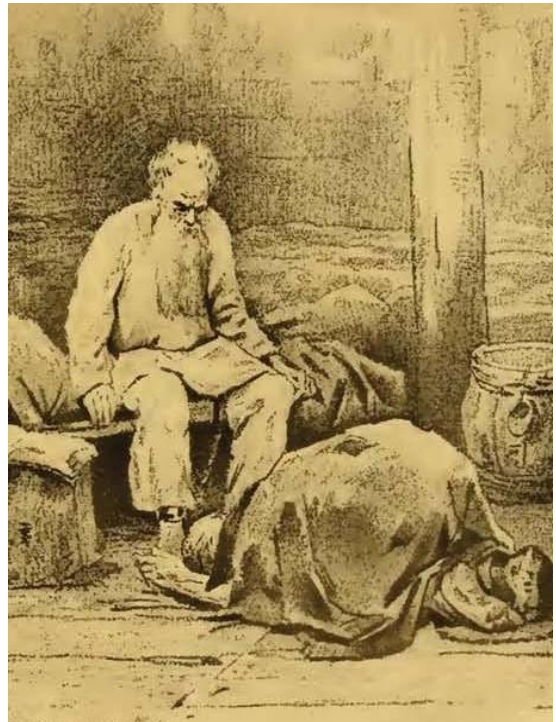
Aksionov kijkt han un aus hee een Bloot beschmäadet Massa von siene Tausch sach, verschrock hee.

"Woo kjemt et, daut sikj opp disem Massa Bloot finjt?"

Aksionov vesocht to auntwuade, kunn oba kaum een Wuat rut kjreee un stomad bloos, "Ekj, weet nich, nich mient." Dan säd de Polizist, "Vondoag Morje wort de Koopmaun met eenem Hauls Schnett em Bad jefunge. Du best de eensje Persoon, dee daut haud kunt doone. Daut Hus wia von benne toojeschlote, un kjeen aundra wia doa. Hia es dit Massa, von Bloot beschmäat, en diene Tausch un dien Jesecht un diene Oat verode die! Saj mie, woo du am doot jemoakt hast un woo väl Jelt du jestole hast?"

Aksionov schwua, hee haud daut nich jedone; daut hee dän Koopmaun nich jeseene haud, nodäm see toop Tee

jedrunke haude; hee haud kjeen Jelt buta achtdusent Rubbel un daut Massa jehieed am nich. Oba siene Stemm wia schwak,



Iwan Dmitrich, vezei mie!

sien Jesecht bleiw un hee zettad ver Angst, aus wia hee schuldich.

De Polizist befool de Soldote, Aksionov mettobrinje un en dän Woage to laje. Aus see siene Feet toopjebunge un am em Woage jeschmäte haude, bekjriezt Aksionov sikj un hield. Sien Jelt un siene Woare worde am aufjenome, un hee wort no de näakjste Staut jeschekjt un doa enjestopt. En Wladimir worde Froage betrafs sien Wäsent jestalt. De Kooplied un aundre Enwonasch von dise Staut säde, hee haud ea jedrunke un siene Tiet veschwent, oba hee wia een gooda Maun. Dan kaum de Prozass, hee wort aunjekloacht, eenen Koopmaun aus Ryazan aufjemort un am twintich dusent Rubbel jestole habe.

Siene Fru wia vetwiewelt un wist nich, waut see jleewe sull. Äare Kjinja wiere aule gaunz kjlien; eena wia een Bäbe aun



ääre Brost. See naum dee aule met un jinkj en de Staut, en dee sikj äa Maun em Jefenkjnīs befunk. Aunfanks durf see am nich seene; oba no vāl prachre kjrieech see de Erlaubnis am em Jefenkjnīs to besieekje. Aus see äaren Maun en Jefenkjnīs Kjleeda un en Kjāde sach, met Deef un Vebrāakjasch toojestopt, foll see han un kaum lange Tiet nich to Besennunk. Dan trock see äare Kjinja to sikj un sad sikj dicht bie äa Maun han. See vetald am von to Hus un fruach, waut met am passieet wia. Hee vetald äa aules un see fruach, "Waut kjenn wie nu doone?"

"Wie motte dān Zaaren froage, eenen Onschuldichen nich omkome lote."

Siene Fru leet am weete, daut see eene Aunfroag aun dān Zaaren jeschekjt haud, daut oba nich aunjenome wia. Aksionov auntwuad nich, sonda kijkt bloos doljeschloage ut.

Dan sād siene Fru, "Daut wia nich aundasch, von waut ekj dreemd, daut diene Hoa greiw jeworde wiere. Kaunst die noch denkje?" See fua met de Finjasch derch äare Hoa un sād, "Leefsta Vanya, saj diene Fru de Woarheit; hast du daut nich jedone?"

"Aulsoo hast du mie uk en Vedocht!" sād Aksionov, un hee vestuak sien Jesecht en siene Henj un funk aun to hiele. Dan kaum een Soldot, an to saje, daut de Fru un de Kjinja gone muste; un Aksionov neem Aufscheet toom latsten Mol von siene Famielje.

Aus see fuat wiere, erinnad Aksionov sikj aun daut Jesajcht, un aus hee doaraun docht, daut uk siene Fru am vedocht haud, sād hee to sikj selfst, "Daut schient, daut bloos Gott de Woarheit seene kaun; von am auleen kaun eena Jnod kjriee."

Un Aksionov schreef kjeene Aunfroage mea; hee gauf aule Hopninj opp un bād bloos to Gott.

Aksionov wort to de Priejel Strof veuadeelt un en de Miene jeschekjt. Aulsoo wort hee utjepitscht, un aus de

Wunde doavon veuasoakt jeheelt wiere, wort hee met aundre Jefangne no Sibirjen jeschekjt.

Sasuntwintich Joa lang wond Aksionov aus Jefangna en Sibirjen. Siene Hoa worde schneewitt, un sien Boat wort lang, denn un greiw. Aul siene Freid veschwunk; hee wort kromm; hee jinkj langsam, spruak mau selden un lacht nie, oba hee bād foaken.

Em Jefenkjnīs lieed Aksionov Steewle hāatostale un vedeend een beskje Jelt, met dām hee 'Daut Lāwe von de Heilje' koft. Hee laus dit Buak, aus et em Jefenkjnīs dach jenuach wia. Aum Sindach laus hee en de Jefenkjnīs Kjoakj de Lekzione un sunk em Kua, wiels siene Stemm noch emma goot wia.

De Jefenkjnīs Beaumte jleichte Aksionov wāajen siene Saunftmoot, un siene Metjefangne haude Respakjt fa am, see nande am 'Groosvoda' un 'De Heilicha'. Wan see bie de Jefenkjnīs Beaumte eene Aunfroag moake wulle, muake see Aksionov emma to äarem Vetrāda, un wan daut tweschen dān Jefangne Striedarie gauf, kjeeme see to am, om de Sache en Ordnunk to brinje un de Aunjelāajenheit to rāajle.

Kjeene Norecht kjeem to Aksionov von Tus un hee wist nich eenmol, aus siene Fru un siene Kjinja noch lāwde.

Eenen Dach kaum eene niee Grupp von Jefangne em Jefenkjnīs. Aum Owent vesaumelde sikj de oole Jefangne om de niee un fruage an, von woone Stāde ooda Darpa see staumde un wuafāa see veuadeelt wiere. Met de aundre sad sikj Aksionov biesied de Nielinja han, un horcht met doljeschloagne Wies daut Vetald.

Eena von de niee Jefangne, een groota, stoakja Maun von zastich Joare, met eenem dicht jeschnādnen greiwen Boat, vetald dān aundren, wuarom hee Faustjenome worde wia.

“Nu, Frint”, säd hee, “ekj hab bloos een Pieet metjenome, daut aun eenen Schläde jebunge wia, un ekj wort faustjenome un wäajen Stälarie aunjekloacht. Ekj säd, ekj haud daut bloos jenome, om schwinda no Hus to kome, un haud daut dan gone jelote; butadäm wia de Foara een perseenlicha Frint von mie. Aulsoo säd ekj, “Aul goot”. “Nä”, säde see, “See hab daut jestole.” Oba wie un woo ekj daut jestole hab, kunne see nich saje. Ekj hab eenmol werkjlich waut faulsch jemoakt un sull ieejentlich aul ver lange Tiet verhää jekome sult, oba to dise Tiet wort ekj nich erut jefunge. Nu wort ekj fa nuscht hiahää jeschekjt. Eh, oba daut sent Lieceje, dee ekj Junt saj, ekj wia aul eenmol en Sibirjen, oba ekj sie nich lang jebläwe.”

“Von wua kome See häa?” fruach irjentwää.

“Von Wladimir. Miene Famielje es ut dise Staut. Ekj heet Makar un see nane mie uk Semyonich.”

Aksionov hoof dän Kopp un säd, “Saj mol, Semyonich, weets du waut von de Kooplied Aksionov von Wladimir? Läwe see noch?”

“Aus ekj dee kjan? Natieedlich kjan ekj dee. De Aksionovs sent rikj, oppwool äa Voda en Sibirjen es, een Sinda aus wie, soo aus daut schient! Woo es et met Junt, Groospape, woo kjeeme See hiahan?”

Aksionov räd nich jieren von sienem Onjlekj. Hee ständ bloos un säd, “Fa miene Sinde sie ekj seit sasuntwintich Joare em Jefenkjniss.”

“Waut fa Sinde?” fruach Makar Semyonich.

Oba Aksionov säd bloos, “Nu, ekj mott daut vedeent habe!” Hee haud nich mea jesajcht, oba siene Kommarode vetalden dän Nielinkj, woo Aksionov no Sibirjen kaum; woo irjentwää eenen Koopmaun omjebrocht haud un daut Massa unja Aksionov siene Sache jestekjt haud, un Aksionov Onrajcht veuadeelt worde wia.

Aus Makar Semyonich daut hieed, kijkt hee Aksionov aun, schluach opp siene Kjneen un roopt, “Nu, daut es wundaboa! Werkjlich wundaboa! Oba woo oolt sent See jeworde, Groospape!”

De aundre fruage am, wuorum hee soo äwarauscht wia un wua hee Aksionov verhää jeseene haud. Oba Makar Semyonich antwuad nich. Hee säd bloos, “Daut es wundaboa, daut wie ons hia trafe, Junges!”

Dise Wieed leete Aksionov sikj wundre, aus dis Maun wist, wää dän Koopmaun omjebrocht haud. Soo säd hee, “Veleicht, Semyonich, habe See von dise Sach jehieet ooda habe See mie veleicht aul eenmol jeseene?”

“Woo kunn ekj halpe daut to hier? De Welt es volla Jeräd. Oba daut es lang häa un ekj hab vejäte, waut ekj jehieet hab.”

“Veleicht habe See jehieet, wää dän Koopmaun omjebrocht haft?” fruach Aksionov.

Makar Semyonich lacht un antwuad, “Daut mott deejanja jewast senne, en wäm siene Tausch daut Massa jefunge wort. Wan irjentwää aundra daut Massa doa vestoake haft, 'hee es kjeen Deef, bat hee jejräpe woat', soo aus daut Sprechwuat sajcht. Woo kunn irjentwää een Massa en June Tausch stekje, wäärent daut unja Jun Kopp wia? Daut haud Junt sechalich oppjewakjt.”

Aus Aksionov dise Wieed hieed, wia hee sikj secha, daut dit de Maun wia, dee dän Koopmaun omjebrocht haud. Hee stunt opp un jinkj wajch. De gaunze Nacht lach Aksionov waka. Hee feeld sikj schrakjlich Onjlekjlich un aule mäajliche Bilda stieeje en sienem Kopp opp. Doa wia daut Bilt von siene Fru, waut see säd, aus hee sikj von äa Aufscheet neem, om to de Utstalinj to foare. Hee sach äa, aus auf see aunwäsent wia; äa Jesecht un äare Uage hoowe sikj ver am opp; hee hieed äa råde un lache. Dan kijkt hee siene Kjinja too, aus soo see dan mol wiere, rajcht kijlen,

eena met eenem kjlienen Mauntel, eena aun de Brost von siene Mutta. Un dan erinnad hee sikj aun sikj selfst, aus hee junk un freelich wia. Hee erinnad sikj, woo hee opp de Väaleew vom Gausthus, en däm hee faustjenome wort, Jittoa späld un woo frie von Sorje hee wia. En Jedanke bekjikt hee dän Uat, wua hee utjepitscht wort, dän Henkja un de Lied, dee erom stunde; de Kjäde, de Jefangne, aule sasuntwintich Joa von sien Jefenkjnīs Lāwe un sien tiedjen Ella. De Jedanke doaraun muake am soo Älent, daut hee reed wia, sikj omtobrinje.

“Un daut es aules dis Beesewicht sien Woakj!” docht Aksionov. Un sien Oaja wia jāajen Makar Semyonich soo groot, daut hee sikj no Rach bangd, selfst wan hee selfst doafāa to Grunt gone sull. Hee hilt de gaunze Nacht Jebād, kunn oba kjeene Ru finje. Däm gaunzen Dach jinkj hee nich dicht bie Makar Semyonich un kijkt am uk nich aun.

Vieetien Doag vejinje opp dise Wies. Aksionov kunn nachts nich schlope un wia soo Älent, daut hee nich wist, waut hee doone sull.

Eene Nacht, aus hee derch daut Jefenkjnīs jinkj, wort hee von waut leed en, daut rut rold von unja eenem von de Jestale, en dän de Jefangne schleepe. Hee bleef stone, om to seene, waut daut wia. Plazlich kroop Makar Semyonich von unja däm Jestal vāa un kijkt met veschrokne Jesecht to Aksionov enopp. Aksionov vesocht to gone, one am auntokjikje, oba Makar foot no siene Haunt un sād am, hee haud een Loch unja de Waunt jegroft. De leed scheffeld hee en siene huage Steewle enenn un jiedren Dach opp de Gaus muak hee dee ladich aus de Jefangne to äare Oabeit jedräwe worde.

“Du blifst ruich, oola Maun, un du saust uk rut. Wan du plaupascht, woare see mie daut Lāwe utpitsche, oba ekj wudd die toiescht ombrinje.”

Aksionov zettad fa Wutt, aus hee sienen Fient sach. Hee trock siene Haunt wajch un sād, “Ekj hab kjeenen Wensch to fliee, un du brukst mie nich ombrinje; du hast mie ver lange Tiet omjebrocht. Om an daut to saje, ekj kaun daut doone ooda nich, soo aus Gott daut entscheide woat.”

Aum näakjsten Dach, aus de Jefangne to Oabeit jefieet worde, wort eena von de Soldote daut en, daut dee eena ooda aundra Jefangna waut leed ut siene Steewle utschedd. Daut Jefenkjnīs wort derchjesocht un de Schuldja jefunge. De Gowernia kaum un befruach aule Jefangne, om erut to finje, wāa daut Loch jegroft haud. See aule bestrāde jiedret Weete doarāwa. Deejanje, dee daut wiste, wudde Makar Semyonich nich verode, wiels see wiste, daut hee meist to Doot jepriejelt woare wudd.

Schlieslich dreid sikj de Gowernia to Aksionov, von däm hee wist, daut hee een jerajchta Maun wia, un sād, “Du best een opprechtja oola Maun; saj mie ver Gott, wāa daut Loch jegroft haft?”

Makar Semyonich stunt doa, aus opp hee goanich besorcht wia, kijkt dän Gowernia aun un nich eenmol Aksionov. Aksionov siene Leppe un Henj zettade, un hee kunn lange Tiet kjeen Wuat saje. Hee docht, “Wuarom sull ekj dām schitze, dee mien Lāwe vedoaft haft? Lot am fa daut betole, waut ekj liede must. Oba wan ekj daut saj, woare see woarschienlich daut Lāwe ut am priejle, un daut kunn senne, daut hee doafāa oschuldich es. Un schlieslich wudd daut fa mie waut goodet doone?”

“Na, oola Maun”, wadahold de Gowernia, “saj mie de Woarheit, wāa haft unja de Mua jegroft?”

Aksionov kijkt kort opp Makar Semyonich un sād, “Ekj kaun nich saje, June lea. Daut es nich Gottes Welle, daut ekj daut vetale saul. Doone See, waut See welle met mie; ekj sie en äare Haunt.”

Soo sea de Gowernia daut uk vesocht, säd Aksionov nuscht mea, un soo must de Sach toch jelote woare. En dise Nacht, aus Aksionov opp sien Bad lach un jrod aunfunk to schlope, kaum irjentwää ruich un sad sikj opp sien Bad. Aksionov zield derch de Dunkelheit un erkjand Makar.

“Waut welst du mea von mie?” fruach Aksionov. “Wuarom best du hiahää jekome?”

Makar Semyonich bleef stell. Aulsoo sad sikj Aksionov opp un säd, “Waut welst du? Go wajch ooda ekj woa däm Wajchta roope!”

Makar Semyonich kijkt däm Aksionov aun un fuscheld, “Iwan Dmitritsch, vezei mie!”

“Wuarom?” fruach Aksionov.

“Ekj hab dän Koopmaun omjebrocht un daut Massa unja diene Sache vestoake. Ekj wull die uk ombrinje, oba ekj hab Bute een Jereisch jehieet, un soo hab ekj daut Massa en diene Tausch vestoake un sie utem Fensta jeflicht.”

Aksionov bleef stell un wist nich, waut hee saje sull. Makar Semyonich jlept vom Jestal un kjneed sikj opp de Flua. “Iwan Dmitritsch”, säd hee, “vejeff mie, om Gottes Leew, vejeff mie! Ekj woa jestone, daut ekj dän Koopmaun omjebrocht hab, un du

woascht frijelote woare, soo daut du no Hus gone kaust.”

“Daut es leicht fa die to saje”, säd Aksionov, “oba ekj hab dise 26 Joare fa die jeläde. Wuahan kunn ekj nu gone? Miene Fru es doot, un miene Kjinja habe mie vejäte. Ekj hab noanich wua to gone.”

Makar Semyonich stunt nich opp, sonda schluach met däm Kopp opp de Flua. “Iwan Dmitritsch, vezei mie!” hield hee. “Aus dee mie prijelde, wia daut nich soo schwoa to liede, aus daut es, die nu to seene. Oba du hautst Metleet met mie un sätst daut nich.” Hee funk aun to schlukse.

Aus Aksionov am schlukse hieed, funk hee uk aun to hiele. “Gott woat die vejäwe!” säd hee. “Veleicht sie ekj hundatmol schljachta aus du.” Un bie dise Wieed wort sien Hoat dach un daut Bange fa de Heimat veleet am. Hee haud kjeene Lost mea, daut Jefenkjnis to velote, sonda hopt daut siene latste Stund kome wudd.

Oppwool Aksionov am daut nich jefoddad haud, bekjand Makar Semyonich siene Schult. Oba aus de Befäl fa Aksionov siene Frielotunk kaum, wia hee aul doot.

## Oom Klaas

Peter J. Klassen

Nicolai Peters Wiege stunt en däm grooten Hus vom jratsten un rikjsten Buareshoff en eenem von de Darpa von de Molotschna Kolonie en Sied-Russlaunt.

Hee wia daut eensje Kjint von woolhabende Elre, dee dän oppjewakjten un begoften jungen Klaaskje, aus hee jenant wort, rajcht betuttaden un vedorwe.

Aules, waut Klaaskje wenscht un wull, sad hee bie siene Elre derch, wan nich met Bitte un Schmeichle, dan met schrakjlichen Jebrell un väle Trone ooda toagen Trotz.

Haude nich Schoole, Kommarode un daut Läwe em Darp, soo wie siene aunjebuare Karakta leejenschofte Enfluss jehaut, wia Klaaskje een ajchta, nutzloosa Mutta Sänkje jeworde; de Bildunk vone Elre, bäta jesajcht: Vedoawunk, wia doatoo aunjedone.

Bloos en eenem Deel bleef sien Voda faust jaaenäwa Klaaskje siene Wensche un Wellen un uk de Mama. See, sooboolt äa Klaaskje besondere Seiden opptrock, emma opp siene Sied jewast wia, wia en disem Faul jaaen am - Klaaskje vespäld un must nojåwe. Met drettieen Joare haud hee nämlich de Darp School foadich jemoakt, wia aus leeschts derch de Eksamen jekome un nu wull hee wieda liere. Hee wull eene Zentraul School besieekje, Liera woare, oba sien Voda säd: "Nuscht doavon! Mien Klaas haft daut nich needich. Hee kjricht mol eene voll-jebude, goot-besade, Schulde-frie Wirtschoft, un bat hee toom Befriee kjemt, ligje noch tieen dusent Rubel fa am en de Bank!"

Un de Mutta jaumarieed: "Ach nä, Klaasl (Aus Klaaskje de School beendet haud, heet hee Klaas.) Soo gaunz auleen die unja framde Mensche schekje! Un dan de Kost bie framde Lied, dee dienen Jeschmak nich kjane! Wan du oppeenst

krank wurscht un ekj nich bie die wia, kunst du stoawe! Nä, mien Klaas, du blifst Tus un needich hast du et je nich, opp Vedeerst ruttogone un doarom Liera to woare! Papa kjaft die een Riedpieet, un ekj kjeep die eene Trakjharmonie un Schlietschoo, un dan es aules goot!"

Klaas must sikj schekje, aul siene Tookunft Plons oppjåwe, un en de Footstaube von sien Voda tråde: Bua woare!

Daut wia Klaas siene ieeschte un jratste Enteschunk, dee am daut Läwe brocht, dee hee niemols gaunz äwakome kunn, wan uk daut Riedpieet, de Trakjharmonie un aundre Jlijkmoake- un Ersaz Meddel äaren Zwakj fa de ieeschte Tiet nich gaunz vefälde.

\* \* \* \* \*

Joare kaume un jinje. Ut däm Klaaskje wia een Klaas jeworde. Daut kjräajelje "Klaaskje", daut hee sikj von Kommarode un aundre em Darp noch lang jedult haud, leet hee sikj iernstlich nich mea jefaule.

Aus erwosna junga Maun wort hee Klaas jenant, un jenant wort hee foaken em Darp. Wia irjent een Schowanak aunjegone worde, Klaas wia secha doobie, wan hee nich uk de Aunfiera wia.

Un doch wia hee beleeft em Darp bie de Oolasch un bie de Junges, un de Määkjes. De Määkjes reeten sikj om am, woo et em Darp heet; wiels Klaas wia een trauma un groota Kjieedel - waut siene Fuste pakte, daut kaum met, ooda daut reet ooda bruak. Doatoo kjrieech hee eenmol de baste Wirtschoft em Darp un mea aus jenuach Boajelt, noch eene soone Wirtschoft to kjeepje, un bowenäwa kunn hee sikj junk befriee. Aus eensjet Kjint von siene Elre haud hee soojenandet ieeschtet Famielje Rajcht. Hee wia vom Forstei Deenst, dän de Mennonite

ennestäd daut Millitäädeenst en Russlaunt to leiste haude, befried.

Un Klaas?

Klaas gauf weinich ooda Nuscht om de Määkjes drom! Hee gauf weinich doarom, daut see, nom lote no, opp am, ver siene Tietjenosse hilde un am schmeichelde. Wia hee kluak jenuach to weete, daut maunchet Määkje siene Wirtschoft mea en de Uage stuak, aus siene Persoon?

Jenuach, kjeene von de Darps Scheene funk Jnod en siene Uage. To aule Määkjes wia hee jlikje frintlich, hoof kjeene vää un sad kjeene trigj. Emma to Schowanak un Spos reed, kunn hee sikj maunchet toolote, waut eenem aundren veleicht Schacht jejäwt haud von dän Tiet Poatna, un waut von de Määkjes von aundre Kjeedels sea schlaecht jenome worde wia. Aundatwääjes wiste oba aule, daut Klaas nie sien Wuat bruak, bie eenfache Spose niemols metjinkj un bie Oneenichkjeite emma opp de Sied von de Schwake kjeem, un Rajcht senne leet, selfst wan hee nojäwe must, wua hee Onrajcht haud. Wia hee oba em Rajcht un siene Wieed veschluage nich jenuach, dan leet hee siene Fuste metsprääkje un de Sproak mucht kjeena twee mol hiere.

Wiels hee de Zentraul School nich besieekje kunn, oba Liere bejierich un Weeten darschtich wia, leet am sien Voda noch dree Joare biem Darp Liera Stunde näme en de Winta Moonate; dan erkjläad de Liera, hee kunn Klaas nuscht mea liere; de Jung wist jrod soo vää aus hee.

Don funk Klaas aun to läse. Sien Voda wia selfst een hetzicha Läsa, un wan Klaas Bieekja bestale wull, soo gauf de Voda wellich daut Jelt häa. Hee wia nich weinich stolt opp sienen Klaas, dee met sastieen Joare daut met däm Liera oppnäme kunn.

Soo wia Klaas aun Kjenne un Weete aul siene Tietjenosse wiet veropp un daut gauf am en de Jugent Jesalschoft eene jewesse besondere Stalunk.

Enmol wort hee en de Jugent

Jesalschoft jenerkjt un jefroacht, wää siene Leefste wia.

“Daut weete ekj nich, hab et noch nich utjefunge,” gauf hee lachent to Auntwuat. “Oba wan jie aule envestone sent, dan well ekj daut vondoag hia utfinje un dan kaun see selfst sikj aus mien Schauz bekjane.”

See schneffelde irjent eene von siene Resse un Spose un erkjlääde sikj aule envestone.

“Goot, ekj go nu enne Vääleew un dan kome de Määkjes eenseln to mie doa han, wua ekj jiede froage woa. Hia ver aulen kaun ekj daut nich! Woone ekj dan jekust hab, dee doaf dan hia ver aule saje, daut ekj äa goot sie. Envestone, Määkjes?”

Lachent jinje see aule opp disen Spos en.

Eene no de aundre jinje de Määkjes enne Vääleew un kaume no sea korte Tiet, maunche met Jlekj strolende Uage, aundre met faust oppenaunda jebäte Täne, aus wulle see daut Lache vääbieeje, wada trigj.

Kjeene haud sikj froage ooda saje lote, no Klaas to gone. Aus oba de Rieej aun de latste kaum, stiepad see sikj gaunz entschiede.

“Mie es de Klaas nich goot!” säd see. “Un mie von am noare lote, nä, doatoo sie ekj nich to habe!”

Schlieslich no vää betobren, daut Späl doch nich to vedoawe, jinkj see doch. Daut äa daut Späl wäda Spos noch Freid muak, soo aus de aundre Määkjes, wia vom Toon von äare Stem to hiere un kunn Maun von äa Jesecht läse.

Kaum wia de Dää hinja äa too jemoakt, soo wort et aul to Jerecht äwa äa jesäte un de Stock äwa äa jebroake. Soo een stolta Mensch! Nuscht to biete un Nuscht to knake un deit sikj doch soo dikj!”

De Ana! Stellet Wota haft deepet Grunt!

Dit sull nu wada waut Besondret väästale! See trakjt sikj je jeweentlich von aule Jesalschoft Späle trigj un well fromm sennel!”

Soo un änlich jinkj et noch lenjre Tiet

fuat, wiels de Ana bleef vël lenja bie Klaas aus eene von de aundre Mäakjes.

Aus Ana to Klaas enne Väaleew kaum, muak hee daut met äa, soo aus hee daut met de aundre Mäakjes jedone haud, un fruach: "Wurscht du Jo saje, wan ekj die bedde deed, miene Fru to woare?"

Een beskje onjeduldich wacht hee opp de Auntwuat, dee opp sikj wachte leet.

"Ekj wudd Nä saje," klunk et am entjääjen, un ut Ana äare scheene bleiwe Uage rande langsam twee Trone un rolde äwa äare fresche, jugentliche Bake. Oba hinja de Trone strolde de Uage en eenem Glaunz un Fia, soo aus Klaas et noch nich jeseene haud.

Fuaz träd hee eenen Schrett trigj.

One Zoage un Schluare haude aule Mäakjes, woone hee dise Froag vää jelajcht haud, dee met "Jo!" beantwuat un am frinteln daut Mul toom Kusse jebode; un dise Ana, dän Oola Nachtwajchta Dikj siene Dochta, daut oamste Mäakje em Darp, säd: "Nä!"

Oajalich wull Klaas sikj wajchwenje, oba äa Blekj hilt am. Vewundat gload hee äa aun.

Doa stunt see ver am, opprecht un stolt, bloos een bät kjlanda aus hee. See wia schlank jewosse, ädel jeformt, feinjeschnäde daut Jesecht, de Leppe oppenaunda jeprast, soo aus see een Weedoag dulde deed. Om dän Kopp wia eene Kroom von blondet Hoa rom jewekjelt; twee dikje Zoppe wiere ver dän Kopp jebunge. Korte Krolkjes folle oppem Stiern un bedakjte de Uare, daut bloos de kjliene Uare Leppkje rootlich derch blenkjade.

Daut schlichte Kjeet ut Kortun hoof äare natieedliche Scheenheit noch vää.

Wua hee bloos siene Uage jehaut haud aul dise Joare, daut hee de Ana gaunz äwaseene haud! Doa stunt see ver am, daut scheenste Mäakje, daut hee mol jeseene haud!

Un äare Uage -- soone Uage. Uage,

dee soo blenkjade un soo strolde, soone Uage gauf et bloos eenmol opp de Welt, bloos de Ana haud soone!

Wada kjikjt hee en de Uage, dee sien Blekj hilde, un fruach iernst: "Un wuarom nich 'Jo', Ana?"

"Wiels du mie nich goot best!"

"Und wan ekj die goot sie?"

"Du hast mie bat vondoag nie rajcht aunjekjikjt; doarom räd nich von goot senne!"

"Waut nich es, kaun kome."

"Daut jleew ekj nich. Nacht Wajchtasch Ana, dee soo oam es, daut see bie aule Lied deene mott, wia hechstens doatoo Goot, daut aul äaren Äwamoot aun äa utleet, wan see daut tooleet. Doa see soo nich to habe es, blift see aus oamet Mäakje sette. Äa iernstlich goot to senne ooda soogoa to befriee, felt kjeenem en."

"Eenem doch!"

"Wäm?"

"Mie, Ana! Ekj well mie met die befriee, wan du mie nemst!"

"Du, Klaas?"

"Jo, ekj!"

"Oba du best mie doch goanich goot, Klaas!"

"Ekj sie noch nie eenen Menschen soo goot jewast aus die; sie noch nie een Mäakje goot jewast, oba ekj sie die goot."

"Seit wan jleefst du dan, daut du mie goot best?"

"Seit jlikj nu, wua ekj die toom ieeschten Mol en de Uage jekjikjt hab."

"Na, Klaas," roopt nu eene Stemm von de Sommastow, "es woll goa Nachtwajchta Ana diene Leefste, daut du see soo lang un soo vël to Froage hast? Ooda es see to stolt, die eenen Kuss to jäwe? Wan jie nich boolt kome, moak ekj de Dää op."

"Fuaz," säd Klaas un dan to Ana: "Aule Mäakjes, dee ekj fruach, säde 'Jo'. Bie mie wieret een Spos, eene un de aundre habe daut veleicht iernst jenome un sikj aulalei enjebilt. Die froag ekj opprechtich en aule lernst: welst du miene Fru woare? Best du

mie goot, Ana?"

En disem Moment wort de Dää opjemoakt. Ana schloof aun Klaas vebie, un ea hee daut enwort, wia see bie de Hinjadää erut. Klaas oba stunt soo aus faust jenoagelt. Hee sach bloos noch Ana äären Blekj, met däm see am aunjeseene haud, aus hee äa jefroacht haud, aus see am goot wia.

"Best du auleen hia?"

"Wua es Ana? Wuarom kjemst du soo lang nich?" schald et am derch de opjemoakte Dää von de Sommastow entjääjen.

Aus hee enenn kaum säd hee: "Ana must gone. Reimasch habe Jast jekjrääje, see must Koffe koake."

"Un nu mol erut met de Sproak un

bekjane, jie Määkjies!" roopt Hauns Rahn, Klaas sien basta Frint, lachent.

"Wää es siene Leefste?"

"Ekj," säd Jreeta Faust un wort root. "Du?" roopt eene aundre.

"Klaas haft doch mie jekust!"

"Un mie uk," roopte miere tojlikj.

Schodenfroet Lache von de Kjieedels un oajrichet Fuschle von de Määkjies foljde disem Roop. Klaas haud de Määkjies, woone am jieren habe wulle, jekust un toom baste jechoole; wada eenmol!

Woone von de Jekuste hee nu oba am leefsten haud, wulle de Kjieedels weete, un "Aule!" behaupt hee un lacht doabie. Bie sikj selfst oba säd hee: "Un Nachtwajchta siene Ana, leewa aus junt aule toop!"



## Niejoa en Dietschlaunt

Gerhard Ens

Hauns wia daut goanich no Niejoa tomood. Hee haud aul välet en sienem jungen Läwe erfoare, uk aul väl Schwoare, un nu daut hee entlich docht, daut et Schwandste, äwa wia, wia hee doch noch emma soo bedrekjt. Too väl wia en däm latsten Joa passieet, tooväl haud sikj veendat, daut hee meist nich mea too sikj selfst kome kunn. En eenem Joa haude see Hus un Heimat, Lävensunjahault un Hopninj fa de Tookunft oppjåwe must. See wiere nu sootosaje Heimatlose Flichtlinja woone kjeena habe wull.

Noch ver eenem Joa wia äa Tus en äa Darp en Sibirjen jewast. See wiere don korz verem Kjrlich, daut heet, verem ieeschten Welt Kjrlich, no eene niee Mennonitische Aunsiedlunk en Sibirjen jetrocke. Daut wia noch zimlich ver siene Tiet jewast. Sien Pape un siene Mame wiere aus gaunz junge Lied en dise niee Kolonie jetrocke, un haude hia, enne sibirische Stap, aunjefonge to buare. Runt om äa Darp wia de sibirische Stap, woone see, de Mennonitische Aunsiedla, oppjebroake haude.

Enne Stap wiere uk noch de Russe Darpa. Hauns haud dise Russe kjane jeliheet. Hee haud dee foaken äare truarich kjlinjende Leeda sinje jehieet. Hee kunn sikj noch krakjt denkje, woo hee eenmol, een Enjskje butrem Darp, em huagen Stape Graus vebiestat wia. Hee wia dan noch mau soo een gaunz kjliena Botsat jewast. Daut wort schemma, un hee wist nich rajcht, woo hee nu no Hus gone sull. Don haud hee met eenmol äaren Oabeida, Ivan, sinje jehieet. Ivan haud ne scheene Stemm. Un daut hieed sikj emma soo aus wan de gaunze Liedenschoft von de sibirische Stap en siene saunfte Moll Leeda wia. Hauns haud am stunde lang

toohiere kunt. Un nu brukt hee em Schemma em huagen Stape Graus bloos Ivan siene truaje Stemm nogone, un hee kaum no Hus. Soo wia am de sibirische Stap derch feelee, seene un hiere sootosaje en Fleesch un Bloot äwajegone. Hia en disem Stape Darp mank de aundre Menniste, woone doa hanjetrocke wiere, un mank de Einheimische, woone hia wonde, haud Hauns siene ieeschte twalf Joa veläft. Hia haud hee aunjefonge no School to gone. Hia wia hee tus jewast. Un nu wia hee Heimatloos. Woo wia daut jekome?

Aus dee Rewoluzion en Russlaunt aune 1917 utjebroake wia, haude see em wiede Sibirjen nich soo väl doavon jespäat aus äa Frintschoft en Siedrusslaunt, ooda de Ukraine, soo aus see daut nu nande. See haude väl weinja unja däm Baundewäse liede jebrukt, un uk de Birjakjrlich haud an väl weinja direkjt aunjejråpe. Aus see don von de Utwaundrunk no Amerika, no Kanada, hieede, eena von de Utwaundra wia Hauns sien Onkel Peeta met siene Famielje jewast, haude see sikj nich soorajcht doatoo entschlute kunt. De Twintija Joare, besonda no 1922, funge je aul aun bäta to woare. See kunne wada buare, un uk kjeepe un vekjeepe, see kunne soogoa äare School hoole, un enne Kjoakj wia jjeda Sindach Aundacht. See hieede woll, daut de Rejierunk säd, see wudd met aul daut noch opprieme, sooboolt aus et em Launt wada wirtschoftlich bäta stunt, oba soo haud je de Rejierunk nu aul boolt tieen Joa lang jerät. Daut wudd veleicht doch nich aula soo schlemm jemeent senne.

Oba don haude see met eenmol jemoakjt, daut de Rejierunk unja däm nieen Leida no 1925 daut betta iernst meend. Aune 1928 word bekaunt jemoakt,

daut kjeen Bua mea Priewaut leejendom habe sull. Aules waut de Buares en äarem Darp en Sibirjen sikj en dartich Joa unja Schweet un Trone toopjeoabeit haude, muste see nu aufjäwe. Daut Darp wort to eene Kollektiew Foarm jemoakt, see nande daut nu Kolkhoz, un von nu aun muste sikj de Buares waut nu aul dartich Joa lang de sibirische Stap en daut sibirische Wada haude kjane jeliheet, sikj no de Väaschrefte von Moskau rechte, dee bloos no äare Bieekja un äare Väaschrefte haundelde.

Daut wia veleicht noch nich daut Schlemste jewast. Met de Tiet haude sikj uk Mennische Buares veleicht to soone Burokratie jewane kunt, wan see an mea ooda weinja tochjelote haude. Oba daut es waut see nich deede. Äare School wort an jenome. Daut heet, doa must de niea Liera saje, daut et kjeenen Gott gauf, un see muste daut enne School unjarechte. De Kjoakj wort unja veschiedne Uträd tojemoakt. Daut heet, daut et Gloowens Frieheit em Launt gauf, oba dee Oobrichkheit funk väl Uträd un Väaschrefte. Väle Aunkloage worde jaaen de Jemeent un Jemeent Oabeida jebrocht, daut effentliche Gottesdeenste emma schwanda worde un opp Städe uk aul gaunz vebode worde. Prädjasch worde stemloos, un durwe kjeene Vedeerst Määjlichkeite habe. Opp Städe funge see uk aun, unja irjent eenem Väawaunt de Prädjasch wajchtoschekje. Wuahan - daut wist kjeen Mensch to saje.

Nu haude uk dise Buares en Sibirjen vesocht, uttowaundre. Oba don gaufet met eenmol kjeene Pausspapiere mea. De Rejierunk säd nich direkjt "Nä," oba daut wort oppjeschowe un oppjeschowe, un schlieslich heetet dan doch: Aufsoag.

Don haude Hauns siene Elre jehieet, daut Mensche en Moskau äare Papiere moake kunne. Krakjt hia, von de dietsche Darpa en Sibirjen, wiere Mensche hanjefoare, un haude uk boolt äare

Papiere jekjrääje, un wiere ut Ruslaunt rutjekome opp Hopninj, daut an een aundret Launt oppnäme wudd. Bat nu haud je Kanada noch aul dee, waut doa jeieejent wiere, enreise lote. Nu wiere de Mensche en emma jratre Aunzol no Moskau jefoare. See haude sikj doa en ladich stonende Sommahiesa enne Väastaut enkwatieed, un haude om äare Papiere jewirkjt. Väle kjreeje dee, oba emma mea kjreeje dee uk nich.

Em Hoafst 1929 haude uk Hauns siene Elre entschlote no Moskau to foare, om äare Papiere to wirkje. Daut wia eene jewoachte Sach. De Rejierunk wull daut goanich habe. Un soo pakte see bloos daut gaunz needichste toop, daut et bloos no eene eefache Reis sach, eene Spaziareis, leete aulet aundre stone un ligje, un fuare no de Bon Stazion. Doa wulle see met däm Transsibirischen Zuch no Moskau foare, eene Reis von goode 30 Stund. See haude waut Äte, un waut Bade metjebrocht, en Moskau wiste see aul von aundre, woone doa ver an hanjekome wiere, un soo wudde see de groote Jewoagheit moake. See wudde opp Gott vetruet, daut hee aules toom Baste foare wudd.

Lot zeowes wiere see biem Bonhoff aunjekome. De Zuch wia lot jewast, un see haude luare un luare must. Met eenmol haud Hauns von wietauf soowaut aus een Licht jeseene. Wia daut de Zuch? Hee rand oppe Bon nopp, un stald sikj medden tweschen de Schiene. Jo, daut kunn de Zuch senne. Hee hieed nu aul woo de Schienen drände, un de Licht Punkt wort emma jrata. Don hieed hee uk aul de Piep von de Lokomotiv. Hee jinkj vonne Bon rauf, un stald sikj bie sienem Pape oppem Plautform han. Nu wieret aul to seene woo daut Licht Schaute schmeet. Fa Hauns wia dit Licht een Beläwnis sondajlikjen jewast. Hee haud mol enne School jeliheet, daut emma em jratsten Dunkel von irjentwua een kjlienet Licht kaum. Un dan haud de

Liera an erkjläat, daut de Leewa Gott, dee, dee opp am vetrude, emma wada daut Licht wudd oppgone lote. Nu wia am dit Licht vom Zuch meist soo aus een Tieekjen, daut et noch aula wada goot woare wudd.

Wiels de Zuch hia nich räajelmässich stell hilt, kaum de Bon Beaumta, een frintlicha Maun, dee an goot kjand, un dee uk an one väl Froage de Koate no Moskau vekoft: haud, nu rut, un weifeld eene roode Latoarn han un trigj. De Zuch fua nu emma langsoma, un hilt dan stell, soo daut Hauns, siene Breeda un Sestre un sien Pape un Mame aula enstiee kunne.

Nu jinkjet loos no Moskau. En Moskau wiere nu oba aul dusende un dusende dietsche Mensche, dee aula äare Papiere habe wulle. Oba daut wia nich mea soo eenfach jewast. Kjeen Launt wull an oppnäme. Un daut wia fa Russlaunt de baste Uträd, an kjeene Papiere to jäwe. Eensje Famieljes fuare eefach trigj. Väle, väle worde trigjeschekjt, ooda eenfach von Hus wajchjeschekjt, enne Wiltnis enenn - em sibirischen Woolt. Oba Hauns sien Pape säd, see wudde wachte. Hee haud jehieet, daut de dietsche Rejierunk sikj om an kjemre deed, un daut veleicht noch aules goot woare wudd.

Un daut wort. Utgangs Nowamba heetet met eenmol: "Jie kjenne aula utreise. Dietschlaunt nemt junt opp verieescht aula opp." Daut gauf je ne Freid! Daut dieed uk goanich lang, dan haude see äare Pauss Papiere un saute wada em Zuch en, woona an bat Nuad Dietschlaunt naum.

Aus see no 14 Stund bat de Lepplauntsche Jrens kjeeme, sach Hauns een grootet roodet Dooa, krakjt oppe Jrens. Hia fua de Zuch derch. Aun jantsied wiere see ut Russlaunt bute. Aus de Zuch dan stell hilt, soo daut see utstiee un omstiee kunne, wia doa een Lepplauntschet Kommitee, waut an frintlich oppnäme deed. See kjrieenje eene woame Moltiet, un jiede Famielje kjrieech eene

Bibel jeschonke. Aule Utwaundra haude toop daut Leet jesunge: '*Nun danket alle Gott mit Herzen, Mund und Händen*' un don wiere see wieda jefoare bat Dietschlaunt, wua see en eenem Loaga bie Mölln unjajebrocht worde.

De Dietsche wiere sea goot to an jewast. Hauns wudd de Wienachte en Mölln woll niemols vejäte. Oba de Dietsche leete an daut doch späare, daut see nich aul to welkom wiere. Bliewe kunne see jeedenfauls nich. En Dietschlaunt wia schwoare Tiet. Miljoone Mensche wiere oabeitsloos. De Inflatschoon naum Äwahaunt. Uk en Dietschlaunt råde de Marxiste doavon, daut see boolt aules aune Haunt habe wudde. Nä, see wulle soo schwind aus mäajlich ut Europa rut. Oba wuahan? Kjeen Launt wull an schienboa habe.

Hauns sien Onkel un siene Famielje wiere aul 1913 no Kanada jetrocke, un wiere doa aul enjebirjat. See wulle, wan afens mäajlich, uk no Kanada. Hauns sien Vada schreef von äare schmocke Foarm em Waste. Daut hieed sikj meist no äare Stap en Sibirjen, docht Hauns. Hee wenschet sikj em Stelle, daut see boolt no Kanada loosfoare kunne. Oba de kanadische Konsul hia en Dietschlaunt schlenkjad bloos metem Kopp. En Kanada wia *depression*, un bloos gaunz eenselne Enwaundra kunne nenn, wan see aula gaunz jesunt wiere, un wan dort äa Frintschoft sikj fa an vebirje deed, dan veleicht. Oba, un de Konsul schlenkjad wada metem Kopp.

Un nu luade see. Eenmol nom aundren wort de Entscheidunk oppjeschowe, eenmol nom aundre mol muste see trigj nom Dokta, boolt wia dit un boolt wia daut. Un emma heetet wachte. Väle aundre entschloote sikj no Paraguay ooda no Brasilien to trakje. Oba Hauns sien Pape säd, nich ea aus daut ne bestemde Aufsoag gauf, wudde see oppjäwe.

Un nu wiaret de 31. Dezamba. Zeowes

sull em Loaga een Gottesdeenst senne. See wulle sikj toom nieen Joa freie. Veleicht brocht an daut doch goode Norecht. Oba Hauns wia sea bedrejt. Hee haud aul meist opp jehieet to hope, daut et noch mol wudd aundasch un scheena woare wudd. Hee jinkj utem Loaga rut om sikj aune fresche Loft een bät wua erhoole.

Deep en Jedanke jinkj hee nu ut de Staut Mölln rut, un bekjikt sikj de Nuaddietsche Launtschoft. Een beskje erinnad hee sikj aun de sibirische Stap. Hee must nu trigj denkje, woo daut Niejoa em Tus jewast wia. Aul tiedich zemorjes wia Ivan, äa Oabeida, nenn jekome, un haud Joascht un Weit jestreit, un haud doabie jesajcht, daut sull een fruchtboaret Joa senne. Dan haud Pape aule Oabeida jieda een Rubbel jejäft, un see, Kjinja, haude jieda een Wensch oppjesajcht, un haude doafäa 50 Kopiekje jekjräaje. Don wiere see no de Nobasch un no Frintschoft jegone, un haude doa uk jewenscht, un haude doa uk noch een Poa Kopiekje jekjräaje, un don wiere see schlieslich no Freestikj aula to Kjoakj jegone, un doa haude see ne scheene Niejoasch Prädicht jehieet. Daut wia aules eene scheene oole Tiet jewast.

Oba soo aus tus wudd see woll niemols mea senne. Hauns feeld sikj velote. Bloos soo aus een Mensch feele mott, wan schienboa kjeena am habe wull. Stell un truarich dreid hee om, un jinkj trigj em Loaga nenn. En sienem Kopp wia eene leise Mellodie, von eent von Ivan siene

truaje Stape Leeda ut äa Darp en Sibirjen.

Soo kaum hee aul jaaen Owent en daut Loaga nenn. Aus hee en äare Stow nenn kaum, sach hee aulem sea oppjeräacht. "Wua best du jebläwe, Jung?" fruach Pape - oba nich aus wan hee nu wudd Stroft kjree.

'Waut's loos?' fruach Hauns.

"Na, west du dan nich no Kanada foare?" fruach sien elsta Brooda am, un lacht doabie.

"No Kanada? No Onkel Peeta?" säd Hauns bloos, aus wan hee nuscht wieda saje kunn.

"Jo," säd Pape. "Aus du en diene Jedanke derch Nuaddietschlaunt romdreefst, don kaum dis Breef vom Konsul. Wie kjenne en Kanada nenn reise. Aum dredden Jaunewoa aul jeitet loos."

Daut gauf fa Hauns een scheena Silvesta Owent. Aus hee von däm Gottesdeenst no Hus jinkj, sach hee dän Himmel kloa utjestierent. Doa wia de groota Woage, un de Nuadstern. De wieren hia nich soo kloa aus enne sibirische Stap, oba sien Vada haud am von Kanada jeschräwe, woo kloa doa enne Präarie em Winta de Stierns scheene. Doa wia soogoa em Nuade von een Launt, daut Saskatchewan heet, eene Jemeent woone sikj dee "Nuadstern Jemeent" nand. Hauns sien bedrejtet Jefeel wia met eenmol gaunz wach. Boolt wudd hee wua wada tus jehiere. En Kanada.

Un Morje wudd de Kalenda 1930 wiese. Eene niee Tiet wudd fa an aula aunfange.

## Mejales, stalt de Laump em Fensta

Reuben Epp

Aus Oomkje Faust däm Wintadach aune 1904 metem opnen Schläde von Osla looslaje wull toom daut Enj em Waste no Hus to foare, wieret em vollen Bewust daut hee en soon Schneestorm de feftieen Miel veleicht nich wudd foare kjenne one Doot to friere.

Oba, hia bie Osla, wua hee em vondoagsche scheenet Wada rom Meddachstiet aun jelaunt wia om siene Sache vone lesabon auftohole, wia kjeen Krupunja to finje. Doa wia mau eene Bood, wua een Poa benne wonde. Oba aus dee Storm aunjekome wia, un hee doa aun jefroacht haud auf et nich gone wudd daut see am äwanacht hilde, haud de Fru am rut jewäse. Daut wia ar too väl jewast, een wilt framda Maun eenmol lote bie an enne Bood oppe Flua schlope.

Un eene aundre Städ wia kjeene.

Faust wist woo jefädlich daut wia eenmol en soon Onwada loostolaje toom de denne Jleis äware Stap met Pieed un Schläde no to foare. Dee wudd boolt vestieme daut doa nuscht von to seene senne wudd, un boolt wudd et diesta woare. Wan hee vebiestre sull, hilt hee et nich lang ut en soon Wint en dise dartich grootsche Kjild. De notsta Siedla wua hee wudd Oppnom finje kjenne wiere wiet von hia. Oba doa wia kjeen aundra Rot. Hee must foare.

Hee wist daut hee ditmol fa et Läwe wudd striede motte. Un hee haud sikj uk verem looslaje een Plon doatoo jemoakt, däm hee auleen ver Gott wist. Wan hee de ieeschte sas Miel velenjd de Jleis jlikj em Waste nofoare kunn, soo lang wudde hee un Pieed daut aul uthoole kjenne. Dan wudd hee nich wiet auf vonne Jakob Boldte senne dee doa aunjesiedelt wiere, un dicht aune wastelje Schläde Jleis wonde. Bloos dän äare Jebieda em diestre

un em Schneestorm to finje, daut wia de Froag. Wan hee nuscht seene kunn, kunn hee bie dän leicht vebie foare one daut hee et enwoare wudd, un dan kunn et met am boolt ut senne.

Hee wudd sikj motte doa opp velote daut de Pieed de Schläde Jleis nohus opptoo nogone wudde wan see uk toostiemd. Oba dee wudde nich von selfst bie Boldte nen bieje, doafäa must hee sorje un oppause. Daut nu oba too weete wan hee doa wia, daut wist hee noch nich woo daut woare sull. Wan doa bloos mucht Licht to seene senne. Auf hee bie Boldte Oppnom finje wudd, daut kaum goanich em Twiewel. Dee wudde am aul Nacht hoole.

\* \* \* \* \*

Bie de Boldte haude see et däm Dach drock jehaut, soo es et dan bie soone Saskatchwansche Aunsiedla wia enne ieeschte Joare wanet eenmol een rajcht scheena Wintadach gauf. De Junges haude Stalinj un Vee besorcht, un de Määkjes haude em Hus un Vääleew besorcht. Aus et dan lot nomeddach haud aunjefunge to stieme, un de Himmel dunkel jeworde wia, haud Voda Boldt de Junges jesajcht see sulle aulet Vee nenbrinje, un aule Dääre vesechre. Hee säd am leet et no schwoaret Onwada.

Om Klock Vea Nomeddach, hold de Wind aul soo romme Akje daut et Hus zettad. Bute wia de gaunze Utsecht witt met Schnee, un daut Grodglaus aum Fensta Räme bute wia rauf jerutscht bat opp dartich Grod kolt. De Schnee peesad soo jääjne Jebieda daut sikj bie jieda Retzkje eene kjliene Schneeden aunsad. Bie de Dääre worde toopjerolde Sakj un Flua Dakje vää jelajcht, un de Fenstre worde behonge daut et nich soo nentoche sull. Schlieslich wia bie de Boldte em Hus

aules woam un secha.

De Boldtsche wia eene Taunte von weinich Wieed. Wan see äare Mejales mol waut säd, dan wiste de Mäakjes daut dan nich lang jeschluat wort. Waut Mutta säd, wort jedone one noch vël Froage to stale.

Un aus et dan diesta jeworde wia, un de Schneestorm met volle Wutt bute aules veriete wull, säd Mutta Boldt met eenmol: "Mejales, stalt de Laump em Fensta."

Waut eene Laump em Fensta en soon Schneestorm en de Wiltnis bedeene sull, daut kunne de Mäakjes nich vestone. Oba see wiste daut see de Gardiene dan tosied binje muste daut de Laump verem Fensta stone kunn one dee auntostekje, un soo daut et Licht uk wudd von bute to seene senne. Un dan wudd daut Fensta uk toche, waut soo schljacht to liede wia en soon Wada. Oba daut dieed nich lang, dan wia de Laump verem Fensta. Wieda wort doavon weinich jerät. Toom Owentkost Äte must eene aundre Laump aunjestekjt woare un oppem Desch gestalt daut doch jescheit to seene wia, sest dee em Fensta schmeet too weinich Licht enne Stow.

Aus toom Owent aules besorcht wia, un jieda sikj doljesat haud, un de jinjste vonne Kjinja to Bad jebrocht wiere, un daut Hus sikj beruicht, wia daut Jejul vom Storm bute mol soorajcht toohiere.

Daut wia aul een poa Stund diesta aus Voda Boldt met eenmol säd: "Junges, seet eenmol wuaron de Hunj bute soo bale. Mie hieet sikj daut soo aus wan doa waut oppem Hoff mucht senne."

Jehaun trock sikj schwind eene Pelz Jak aun, staupt enne Burr Steewle nen, jinkj enne Sommakjäakj un to de Vädäa rut. Hee kaum uk fuaz wada nen un roopt: "Voda, doa es een Foatich oppem Hoff."

Voda Boldt besonn sikj nich lang: "Na, Jehaun, dan stekj däm Latoarn aun un go rut un nemm de Mensche de Pied auf, un nemst dee em Staul. Du, Jakob, go rut un brinj de Lied nen; dee motte meist vefroare senne."

Mutta Boldt dreid sikj vom Fensta wua see haud jeprooft ruttokjikke, un oba doch nuscht to seene wia, un roopt de Mäakjes: "Sus, stal däm Supp Grope mau wada opp, un laj em Owe Holt aun. Du, Neeta, hol eent vonne Stroo Bade vää, daut de Junges daut volstoppe kjenne."

Aus om een Stootje bie de Butadäa nenjekome wort, roopt Mutta Boldt bie de Sommakjäakjedäa nen: "Junges, wää es doa dan?"

Jakob beantwud: "Daut es von de Fauste dee doa een Enj em Waste wone."

"Brinj am mau nen," säd see, un jinkj trigj enne Kjääkj.

\* \* \* \* \*

Aum näakjsten Morje schiend de Sonn wada, un et wia bute aula witt, stell un kolt. Faust haud to Freestikj scheene jebrodne Eia un Jreewe jejäte, un feeld sikj nu wada reed loostolaje toom daut äwaje Enj no Hus to foare. Bie soon jrala Sonneschien kunn hee de aundre acht-näajen Miel meist met Lost foare wan et uk kolt wia.

Aus hee bie de Däa reed stunt un rutgone wull, hilt hee noch aun toom waut saje: "Weet Jie uk waut Boldtsche, wan Jie de Laump nich haude Jistre Owent em Fensta jehaut, wia ekj bie june Wirtschoft vebie jefoare one dee to seene. Un wan ekj ditmol nich haud no Junt jefunge, wia ekj secha Doot jefroare. Ekj weet nich woo ekj mie soorajcht bie Junt bedanke kaun."

"Na, jo" säd Mutta Boldt: "doawäajen komm mau wada. Jreest dän mau aula Tus von ons." Un see dreid sikj un jinkj schwind enne Schlopstow. De Boldte Kjinja muake ut daut Mutta sikj daut Schalduak aune Uage hilt aus see de Däa hinja sikj too muak.

Om een Stootskje kaum see wada rut un jinkj nom Fensta. See stunt un kjkjt woo Faust vom Hoff fua un aune vestiemde Lien em Waste nen buach. Aus see sach daut hee wada oppem Huswajch wia, dreid see sikj un roopt: "Lies, hol de Brenneelj, un fell de Laumpe aula."

## Daut Brutkjeet

Jack Thiessen

Onkel Knals wia Elloaga. Un soo aus de mieeschte Elloage nu mol wiere un sent, wia hee een läwendja un lostja Kjieedel, un nich oppet Mul jefolle. Aulnoch foaken jinkj hee em Darp han un hää, un maunchmol wept hee uk een bät met de Scheeskje. Jo, hee wia een oppjeriema un een utjelotna Kjnäwel. "Een trauma Schlowiena", säde de Frulied, "een jleia Kjieedel", säde de Määkjes, "een prauzicha Deffat", säde de Junges.

Oba eenes Doages leet uk bie Onkel Knals daut Stolzerie no; hee wia veleeft. Sea veleeft wia hee, un nu trock hee de Flichte een bät en. Un bootl haud hee eene Brut. Un waut fa ne Brut! Eene schmocke, lostje Buschkje met Vestaunt un Hoat. Un Jemiet? Gaunze Spikjasch voll. Un Uage? Gaunz Russlaunt spieejeld sikj doabenne.

De Tiede worde schwoa un hoat, un de Wolkje en Russlaunt wulle nich mea vetrakje. Un soo kaum et, daut de Elre vonne Brut, Peeta Radekopps, sikj entschloote no Kanada uttowaundre. Onkel Knals wull noch een haulwet Joa en Russlaunt bliewe; vielleicht word et doch noch aulatoop bäta. Wan jo, wudd Jreeta, siene Brut trigjkome, un wan nich, wudd hee no Kanada kome. No sas Moonat sull et Kjust jäwe, hia ooda doa. Woo schwoa soon Aufscheet es kaun kjeena beschriewe. Wää et erläwt haft weet soo waut, wää et nich erläwt haft, woat daut uk nich derch Wieeda bejriepe.

Aum 23. August 1928, wia de Dach jekome, un dis Dach bestemd: Aufscheet näme. Jreeta un Knals wiere stomm un meist jelämt, soo schwoa wort an daut. "Audee, mien Kjnals, vejat miene Uage nich. Ekj sie die goot."

"Audee Jreeta, nemm mien Hoat un dit Pakskje met no Kanada."

En Russlaunt jinje bootl aule Lichta ut, un daut Menschehoat leewad bootl mea Angst aus Leew, un mea Mestruue aus Vetrue. Oba wua bleewe Knals un Jreeta? Knals haud een Plemenikj en Kanada un de vetald. leescht wia hee eena lange Tiet stell oba eenes Owens no Joare, aus wie toop en Dietschlaunt wiere, vetald hee. "Intressaunt, schnorrich, schnoppich ooda waut uk emma, ekj kaun dise Jeschicht nich en Kanada vetale, oba hia kaun ekj nich senne, one see to vetale."

"Ons Onkel Knals," soo fung Jieet aun, "wia Tänedokta. De Doktorie haud hee en Dietschlaunt studieet, un hee wull vielleicht uk aul en Dietschlaunt bliewe, oba am fäld de Stap, de Nippa, de Sonn un siene Mensche, säd hee.

"Un soo fua hee trigj no Russlaunt un wia doa Tänedokta. Hee wia en Elloag aulnoch een Dandy, soo aus see en Kanada saje, oba eenes Doages veschwunk hee plazlich vonne Gaus. Jreeta äa Hoat haud am een Beenkje jestalt, un nu wia hee bloos noch fa de Tookunft met ar enjestalt. Onkel Knals docht krakjt soo aus de mieeschte Menniste: daut de Komminismus mau een kortet Onwada senne wudd. Oba daut wort mea, väl mea. Jreeta, siene Brut, säd äa Voda trud däm polietischen Brode nich, un hee veleet met Famielje toop no Kanada. De oola Radekopp haud aul en Russlaunt jesajcht: 'Dee woare met ons opprieme, un nich bloos wääjne Relijion.' Dis Utsproak wia eene schwoare Hypothek fa Radekopp, un dise Belaustunk naum hee met no Kanada. De Menniste en Kanada säde, hee wia Komminist, ooda weens meist eena, oba see säde daut nich to am sonst unja sikj.

"Daut uk de Eppaschte dise Aunsecht wiere, wort Radekopp en aus hee met

siene Famielje toop sikj de mennische Jemeent aanschlute wull. 'leescht bekjane, ieescht aules bekjane', wort von am velangt. 'Ekj hab mie en Russlaunt nich jebekjt, un ekj woa mie uk hia nich bekje', säd Radekopp, un hee trock met Famielje toop wajch. Wajch. Enne dietsche Jääjant em Siedwaste Saskatchewan, 'wua de Preise wone', säd hee, "un ekj näm aule Kjinja met, uk mien Poppkje Jreeta. Un miene Adress? Dee weet de leewe Gott. Audee!" Un fua auf.

Kjnals Tiesse, de Briegaum un Tänedokta en Elloag wort met eenmol plazlich en, de Wääj, de Dääre un de Puate wiere en Russlaunt no bute han too. Too, dicht un vesääjelt. 'Un doamet basta!' säde de Russe. Oba hee saut en Elloag un hopt un wacht un hee bangd sikj krank. Hee wull no Jreeta en Kanada. Un sien Läwe bewääjd sikj tweschen twee Polaritäte: Hop un Vetwiewlunk. Mol haud eent de Bowahaunt, kort nohää daut aundre. Maunchmol wia hee siene Sach secha, maunchmol sach hee schwuat; un soo jinkjet de Tiet äwa. Daut Jreeta am tru wia, daut säd am sien Hoat, oba wua see jebläwe wia, daut kunn am kjeena saje.

Han un wada kjrieech hee opp Omwääj eene wietleftje Norecht, oba daut wia uk aules. Brew kjeeme nich mea aun. Un Jreeta? See wond doa tweschen Liebenthal un Rastatt un wacht. Un wacht. De oola Radekopp wort Manager von eenem kjlienen Jeträajd Ellewäta, un soo schluage see sikj schljacht un rajcht derch. Jreeta schreef jieda Wääkj, un see sad Bloome fa de Kjast un eene Mirt fa äaren Brutkraunz. Un oppjoa wada, un don noch eenmol... Woo foaken Jreeta äa Brutkleeet woll aunjetrocke haft, jo, daut waut doa em Aufscheetsjeschenkj, em Pakskje wia, weet woll kjeena."

Onkel Knals sien Plemenikj hieed nu opp to vetale, hee wia oppjestone un een bät rutjegone, oba nu kaum hee trigj. Wie saute noch emma enne Schenkj,

*Niedlingsmuehle* heet dee, un hee vetald wieda. "Dan kaum en Russlaunt wada eene Hungaschnoot, un dan worde aule Famielje enne Ukraine veräte un dan gaufet Kjrich. Un nu kjeeme de Dietsche bat enne Ukraine nenn. De dietsche Wäämacht haud biem Tänedokta Knals Tiesse äa Hauptkwatia enjerecht. De Jrind wiere eenfach: Onkel Knals haud een grootet Hus, un hee kjand waut vonne Medizien un hee kunn goot Dietsch, un butadäm wia hee een veninftja Mensch. De Kjrich schluach aune '43 trigjaun, un eenen Owent säd de dietscha Major to Tiesse em Vetrue, 'wie woare ons Morje trigjtrakje un äwrem Nippa maschiere un eene niee Stalunk betrakje. Saj diene baste Frind, see kjenne metkome. Un du uk. Morje Klock tieen es daut soowiet. Wää bat dan nich äwre Brigj es, dee blift hia, wiels de Nippa Brigj woat nom latsten Soldot jesprenjt. De Russe sent dichtbie'."

Wada jinkj mien Berechta un Vada Jieet een bät wajch, wada ond ekj Onheel. Hee kaum boolt trigj, bestald sikj een Glaus Moot un vetald wieda. Naum eenen gooden Schluck - ekj naum twee - un vetald wieda.

"Onkel Knals wull dän gaunzen latsten Owent rut, wiels hee noch waut drinjendet to beschekje haud, oba de dietscha Offizia haud noch too väl to beräde un to doone, un doobie must Onkel Knals am to Haunt gone. Un soo vejinkj de Owent un een Deel vonne Nacht. Veleicht zemorjes... Met de Dietsche metgone? Daut wia beschlotne Sach.

"Om haulf näajen ut funge de Dietsche aun äwre Brigj sikj trigjotrakje; viedel no näajen wiere de latste Offiziere un Soldote wajch. Verhää porde see un foddade Onkel Knals opp, hee sull sikj doch spoode. Aus dee aula fuat wiere, jinkj Onkel Knals met eenem Spodem em Oftgoade nenn, besend sikj een Stootje, un dan jinkj hee jlikj no eenem Aupelboom opptoo un funk aun to growe aus een



Willa. leescht fluage de Soode, dan de leed un dan een bätje Grunt. Un je dolla hee groof, je dolla vejinkj de Tiet. Daut Loch wort jrata, de Tiet doajääjen kjarta. Klock teen wieret vebie, haude de Offiziere jesajcht, dan wort de Brigj jesprenjt.

“Tieen ver tieen haud Onkel Knals nu entlich daut Jesochte jefunge. Waut? Siene Goltresarwe toom Täne blombiere lage doa em leiwendet Biedelkje unjrem Boom vestoake. Emmahan tieen Punt Golt sulle nu doch schwind met. Un nu pakt hee daut Golt schwind en een grooten Sack, wua hee uk siene reesche Tweebak fa unjawääjes benne haud, un loos jinkj et met däm Biedel oppem Rigje no de Brigj opptoo. Onkel Kjnals, soo säde see, haud jerant aus de Jud enne lange Nacht, veleicht noch stoakja. De Dietsche sage am kome un schreeje, soos aus bloos Dietsche schreee kjenne: 'Spood die, Mensch, schwind!' wäärent de aundre 'Trigj, trigj!' schreeje.”

Onkel Knals wia jrod oppe Brigj aunjekome, aus de Sprenjstoff loosjinkj. Hee dreid sikj om un rand trigjaun, soo wort mie vetalt, oba aus hee sikj noch rade kunn, ooda aus de Roode am met reesche Tweebak un Gold fuaz jeleewat jenome habe? Wää weet? Jenuach, Onkel Knals, ons Onkel Knals: *“Er ward nie mehr gesehen.”*

Un siene Brut Jreeta? Toop met Onkel Knals sien Plemenikj, mien Vada Jieet aulsoo, fua ekj noch dänselwjjen Hoafst no Siedwast Saskatchewan. Un doa fruach wie, un sochte un fruage wada.

“Veleicht eent von de drie ladje Hiesa, dicht biem vefolnen Ellewäta aune Bon, aun de stell jeläde Strakj doa hinje em Struck.” Wie kjeeme doa aun: Aule Nomes wiere nu opp enjlich omjewakjselt worde, oba wie funge dän Ellewäta. De Fenstre wiere twei, Schindle fälde oppem Dak. De Jeträajd Trubb dreid em Wind mol hia un

mol doa han, un muak doabie soon onheimlichet Jereisch. De Trubb knoad un piepad un knoad soo jekjwält, un funk dan uk noch aun to jule aus de Wind doa derch blod, daut ons gruseld un ommaklich wort. Wie haude Angst, oba wie wulle daut Jeheemnis lefte.

“Sajcht doch waut jie weete”, wull ekj to aul daut Velotnet saje, “vetalt mie doch von aul dee, woone hia jeoabeit, jelacht un jehielt habe. Wiest mie doch de Städe, wua see wonde, un wua see jehopt un jetwiewelt habe.” Kjeene Auntwuat, nich mol een Echo. Nom Ellewäta Besuach besocht wie aule drie ladje Hiesa, un funge uk doa nuscht. Veleicht en jant, daut tweestokjet Jebied doa hinje? Een Hus met Leew jebut, un met eenem Goade, wua noch Dell un een poa Bloome wilt em Oktooba wosse. De Schorsteen stunt noch, oba daut Dak wia een bät toopjeplauzt.

Wie jinje nenn, de Dää wia nich toojeschlote. Wie kijkte ons om, funge oba nich väl. Enne Kjääkj stunt noch een oola Hieet met kruggelje Been, un aune Waunt hong een oola Kalenda von Friejoa, un em enjebuden Akjschaup wia een Eatons-Kalenda un daut wia aules. Eene doodje Sproak word hia läwendich.

“Wan du de Dää opmoakst, goo ekj de Trap enopp.” Jieet foot aune Däärejröp aun un trock. leescht stiepad sikj de Dää, see knoad un wäad sikj, oba dan leet see no. Un ekj läd nu no miene Wies loos. Oba mau eene Stoop. Un dan hilt plazlich onse Welt eenen Uagenblekj dän Odem aun: Aune Waunt hinjre Dää honk een langet, wittet Kjeet met Spetze un Kruzhelkjes. Een oolet Kjeet, oba nich aufjedroacht. Un aum Kroage, unjre Spetze, stunt utjeneit met utjeplakjte bleiwe Sied, de Buakstowe “G.R. von C.T.”

## Aunkunft en Puerto Casado

Dora Dueck

Aus de *Apipe* en Puerto Casado aunläd, jinkj ekj met mien Kopp huach. Miene Uage wiere groot un plinkjade nich, un miene Leppe wiere op, reed to frintle. Ekj wia sastieen, un oppwool ekj een Flichtlinkj wia, wia ekj volla Hopninj un Gootsennunge. Ekj haud mie opp mien nieet Tus enjestalt.

Ekj haud meist jääjen dän fausten Dock aunjestat, wiels miene Been dän Takt von daut saunft schoklendet Boot aunjenome haud. Oba miene Onsechaheit wia kort. lewrich jinkj ekj äwa dän breeden Holt Plautform. Miene Feet kaume opp daut greiwe Eewa.

“Ekj sie aunjekome”, brummeld ekj leawirdich. “Entlich sie ekj hia em Chaco.”

Fuaz hinja däm Dock hilt ekj opp, stald däm Sack von miene Sache oppe leed un unjasocht miene Omjääjant. Ekj haud äwa acht Moonate opp dän Chaco jewacht, daut Jebiet von Paraguay, en daut wie Mennonite ut Russlaunt ons dol siedle wudde. Ekj wull daut von ganzem Hoaten omoarme.

De Sonn hunk deep em Waste, root soo's Gloom, soo stoakj, aus haud et sikj dän ganzen Dach vesaumelt, un wia nu voll fa de Auffoat. Fieeje roode un rootjäle Teen strolde en Wale äwa dän Himmel, aunjefonge met de dachste, un dan langsam em leiset Bleiw vom Oostlichen Horizont.

Aun mien Rajchte Sied sach ekj eenen huagen Ruak Trechta. Daut jehieed, docht ekj, to de Tannin Fabrikj. Ekj hieed schaftje Stemme un daut Klaupren un Klopren von Maschiene. Ekj bekijkjt de Wonunge vonne Staut. See wiere bleiwrooda ooda jreen ooda bleiw ooda eenfach witt, oba nu wiere See aule met daut roosichet Bekjeled von de unjagonende Sonn äwatrocke.

Un de Beem! Paulme met dunkle, huage Stam un lange, schmocke Bonsels; vesteide Farnkrut änliche Plaunte, dee de Beem en Miniature nomuake; stotliche Eukalptus Beem met schlanke Bläda; un väle andre dee ekj nich kjand, oba von dee ekj oba boolt liere wudd.

Ekj hilt de Haunt ver miene Uage jääjen de Sonn un kijkt nom stoakj ranenden Fluss. Daut Wota jlenst, aus daut sikj bewääjd; daut schiend to daunze. Dan erinad ekj mie aun daut, waut doa unja lach: Schoare von polluksche Piranhas. Daut haude de Matroose ons jesajcht aus see ver sikj schmustade.

Oba daut wia mie endoont, waut sikj unja de Bowakaunt bewääjd. De Fluss wia bedient, wiels dee ons hiahää jebrocht haud. Jääjen däm huagen, saundjen Eewa fuscheld de Fluss: Du best Tus, Tus, Tus.

Ekj kjneep de Uage too, un daut Wota wort toopgedrejt un jlenst noch mea, aus daut hinja däm Daumpa rand. De jlensende goldne Lienje bruak en dän Stroom von miene Lied en, dee sikj lud un oneegol aus brunet Wota äwa Steena vom Boot kjeiwelde un daut Dock soo aus eene Läächt felde. De *Apipe* schmeet äa Schaute äwa an.

Ekj sach onsen Leida, Har Schroeda, dee de Howes-Beaumte bejreest un met siene denne, jeodate Henj grootoatich rompuakt. Woarschienlich vesocht hee siene weinje spaunische Wieed to brucke. Sien schmaula, spetza Boat jinkj opp un dol met de Bewääjunge von siene Kjenn, aus hee räd.

Miere dunkelhutiche Paraguayische Frues en dache Kjeleda un Dieekja met balansieede Kjarw oppem Kopp schoowde sikj en de Menj. Ekj beobacht, woo eene von an plazlich ver Hauns Wiebe stone bleef, äa Korf no unje schwunk un eene

Serviette biesied schoof, om eenen Hempel met Schmaunt foawjet Jebaknis to wiese. Von äarem Mul kaume sondaboare Wieed rut. Wiebe krusd dän Stiern un scheddad dän Kopp.

De Fru bleef doaropp un leet am nich wajch. Hee wort rot. Schlieslich schoot hee om äa erom un wia beschämt un uk schaftich äwa siene Flucht. De Koop Fru lacht schaftich, aus opp see am aules vekoft haud. See bedakjt de Rolle met eena saunfte Bewääjunk un brocht de Doos wada opp äaren Kopp. Ekj lacht met äa met.

Aundre Frues stunde en Dääre Opninj un bekijkjte sijk de Aunkunft vonne *Apipe* met toofalje Nieschia. Ekj docht see wiere traum. Oppwool äare Hut dunkel un äa Hoa schwuat aus de Nacht wia, schiende see voll Kalia to senne; see wiere aus Bloome un äare Täne blitzte witt, aus see frintelde.

De Oabeidasch oppem Boot schrieetje to enaunda, un weifelde to de Frues. See kijktje uk no ons, un onse greiwe, un bleiwe un brune Kjeleeda.

Eena von de Matroose kijkt jrod no mie un roopt mie aun. Jeplaupa en Guarani ooda Spaunisch, ekj wist nich waut fa ne Sproake dee räd. Oba ekj frinteld trigj. Ekj feeld mie jlekjlich. Wuaron sull ekj daut nich wiese? Hee jniesad un schmeet kjaftich eene Holt Kjist opp siene Schulre.

Paraguay wia wundaboa, docht ekj. De Loft wia feicht un seet aus eene riepe tropische Frucht. Schnorrich, de Joarestiet wia Winta. Noch nie wia de Winta soo aunjenäm jewast.

Wie haude Russlaunt em Winta velote. En de Nacht, aus wie om de Akj opp de Gauss ut onsem Darp en de Orenburg-Siedlung buage, wia daut et latste Mol betta kolt, un de schoapa Wint dreiwd een Storm to brinje. Wie flichte em Jeheem, en groote lel un Oppräajunk un kunne kaum vestone, waut wie deede. Ekj kijkt trigj opp

de Akj, oba ons Hoff wia hinja daut wirbelden Schnee veluare.

“Opp Wadaseene, leewe Heimat, opp Wadaseene”, haud ekj jeodemt, miene Uage wiere von Trone benäwelt.

En de Stundelank iesaje Foat toom Bonhoff wort von kjeenem von ons een Wuat unja Kljeeda un Dakje jesajcht. Ekj haud dän riesjen greiwen Himmel aunjeglotz, un vesocht to vestone daut ekj nie wada kome wudd. Ekj wist daut.

En de foljende Moonate feeld ekj mien Läwe aus eene Sach, daut ekj druach. Daut schiend aus een Jepak, opp daut ekj wacht, daut dol to stale un utpake.

Nu hab ekj dän Chaco aunjefot. Mien Doasenne kunn hia hanjestalt un faustjemoakt woare, soo aus de Daumpa aum Dock jebunge wia.

Daut wia een Stootje von groote Bediedunk fa mie, un ekj haud daut Jefeel, ekj must daut hoole. Ekj schloot de Uage. Jeistlich wadahold ekj de Nomes Russlaunt un Paraguay. Ekj foljd wada dan Rum tweschen an. Soo aus een Finja, daut de Lienje von eene Koat foljd, reisid ekj derch de Gaus em Darp to de Akj, dee mien Tus fa miene Kjintheit veboajcht hilt. Dan foljd de Kilomeeta von lesabon Schiene no Moskau un doavon rut, äwa Dietschlaunt, met onse Oppenthault em Flichtlinjs Loaga en Mölln un de lange Reis äwa dän Ozean. Ekj säd lud ver mie de Nomes Buenos Aires, Asuncion, un derchsocht de Bieejunge vom Fluss jantsied von kjliene Städa un kaum schlieslich bat Puerto Casado, un entlich no däm Chaco.

“Ana!” Ekj säd. “Oh Mama, du hast mie vefieet!” Aus ekj wada bie mie wia, roopt ekj: “Es daut nich schmock?”

Mama, eene forsche Fru, odemd deep von Aunstrenjunk. “Schmock? Waut?”

“De Chaco es schmock!”

“De Chaco! Mien leewet Kjint, wuavon rätst du?” Äare Uage waundade schwind derch de Mensche Menj.

“Ekj well dienen Wota finje”, säd see. “Hast du am jeseene? Un ekj hab uk Klaus un Maria veluare. O, dis Maun! Hee vejat, daut ekj nich methoole kaun, wan hee soo schwind jeit!”

“Un du”, fua see fuat, “jiedat mol, wan ekj diene Help bruck, best du wajch. Waut deist du? Stone un wada dreeme, see ekj!”

“Ekj sieekj fa am”, säd ekj to äare ieeschte Froag un dan säd ekj noch bute, “Papa woat ons fuaz vemisse. Bliw hia, hee woat kome.”

Mama seft. “Ekj well kjeen Wota mea seene!” Leewe Mama; see wia lange Tied en de Ozeanfoat krank jewast. Aus wie dan daut groote Schepp en Buenos Aires veleete un en dän kjlienen Fluss Daumpa stieejen, bleef de Deenst wiet hinja daut velangde trigj.

“Orriemsch! Proppendich! Un daut spaunische Äte! Fa ons Dietsche es daut sea schwierich,” haud see jekloacht. “Wie habe de europäische Birjschoft wiet hinja ons jelote, vesto ekj.”

“Kjeene Reise mea, Mama”, treest ekj. “Wie sent aunjekome.”

“Soo zastich un schwoa to senne un soo aus een Ziejoon to reise, aunstaut eene Kjääkj to beharsche, dauts kjeene Freid, saj ekj die, Ana.” Oppeenst kaum Papa. “Kaust seene?” stukst ekj Mama aun. “Doa sent jie!” säd hee triumfierent, aus haud wie vesocht, ons ver am to vestääkje. “Ekj sie met Boot un Wota fa emma foadich, hop ekj!” gauf Mama Auntwuat.

“Dan best du bie de rajchte Städ, mien Schauz”, säd hee un frinteld nich. “De Mennonite, dee aul em Chaco wone, behauptete, daut de Wota Loag kjrietisch es.”

“Oh, daut meend ekj nich!” säd Mama. “Nu, wua kjenn wie schlope, Abram? Komm Ana, brinj diene Sache. Waut passieet, Abram?”

“Morje foa wie met däm Zuch em Launt bennaschte.”

“Und dan sent wie doa?”

“Nä, nä! Von doa miere Doag met däm Woage. Een Woage von Osse jetrocke! De Kanadia woare ons transportiere. Komt nu.”

“Ekj jleew, dit woat mie hia jefaule!” säd ekj. “Daut es wundaboa.”

One to auntwuade, naume miene Elre äa Haunt Jepak un funge aun, däm Dock to velote. Ekj foljd. Papa bleef oppeenst stone, oba ekj kijkt nich too un stolpad jääjen am.

“Oh!” jibbad ekj un hupst, om mien Jlikjewicht to hoole. Wie troffe ons en eene Haulfrund un wiels ekj docht, daut see mie verhää nich vestunde haude säd ekj, “Weete see, Paraguay es ieejentlich scheena, aus ekj mie daut jedocht haud. Daut es een scheenet Tus, jleew jie nich uk?” Miene Freid wull kjeen Enj habe: Onse Aunkunft hia haud groote Bediedunk fa mie.

Papa gluft mie aun. “Daut es nich toieescht to saje, Ana”, säd hee. “Wie sent mau bloos vom Boot erauf, un du plaupascht un moakst aul Bekauntmoake!” Hee kijkt mie von dicht bie aun. “Paraguay es ieejentlich schlemma aus ekj mie daut jedocht haud. Fa ons, es daut soo feftich, veleicht hundat Joare, uttolasche.”

Hee fuscheld, oba ekj feeld daut hee daut iernst meend. Ekj schord toop, aus ekj von eenen Funken jetroffe wort. “Eena mott väasechtich senne, ea eena denkjt daut dit een Uat es, wua eena eromsprinje kaun”, muak hee Schluss, un dreid sikj haustich rom.

“Wua sent Klaus un Maria?” säd Mama, un kijkt enjstlich von am to mie.

“Bliw hia.” Papa jinkj doavon. Ekj hieed am “Osse” murmle aus hee jinkj.

“Sieekj fa Klaus un Maria, ooda?” roopt Mama. Hee dreid sikj nich om.

Ekj wacht, bat Papa buta Secht wia. “Nu”, säd ekj. “Dit es de Chaco, opp däm wie stone, ooda?”

“Papa wull nich Hia han. Hee kaun daut nich vejäte, daut wie meist no Kanada

gone kunne." Mama hoold äa schwoatet Duak oppem Kopp aun.

"Jo, oba -"

Oppeenst läd See äa Oarm opp miene Schulla. "Jieda Dach brinjt ons noda", säd see un seft. Krakjt soo plazlich naum see dän Oarm wajch. "Wie sent meed, daut es et. Wachte es schwoara aus Oabeide. Jo, daut Wachte moakt mie soo meed."

Wuarom wull see mie nich toohiere? Ekj kijkt äa aun. See kijkt waut wiet auf aun. Veleicht de Väajel, dee äwa däm *Apife* schwoarmde, ooda dän breeden Fluss? Haft see jeseene, waut ekj aum Howe jeseene hab?

De Lied säde mie maunchmol, ekj änelde miene Mutta. Wie wiere jlikje groot; miene Uage wiere jreenlich-bleiw soo aus äare; ekj haud äaren Mul, too breet un de volle Lippe; äare Utdrikj, maunchmol uk dramatische Oat von råde; wie haude beid eenen läwendjen Jeist.

Oba ekj kunn mie en de Fru ver mie nich seene. Ekj wia sastieen, ekj wia schlank un see wia schwoa un oolt, met eenst blonde Hoa, de veschieden greiw jeworde wiere, waut äa eene onajenäme jäle Foaw gauf. Äa Jesecht schiend meed ut, soo aus see daut nich mea faust hoole kunn.

See wia sea krakjt betrafs sik selfst un äare Kjeleeda un bestunt opp reine un oppjeriemde Kjeleeda. Maunchmol kunn maun eene verhäaje Scheenheit en äa seene. (Wan daut stemd, dan wia miene Sesta Maria äare Erbin, un nich ekj.) Mank Mensche, vesocht see sik, trotz äare Jestault, opprajcht un stolt hantostale. Daut vejnieejd mie. Ekj docht, see sull aun de Eitelkjeit vebie senne.

"Wachte un reise", vetald Mama äare Dreemarie, "daut es fa mie kjeen Läwe. En miene elre Joare, haud ekj jedocht, wudd ekj mie jemietlich utreiwe kjenne, un nu mott ekj wiet derch de Welt reise. Bloos mau toom nochmol aufange? Vom ieeschten Aunfank?"

"Oba, Mama!"

"Doarom sust du nich soo wiedamoake, woo du daut deist, Ana. Am enoajre! Wie habe hia noch nuscht aunjegone. Wan wie een Hus oppjebut habe, waut met onse Henj jemoakt habe, dan sust du daut lowe. Papa jefelt daut nich, sikj jrodsoo enne Fantasie to veliere."

"Daut es et oba nich!" protestieed ekj en eenem Uageblekj. Wuarom wull Mama mie uk utschelle? "Eena mott erom sikj seene. Dit es onse niee Heimat!"

"Kjikjt die bloos erom!" See wadahold de Wied trotzich, aus wan ekj nuscht wist.

Wan Jie Junt omseene wudde, wull ekj auntwuade, wudd daut Wachte nich soo schwoa senne. Aules, waut Jie un Papa denkje, es woo daut verhäa wia.

Jo, ekj wist, daut miene Elre noch onse leewe Heimat em jewaultjet, groosoatichet Russlaunt friewellich velote haude. Ekj wist, daut wie en Werkjlichkjeit vedräwe worde.

Ekj wist uk, daut wie meist too lot jewast wiere. Un uk meist too tiedich; daut Utrieme von de Butendarpa von Moskau haud jrod ver onse Aunkunft aunjefonge. Oppem wajch, aus een aundra Zuch ons vebie fua, sag wie Hein Moates vom näakjsten Darp dichtbie. Hein Moates! Waut wia daut met am? Hee wia ea no Moskau jefoare, om Papiere to kjriee, un nu reisd hee trigj nom Ooste. Wie sage am aule, wiels daut Licht opp sien Jesecht schiend, aus de aundra Zuch bie ons vebie fua. Doa wia kjeen Twiewel, Fensta no Fensta, daut wia de Hein Moates, dän wie kjande. Hee kijkt jlikj no väare un schiend erboarmlich un schaudboa, soogoa wan de Sonn opp am schiend.

Ons wort lota vetalt, daut hee friewellich to siene Foarm trigj fua. Friewellich; daut Wuat brocht een Schwoakj vere Uage.

Un wie, dee nich entwäda too tiedich ooda too lot kjeeme, durwe nom Utaunt foare. Wie wiere mank de weinjje, dee flichte kunne! Troztdäm bleewe miene Elre

jeistlich emma noch en daut heichlende Russlaunt, soo enj aus Twierem oppem Spool, un nich eenmol een kjlienet Stekjskje fa aundre Uate äwrich leete.

Oba soo wia daut nich fa mie. Mien Läwe lach ver mie. Ekj hab dise Aunkunft en daut Saumblunks Album von mien Jeist oppjenome, nich wiels daut waut een Enj bedied, sonda wiels daut een Aunfank wia. Kunne see daut nich seene? Kunne see nich vestone, daut ekj kjeene soone bediedunksvolle Erinnerungge aus dit haud, daut aules, waut ekj hia beläwd, von jratste Bediedunk senne wudd?

Trotz daut Schelle von mien Voda un de huachnäsje Oat von Mama, wia ekj voll von Jefeele, wiels ekj opp nieet, to mie heiljet Grunt, nu jinkj. Daut Russlaunt, daut ekj velote haud, wia een Launt one Vesprääkje, gottloos un fercht voll. Fa daut haud ekj kjeene Lost mea. Daut wudd ekj nich vemisse, docht ekj. See kunne äwa daut nodenkje, wan see wulle. Ekj wudd daut nich!

Ekj wia oba nich froo, daut ekj auleen en miene Feelinj wia, un daut ekj met Mama entwei wia. Wan ekj äa bloos saje kunn, waut ekj meend! Un haud see aul vejäte, waut see jesajcht haud, aus de Zuch kort ver daut Jrens Äwagone opphilt? Ea wie Moskau veleete, wort ons jesajcht, daut wie kjeen ruschet Jelt utem Land näme

kunne. Aus een velumpta Pracha ver de Woages vebie jinkj un sienen Hoot aun de Fenstre drukt, scheen daut fa de Enwaundra eene goode Jeläajenheit, sikj von äare latste Rubbels to befriee. Sien Hoot wia meist voll, siene Uage wiere onjleewich, wilt fa Freid, wan hee bat onsen Woage kaum.

“Dit es daut jratste Jlekj von sien Läwe”, säd irjentwää. “Veleicht denkj hee, wie sent een Besieekj von Engels”, säd een aundra.

Daut gauf ons eenen frooen Uagenblekj mank de Spannunk, dee wie späade (de Spannunk, dee ieescht nom äwafoare vom Rooden Stiern no gauf).

“Hee woat voll un wie sent ladich”, säd Mama leise. “Oba hee weet nich, daut et ons bäta jeit aus am. Wie foare wajch, un hee mott bliewe.”

Daut wia eene goode Ensecht to bewundre.

“Kjenne See sikj noch doaraun denkje, waut Jie bie de Jrens biem Rooden Stiern äwa dän Pracha säde, Mama?” fruach ekj äa nu. “Daut et ons bäta jeit.”

“Daut es noch emma woa,” säd see mild.

Ekj wia froo. Ekj must maunchmol fa soon toojäwe drenje. Ekj druckt dankboa äare Haunt, aus wie toop wachte aus daut dunkel wort em Howe.

## Jerecht em Darp Gnadenau

Peter P. Klassen

Met eenem Hon haud daut aunjefonge. Kjeena em Darp Gnadenau haud jedocht, daut et met dän Friesens soo wiet kome wudd. Eenfach bie Nacht un Näwel opp un doavon. Aule Froage un Schwierichkjeite, dee daut gaunze Darp nu aul lenja aus een haulwet Joa bewäacht un vescheddat haude, wiere open jebläwe, wiet open woo de Fenstre un Dääre von daut ladjet Huskje opp Friesen äa velotnen Hoff.

De Darp Schult Jieetze un siene beid Ordnunks-Mana Klose un Frees stunde rotloos ver dän Koostaul, een Hock ut Poste un Baulkjes, wua daut Kaulf lostich aum aul ladjen Ieda von de roode Koo suach. Aul äa Sträwe no Rajcht un Ordnunk wia de Grunt wajch jeschlone worde. Jieetze bung daut Kaulf aun eenen Post, un Frees naum een vegotnet Haunduak von de Lien, one to weete, wuahan doamet. Hee läd daut dan to de aundre trigjelote Sache en daut Huskje, aulet soojenande Utrestinj Sache, dee jieda Siedla noch en Dietschlaunt ver de Aufreis jekjräaje haud.

“Dan mott ekj woll Tiedinj moake,” säd Jieetze un jinkj han un trigj, ieescht emol en daut ladjet Huskje un dan en de kjliene Kjääkj, dee doa bute stunt. De dree jinje dan vom Hoff un unjasochte noch eenmol de Woage Spua. See fieed vom Darp erut, nä, doa kunn kjeen Twiewel senne.

“See sent no de Enj Stazion von de Bon Lienje jefoare,” säd Jieetze. “Hee haft emma doamet jedroot, oba wää haud troztdäm daut jedocht, daut et soo wiet kome wudd? See habe hia doch äare Reise Schult, äare Utrestinj Schult un äare Launt Schult.”

De Mana feelde daut dise Flucht eenen Stooss jääjen aule Daums von de Ordnunk un daut Moral wia, wua see doch jrod ieescht doabie jewast wiere, dise Dam opp

äare Bewoarunk auftoproowe. Doabie haud daut met eenem Hon aunjefonge un dan auladinjs uk doamet, daut de Friesens de Sindach School Lierarin aus een Deef betieekjent haude.

Aun Ordnunk haude de Birja vom Darp Gnadenau vom ieeschten Dach aun jedocht, aus see daut Darp aunjelajcht haude. See wälde dän Darp Schult, un see wälde de Ordnunks Mana, soo aus de Beschluss von de ieeschte Siedla Vesaumlunk no de Aunkunft opp daut Siedlunk Launt jewast wia. De Birja von de gaunze Kolonie haude eenen Rechta jewält un am Volmacht jejäft.

See hilde de Liere von de Boajch Prädicht aus onbedinjte Väaschreff fa äa Läwen. Derch Jennerazione un Jennerazione haude see sikj dise Liere jeprädicht, von de Wäaloosichkjeit, von de Saunftmoot un von de Reinheit vom Hoate, un see wia an no de tweede Natua jeworde. Wan Prädja Heinrichs aum Sindach en de School von Gnadenau siene Prädicht hilt, wan de Buasch sikj aum Medwääkj Owent no de Bibel Stund un aum Sinnowent Owent no de Jebäd Stund vesaumelde, dan harscht kjeen Twiewel äwa dise christliche Fodrunk, un daut see jeltich wia.

Un doch must Ordnunk senne. Aus de Birja von Gnadenau äare Darp Ordnunk faust läde, endäm see dän Schult un de Ordnunks Mana wälde, haude see kaum aun eenen Konflikt jedocht, soo aus see am nu em veranden haulwen Joa bestone haude, ooda haude bestone sult. Ordnunk, fa dee Maun kjeene Polizei un kjeenen Staut en Aunspruch näme wull, wia fa an ea daut Veheltnis em Jesalschoftlichet Läwe jewast, woont de Voda en siene Famielje doastale veflicht es. Em äwasaten Senn wia Ordnunk fa see de

vodaliche Leew, dee dän Sän met de nootwendje Strenj nom Jehuarsom roopt un - fauls needich - doatoo bemott. Met de Junges em Darp, dee to Schowanak un Doms neijde, sulle de Ordnunks Mana aus Veträdasch von de Darps Jemeent foadich woare. Doa kunn Maun kjeenen Wadaspruch no de Boajch Prädicht seene, krakjt soo aus bie de Kjinja Zucht en de Famielje.

Wan Fru Friesen äaren Noba, dän Federaus, bloos dän aul brodenen Hon ut de Paun jeholt haud, dan wudd daut een onschekjlichta Huach Punkt von een Nobalichen Striet jewast wiere. Wäa kjant aul aule Heena un Hons krakjt, un woo saul eena krakjt doaropp oppause, daut et Fadavee de Jrense von de Buares Häw nich äwaträde.

Schlemma, sea väl schlemma wia, daut Fru Friesen dan noch, nodäm Fru Federau om daut leewe Fräds Welle daut wäajen dän brodenen Hon tochjelote haud, bie dän aundren Nobasch em Darp vetald, Fru Federau haud äaren Hon jestole un doabie wia see, Fru Federau, Sindachschool Lierarin, dee de Kjinja em Darp de christliche Liere biebrinje sull.

Daut wia too väl, un daut kunn uk Fru Federau bie aul äare Wäaloosichkjeit un Deemoot, dee see doaderch bewäse haud, daut see dän Striedhon ut de Brodpaun naum un aufgauf, nich einfach soo hannäme. See rieekjt eene Kloag biem Darp Schult en, un de Darp Schult roopt de Birja von Gnadenau to eene Berodunk toop.

To de Darps Berodunk en de School kaume bloos de Mana, uk en disen Faul, oppwool de Frues von de Famieljes Friesen un Federau em Striet om dän Hon de Rajchtschuldje jewast wiere.

De Buasch Friesen un Federau worde oppjefoddat, daut Väaful doastale. Federau, de Kloaga, wort ieeschte jeroopt.

“Ons Hon jinkj foaken derch dän Tun to Friesens, daut mott ekj toojäwe,” säd

Federau. “Dan wort wie een Dach en, daut Fru Friesen onsen Hon aunjebunge haud un am bie sikj hilt. Miene Fru schekjt onse Dochta met de Bitte to dän Noba, onsen Hon wada loostolote. Nä, säd Fru Friesen, daut es ons Hon. Wie wulle kjeenen Striet un wiere stell. Aus Fru Friesen dän Hon no dree Doag loosleet, kaum hee fuaz wada trigj opp onsen Hoff. Dan beschloot wie, dän Hon to schlachte, om jiedren wiedren Striet to vemeide. De Hon lach aul en de Brodpaun, aus Fru Friesen sea doll un schelrich opp onsen Hoff kaum un dän Hon foddad. Mutta, säd ekj, jeff äa dän Hon, un dan es Fräd. Soo deed wie daut, un Fru Friesen jinkj met dän haulf jebrodenen Hon no Hus. Wan see weenichstens nich noch em Darp vetalt haud, miene Fru haud dän Hon jestole!”

Hia voll Friesen one Fodrunck en: “Daut wia ons Hon. Miene Fru kjant äare Heena, un aus see moakjt, daut Federau dän Hon jeschlachtet haude, jinkj see han, om äa Rajcht to fodre.”

De Schult foddad nu dän Kloaga un dän Aungekloagda opp, de Stow to velote, doamet de Vesaumlunk äwa dän Faul berode kunn. Aule wiere sikj eenich, daut Friesens de schuldje wiere, un see beschloote, Fru Friesen sull Fru Federau eenen Hon jäwe un daut see wäajen daut beleidjen om Vezeiunk froage.

De beid Parteie worde enenn jeroopt, un de Schult vekjind daut Uadeel. “Daut kjenn jie dreemol beschlute,” säd Friesen, “miene Fru woat nie to Federau gone!” Hee stunt opp un jinkj no Hus.

De Schult un de beid Ordnunks Mana erhilde bloos dän Oppdrach, doafäa to sorje, daut de Darps Beschluss derchjefieet wort. See jinje aum näakjsten Dach to Friesens, un see muste sikj von Fru Friesen dolle Wied saje lote. Daut wia äa Hon jewast, see kjand äare Heena, un de Darps Vesaumlunk sull sikj om waut aundat schäare.

Doch Beschluss es Beschluss, un eene



Darps Vesaumlunk velist äare Beschluss Krauft, wan Beschlusse nich huachjeacht sent un Ordnunge nich jefolcht woare.

Soo jinje de drie Mana eenen Dach lota noch een tweedet Mol to Friesens oppem Hoff. Doch ditmol kaum kjeena ut daut Hus. Friesen roopt derchet Fensta, see sulle soofuaz sienen Hoff velote, wan an äare Knoakes leew wiere. Hee un siene Säns wiere reed.

To eene Schlonarie wulle de Mana daut nich kome lote, un see riemde daut Felt. De Darps Ordnunk haud vesajcht. Soo beschloot de näakjste Darps Vesaumlunk, dän Faul däm Kolonie Jerecht äwatojäwe.

\* \* \* \* \*

Aules haud dan doch noch een goodet Enj habe kunne, wan daut bie de Sache met dän Hon jebläwe wia. Aus Friesens vom Kolonie Jerecht de Tooschreft erhilde, sikj de Darps Ordnunk gaunz to schekje, de Darps Vesaumlunk om Vezeiunk to froage un uk noch de Jerechts Koste von 125 Papia Pesos to betole, sage see daut lernst von de Loag. Fru Friese brocht Fru Federau eenen Hon, un see bekaund toop met äaren Maun ver de Darps Vesaumlunk äa Orrajcht.

Doch de Striet finjt en dise Welt siene Gruntloag, un de Gruntloag es daut menschliche Hoat. De Fräd met dän Noba no de linkje Sied, dän Federaus, wia met Ach un Wee häajestalt, aus de Striet met dän Noba no de rajchte Sied, de Derkjeses, utbruak.

Daut wia nuscht nieet em Darp, daut et Vee daut Veheltnis tweschen Nobasch stieed. De Tuns aun de Gause un tweschen de Felda wiere schljacht, un de Kjeej un Osse, dee de Nacht opp de Darpsgaus bliewe sulle, bruake derch un rechte en de Felda Schode aun.

Tweschen Friesens un Derkjeses schwäld de Oaja Wäakje un Moonate. Eenmol wiere Derkjeses äare Osse en Friesens Kafir jekome, dan wada haude Friesens äare Kjeej Derkjeses Boomwoll

Felt oajch oppjefräte. Äwa dän Noba Tun schulle dan veojade Kloage un Fodrunge.

Aus Derkise eenmol Friesens äare Kjeej un daut Junkvee en sien Staul jedräwe haud, wiels daut de Nacht wada en siene Felda enjebroake wia, schempt Friesen un dreiwd met de Fust. Dan säd Derkise to siene Junges, soo daut Friesen daut hieed: "Dee saul bloos kome, dan kjricht hee hia Krach."

De eensja Omstaunt, dee daut nich werkjlich to Jewault kome leet, wia daut de Onrajcht opp beid Siede lach. Fa bätre Tuns rieekjte de Meddel nich, un beid Nobasch beschrenkjde sikj doaropp, väasechtich daut Vee vonne Jääjnash to beobachte. Beid kloagde sikj biem Darp Schult äwa daut Vee vom Noba, un beid råde uk to aundre em Darp äwa daut Leide, daut see uthoole muste. Doaräwa, daut Derkjeses äare Kloage mea Jehia un Metjefeel funge aus dee von Friesens gauf eena sikj kaum Rääkjenschoft. De Faul met dän Hon wia doch een schwoaret Behindren fa Friesens, dee zwoa aumtlich jerääjelt un vejäft wia, doamet oba noch nich von de Darps Jeschicht utjestrkjt wia.

\* \* \* \* \*

De Fiaspretz, dee dan de jespikjade Spaununk toom Aunstekje brocht, wia de soojenante "tweede Koo." Daut Kolonie Aumt haud opp Beschluss von de Siedla Vesaumlunk krakjte Aunwiesunk jejäwt. Jieda Birja, de twee Kjeej haud, wia jefoddad eene Koo opptojäwe, aun de Siedlasch dee nie tojetrocke wiere. Wieda wia kloa beschräwe un beschlote, daut et Kaulf von eene Malkje Koo zwoa enne Äwamacht vom leejendeema bleef, oba dän nieen leejendeema von de Koo soo lang äwajäwe woare must, aus de Koo noch jemolkje wort.

Uk Friesens muste eene Koo oppjäwe. Fru Friesen haud de Roode utjesocht. See gauf zwoa gaunz goot Malkj, acht oba wada Däa oda Tun, wan see äa Foda irjentwoo en de Felda socht. See haud

doabie aum Stacheldrot aul eene Tett veluare. Opp Aunwiesunk vom Schulten haud Friesen de Koo nom aundret Darp jebrocht, doch Fru Friesen haud sikj entscheide jewäat, daut Kaulf uk mettojäwe. Daut Kaulf wia aul too groot, säd Friesen dän Siedla. Eena kunn de Koo uk one Kaulf malkje.

De Folj doavon wia, daut de Koo äare enjebuarne Natua nojinkj un aul aum näakjsten Morje wada en Gnadenau aunkaum un brellent ver Friesens äa Dooa stunt.

“Du lot de Roode nich opp dän Hoff,” säd Fru Friesen to äaren Maun. “Ekj jäw daut Kaulf nich ar, un butadäm well ekj daut Beest, daut derch aule Tuns jeit, nich mea em Staul habe. Wan wie aul eene Koo aufjäwe motte, dan de Roode.”

Friesen docht daut selfsje, un see leete de Koo dän gaunzen Dach aum Dooa brelle. Owents wort daut dan stell, un Friesens ond, daut de Roode selfstendich Entscheidung jetroffe haud. Doch de Dunkelheit bedakjt oppverieescht aule Bejäwenheite.

Aus Friesens dan aum näakjsten Morje sikj romkijkjte, sage see de Roode aunjebunge en Derkjses äa Staul. Fru Friesen stald too däm noch faust, daut et Kaulf aul Derchfaul haud. Soo leete sikj de Bejäwenheite von de Nacht leicht väastale: de Roode wia met dän drekjenden leda äwa dän Tun jesprunge, haud daut Kaulf daut Äwalei vonne jegnorte Malkj jejäwt un wia dan en Derkjses äa Kafir enjebroake. Derkjse haud de Koo woll em Morje griewe enjedräwe un aunjebunge. De Besorchnis lach dichtbie, daut Derkjse nu dän Ordnunks Deenst vom Darp en Gank brinje wudd.

Un de Ordnunks Deenst kaum en Gank, noch aum jlikjen Morje. Daut ieeschte kaum Jieetze, de Schult. Hee vesocht aum Aunfank, Friesens doavon to äwazeije, daut see de Roode opp verieescht en dän Staul näme un foodre sulle. Dan wudde

see de Koo noch eenmol to dän nieen leejendeema brinje, un zwoa met daut Kaulf, woo de Kolonie Amt daut aunjewäse haud.

“Daut Kaulf blift hia”, säd Fru Friesen, “un de Roode jeit ons nuscht mea aun.”

Friesen staupt gaunz dichtbie aun Jieetze han. Hee odemd schwoa, un de Schult kijkt de jebaulde Fust en de Bekjse Fupp. “Ekj hab kjeen Fooda, un de Roode jehieet mie nich mea,” säd Friese, “un wan Derkjse framdet Vee en sienen Staul aunbinjt, dan saul hee daut uk foodre!”

“Dan saul hee daut uk foodre!” betoond Fru Friesen un jinkj en de Kjääkj.

“Denkjt doaraun, daut et een Kolonie Beschluss es,” säd Jieetze un dreid sikj nom gone.”

“Ekj hab jedone, waut to doone wia,” roopt Friesen am hinjaraun. “Nu weet junt met de Koo!”

Daut Kaulf mekjad em Staul, un opp däm Noba Hoff breld de Koo. Jieetze, de Schult, wia een Maun von Jedult, un hee leet de Meddachs Tiet vestrikje. Hee spruak hia un hieed dort, beruicht dän oppjerääjden Derkjse, dee bloos noch von Priejel spruak un beräd sikj met Klose un Frees, de Ordnunks Mana.

“Wie motte waut unjanäme,” säd Frees. “Räde halpt nuscht mea. Wie motte de Koo opp Friesens äaren Hoff brinje.” Hee rod, Derkjse mettonäme, dee em Darp aus stoakjsta Maun golt.

“Wan Friesens nich opp ons hiere, mott wie Jewault aunwande,” meend Klose. Uk hee wia doafäa, to Vea toop met de Koo to Friesens gone.

Soo trocke see aum loten Nomeddach loos. Jieetze un Frees naume de Roode aum Strank, Klose un Derkjse bilde de Nachtruppe un dreewe de Koo aun. De Roode schluach een schwindet Tempo aun; wiels daut jinkj to äaren Kaulf.

Opp dän Hoff worde de vea Mana von daut Ehepoa Friesen emfange, en Veteidjunk Stalunk un en Strietboare

Jesennunk. Friesens äare Säns stunde – soo to saje aus Resarw - hinja daut Huskje.

“Jeit met de Koo von mien Hoff, see jehieet mie nich!” säd Friesen luda, aus de Tweschenrum daut foddad. “Un Derkjse haft hia nuscht to sieekje! Dee sull opp sien Vee oppause, daut et nich en mienen Kafir kjemt!”

Wäarent Jieetze dän vesocht, met strenje oba ruje Wied Aunwiesunk to jäwe, passieed waut onverhofs.

Fru Friesen sprunk blitz oatich to, soo daut see de Kloffe em Saunt velua, jreep dän Strank, dän Jieetze un Frees hilde un trock un kjriescht: “Rauf met de Roode, rauf met de Roode!”

Soo vebleft un oppjeräacht wiere aule, un soo ruich hoof de Roode dän Kopp, schluach met däm Zoagel un sad sikj en Rechtunk von de kjliene Kjääkj en Bewääjunk. De Koostaul stunt soo 20 Meeta doahinja. Daut Kaulf mekjad, un de Koo lad to äa Tempo too, soo daut de dree aum Strank, Jieetze, Frees un Fru Friesen, äa met groote Schräd folje muste.

Soo Zielsecha de Roode wia, soo sennloos schien de Loag von de dree aum Strank, dee aus Läwes Krauft trocke un sikj em Saunt vom Hoff groowe, one to weete wuato un wuahan.

Dan gauf Fru Friesen de Jeschicht toom tweede Mol een Omkjia daut onverhofs wia. Aus de gaunza Grupp de Kjääkj vebie jinkj, leet see dän Strank met eenst loos, naum eenen Basseem un gauf Jieetze, dän Schult, met däm Stock een Klaups oppem Rigje, dee woo een Donna wirkjt.

Jieetze un Frees blewe soo aus aun jewartelt stone un kjikjte sikj aun, de Koo sad äaren Galopp nom Staul to äaren Kaulf fuat, un Fru Friesen vetrock sikj schellent met äarem Basseem en de Kjääkj.

No de Schrakj Zekunde, de Jieetze brukt, om de Loag to vestone, kjikjt hee opp de aundree dree Mana un säd: “Komt.” See veleete one een wiedret Wuat dän

Hoff.

\* \* \* \* \*

Wada haud de Darps Ordnunk en Gnadenau vesajcht, un waut nu foljd, wia aus Bestalt. De Darps Schult roopt de Darps Vesaumlunk en, Maun beroot, schreef een Berecht un rieekjt de Kloag biem Kolonie Jerecht en.

Em Vehia vom Kolonie Jerecht worde Friesen un Derkjse un uk de Schult Jieetze vää jeroopt. De ieeschte Twee gauwe eene jeneiwe Doastalunk äwa de Entwekjlunge vom Nobalichen Striet met aule Eenselheite äwa Tuns, Vee, de beschädichta Hoff un dän Karakta un daut Benäme vom Noba. Dan gauf de Darp Schult eenen jeneiwen Berecht äwa dän Faul met de Koo un daut Kaulf un äwa Friesens äare Velazunk vonne Darps Ordnunk.

Rehta un Beobachta berode dan, un see wiere sikj boolt eenich, daut fa Derkjse zwoa eene Woarnunk huachneedich wia ver aulem, wiels hee met Jewault Haundlunge jedroot un von Priejel jerät haud. De Friesens sulle oba väabiltlich bestroft woare motte, un zwoa beid, Maun un Fru. De Velazunk vonne Darps Ordnunk un dän intlichen Aunfaul opp dän Darp Schult wiere aus een Jedreiw de Kolonie Ordnunk opptoo autoseene.

Soo beuadeeld eena äwa daut Ehepoa Friesen aus Strof eenen Moonat Dwank Oabeit unja Oppsecht un bie ieejne Kostjelt.

Auf Strof, Leetsenne un Ensecht veusoakt, wort foaken en Froag jestalt. Wää well oba de Uasoake noforsche, wan wää ver dän Onjeheia von eene dreiwende Strof toop brääkj? Es daut dan Angst ooda Schomp ooda Berääkjnunk, wan de Betrofna dän Endruck erwakjt, hee es to de Ensecht jekome un haft siene Sennunk jeendat?

Aus Fru Friesen dän schmaulen Zadel en de Haunt hilt, dee en Schriewmaschien Schreft dän Bescheet von de Strof enthilt,

bruak fa äa de Welt toop. Met Biel un Spode Busch rode, see un äa Maun, unja Oppsecht - un daut en Jääjenwuat von de Jedanke von aule Enwonasch vom Darp - un äare Kjinja, daut wia ommääjlich.

See schmeest sikj opp eenen Stool, see hield, see wrunk de Henj, see fua äaren Maun aun, see muak am Beschuldjunge un hield wada halploos aus een Kjint.

Friesen säd nuscht. Hee jinkj erut, kaum wada enenn un jinkj wada erut. De Kaumf tweschen Oaja un Ensecht vereet am, un siene Fru jinkj am met äaren onbeharschten Benäme opp de Narfe. Un Derkjse jinkj frie ut, Derkjse kjrieech kjeene Strof. Siene Brost wia een koakenda Kjätel.

leescht no dän Owentkost, aus de Kjinja see auleen jelote haude, funge see Wieed. "Du motst aun daut Jerecht schriewe, Liese," säd hee. "Du motst om Jnod un Vejäwunk froage. See kjenne ons nich Busch rode lote."

Fru Friesen stekjt de Petroleum Laump aun, socht en de School Tausch von äare Dochta een Heft un eene Bliesteft un schreef eenen Breef, one Aunräd un one Dotem.

"Ekj erkjan un bekjan, daut ekj mie aum Darps Aumt deep veschulcht hab, endäm ekj mie vom Oaja äwawelticht lote hab, un hab doaderch mie un mienen Maun en eene schwieriche Loag jebrocht. Ekj erkjan un daut deit mie leet vom Grunt von mien Hoate un bedd tojlik om Jnod fa mie un mienen Maun; wiels ekj hab mienen Maun en dise Loag jebrocht. Ekj feel mie schuldich, daut erkjan ekj nu. Ekj bedd om Vejäwunk; wiels ekj sie reed, mie deep to bieeje. Deemootich pracha ekj junt, dän Beschluss von Jistre opptohäwe un ons de Strof to veschoone; wiels mien Maun un ekj vegone schia fa Kjemmanis. Doarom

pracha ekj om Erboarmunk. Vejäft ons onse Schult un veordnet de Strof om Gottes Boarmherzichkeit Welle. Elisabeth Friesen."

Fru Friesen leet äaren Trone Stroom rane, dee, oppjeräacht von äaren Breef, nu noch rikjlicha schäld. See docht aun de latste Prädicht von Prädja Heinrichs en de School, un see feeld, daut väl en äaren Breef met siene Wieed äwareen stemde: Busse un Deemoot, Jnod un Erboarmen.

Uk Friesen rauspeld sikj mieremol, aus hee dän Breef laus.

No twee Doag wia de Auntwuat vom Jerecht doa, un Fru Friesen hilt wada eenen schmaulen Zadel en de Haunt. See zettad un wort greiw em Jesecht, greiw aus de Waunt von äa Huskje, daut see met Aussch aunjewitt haud.

Knaup aus fa de Strof wia uk dise Tooschreff. Daut Jerecht wia nich berajchticht, de Strof auftosaje, wiels see em Nome vonne Kolonie velangt wia. Beid, Maun un Fru, muste de velangde Dwank Oabeit soofuaz aunträde. Wan see nom anjewäsnen Dotem nich aun Uat un Stal wiere, wudd Maun jedwunge senne, neediche Dwank Meddel autojriepe.

Friesen jinkj opp sienen Hoff han un hää. Siene Bewääjunge wiere onjeweulich un sondaboa. Hee bleef stone, kjikjt to dän Noba, jinkj no de Gaus, kjikjt äwa nom Jieetze Hoff un kaum wada trigj. Dan funk hee aun leise to råde, woo kjeena daut aun am kjand.

"Junges," säd hee, "holt de Osse vom Kamp." Un dan to siene Fru: "Mutta, pak de Sache, aules, waut opp eenen Woage jeit."

See wiste Bescheet. See schaufte pienich un jeheem, de gaunze Famielje, un aus daut dunkel wia, rold de Woage vom Hoff, erut von Gnadenau, fuat en eene aundre Welt.

## Vebräakjasch

D. E. Cople

*De Aunstekjenheit vom Vebräakje es soo aus vonne Pestilens. Napoleon Bonaparte*

Winta un Emily wiere Tus met äa kjlienet Kjint reed schlope to gone. Äare Wirtschoft lach enne Medd von een Darp enne Manitoba Kolonie, nuadlich von Cuahtémoc. Em Darp wiere noch twintich mea Famieljes, dee doaraun bemieecht wiere, hia oppe leed sikj daut Läwe vedeene un em Himmel daut eewje Läwe to erlange. Emily haud jrod de truariche Jeschicht jeläst von een mennonitischen Liera en een kanadischet Darp dee wonsennich wort. Hee haud to siene Jemeent Jewault un Doot jebrocht. Winta haud dan eene Jeschicht von Jewault utem Oolen Testament jeläst, äwa dän Kjennich David un Uriah, de Hittita.

Aus de Wintasch schlope jinje, blodsd een stoakja Wint bute. Jereische von de Beem, dee eromschlaksde, un de Wint, dee en de Fenstre juld, stieed de jeweenliche Stell. Om Meddanacht wacht Winta von de lude Jereische vom Storm opp. Hee kunn nich wada enschlope. Dan sad hee sikj oppeenst han; hee docht, hee haud een nieet Jereisch jehieet, aundasch aus verhäa.

Jespaunt, wacht Winta fa wiedre Jereische un fercht daut hee Schräd hiere wudd dee noda kaume. Hee docht aun de väle mol daut Maun en de Kolonie aul enjebroake haud. Biem Enbräakje wort verieescht nich Jewault aunjewant. De Deew kaume enne Hiesa enenn one Jewääre. Oba dan haude de Siedlasch, aunstaut no äare Äwazeijunge von Wäaloosichkjeit to folje ooda fa äa Launt un de Bevelkjarunk to bäde, däm Wajch von de Welt jefolcht.

Trotz daut see bloos Veluss von Materiöl jehaut haude, wulle see nu de Vebräakjasch fiesisch wadastone. Eenje Siedlasch haude en de Loft jeschote, om dee to enjste. Jewääre auntolaje om sien leejendom to veteidje haud daut Probleem

nich vebätat. Nä, nu kaume de Enbräakjasch bewafnet nenn un muake de Fercht von äare Opfa noch schlemma.

Soo hunk nu eene groote Jefoa äwa de Darpa. Väle von de Vebräakje en de Kolonie wiere noch bloos Enbräakjunge; kjeena wia tus un kjeena wort velatst. Äwafaulunge wiere daut, waut de Lied ferchte; wäarent see Tus wiere kaume Enbräakjasch enenn un bedroode an. Bat nu wia kjeena omjebrocht worde. Winta brummeld een kortet Jebäd, daut siene Famielje veschoont bliewe wudd.

Oppeenst hieed Winta een jeferchtet Jereisch, Schräd dee noda kaume. Fuaz wia sien gaunzet Senn en de Jäajenwuat; aule aundre Jedanke veschwunge. Hee wist, daut siene Famielje nu en doodliche Jefoa stunt. Saunft läd hee siene Haunt oppem Mul von siene Fru un wuak äa opp. See fuschelde enjstliche Jebäda, aus see sikj reed muake fa dän Schrakj dee nu kome wudd.

Een Schaute kjeem oppe Däa; Winta wist, daut een Enbräakja nenn kome wudd. Eenen Uagenblekj lota stusd een groota Maun enenn, met een Biehutscha hinja am, dee een Schwäwel hilt. De ieeschta Maun kijkt erom, kjrieed daut Bad to seene, hold een Pistoole erut, un schrieed: "Jelt, Jelt, Jelt."

De Jesechta von de beid Enbräakjasch wiere met dunklet Zeich bedakjt. Winta späad waut schnorrich metem tweeden Maun, oba wist nich krakjt waut. Hee beantwuat molsch opp de Befäle un daut oajad dän ieeschten Enbräakja. Hee schrieed wada met Uare beteibende Mauss: "Jelt, Jelt, Jelt."

Veenjst, un fa kjarpaliche Jewault ferchtent socht Winta nu no Jelt. Hee haud een Taulch Licht aunjestekjt, oba hee kunn nich kloa denkje. Hee jinkj nom Schaup, wua äa Kjlien Jelt oppbewoat wort. Hee naum een poa Pesos un rieekjt dee däm Reiba. De Reiba beantwuat met Wutt,

schmeet daut Jelt oppe Flua un schempt lud opp Spaunisch.

De Reiba sach nu eene Kjinja Popp oppe Flua ligje, zield doahan metem Jewäa un schoot. Daut Jereisch vom Schoss wia Uare beteibend enne kjiene Stow un Emily foll trigj oppem Bad enopp. De Reiba wees nu metem Jewäa no Winta un schrieach: "Dien Jelt ooda dien Läwe." Winta wist, daut em näakjsten Stootskje bestemt woare wudd, aus hee läwd ooda storf. Siene Krauft wort nu stoakja, eene deepe Wutt bud sikj benne opp, un sien Vestaunt funk aun to dreie.

Winta wudd om siene Prinziepe wäajen kjeenen Wadastaunt beede. Doarom wiere siene Henj soo vebunge. Oba, hee must daut Mäajlichste fa siene Famielje doone. Nu daut hee wada denkje kunn, docht hee aun wua daut toopjespodet Jelt fa daut nieet Jereetschoft veborje wia. Hee jinkj en dise Rechtunk, oba wia wadawellich daut Vestäakj to openboare. Doa wia oba nuscht aundret to doone; hee naum daut Jelt rut un gauf et däm Reiba.

De Reiba tald daut Jelt, wia tofräd, un veendat gaunz siene Meenunk. Hee fruach no Strank un aus Winta daut brocht, dwunk hee Winta un Emily Rigje to Rigje opp Steela enopp. Hee wekjeld an aun de Steela un woarnd, nich no to folje. De Reibasch veleete de Stow un jinje erut. Aus see Wajch wiere, sefte Winta un Emily en groote Velindrunk.

Winta oakad nu metem Strank un no een Stootskje, kjrieach de Henj loos. Hee leesd Emily un see stusde enne näakjste Stow, om äa Bäbe to treeste. Daut wia wäarent daut Schriea vom Reiba oppjewakjt, un hield nu troostloos. Winta un Emily zettade noch emma ver Schock un Wutt. See worde äwawelticht von groote Truarichkjeit, daut een Jesuntheits Problem fa de Tookunft bewees.

Tiedich zemorjes socht Winta fa een Tieekjen von de Vebräakjasch, funk oba kjeent em Hus. Hee jinkj rut un funk oppe leed een Poa oppfaulende, niee Schoo Square. De Footstaupe haude eenen schnorjen v-formja Tieekjen en de linkje Hak un eenen Zickzack en de rajchte Sol.

Winta socht no eenem Lienjebrat un mot de Spuare. Sea sorjfeltich mold hee de Schoo Tieekjen opp Papia un brocht dise dan en sien Notiz Buak.

\* \* \* \* \*

Twee Wäakj lota tiedich zemorjes hieede de Wintasch wäm lud oppe Däa däwre. Daut Däwre wort wadaholt, un aus Winta to de Däa kaum, wia hee äwarauscht, sienen oolen Frint Homez to seene. En groote Velindrunk bejreest hee Homez.

Emily un Winta beschreewe Homez daut Enbräakje un hee horcht too en beroopsmässje Oppmoakjsomkjeit. Hee fruach, auf see sikj aun waut Onjeweelichet denkje kunne, irjent waut daut et Poa faust stale kunn. Winta scheddad dän Kopp; hee wull dän nechtlichen Schrakj nich opp roope. Oba dan vetald hee, daut hee bute eenmolje Schoo Aundiedunge jefunge haud. Emily säd uk, daut de tweeda von de Reibasch, de Helpa, dach bleiwe Uage jehaut haud.

Homez kaum nu to de Uasoak fa sien Besuach. Hee wia en de Nobaschoft, om eene mennonitische Famielje to unjastette, woone grooten Schode von Vebräakjasch jeliende haude. Dree Famielje Metjlieda wiere omjebrocht worde. Dise Norecht, dee sechalich grooten Schrakj en de Kolonie brinje wudd, wia noch nich bat de Wintasch jekome.

To een Poa daut bejeistat toohieed, vetald Homez nu de Jeschicht vom Poliezmaun, Inspakjta Sanchez, dee fa de Unjasieekjunk vonne Morts veauntwuatlich wia. Homez wadahold de Eenselheite, dee de Inspakjta am lot jistre Nacht vetalt haud.

Inspakjta Sanchez haud krakjt de miesomste Unjasieekjunk von sien Läwe veschlote, eene, dee siene Fäichkjeit bat aune Jrens jestrakjt haud. De Faul haud utlendsche Golt Sieekjasch en de Sierra Madre betrocke. Hee haud em Nome von eene Grupp Utlendasch eene kluake, strenje Poliez Oabeit aunjewant. Doafäa wia siene Haupt Belonunk de Befrädjunk, Jerajchtichkjeit jebrocht habe. Hee wia lot zeowes en Chihuahua Staut trigj jekome.

Aus hee aum näakjsten Dach en siene Offiz nenkaum, wia hee noch vonne schwoare Sach utjespält. Ver aulem brukt hee Ru, oba hee haud sikj kaum hanjesat, aus hee to de Offiz vom Poliez Chofs jeroopt wort.

“Daut wia goode Oabeit en dienen latsten Faul”, säd de Chef kort un wees bloos milde Wieetschazunk. “Een Tellegraum es ver eene Stund von Cuauhtémoc jekome. Wie habe en de latste Wäakje väl Vekjia von doa jekräaje, oba ditmol es et aundasch. Daut jeit om de Utlenda, de Aunsiedlasch von Kanada. Soo aus du weetst, wort dise Grupp Schutz vesproake von de hechste Beaumte enne Bundes Rejierunk. Waut passieet es, es een groota Verot aun dit Vespräakje.”

Sanchez haud jescheddat; daut latste, waut hee wull, wia noch een Faul met Utlenda to habe, dee een Senn von Vääracht haude. De Chef mond am von eene verhäaje Bootschoft vom Distrito Federal. Daut Launt haud groote Hopninj von dise Utlenda. De Launtwirtschaftliche Jewanheit en de Republikj wia rikjstendich, un dise Lied worde velangt, dee verwoaz to brinje. Trotz äare schnorje Sitte must Maun an Schutz jäwe, sonst wudde see oppake un veschwinje.

“Em Bustillos Dol es een dreefacha Mort begone,” fua de Chef wieda. “De Opfa wiere Metjlida von dise bejenste Enwaundra Grupp, de D-Famielje. Wie selle onsen basten Maun schekje, daut to unjasieekje. Dis Maun mott sikj bemieeje, de wichtiche Omstende to finje, dän Merda to vefolje un am fange. Schwinde Väasorje motte jemoakt woare, om de Mennonite to treeste un tofräd stale, daut see sikj nich enne Loft moake.”

Aus Sanchez no Eenzelheite fruach, haud de Chef weinich to saje. “Daut Tellegraum besajcht, daut de Doodes vondoag Morje ieescht jemalt worde,” säd hee. “De dree Opfa wiere aule Metjlida von eena mennonitische Famielje. Fa mea Eenselheite woascht du met Chef López en Cuauhtémoc deele.”

Sanchez haud sikj jerefelt om oppem Zuch nom Waste to stieeje, dee aum loten Nomeddach en Cuauhtémoc aankome wudd. Sanchez saut deep enne Jedanke äwa dän Faul, aus de Zuch derch de Boaj kroop. Von de Mennonite wist hee weinich. See wiere ver eenje Joare von Kanada jekome. Äare Bemieejunge, sikj aus moderne Launtwieete to oppstale, wia en de hiesje Zeitunge beschräwe. Äare Jewanheit toop en Darpa to wone, un nich auleen opp isolieete Wirtschofte, gauf an eene jewesse Mot von Schutz.

Sanchez fruach sikj, woo de Jewaulteewa haud dree Mensche en eene beläwde Nobaschoft ombrinje kunt, one Alarm to erwakje. Soone Dote kunne opp eene isolieete Wirtschoft begone woare, oba nich leicht en eenem Darp. De Sonn jinkj aul em wieden Hempel unja, aus de Zuch en de Cuauhtémoc Stazion aankaum. Een Offizia wajcht doaropp, Sanchez toom Poliez Stazion to foare, om Chef López to trafe.

Sanchez haud oba kjeene Bos, dän Bonhoff to velote. Cuauhtémoc wia enne Medd von een Dol, omjäft von een Kulla von Boaj. Een oppjewakjta Merda, dee dree Opfa omjebrocht haud, wudd woomäajlich vesieekje, schwind uttoretse. Om däm Dol to entkome, gauf et bloos weinje Mäajlichkjeite. Een Wajch rut vonne Staut wia de Zuch, Rechtunk Ooste ooda Waste. Daut wia väl schwinda aus Flucht met een Pieet. Daut wia onwoarschienlich, daut de Maun vesieekje wudd, sikj em Dol to vestäakje. Sanchez sien Kontakt beroot, daut de Poliez de Stazion beobacht haud, seit daut Vebräakje jemalt wort. Opp de Froag no aundre Wäaj rut vonne Staut, wort am jesajcht, daut de Poliez een Gaussestopp oppem Wajch to de Hauptstaut jestalt haud.

De Beid jinje nu toom Poliez Stazion oppe Augustín Melgar Gaus. Sanchez wia met de Staut bekaunt seit een Faul von Joare trigj. De Staut haud von daut Joa pilzieet, aus de Utlenda vom Nuade kaume. De Gause wiere met butastauts Lied runtvoll, dee een Heljedach von äare Reis no de Staut moake wulle. Een Woage

rumpeld vebie, daut Sanchez oppmoakjsom muak. Daut wort von riesje Pieed jetrocke un opp däm Woage saut eene Famielje von Utlenda en dunkle Kjeleeda, dee bloos Mennonite kunne senne.

Aus Sanchez biem Poliez Stazion aunkaum, haud Homez am doa jetroffe. Homez, stald sikj aus Priewaut Detektiv vää un haud jesajcht daut hee de Aunjehieeje vonne Opfa veträd. Sanchez kunn eenen Väadeel seene, eenen Kontakt to habe, dee met de Sitte von dise Utlenda bekaunt wia. Hee tuscht Heeflichjeite met Homez un gauf am von siene Mission to weete, ea hee dän Poliez Chef trafe jinkj.

Homez wacht jeduldich fa Sanchez ver de Stazion. Daut wia dunkel, aus Sanchez entlich erut kaum. Hee bleef bie Homez stone, un one Formlichkeit gauf am eene volstendje Toopfotunk vom Faul.

“Dise Sach haft ne huage Priorität,” säd Sanchez dän Homez. “Eene jrintelje Unjasieekjunk woat derchjefieet woare, dee fa eene soone furchtboare Schlacht jeieejent es. De Doodes worde von eenem Mexikaunischen Bekaunda von de Opfa jemalt, dee de Leiche bie eenem Besuach entdakjt. Hee ritt de meist tieen Miel to de Staut un berecht direkt toom Poliez Chef. Aus de Chef de volle Niedatrajchtichkeit vom Vebräakje erkjand, tellegrafieed hee Chihuahua fa Aunwiesunge.

“Morje tiedich foa ekj to de Mortstäd, un fang doa met miene Unjasieekjunk aun. Ekj woa Äare Toopoarbeit bejreesse, soo lang aus See onse Oabeit biestette. De Unjasieekjunk blift oba onse!”

Homez haud sikj dan entschlote, sien Frint Winta uttosieekje. Hee kunn eenen Maun brucke om Plautdietsch to äwasate, om sikj leichta met de Famielje Jlieda vestone. Uk, aus een butastauts Metjlied en de Kolonie kunn Winta een Blekj en de Haundlung von een Siedla met siene Umwelt jäwe. Homez haud sikj fuaz beschlote, dän Winta tiedich zemorjes opp to sieekje.

\* \* \* \* \*

Winta stemd fuaz too, biefote, un see fuare loos, om Sanchez aune Mortstäd to trafe. See kaume en eene eensome Wirtschoft aun, gaunz aum Enj vom Darp. Sanchez wia noch nich, un soo unjasocht Winta dän Hoff fa Schoo Tieekjnunge un hilt opp eenmol kort stell. Hee wees Homez de Schoo Staupe, un hee sach, daut dee von dietlichet Mosta wiere. Aus Winta dee met siene Tieekjnunk von sien Enbräakja vejlikjt, pauste dee krakjt toop.

Frintschoft von de Famielje berod nu, daut de Mutta aum Dach vom Aunfaul nich Tus jewäse wia, un soo dän Doot utem Stich jegone wia. See wia lot aum näaksten Dach trigjekome, un haud de Poliez oppem Hoff jefunge.

Miere Poliez kaume nu aun. See haude de Nobaschoft derchjesocht, haude de Enwonasch befroacht un haude eenen tweeden Zeij jefunge. Dee haud aum Dach vom Vebräakje von eenem Maun waut jekoft, däm siene Haundlunk vedajchtich wia. Daut wia mäajlich, daut de Vekjeepa de Merda wia.

Sanchez kaum nu selbst aun un Homez stald am Winta vää. Homez un Winta foljde hinjaraun, aus Sanchez de Mortstäd unjasocht. De Leiche wiere aum Dach vonne Entdakjunk wajch jenome, oba de Städte wiere dietlich opp jetieekjent. Sanchez unjasocht dise Städte wieda. De Dochta wia em Hus met eenem Massa omjebrocht worde; see wia woomäajlich daut ieeschte Opfa. De Leiche vom Voda un Sän wiere opp twee Städte en eenem Felt jefunge. Een Trekjta met Binja stunt tweschen de twee Städte. Winta kunn seene, daut de Voda un de Sän wiere woll bie de Heiarnt bosich jewast, oba wiere stell jehoole, aus de Merda noda kaum.

Sanchez säd, daut de Maun opp däm Binja, woomäajlich de Voda, vemutlich toieescht jeschote wort, wiels hee hechst woomäajlich een Jewäa droage wudd. Wietlechtige Schräd en de Noheit vonne Städ vom Jung weese, daut hee to Foot vom Trekjta jeflicht wia, oba vom Merda dol jeschote wort. Beid Mana worde mieremol jeschote, waut doaropp han died, daut see toieescht vewundet un dan



lota omjebrocht worde. De Unjasieekjunk vonne Kjarpa haud doaropp hanjewäse, daut de Merda sien Jewää opp dän Voda jeladicht haud. Spuare erom aule dree Doodes Städe weese de Aunwäsenheit bloos von eenem Merda. De Spuare opp dise Städe wiere nich met dee von Winta siene Tieekjnunk äwareen.

Daut Zeichnis, daut de tweede Zeij leewad, bewees, daut de Scheeta oppem Hoff trigjjekome wia un däm Famielje Woage jesocht haud. Hee haud Jereetschoft oppem Woage jelot, Pieed aunjespaunt, un wia wajch jefoare. Hee haud daut Jereetschoft to de tweede Zeij vekoft. De Pieed un däm Woage haud hee aum Raunt von Cuauhtémoc jelote. Daut wia kloa daut de Merda met de Foarm bekaunt wia. Hee wia vemutlich een vääja Oabeida. Winta unjasocht de Schoo Tieekjnunge, wua de Woage aunjespaunt wia. Dee stemde met dee vom Merda äwareen, nich met siene Tieekjnunk.

Sanchez jinkj nu toom ieeschten Zeij, de Maun dee daut Vebrääkje jemalt haud. Dis Maun säd, daut nodäm hee däm Trekjta un Binja un de Kjarpa oppem Felt jefunge haud, wia hee nom Hus jegone aundre Opfa to sieekje. Hee haud bloos de Dochta jefunge un dan wia hee no de Staut jeräde, om daut Vebrääkje to malde. Sanchez bat om Utkunft äwa frieejoasche Oabeida, un de Zeij gauf jeneiwe Beschriewunge von dree.

Sanchez befruch dan dän tweeden Zeij. Hee wia opp sien Hoff aum Dach vom Vebrääkje jewast, aus een Maun met eenem Woage aunkaum un am bot, Jereetschoft to vekjeepe. Hee haud daut fuaz aus mestrusch aunjeseene. Hee docht, hee erkjand de Pieed un dän Woage aus dee von een Mennonitischen Noba. De Zeij haud dän Vekjeepe sorjfeltich studieet, ea hee oppem Wajch no de Staut veleet. Sanchez bat om eene jeneiwe Beschriewunk vom Maun.

Aus Sanchez Homez fruach waut hee von de Beschriewunk meend, säd Homez, daut de Maun eenen von de dree vegone Oabeidasch sea likjend. Sanchez roopt de beid Zeij han un fruach drinjent fa wiedre

Utkunft. De ieeschta Zeij säd, daut de vedajchtja Oabeida von Durango staumd. Sanchez drekjt de Zeije fa mea Eenselheite. Boolt haude see een kloaret Bilt vom Rajchtschuldjen; sien Ella, Kjarpabu, Jesecht, Kjleeda, Hoot un Steewle.

\* \* \* \* \*

Sanchez dreid sikj nu to de Vefoljunk vom Vedajchtja aun. Hee haud eene volle Beschriewunk von am; dee wort no de Hauptstaut tellegrafieet un von doa to de Poliez Stazione en de Omjääjent. De Stazione oppem Wajch no Durango worde aum ieeschten unjarecht. Lot aun disem Dach wort de Vedajchtja faustjenome aus hee fa eene Boss wacht. Siene Flucht wort no bloos 100 Miel unjabroake. En een Vehia vonne Poliez muak hee een vollet Bekjantnis, woone de Omstende bie de Mortstääd krakjt pauste.

\* \* \* \* \*

Een Joa lota kaum eene jefädliche Flu Krankheit haustich derch daut Dol. De Wintasch haude eenje Doag doavon jeläde, wiere oba boolt wada jesunt jeworde. Dan kaum Norecht, daut een Darp dichtbie stoakj betrofte wia. Väle Lied lage schwoa krank em Bad, un Help von Bute wia drinjent needich. De Wintasch malde sikj fuaz; nodäm see sikj veholt haude, wiere see nu jeschizt. See fuare tiedich zemorjes met eene groote Komm Heenasupp auf, dee Emily de vääje Nacht jekoakt haud.

Bie de Aunkunft em Darp sochte de Wintasch dän Schult. Hee foddad an eene Grupp von Lied to besieekje, un see funge metem ieeschten aun. See besochte eenen bejoaten Wätmaun, un dan eene Wätfru met Kjinja. Äare dredde Städ wia de Wirtschoft von een onlangs befriedet Poa, one Kjinja. De Schult haud kjeene Norecht von dit Poa jekjääje; see wiere junk un stoakj un kjeen Probleem wort von an erwacht. Daut wia oba needich an to besieekje, om sikj secha to senne.

De Wintasch kaume nom Hus vom Poa un wiere aunjenäm äwarauscht. Daut wia eene scheene Wirtschoft, een schmocket Väabilt fa de Nobasch. Winta bekjikt sikj

aules en stellen Wunda; doa stunt een scheena Oftgoade, een ordentliche Hoff, un goot besorjde Jebieda. Emily jleewd, daut dise Lied woomääjlich nich betroffe wiere. Winta bunk daut Pieet aun un see jinje dän Stich delenjd nom Hus.

Winta bemoakjt nu Schoo Spuare oppem saundjen Stich un hilt oppeenst stell. Hee bekjt sikj un bekjikt de Spuare lank un sorjfeltich. Aus hee wada oppstunt, wia hee gaunz secha. Dise Schoo Tieekjnunge wiere von sien Enbrääkja! Dise wiere uk de selwje dee Winta bie de D-Famielje Mort jeseene haud. Winta ordad nu, daut Emily toom Bogge trigjgone un wachte sull.

Winta jinkj väasechtich to de Dää. Hee roopt bie de Dää, kjrieech oba kjeene Auntwuat. Väasechtich jinkj hee enenn. Hinje em Hus en eene Schlopstow funk hee daut Poa. See wiere bewust, oba sea schwak. Winta jink Emily hole, un toop brochte see äare Komm un Väärot enenn. See jinje to de Schlopstow un funge aun, de Kranke needje Help to leewre.

De twee wiere jieda opp een Bad utjestrakjt. Emily jinkj to de Fru. Trotz äare Krankheit sach Emily daut see eene aunjenäme Fru wia. Dan oppeenst erkjand see äa aus de Wätfru en de D-Famielje Mort Faul. Winta haud sikj entweschen nom Maun jedreit. Hee kijkt en een poa feebliche, dach bleiwe Uage. De Maun scheen am bekaunt. Winta docht daut hee von sien Darp staumd, dee ver Joare wajch jetrocke wia.

Aus Winta däm Maun befruach, säd hee daut hee Jakob wia un siene Fru Miriam heet. Jakob säd, daut ver twee Doag see Heel jewäse wiere. Dan oppeenst haud an de Krankheit jeschloage. See wiere too schwak, fa sikj selfst to koake ooda Help to roope. En twee Doag wia kjeena no an jekome; see haude kjeene Vewaunte ooda Kjinja. Jakob wia sea besorjd, waut Miriam passiere wudd, wan hee dit nich derchkome wudd.

Jakob un Miriam drunke iewrich äare Komkjes von Supp un dan folle see en eenen wizhagen Schlop. De Wintasch trocke sikj en de Grootestow trigj. Emily

säd, daut Miriam schwak wia, oba nich iernsthauft krank; see sull sikj rajcht tiedich erhoole. Winta docht daut et met Jakob jefäädlich gone wudd.

Winta riemd nu de Schlopstow opp, wiel Emily Äte reed muak. Lota jinkj Winta toom Engank, om daut Famielje Footich to unjasieekje. Biem Engank stunt een poa stoakje Steewle. Winta studieed de Sole un wort fuaz mestrusch. Hee naum dee no bute un muak doa Spuare em Saunt. Hee wadahold de Proow mieremol. Doa wia kjeen Twiewel; dise Steewle wiere vom Enbrääkja bie Winta äa Hus un vom Maun, dee bie de D-Morts jewast wia.

Een Stootskje lota hieed Winta eenen Aunroop von Jakob. Aus Winta enne Schlopstow kaum, säd Jakob, daut hee waut wichtjet to beräde haud. Winta sach, daut Miriam oppem aundren Bad noch em deepen Schlop wia. Winta sad sikj opp een Stool dichtbie han. Aus Jakob proowd, sikj hantosate, schord hee wada toop. Hee fuscheld, daut hee waut sea iernstet vää haud, fauls hee dit nich derchmoake wudd.

Dise Sach haud am aul seit Joare jeploacht, fuscheld Jakob wieda. Dee wia soo schlemm, daut hee noch met kjeenem aundren doavon jerät haud. Nu beduad hee, daut hee dicht aum Enj wia un wull sikj bekjane. Hee wundat, aus hee jeemols Vejäwunk kjrieed wudd, wiels hee schwoare Kwol to Lied enne Kolonie jebrocht haud.

Jakob bruak nu dol un zettad met leise Schlukse. Winta gauf aum Troost un säd, daut enne Schrefte Berechte von Vejäwunk stunde, uk fa de schlemste Sinde. Ennalich schudad Winta un wist, daut eene enschrakjende Jeschicht nu folje wudd. Hee loot Jakob en, de Woarheit vellich erut to brinje; daut wudd een gooda Aunfank senne.

En eene eenteenje Stemm vetald Jakob siene Jeschicht. Hee funk met sienem Läwe en eena oame Famielje en Kanada aun. See haude Jelt jeliel om no Mexiko uttowaundre. Hee wia noch eenletzich jewast, oppwool aul äwa twintich. En Mexiko haud de Famielje eene kjliene Wirtschoft en de Manitoba Kolonie jeoarbeit, oba haud dee enne Drieetje Tiet

veluare. See wiere no een kijlienet Hus aum Raunt vom Darp jetrocke. Hee haud sien Läwe vedeent aus Dach Loon Oabeida.

Hee wort foaken veflicht met Mexikaunische Oabeida en de Kolonie to schaufe. De mieeschte von dise wiere ierlich, oba aundre wiere daut nich. Een Dach lieed hee Paco, eenem bekaunden Baundiet, kjane, dee en Jakob een velazboara un hendicha Mensch sach. Hee wull Jakob aus Poatna fa eenje Nacht Fuschkjies habe. Wan Jakob sikj stiepad, drood Paco siene Elre to schode.

Paco wia uk schlau en Jakob siene Metoabeit to kjree. Siene ieeschte Schowanake wiere goanich soo oajch, soo daut Jakob wellich metmuak. Lota veflicht Paco däm Jakob uttofinje, wan de Darpbewonasch wajch wiere. Paco bruak dan en äare Hiesa enenn. Hee socht emma Jelt, oba foaken haude de Siedlasch daut goot vestoake. Aus Jakob jeneiw wist, daut hee schätliche Utkunft jejäft haud, feeld hee sikj vewekjelt en daut Vebräakje un haud Angst, Paco auntokloage. Daut wia sien groota Fäla.

Wuttich wiels hee kjeen Jelt en velotne Hiesa finje kunn, haud Paco sien Prinziop veendat. Hee dwunk Jakob doatoo, aus sien Helpa to deene, un see bruake en Hiesa enenn un dwunge de Lied, äa Jelt äwatojäwe. Eene Nacht bruake see en daut D-Famielje Hus en. Wäarent de Reibarie wort Paco sea met Miriam, de schmocke Fru von D- beendrukt. Met de Tiet wort Paco väl dolla un wort jewaultich met de Lied; hee wort wuttich opp irjent een Tieekjen von Wadastaunt, ooda wan daut Jelt weinich wia.

No daut Enbräakje bie de D-Famielje kunn Paco de Miriam nich utem Senn kjree. Von eenem Metoabeida hieed Jakob een Dach, daut Paco sea doll wia.

Paco haud de D-Famielje en de Staut jetroffe. Hee haud wult met an råde, besondasch Miriam, oba kjeena haud am Auntwuat jejäwt. Paco wull nu Rach, jewaultiche Rach.

Dan hieed Jakob, daut Paco aum näakjsten Dach no de D-Wirtschoft riede wudd. Hee muak haustich een Plon, un brocht eene faulsche Norecht to Miriam. Wiels see de Norecht foljd, wia see nich Tus jewast, aus Paco to Besuach kjeem. Wuttich daut see nich Tus wia, haud Paco Rach oppe gaunze Famielje jeeft. Wan hee volstendich enwort, waut hee jedone haud, haud Paco vejäfs jeproofft uttokleiw.

Wäarent Paco fa daut Enbräakje un de Morts von de D-Famielje veauntwuatlich wia, haud Jakob dise Aunjeläajenheite uk opp sienem Jewesse. No de Morts wia Jakob reed, een vollet Bekjantnis to moake, oba dan wia Paco schwind faustjenome worde, un de Needichkjeit doafäa wia veschwunge. Entweschen fuare Jakob siene Elre met de aundre Kjinja trigj no Kanada. Jakob bleef en Mexiko, wiels hee Miriam goot wia.

Lota haud Jakob Miriam Kjast aunjebode un see haud daut aunjenome. See wiere twee aktiewe junge Lied, dee een vollet Läwe ver sikj haude. Jakob oba bleef en eene Bredulje: sien Jewesse beonruicht am un wan hee bekjane sull un enjespoat wort, dan wudd Miriam auleen un schutzloos senne. Un nu haud dise Krankheit an jeschloage. Hee fercht, daut hee dit nich äwaläwe wudd.

Eene Entschlotenheit kaum mau langsam. Miriam wia aul en een poa Doag jesunt, oba Jakob must noch fa Wäakje Weedoag liede. Hee bejinkj dan dän langen un schwierichen Prozass, siene goode Stalunk enne Jemeent wada to erhoole.

## Nofädmasch

Arnold Dyck

Tiet: soo 1900, Oolt Kolonie en Russlaunt. Oomkje Dikj set en siene Akjstow opp de "Rubenkj" un last de Rundschau, dee wääkjlich ut Amerika kjemt. Oomkje Hilbraunt kjemt enenn. Beid sent soo 55 Joare oolt un fellich. See räde one lel un sea ruich. Dikj es one Rock.

**Hilbraunt:** Goondach!

**Dikj:** Scheendank, Oom Dertj, sat die dol. (Foljt de Zeitunk sorjfeltich toop un lajcht see dicht bie sikj oppe Benkj. Dan nemt hee de Brell auf, stakjt see en eene Tausch un met dise en de bowre Wastefupp.)

**Hilbraunt:** (nemt de Pelzmetz auf, sat sikj uk opp de Benkj, wuabie sien Blekj noch wieda opp de Zeitunk felt): Es dit aul de niee Rundschau?

**Dikj:** Jo, Jistre Owent schekjt Oom Joab see häa.

**Hilbraunt:** Na, daut haft ditmol dan schwind jegone. De Oola es sest emma een bät langsam metem Läse.

**Dikj:** Jo, daut es hee. Eenjemol es et meist nich auftoluare.

**Hilbraunt:** Wie dree sulle daut oppjoa met de Rundschau aundasch moake. Du best de dolsta Läsa, du sust see uk daut ieeschte kjree, du schekjst see dan no mie, un von mie krieech Hoada see aul. Dan kunn hee je läse, soo lang aus hee wull.

**Dikj:** Na, ekj wudd mie daut aul jefaule lote. Oba wäawee auf de Oola de uk schmock toophoole wudd. Wie wudde dan aum Enj Joa veleicht nich väl entodeele habe.

**Hilbraunt:** Äwajens wudd hee daut woll uk nich soo welle. Hee bilt sikj emma waut en, wan hee sienen Nome opp jieda Blaut jedrekjt sitt. Na, waut es doa dise Wääkj dan fa Scheens ut Amerika benne?

**Dikj:** O, ekj weet nich, auf uzhent waut Scheens. Oba, holla, goot daut du frajchst, du kaust mie veleicht toschekj halpe. Ekj stemm met miene Fru nämlich nich gaunz äwa eenem Pana, von däm en dise Numma waut benne es. Daut es een Peeta Pana, un ekj kaun däm noanich no hus kjree. Daut sajcht doa, hee es emol aune '89 ute Ooltkolonie no Amerika jetrocke, ekj kaun mie oba nich besenne, daut doa een Pana mank wia, waut daut Joa utwaundad.

**Hilbraunt:** Een Pana, sajchst du, een Peeta Pana?

**Dikj:** Jo, Peeta Pana, soo steit daut doa. Vea Joa ea, 1885, don trock een Pana ut Oostawikj. Daut wiere noch gaunz junge Lied, ekj jleew meist, dee haude noch mau jrod twee Kjinja. kaust die nich besenne? Na, däm oolen Fraunz Pana sien Sän, waut doa aune kromme Dwäagus wond.

**Hilbraunt:** Jo dan weet ekj, däm Japs-Pana meenst du.

**Dikj:** Jo, Japs-Pana. Oba daut wia 1885, un don jinkj uk mau dise eene Famielje. 1889 trocke dree Famielje. Doa wia de Kjnals Wiens von Bloomegoad, een Falk vonne Kaump un de dredda, daut es mie entfolle. Miene Fru sajcht, daut es een Pana jewast, een Pana ut Nieendarp. Mie steit oba soo vää, daut wia een Pries. Weetst du daut nich noch?

**Hilbraunt:** 1889-1889. Daut wia daut Joa, aus ons Hendrikj kjlien wort. Jo, don trocke dree Famielje, daut stemt. Dän Wiens sach ekj noch kort verem Wajchfoare. Ekj fieed de Häwaum trigj no Gortiets, un doabie troff ekj am don un räd noch een poa Wieed met am. Hee nand mie uk de aundre beid. Dee eena, daut wia woll een Falk oba de dredda - na wieret nich een Pana? Een Pries weens wieret nich, daut

weet ekj jewess. De Priese kjan ekj aula. Mien Fada Oom, de Beerent Rampel von Enloag - Dwoaje Rampel kjrääjelde see däm, oba mau hinja sienem Rigje, wiels daut wia een Dolla - dee haud eene Priese Dochta von Scheenhorscht, derch dää kjan ekj aul de Priese, dee senn je aula Frintschoff. Nä, nä, von de Priese es kjeena no Amerika jegone. Mie es nu uk soo, aus wan de dredda een Pana wia, von Scheeneboaj, he? Dee, waut noch lompe deed, oppem linkje Foot wieret woll?

**Dikj:** O, nu weet ekj aul, no wäm du ut best - no däm Hinkje-Pana. De staumd woll von Scheeneboaj, sest wond dee oba opp Kusmitskje. Un daut wia uk kjeen ajchta Pana. De oole Panasch en Scheeneboaj wiere mau siene Flääjelre. Dee haude däm Jung mol gaunz kijien hanjenome, oba mau toom Oppfeede, nich aus ieejen Kjint. De Schoolkjinja uk soo de Lied em Darp säde too am Pana, oba de Liera, dee schreef am no sienem Voda, dee schreef am - na hieet, woo roopt de Liera am. Mie licht daut oppe Tung, un ekj kaun et nich saje.

**Hilbraunt:** Boaje?

**Dikj:** Nä, nich Boaje!

**Hilbraunt:** (humoristic): Vää, Brun?

**Dikj:** Nä.

**Hilbraunt:** (lacht): Winta, Hiebat, Koslowskje?

**Dikj:** Nä.

**Hilbraunt:** Na wia de Jung dan oba Frintschoff met de Panasch?

**Dikj:** Jo, Frintschoff wia hee. De Jakob Pana haud eene Haulfsesta, eene Trientje, eene Funke Trientje, von de Funke en Kroonsweid, waut doa Fraunz Peetasch äare Nobasch wiere. Dise Trientje wia nu eene Jauntsche. De Jauntse wia oba äa tweeda Maun. Dis Jung wia noch von äarem ieeschten Maun. Met däm haud see mau jrod een Kjint, jrod disen Jung. Woo heet nu bloos äa ieeschta Maun?

**Hilbraunt:** Nu wacht mau mol een bät.

Wiere daut nich jrod de Funke, bie dee eena von äare Schwiasäns utkuad?

**Dikj:** Jo, hee wia emma mau schaubich jewast, de Lied meende oba, hee wia mau soo ful, un met eenmol storf hee gaunz haustich. De Dokta säd, daut wia galopieede Schwindsucht jewast. Un don befried de Trientje sikj met eenem Jauntses Jung ut Niegortiets. Dee haud no de Mejal aul ea jefriet, hee wull ar partu habe. See gauf am oba de Kjiej un naum dän - nu saj bloos emol, woo heet de Mensch mau - na waut dan äa ieeschta Maun wort. Don wort noch vetalt, wan de junga Maun mau nich noch meteenst Schmää kjrieech, de Jauntse wia een ajchta Niegortietsa, dee wia oppe Fust. Aus disa don storf, dieed et kjeene twee Wääkj, don wia de Jauntse wada doa un fried. Un ditmol kjrieech hee see uk. Daut dieed oba doch woll meist een Joa, ea see Kjast muake, wiels de oole Funke wia een bät strenj, dee leete daut nich ea. Oba de Isaak, daut wia en Isaak, de Jauntse, de Isaak wull mau bloos de Trientje un nich äa Kjint. Un doaderch kaum de Jung dan no de Panasch en Scheeneboaj. De Panasch haude jrod kjeene Kjinja. See haude vea jehaut, eenmol een Poakje un eenmol Zwillinje, twee Mejales, dee storwe an oba aule vea daut Joa, aus dee Scharlach emol soo schlemm wia. Mea Kjinja kjrieeye see uk nich, de Panasche wia eene schaubiche Fru. Dis hanjenomna Jung, waut de Trientje äare wia - een Peeta wieret, nu felt mie daut aul bie - haud et bie de Panasch goot, väl too goot, säde de Lied, hee haud väl too väl Welle. Un doaderch foll hee dan uk eenmol un bruak sikj daut Been entwei, von don aun lompt hee uk. Un soo wia daut, een Pana wia hee nich. Nu saj bloos woo de Funke Trientje äa ieeschta Maun heet.

**Hilbraunt:** Wacht mau, ekj jleew, nu kom wie doa han. Dis Hinkje-Pana - well wie am noch mau soo nane - dee haud eenen rajchten Fada von Vodasch Kaunt. Äare

Vodasch wiere Breeda jewast - dit vetald mie mol aules miene kjliene Nicht, de Hendrikj Hilbraundsche. Äa Maun wia uk een Hilbraunt, daut wia oba eene gaunz aundre Lienje un met ons nuscht Frintschoft - hee wia oba Frintschoft met däm Hinkje-Pana sienem Fada siene Fru äare Steefsesta. Ekj meen see wiere Nicht un Fadasch Kjinja. Jenuach, dise Hilbrauntsche, miene kjliene Nicht, wist emma väl von de beid Junges, de beid Fadasch, to vetale, waut daut fa Onosels jewast wiere. See nand dee oba emma mau biem Väanome, Peeta un Martien. Na jo, daut es rajcht, du sajchst de Pana, daut wia een Peeta, un daut wia hee uk, un sien Fada daut wia een Martien. Nohää kjrieech de Martien dän Spietnorne Martien Schriewa. Hee haud nämlich een ooda twee Joa enne Huage-School jegone en Gortiets un wort don em Roosendol Schriewa, un von don aun heet hee bloos emma Martien Schriewa. Un wan du mie nu sajchst, woo de Roosendolscha Schriewa von don met Famieljenome jeheet haft, dan saj ekj die, woo Peeta Hinkje-Pana sien Hinjanome es.

**Dikj:** Daut kaun ekj die saje, de Martien, daut wia een Pana. Dee wia doa Schriewa daut Joa, aus daut Wauss Wota emol bat medden em Roosendol kaum. Ekj wia je hia don jrod Schult un must daut Farjoa toom Wolostskhod, un doa troff ekj däm Martien, de Roosendolsche Schult haud am met toom 'skhod jebrocht. Met däm hab ekj mie väl vetalt, dee kunn Spuchte riete.

**Hilbraunt:** Na, dan hab wie je nu, waut wie welle. Dan es de Hinkje-Pana äwent een Pana.

**Dikj:** Nä, daut es hee nich. De Vodasch von de beid Fadasch, daut wiere nämlich nich rajchte Breeda, daut woat de Hendrikj Hilbrauntsche nich jewist habe, mie vetald daut oba de Martien selfst. Sien Voda haud mau rajchte Sestre jehaut, kjeenen rajchten Brooda. Waut däm Hinkje-Pana

sien Voda wia, daut wia mau sienen Voda sien Haulfbrooda un eena von de vea Junges, dee sienem Voda siene Steefmutta aul jehaut haud, aus see sikj toom tweeden Mol befried, jrod met däm oolen Pana, däm Martien sienen Grootvoda. Un nu es et wada deeselwje Jeschicht: ekj weet nich, woo de oole Panasche äa ieeschta Maun jeheete haft. Ekj weet mau, daut see aus Wätfru met de vea Junges emol vom Ferschtelaunt no de oole Kolonie kaum un no Burrwool trock.

**Hilbraunt:** Vom Ferschtelaunt?

**Dikj:** Jo, vom Ferschtelaunt. Un eena von de vea Junges, dee jinkj wada trigj dorthan, no Mechellsborj, un wort doa Prädja.

**Hilbraunt:** En Mechellsborj? Doa wia een Klose Prädja, daut weet ekj.

**Dikj:** Un een Klose wieret uk. Woo eenem daut oba uk soo wajch senne kaun. Eene Klosche wieret waut don de Panasche wort. Un de Hinkje-Pana es dan een Klose, un soo nand am de Liera uk enne School.

**Hilbraunt:** Na, dan lot däm Hinkje-Pana mienswäaje uk een Klose senne. Oba utwaundre deed dee doch, ekj sie mie meist secha.

**Dikj:** Jo, nu, daut ekj met däm tus sie, weet ekj daut uk: oba hee waundad nich ut, hee trock mau no Orenburj.

**Hilbraunt:** Rechtich, Orenburj wieret.

**Dikj:** (No eene Pause un met eenem leichten Seifza): Jo - dan senn wie met onsem Amerikauna nu wada doa, wua wie aunfunge, un ekj haud däm doch soo jieren wua tus.

**Hilbraunt:** Na dan mott wie noch vonne aundre Sied biefoare, sest kaust du dise Nacht nich schlope.

**Dikj:** Miene Fru blift doaropp stone, daut doa om de Tiet - daut Joa weet see nich krakjt, oba see meent, daut mott aune '89 ooda '90 jewast senne, ons Beerent haud don de Mausle, daut en daut Joa von Nieendarp een Pana utwaundad, no

Amerika.

**Hilbraunt:** Von Nieendarp? Nä, von Nieendarp kaun et nich senne. Daut mucht Nienenborj senne, diene Fru kaun daut vewakjselt habe. Mie steit soo vää, aus wan von doa om de Tiet eena no Amerika trock, oba nich een Pana. Daut kunn een - na hia, nu saj emol schwind, woo heet de Maun, dee doa oppem Boajch de Wintmääl haud?

**Dikj:** Daut wia een Ap, Mäle-Ap säde see däm mau.

**Hilbraunt:** Jo, däm meen ekj, oba nich däm Oolen, eena von siene Säns wia daut. Oba daut must je dan een Ap jewast senne.

**Dikj:** Veleicht een Schwiasän?

**Hilbraunt:** Nä, de Ape haude mau Junges, un dee brinje kjeene Schwiasäns em Hus.

**Dikj:** Mala-Mala-wacht mau, daut gauf je doa en Nienenborj noch eenen Mala-Ap. Jo, jo, daut eene, daut wia een Mäle-Ap, dee haud de Wintmääl. Dee aundra, dee wia emol wua en eene Schlichtmääl Mala jewast un trock don no Nienenborj, wua hee eene haulwe Fiastäd koft, un däm säde see Mala-Ap toom Unjascheed von däm Mäle-Ap un de aundre Ape. Ut däm siene Famielje mucht dan wää utjewaundat senne.

**Hilbraunt:** Dan wieret je oba wada een Ap.

**Dikj:** Nä daut brukt nich, dee haude eene Rieej Junges, oba uk een Poa ooda weens eene Mejal. Dee kunn je daut jrod senne, veleicht daut see eene Panasche jeworde wia.

**Hilbraunt:** Von wua trock de Ap no Nienenborj?

**Dikj:** Ut däm Russedarp, wua de Mäl stunt, oba staume deed hee von Kroonsdol.

**Hilbraunt:** Kroonsdol? Na, dan kjan ekj däm Ap uk, weens eene von siene Junges. De oole Ape haude met miene Fru äarem kjlienen Fada en Kroonsdol, met de Nekjels, toop-befriede Kjinja. De Ape-Jung

haud Nekjels Mitschkje to Fru. De Doft - de Jung heet Doft - daut wia een vetalaja, dee haft vää von Tus jerät. Aum mieeschte vetald hee von siene Sesta Justien, "onse Just," säd hee mau emma. Dee wia tus daut Poppkje un dee eensje Mejal un kommandieed daut gaunze Hus. Na jo, daut stemt uk aul, dise Justien, dee jinkj met äarem Maun no Amerika, boolt aus see sikj befriet haude.

**Dikj:** Un wia daut dan een Pana, äa Maun?

**Hilbraunt:** Na hia, woo dee heet, kaun ekj nich emol saje. Doft räd bloos emma von onse Just, uk aus see aul befriet wia.

**Dikj:** Daut kunn dan aum Enj de Amerikaunscha Pana senne.

**Hilbraunt:** Daut mucht, oba daut weet ekj doch wada nich.

**Dikj:** Justien sajchst du, Ape Justien - de Justiene sent bie ons nich sea riew. Ekj kjan eene Justien vom Hiere-Saje, daut mucht de Ape Justien jrod senne, un dan kom wie uk äarem Maun noch oppe Spua. Wuahan befried de Justien sikj, no Niehorscht?

**Hilbraunt:** No Niehorscht? Na mie es meist soo, aus wan de Doft von Niehorscht räd. Daut woat Niehorscht senne. Wuarom meenst?

**Dikj:** En woonem Joa haud de Justien Kjast, weetst du daut?

**Hilbraunt:** Nä, ekj weet mau, daut däm Doft siene Fru jrod toom dredden Mol em Wääkjeloaga wia, äa Jieetje wia jrod kjlien, un Doft fua don auleen to Kjast.

**Dikj:** Wanea haud de Doft dan Kjast jehaut?

**Hilbraunt:** Daut weet ekj noch, daut heet, daut wia krakjt daut Joa, aus don de Weit emol soo butajeweenlich sea schedd, woon Joa wia daut?

**Dikj:** Daut wia 1874.

**Hilbraunt:** Na jo, daut Joa haude Doft un Mitschkje Kjast.

**Dikj:** Woo oolt wia de Doft biem Befrieet?

**Hilbraunt:** Na woo oolt es hee jewast, 22,

em Hoafst wia hee toom Losos jewast, un em Farjoa befriede see sikj, hee lost sikj loos.

**Dikj:** Un daut Jieetje daut wia daut dredde Kjint?

**Hilbraunt:** O, doa welst du han. Jo, daut ieeschte kaum no een Joa, aulsoo 1875, daut tweede 1877 un daut Jieetje 1879.

**Dikj:** 1879, daut stemt gaunz krakjt, daut wia jrod daut Joa aus Solmon Niedarps en Niehorscht aufbrende. Aum aundren Dach no däm Fia haud doa en Niehorscht bie Welm Wiebe eene Justien Kjast. Woo dee wieda heet, weet ekj nich, ekj weet bloos noch, daut et een sea junget Dinkj wia, see wia jrod ver een Moonat 18 voll jeworde. Wuahää ekj daut weet? Ekj wia dän Owent uk toom Fia jejoacht un bleef doa bie onse Saunkje-Mumm aul Nacht. De oole Mumm räajd sikj väl dolla wäajen de junge Brut opp aus wäajen daut Fia. De Justien, säd see emma wada un dreikopt, soon junget Kjint un befriet sikj aul. Wan du nu saje kaust, auf dee Justien opp äare Kjast mau afens 18 Joa oolt jewast es, dan es doa woll kjeen Twiewel mea, daut et dee es, no woone wie ut sent.

**Hilbraunt:** Nä jrod soo kaun ekj daut nich saje, oba daut kjenn wie ons dan uk aul leicht trajcht kalendre. (lacht) Wada nom poolnische Boageschoss. De Doft wia tus de Elsta un de Justien de Jinjste, äwahaupt wiere doa fief Jeschwista. Opp Justien äare Kjast wia de Doft - na woo oolt es hee jewast? Biem befrie 22, aus Isaakkje kjlien wort 23, dan kaum Obraumkje 25 un don Jieetje - 27, jo 27 es hee jewast. Un nu well wie emol trigjblädre: 27, no am kaum Welm - 25, no Welm Hendrikj - 23, dan Kjinals 21, un don kaum Justien. Daut dieed oba äwa dree Joa, de Lied funge sikj aul aun to wundre - soo vetald Doft, dee wist soont aules - dan es de Justiene mau knaup 18 jewast.

**Dikj:** Na, dan es see et uk. Dan es daut jrod de Mala Ape Justien von Nienenborj jewast.

**Hilbraunt:** Waut halpt ons daut väl, see es je dan nich eene Panasche jeworde, see wort doch eene Wiebsche, sajchst du. Un woo kaum daut äwahaupt, daut de Kjast bie däm Briegaum siene Elre utjereet wort, de Mala-Ape jinkj et goanich soo oam?

**Dikj:** Nä, daut veleicht nich. Oba de Wiebe befriede twee Kjinja tojlikj, eenen Jung un eene Mejal, un dee haude de Kjast toop wult habe.

**Hilbraunt:** O - oba dan es see dan doch eene Wiebsche jeworde.

**Dikj:** Nä, de beid Wiebe - Kjinja wiere mau Haulf Jeschwista. De Jung wia ella aus de Mejal, hee wia von de Wiebsche äarem tweeden Maun. De Wieb, daut wia aul dee dredda. Äa ieeschta Maun wia een Dikj jewast, dee storf don oba aun Typhus, un don befried see sikj toom tweedemol, met eenem ... met eenem - na saj emol, woo heet de Maun - na daut mott mie biefuale, sest halpt je daut nuscht. Jenuach, von disem tweeden Maun haud see een poa Kjinja aus de Maun uk storf un see sikj met däm Wieb en Niehorscht befried. Eent von dise Kjinja es dan jrod de Justien äa Maun jeworde. Wan wie nich wada oppem Holtwajch sent, dan saul de Wiebsche äa tweeda Maun een Pana jewast senne. Wua sieekj wie däm nu bloos?

**Hilbraunt:** Von wua staumd de Wiebsche, waut dan ieescht de Dikjsche wia?

**Dikj:** Ut Enloag, see wia eene Frees Dochta.

**Hilbraunt:** (läwhauptja): Eene Freese Dochta! Un wia daut een bät eene koasche Fru?

**Dikj:** Oho! De heiwd de Russe Junges vere Uare, daut dee mau soo stelpte.

**Hilbraunt:** Äa ieeschta Maun - daut et een Dikj wia, daut haud ekj aul vejäte - dee staumd von Kroonsgoad, nich?

**Dikj:** Daut kaun woll senne, irjentwua von wieda auf wia dee jekome, daut kunn wellich Kroonsgoad senne. Wone deede de junge Lied don oba en Scheenwäs.

**Hilbraunt:** Na dan weet ekj nu aul. Aus äa



Maun don storf, kaum see wada trigj no ääre Elre no Enloag un doa befried see sikj dan uk boolt toom tweede Mol. Nu sie ekj aul tus. De Jeschicht von dise Lies - see heet nämlich Lieskje - dee haft ons Oom Peeta foaken jenuach vetalt. Daut mott een stoakjet Frumensch jewast senne, un see wia uk nich bloos een Heiwän, see wia uk oppe Fust, un waut see aunfoot, daut must met.

**Dikj:** (schmustat): Na, daut es je dan woll kjeen Wunda, wan see et batem dredden Maun jebrocht haft.

**Hilbraunt:** Nä, daut es kjeen Wunda. Oom Peeta kunn daut soo schmeissich vetale - un lache deed hee dan, daut am de Dikje Buck scheddad - waut dise Lies aus junge Wätfru un fresche Brut opp äarem Polta Owent fa Spos jehaut haud. De Junges haude ar jefroacht, wää von an beid dan woll de Bekjse aunhabe wudd. Wää von ons stoakja es, haud de Brut jesajcht. Na see kunne je daut fuaz emol utproowe, haude de Junges jemeent. Jo, wuarom nich, haud Lies jesajcht. Un see haud et utjeproof. De Brut haud sikj eenen oolen Maunsrock äwa ääre straume Joop jetrocke un sikj don eenen fiefpudjen Sak Mäl oppe Schulre laje lote un haud däm de Trap enopp oppem Bän jedroacht. De Briegaum haud je daut äwajens uk tostaund jekjräaje, wia oba gaunz ute Pust jewast. Un von don aun heet hee en Enloag nich aundasch aus Strem-Pana.

**Dikj:** (schaflich, lud): Pana! Dan sent wie je nu uk bie onsem Pana. De Justien äa Maun es dan werkjlich een Pana jewast un de Dredda von de drie, dee 1889

utwaundade. Daut paust aus fa Aunkje toom Schalduak. Wiels - een Peeta wia de Jung uk, uk sien Voda, de Strem-Pana, wia een Peeta. Wan du ieescht batem Strem-Pana best, dan weet ekj noch fuaz mea. Un dan haft uk miene Fru rajcht - de Peeta Pana, dee staumd von Nieendarp, hee wia Nieendarpsche Pogge-Panasch Peeta. De oola Pogge-Pana wia uk een Peeta. En de Panasch Famielje wia daut Mood, daut de elsta Sän emma Peeta heet. Doaderch kjrieje see dän Spietnome Pogge-Panasch, oba daut wia an eendoont, see bleewe bie de Peetasch. Un dee Justien äa Maun woat uk een Peeta jewast senne. Hee haud noch eenen Brooda, oba daut wia een jinjra.

**Hilbraunt:** Jo, daut es rajcht, daut felt mie nu uk bie, eensje Lied en Enloag wia daut nich to Sach, am Strem-Pana to saje un nande am Peeta Pana. Een Peeta wia hee. Na hieet, dan habe de Amerikauna doa nu uk waut von de Pogge-Panasch. Vonne Strem woat dee doa woll stell jewast senne.

**Dikj:** Na, vonne Pogge vemutlich uk.

**Hilbraunt:** Daut es schod, wan see doa (wiest no de Zeitunk) de Pogge fuaz haude biejeschräwe, haud wie nich soo lang sieekje brukt. Waut steit doa dan von däm enne Rundschau?

**Dikj:** Waut doa steit? Na waut steit doa doch mau - o jo: Dee haud sikj too Pinjste eene Tän utriete lote.

**Hilbraunt:** Hots drot!

## Joamoakjtsfoat

Fritz Senn

1

Soo wia daut, Voda to Mutta aum Freestikjdsesch:  
"Nu es Volmoakjt, wie brucke drieeye Fesch,  
Forkje, Gaufle, Wauschrubble un Knaut - väl Knaut ..."  
Mutta säd: "At die mau ieescht saut!"  
Voda to mie: "Go, saj däm oolen Jakob ..."  
(Jakob säd stauts "Rubbel" emma "Rub,"  
Un to de Okotskje säd hee emma "Dub,"  
Oba hee wia een gooda oola Russ.  
Ekj kunn sooväl Rusch aus hee kunn Dietsch  
Un wie vestunde ons beid jenietsch!)  
- "Go, saj däm Jakob, hee saul dän Kaustewoage ute Schien rutfiere,  
Un oppem Hoff de Woageaustje schmääre,  
De Kolle faust aunhole, daut see nich velieere.  
Aus ekj ent Hinjatus kaum, stunt Jakob vom Freestikjdsesch opp,  
Naum siene Schiltmetz vom Kopp.  
Bekjriezt sikj dreemol,  
Aundajchtich aus em Kjoakjesol,  
Dan hoof hee mie opp un gauf mie eenen Kuss,  
Hee wia een oola gooda Russ!  
Wia hee uk maunchmol ieejenoatich,  
Neewadrich, kort un stoppelboatich,  
Wie beid worde metenaunda emma foadich.  
Ekj säd am, hee sull de brune Kuntasch aunscherre,  
Un dan oppem Hoff de Woageaustje schmääre,  
Vääre oppem Woage een Settbrat un dan de Settlada.  
Jakob lacht un säd: "De Settlada!  
Ekj weet aul - nom Joamoakjt jeitet wada!"

2

Miene Sesta un ekj rande em Goade, han un trigj,  
Soo freide donmols twee Kjinja sikj,  
Oppem Kaustewoage toom Moakjt to foare.  
Väl mea aus vondoag opp diere Koare! -  
Voda kaum rut, metem ladjen Sak enne Haunt,  
Fa Zockahoat un Seep, un dit un daut ... -  
Donmols wort noch kjeen Spagatknaut jedreit,  
Selfstbinjasch wiere noch nich utjefunge,  
Daut es ieescht spoda eenem Bua jelunge!  
Jakob haud aunjespaunt, miene Sesta un ekj sprunge oppem Woage,  
Doch Voda deed ons wada runtajoage!  
"Ieescht mott de Kutscha mete Lien oppem Woage sette!"  
Voda säd noch, ekj sull daut nich vejäte.  
Jakob stieech opp, wie hinjaraun  
Un loos trock daut Jespaun.

3

Jakob dee somd un sung biem Foare,  
 Soo wia daut siene Oat seit Joare.  
 Et jinkj äwa de Brigj, derch Prischib oppem Kolnisteboajch,  
 Doa stunt de Kjoakj soo schmock un huach,  
 Ekj docht aun Ulands "Kapelle" em Läsebuak.  
 Wie fuare derch een Ziejoneoaga,  
 De haundelde met Schrugge, oolt un moaga.  
 Jakob scheddat dän Kopp un säd: "Igelfräta,  
 Tiakjwäla un Schwereneeta ..."  
 De Ziejone reede one Toom un Tääjel,  
 Un reete de Schrugge aune Zääjel,  
 Nekjte un lachte un muake Jewault!  
 Nu kjeeme Koteloagasch von scheena Jestault,  
 Jakob hoof de Jeisel un wie wiere vebie.  
 Un nu hieed wie daut Joamoakjsjeschrie!  
 De Liakauste späld un de Riedbon dreid,  
 Miene Sesta un ekj, wie freide ons beid.  
 Voda säd, Jakob sull hia utspaune,  
 Dichtbie wia een Hendla met Tap un Kaune,  
 Met Schatle, Tausse un Kaune,  
 Aules solide Woa, aus de Buare brucke.  
 Maunchmol reede de Ziejoone opp äare derre Schkaupe  
 Soo dicht aun de Tap, aus wulle see aules unjataupe!  
 Dan blood un schempt de leejendeema,  
 Aus jinkj de gaunze Welt en Trimma!  
 Dan freide de Ziejoone sikj un lachte am ut.  
 "Wuarom hast du kjeene Bood jebut?"

4

Voda jinkj Fesch kjeepe un wie saute  
 Onse dree un kjikjte woo de Pieed äa Fooda fraute.  
 Voda kaum met twee Sakj Fesch, dee een Benjel druach,  
 Un fruach: "Es daut jenuach?"  
 Jakob lacht un säd: "De woare Wota brucke,  
 Väl Wota oppe Stapp enne Krucke.  
 Väl Wota woat jeschwaljt en heeta Tiet,  
 Un bat däm Aust es et nich mia wiet."  
 En aulem Tumult un Joamoakjsjeschrie  
 Koft Voda daut Knaut dichtbie,  
 Eene gaunze Schuwkoa voll hampnet Knaut,  
 Fa 27 Rubbel. Väl Jelt wia daut.  
 Aum dieschten wia daut Knaut fa däm deepen Kutaborm  
 Een Oarmdikja, langa hampna Worm!  
 Bie däm Knauthendla koft Voda uk noch twee Poa Schlorre,  
 Een Poa fa Jakob un een Poa fa Jehore.  
 Jehor wia de tweede junge Kjnajcht,  
 Trupt nich un soop nich un deed emma rajcht.  
 De Schlorre wiere jeschenkjt, aus Jakob daut hieed,  
 Worde am de Uage feicht, am fälde de Wieed!  
 Hee trock siene schwoare Kloffe vonne Feet  
 Dan jinkj hee opp Schlorre to de Pieed,

Un kloppat dee aum Hauls! Am fälde de Wieed.  
Voda naum dän ladjen Sack un säd: "Ekj go un kjeep  
Zockahoat, Wauschrubble un Seep.  
Boolt wia hee trigj un naum ons Kjinja bie de Haunt,  
Ekj un de Sesta wiere sea jespaunt!  
Jakob oppe Settlada kijkt ons no; hee lacht un säd: "Ekj weet, jie woare  
Nu oppe lostje Riedbon foare.  
Paust opp! Doa send uk witte Boare!"

5

Voda haud mie fluks een Riedpieet utjesocht,  
Een bruna Hinjst en volsta flocht!  
De Sesta hinja mie en eenem Schläde,  
Ekj kunn fa lauta Freid nich räde.  
Voda säd: "Mau ruich, kjeene Haust.  
Hool die met beid Henj aum Teemtäajel faust.  
Trakj stiew, sest jeit de Bruna derch,  
Un du woascht utjelacht aus kjliena Zwerg."  
De Liakauste späld dän Komarinskij, nu jinkj et loos!  
Waut wiere daut fa Jesechta bloos?  
Junge Benjels schmeete Konfakjt en miene Sesta äaren Schläde,  
"Twee kjliene Njemtse" wia, waut see säde.  
Oole Wiewa un Kjieedels daunzte un lachte fa Freid,  
Aus haude see et aufjeseene opp ons beid.  
Daut scheene Wolgaleet fung aun to kjinje,  
De Russe funge aun to sinje!  
Waut om de Riedbon stunt daut wia een scheena Kua.  
Noch emma kjinjt daut Leet mie maunchmol em Ua.  
De rusche Mellodie kjeem von wiet hää,  
Een Bruse von Waundaväajel äwa Launt un Mää.  
De Liakauste wia vestomt, de Riedbon bleef stone  
Un Voda wull met ons toom Woage gone.  
Ekj kijkt am aun un säd: "Ekj well noch eenmol riede,  
Un Voda lacht: ekj must dän Brunen liede.  
Jinkj to de Kauss, un told noch eenmol en fa ons beid,  
Wie beid sage woo hee sikj freid!  
Dan säd hee, hee wull toom Woage gone un dän Jakob schekje,  
Hee wull reed moake om 'loostobrääkje.'  
De Klock wia haulf twalw un et wia Meddachstiet.  
Doch bat tus wieret je nich soo wiet.  
Hee jinkj, un Jakob kaum opp siene niee Schlorre jerant,  
Hee wia je daut aul jewant.  
Daut Näakjste: hee gauf mie een Kuss!  
Hee wia een oola gooda Russ!  
De Liakauste späld, de Riedbon funk aun to dreie,  
Un woo sikj doch aule Mensche freie!  
leescht de Komarinskij un dan daut Wolgaleet,  
Daut aundasch uk "Stjenka Rasin" heet.  
Jakob sunk met.

6

Dan wieret ut, hee naum ons aune Haunt,  
Wie jinje toom Woage, Voda haud aul aunjespaunt.  
Wie stieeje opp, Jakob naum de Lien, un dan boajauf vom  
Kolnistiboajch.  
Vebie bie de schmocke, witte Luttakjoakj,  
Auf dee noch steit? Daut es ne groote Froag.  
Dan kaum de Brigj, un boot wia wie tus,  
Von Stoff un Seetichkjeite wiere onse Henj jriess.  
Jakob hoof mie vom Woage un gauf mie een Kuss,  
Hee wia een gooda, oola Russ.

7

Lang es daut häa. Doch met miene 80 Joare,  
Wudd ekj met Jakob jieren noch eenmol nom Joamoakjt foare.  
Wudd hie wada daut Wolgaleet,  
Daut aundasch uk "Stjenka Rasin" heet.  
Wudd seene woo Jakob sikj to siene niee Schlorre freid.  
Wan de Liakauste späld un de Riedbon dreid.  
Aules vegone! Aules vebie!  
Jebläwe es bloos de "Stjenka Rasin" Mellodie  
Dee woat bliewe soolang aus de Wolga streemt,  
Un soolang aus daut rusche Volkj von oole Tiede dreemt.

## De Mennonitische Oost Resarw

Marchioness of Dufferin

Dinnsdach, 21. August 1877

Wie wiere zimlich tiedich von daut Jereisch vom Loaga jewakjt worde; Holt wort jehakt, daut gauf Jeschwauz en de Zelte usw., un ekj haud Schwierichkjeit, Nellie bat de jeeenliche Stund von säwen em Bad to hoole, oba wiels ekj sea väl Angst hab, daut see opp dise Expedition too meed woare woat, must ekj doaropp bestone. Daut Wada wia väl bäta - de Sonn schiend, oba de Wint wia sea kolt. Daut wie meist tieen, bat aules enjepakt wia, un wie oppen Wajch no de mennonitische Siedlunk wiere. Vea von dise Mana troffe ons to Pieet, een Enjskje ver äare Foarme, un reede derch äare Resarw ver ons.

See weete, daut de Mennonite Russlaunt ut Jewessen Uasoake velote habe, krakjt soo aus see äare Heimat Dietschlaunt veleete un sikj en Russlaunt dol sade, wiels see nich kjamfe woare, un dise beid Lenda velange, daut äare Enwonasch en de Armee deene. De Mennonite sent de beleeffteste Utwaundasch; see behoole äare baste dietsche leejenschofte, schaufe pienich, un sent ielich, nichta, eenfach, un stoakj; See brinje Jelt em Launt enenn un kjenne sikj aun eenem Holt loosen Uat dol lote, waut kjeene aundre Lied doone woare. De Noot (in Russlaunt) haft an jedwunge, eenen besondren Brenstoff häatostale - Mestkuake met Stroo vemischt - dee en eenen Joa driech woare un genau aus Torf seene; doamet kome see dän langen Kanadischen Winta one Holt un Kole derch. See råde nuscht aus dietsch un sent Luterana, to woone Relijion Form see de nich-kjamfende Doktrine von de Quäkers toolaje.

See bekjeede sikj opp de schlichteste un aum weinichsten bunte Wies; De Frues binje äare Kjap von Jeburt aun batem Grauf en kalieriche Dieekja, dee see unja äare Kjen faust binje, un droage dunkle Kjeleeda, wuabie daut Bäbe uk opp de jlikje Oat un Wies aus äare Mutta doajestalt woat. De Mana rasiere sikj un droage schwoate Benja omem Hauls. Opp Folj von dise Kjeledarie sent aule Mensche, Mana un Frues, eenfach. Ver drie Joare kaume 150 Famieljes no Kanada un leete sikj aun eenem Hoafst Dach en dise noaktje Präarie dol. Eene Wäakj lang haude see kjeen Dach, om sikj to bedakje, un schleepe unja äare Woages. Dan groowe see Graus Soode ut un bude met an onjemietliche Boode, en dee see eenen von onsen langen un strenjen Winta derchläwde. Dit es aul äa dreddet Joa hia - un nu woa ekj vetale, woo wie an funge.

Wie fuare onjefää fief Miele derch äare Resarw, daut achteen Miel em Kwadrot es, un fuare doabie derch fief ooda sas Darpa von Buare Hiesa; See sent nich in Gause, jiedat Hus es von Laund omjäft. De Hiesa sent sea kjlien un eenfach jebut, met sea dikjet Hei bedakjt, de Wenj ut Holt, oba met Jips bedakjt. Dicht bie daut Hus un doamet toop es een grootet Jebied, wua daut Vee dän Winta vebrinj.

Aules sitt sea ontlich ut; tusjemoaktet Holt Meebel, Bloome en de Fenstre, scheene Goades usw. Jiede Famielje haft 160 Aka Launt, un de Oat un Wies, woo see äare Häw vewieeten, moakt an daut mäajlich, dit sea paussent to doone.

Aunjenome, daut jeft twintich Famieljes en eenem Darp, see sate äa gaunzet Launt toop un tieekjne de veschiedne Städe, dee fa bestemde Plaunte aum baste pause. Soo es de gaunze Weid en eenem Deel, aule leedschocke en eenem

aundren Deel un so wieda. Jieda Maun haft oba sienen ieejnen Aundeel aun jiede Arnt un schauft fa sikj. Äare Kjoakj es sea einfach - eene einfache Sett one Rigje un kjeen Schmuck.

Nodäm wie derch dise woolhabende Darpa jefoare wiere un groote Korn Felda äwa jefoare wiere, sag wie en de opne Präarie eene Loow un ver an weenichstens 700 Mensche. De Mana stunde opp de eene Sied met Mosta von äare Launt Wirtschoftliche Produkte ver an, Korn von Ruschen Sot, Kanadischen Sot, Flaus usw. De Frues opp de aundre Sied weese äare Goades Produkte. De Bäbes un Kjinja wiere uk unjawäajes. En de Loow befunge sikj dree Mäakjes met Dieekja oppem Kopp un Talasch met Jläsa enne Henj, dee reed wiere, ons Ruschen Tee autobeede, dee no onse kolde Foat besondasch erfreschent wia. De Loow wia sea schmock met Kjrens von Bloome un Kornoare, dee met Monbloome vemischt wiere, om jejäwt, un rings om stunde Descha un kjliene Wienachtsbeem, aun dänen Bloomestruse met eenje dietsche Bejreesunge honge, dee aule sea scheen jemoakt wiere.

Har Hespeler, de mennonitische Ajent, dee de gaunze Enwaundrunck foadich jebrocht haft, wia bie ons un holp met daut dolmatsche. Een jeliieda Maun von de Mennonite laus, un Har Hespeler gauf Äwasatunk von eene sea nate Räd, un Lord Dufferin gauf Auntwuat en eene Räd, dee an sea freid. See jubelde nich, oba wan an waut jefoll, hoowe see äare Metze opp. Wäajen äare besondre Liere säd hee: "Jie sent to eenen Launt jekome, en dän de Lied met dänen jie junt vebinje woare, en eenem grooten Kaumf sent. De Kaumf es met Fiend, dee äare baste Kjrafte velange woare. Dise Fiend sent nich june Metmenschje, noch woa jie beroopt senne, june Henj met menschlichen Bloot to beflekje, eene Oppgow, dee soo jaaajenaun to june relijeese Feelunge sent. De Kjrlich,

to dän wie junt aus Rekrute un Kommarode enlode, es een Kjrlich jaaajen de reiwe Kraufte von de Natua jefieet, oba dise Kraufte woare onse Harschoft welkom heete un onsen Aunjreff beloone, endäm see äa Schauz ons to habe stale woare.

"Daut es een äwanämenda Kjrlich - wie habe en Senn, daut Jebiet fuattonäme, oba wäda brennende Darpa noch vestieede Felda woare onsen hunjschen Wajch tieekjne. Onse Batalione woat äwa de enjloose Jlikje marschiere, dee sikj ver ons strakjt; de rollende Präarie woat hinja ons blieeje, un Korn un Fräd un äwajenuach woat doa hankome, wua wie jegone sent. Met eenem Wuat, unja de Flag, dee nu äwa ons weifelt, finje See Schutz, Fräd, Birjaliche un relijeese Frieheit, Jesaz-mässiche Frieheit un jlikje Jesaze."

Wie jinje erom un mumelde een poa lome dietsche Sauz un wiere soo sproakloos heeflich aus wie bloos kunne. No eenem Leet von de Schoolkjinja kroagd Har Hespeler ons no sienem Loaga Fia, wua wie Rhein Wien un dietsche Kuake jejäte habe un wua hee de Frues, dee von wiet auf jekome wiere, heeten Koffe gauf. Nellie späld met de Bäbes un nodäm see sikj eene Tietlank om eent jekjemmat haud, schenkjt de Mutta äa eene Gurkje. Daut wia sea aunjenäm, aum Fia to sette un de Lied to seene, woo see äaren Koffe oppen Graus jenote.

No aundat hauf Stund weese ons eenje Frues äare Hiesa. Har Hespeler brocht ons en een Hus un wees ons de Enrechtunge. De eensja Fäla bie dise es, daut de Staul un de Grootestow Sied-bie-Sied stone. De Enwonasch woare disen beesen Plon met de Tiet oppjåwe, oba daut es äare Hangow to äa Vee, daut see dicht bie habe welle. De Darp Hoad un de Darp School Liera sent de eensje betolde Oabeidasch em mennonitischen Wiengoade: De Prädja erhelt kjeenen Loon. De School woat

wäarent de dree Somma Moonate nich jehoole.

Wie jinje to onsen Loaga, eene Viedel Miel wiet auf, un dan aut wie Owentkost un sade ons to ons ieejnet Fia. Nu sag wie Fiawoakje, daut utet aundret Loaga oppstunt, un so brend wie eene riesje Fachel, dee von wiet auf jeseene un doaropp jejubelt wort. Wie hieede uk eene Lienje von *'He is a jolly good fellow.'*

Daut eensje aundret, waut ekj äwa de Mennonite saje mott, es, daut et jratste Deel hia sea junk es un daut jiede Famielje weenichstens sas Kjinja haft. Denkje See doaraun, waut fa een Jewenn see sent fa dit Launt: en dree Joare habe see Launt von achteen Kwadrot Kilomeeta Launt besiedelt.

De Mennonitische Sied von dise Jeschicht, met mea Eenselheite, es en daut Buak von Rhinehart Friesen, *A Mennonite Odyssey*, 1988, opp Enjlich to läse.



## Daut Leet von miene Groosmame

Ernest Braun

Een eenfacha, Zemment Graufsteen opp eenem kjlienen katoolschen Kjoakjhoff dichtbie de Howestaut Puerto Casado en de nuad oostliche Akj von Paraguay droacht dän Nome Katherina Braun (1890-1927) un de Unjaschreff, *'Dies ist die letzte Ruhestätte meiner Väterliche Groosmame, die jebuarne Katherina Falk, die Tochter von Peter T. Falk un Anna Abrams aus Alt-Bergfeld, Manitoba.'* De Jeschicht, dee hia aun disem onjeweentlichen Uat opphieed, es kort un jriepent.

Katherina, aum 25. Nowamba 1890 en de woolhabende Falk-Famielje von Alt-Bergfeld enenn jebuarne, woss om daut Joahundat Wakjssel opp, besocht de Darpsschool un wort aum 5. Juni 1911 enne Oostresarw Chortitza Kjoakj jetauft. Alt-Bergfeld wia een Darp, daut ut Russlaunt äwajebrocht wort. Daut wia een Uat, aun däm de Sitte un Besondaheite von de Mennonite jewessenhauff beachtet worde. De Darp Enwonasch läwde aus en de preissche Sompe. See zichte Vee un vekohte Produkte von jieda Oat. Dan sade see to äaren Enkome met kjliene Jeschafte to, dee en eene self-jenieejent launtwirtschoftliche Siedlunk jedeie kunne. Daut Launt wia leicht, de Boddem wia eene denne Schicht äwa däm Grawell un daut Darp selfst bloos een poa Miel nuadlich von Struck Bosch un Läachte.

De Bewäajunks Kulla wia sea bejrenst; Katherina haud Winnipeg woomäajlich noch nie jeseene, ea see sikj befriet haud. See besocht de Darpsschool fa een poa Joa, oba no de Sitt fa mennonitische Mejales wort äare Utbildunk mieeschters Tus opp daut jeneiwe Falk-Hoff derchjefieet. Daut Hushault von de Falk wia sea oobeitsom. Daut wia to seene en daut, de Voda Peeta Falk opp de Moltiede kjeenen Deschjebäd säd, un to siene

Famielje erkjläad, daut hee sikj nich fa daut Äte bedanke brukt, wiels hee doafäa jeoabeit haud.

\* \* \* \* \*

Dree Doag no äarem 21. Jeburtsdach (1911) befried Katherina Abrams Falk sikj met Jakob J. Braun von Gnadenfeld. See wonde eenje Joare bie de Brune en Gnadenfeld un kofte dan eene Wirtschoft en Alt-Bergfeld jäajenäwa Katherina äare Elre. Hia wonde see bat daut Enj vom Darp 1923/4. De leeschtjebuarne (een Sän Jakob, 1913) storf no bloos sas Doag. Boolt wort oba eene Dochta Anna jebuarne (1914) un dan eene Rieej von Junges: Jakob, Peter, David. Eene Dochta Katherina wort 1920 jebuarne, storf oba em Ella von sas Moonate. Dan volstendje Maria (1921) un Iota Johann (1924) de Famielje.

Oppwool Katherina eene läwhaufdje Fru met eenem schoapen Wits un eenem gotlichen Wuat wia, rand see daut Hus aus een faustet Schepp. Daut Bilt, daut nu tachtich Joa Iota oppdukt, es eene Jeschicht von eene sea schwoa oabeidende Launtfru. See sunk fa äare Kjinja aus see äare Kjiej em Staul malkjt. See wia eene Zuchmeistarin, dee äare Haunt reedich haud, om daut Trigjsaje von äare Kjinja to vehindre. See wia een friea Jeist, dee doaropp bestunt, opp daut ieeschte Schepp no Paraguay to reise. Uk wia see de zipziel Foarmafru, dee sikj de Tiet naum, dän Pieet Staul wada to fäaje, aus de Sindachs Jast erwacht worde. Aulestooop wia see schaftich un oppfaulent, met eene groote jeistliche Jäajenwoat. Enne Jesalschoft wia see eene wizhaje Rädnarin met eenem Welle Mensche en äare Spose to kjräajle. Fa äa wia daut Plautdietsch eene Kunstform, dee äa välfeltich Utdrucks Forme boot, dee see

hoajeneiw beharscht. See haud eene schwinde Väastalunk un eenen opjeschlotnen, selfst bewusten Jeist, daut nich leicht entmooticht wort. See kjand äaren ieejnen Senn un wia foaken reed, een Poat doavon to deele.

\* \* \* \* \*

En Alt-Bergfeld buad de Famielje met Erfolg un Jakob jinkj met siene Schwoagasch toop en eene Daump Maschien Drasch Jesalschoft. Daut Onheil vom ieeschten Weltkjrich un daut Bue von de Enjlische Distrikjt Schoole haud oba to Onru mank de Mennonite jefieet. See dochte, daut de Rajchte dee de Kanadische Rejierunk an en 1873 jejäft haud, nu trigj jetrocke worde.

Em Darp Alt-Bergfeld wort dit Bedreiw aum stoakjsten to späare. Aul en de 1920ja Joare wia daut Darp (daut sikj em Besett vonne Jemeent befunk un nich von eenselne leejendeemasch), entschlote, de Wartle opptotrakje un uttowaundre. Veträdasch worde von Manitoba no Paraguay jeschekjt, wua een dietsch sprääkjenda Präsident see bejreest un an de jewenschte Priwiläjien goot säd. Von de Berechte daut de Veträdasch gauwe, kaume eenje Mennonite, Paraguay aus daut vesproakne Launt autoseene. Miere hundade Famieljes beschloote sikj, de Pilja Foat to moake. Aul dit es aul en aundre Städa jeschildat un brukt hia nich wada beschräwe woare.

Katherina äwanaum daut Omtrakje, un aus see fauststald, daut de Tookunft von äare Kjinja un äaren Gloowe oppem Spell stunde, äwaräd see äaren wada-spanstichen Ehemau, sien jemietlichet Foarm- un Drasch Jeschaft to velote. See muste nu äa Launt vekjeepe, one to weete daut Wieet vom Launt, met woont et utjetuscht woare wudd. Hia haud see Help von Jakob sien 72-joascha Voda, Jakob Braun Senior, dee fa de gaunze Famielje de Utwaundrunk met Bejeistrunk aunnaum. Meist daut gaunze Darp

Gnadenfeld wull utwaundre, un soo hieed de Vebinjunk von de Braun Famielje met daut Darp opp, meist krakjt feftich Joare nodäm et aunjefonge wia.

Aum Enj vekoft de Falk Famielje von Alt-Bergfeld un meist aule von de Braun Famielje von Gnadenfeld äa Launt, äare Wirtschofte, Maschiene un perseenliche Sache aun de Intercontinental Land Company, om dee en Paraguay jääjen Launt to tusche. Een Poat vom Launt wort aun nie aunjekome Enwaundrasch von Russlaunt vekoft, dee dan nen trocke un eenje Opprua veusoakte, wiels de Utwaundrunk lenja aus jedocht oppjeschowe wort. Aus Utkom, wiere Jakob un Katherina 1924 opp dän oolen Rempel-Hoff jetrocke, wua äa Sän Johann en disem Joa jebuare wort.

Lota, aus sikj de Utwaundrunk noch mea vesiemd, tooieejend de Famielje von Jakob sien Voda waut Bosch Launt un bud noch eene Schien un een Hus. Dise Häw gauwe an Schulinj un uk miere Jeschwista un de Wätfru Mutta von Katherina bat to äare Aufreis en 1926. Hia holp Katherina met daut bue vonne Jebieda, un zwoa volstendich äwanaum de Buobeit fa de Wenj von de Jebieda. See sunk, aus see de leed selfst mischt, un ermuntd äare Kjinja, äa to halpe. See mond an, daut see äa Väarot fa daut niee Aunfank en Siedamerika spoare muste. Em Somma wia Katherina jeeenlich em grooten Jemies Goade to finje, wua see Jreens toom vekjeepe en St. Pierre ooda Winnipeg aunbud. Wäärent Jakob sikj om die Veezucht kjemmad un Utwaundrunk Jeschafte bedreef, foddad Katherina de Kjinja räajelmässich opp, 'Seneca-Wartle' to growe, om bowenenn Jelt to vedeene.

Woone Dreem see haud, es nich krakjt jewist, oba en medden vom Relijeesen lewa gauf et Oppräajunge un Hopninj. See haud äwahaupt kjeene hoade Oninj äwa daut Launt, en daut see gone wulle. See haud mau jehieet opp tweede Haunt von

de Berechte von de Veträdasch. Woomääjlich haud see de jemeenlichen Hopninj, von 'tropische Frucht', 'tome Ope' un 'woamet Kjiema'. Aul dit brocht Bilda von Eden en de Kjap von de Utwaundasch un muak de Utwaundrunk eene Pilja Foat. En de Berechte, dee von de Jespräakje äwaläwe, es daut Wuat 'Paradies,' waut aum foakensten oppdukt.

Eena mott de Angst ver daut Endrinje von de 'Welt' en äare Famielje met daut natieedliche Wunda von een tropischet Launt toop brinje, om to vestone waut met Katharine passieet es. Eene elre mennonitische Foarmafru, woagd sikj eenen Schrett to moake, dee jiedren onbefrieden Maun erschrakje wudd, veschwiess eene befriede Fru met sas kjliene Kjinja. Sechalich kunn daut bloos eene Unjanämunks lostiche un Wellens stoakje Fru doone. Dise Fäichkjeit wudd uk erkjlääre, woo see äaren ieejnen Jesuntheit Toostaunt, een lank joaja Bruch nich beachte deed. Trotz dit Problem woagd see brow en daut Onbekaunde nenn to träde.

\* \* \* \* \*

Sooboolt de Darp Enwonasch de Entscheidunk jetroffe haude uttowaandre, naum de Schwunk opp aus see Berechte kjrieeye, daut de Uat wua see hanfuare, daut gaunze Joa äwa woam senne wudd. Doa woss uk daut Frucht wilt em Bosch un kunn von de Haunt jejäte woare. Een Bewies, daut dit Bilt nich unjastett, wort aus faulsch oppjewäse. Aum Enj 1926 leesde de Brauns äa jesaumtet Vemieeye gaunz opp un jerode en de Wääkje ver daut Loosfoare en een schnorjet Wachte. See veaufscheede sikj met de Lied, dee nich aufreise wudde, met Trone un met een oppjerääjda "Opp Wadaseene" met deejanje, dee een bät lota utwaandre wudde. Bie aul dise Drockichkjeit jelunk et Katherina, de gaunze Famielje eenen Dach sikj sindachscht autottrakje, un bie Tobias Janz en Grunthal to trafe, om een

latstet Bilt en Kanada to moake. Wiels aun disem Dach noch aundre Famieljes doaropp wachte, fotografieet to woare, wort daut Wachte too väl fa de Junges. De twee Junges Jakob un Peter, jinje een Rie dichtbie to beseene un soo vedorwe see de Hopninj von äare Mutta een Bilt vonne gaunze Famielje to moake.

Benna weinje Doag vewaundelde see sikj toop met Dutzende aundre Famieljes von eene Jemietliche Foarm Famielje en dise besondere Sort, de Utwaundasch. See naume nu Aufscheet 'fa emma,' soo aus äa Voda Jakob Braun Senior daut en Russlaunt en 1875 jedone haud. De jinje Kjinja spälde un muake Spos, daut see 'nom Paradies jinje.' An deede de Kjinja, dee nich foare kunne, leet. Aum Dach vonne Aufreis von de ieeschte Utwaundrunk Grupp, aum 23. Nowamba 1926, wort Katherina sea oppjeräacht. See haud met eenen onentschlotnen, stellen, diestren Ehemaun to doone, dee sikj butaret Kontroll von eene Rieej von Erfoarunge befunk. Uk haud see met Anna, de elste Dochta, to doone, dee dän gaunzen Wajch toom Zuch hield, wiels see nich foare wull. De Zuch veleet Carey enne dunkelste Stund enne Nacht tweschen däm 23. un 24. Nowamba 1926.

\* \* \* \* \*

Von de Zuch Foat ooda de See Reis es weinich Utkunft jeneiw äwajebälwe, oba eenje Eenzelheite äwa Katherina äare ieeschte poa Wääkj aum Enj von de Reis en Puerto Casado, sent oppjeschräwe worde. De Siedlasch kaume aum Niejoa Owent 1926 to äarem Ziel, een Dotem, daut fa sikj selfst een Simbool fa daut Enj von eene Tietspaun un dän Aunfank von eene aundre wia. Bie de Aunkunft trocke Katherina un Jakob en, en daut Jebied fa Enwaundrasch daut Carlos Casado, de Argentina Launt leejendeema, en Verut von äare Aunkunft jebut haud. See stalde oba boolt äa Zelt met äare Vewaunte un Frind en eene Rieej opp, wiels de näakjste

Schepplod von Siedlasch em korten erwacht wort.

En Puerto Casado kjreeje see de bedrekjende Norecht, daut äa nieet Launt noch lang nich reedich wia un daut selfst de Oat un Wies, woo et von de Mennonite besiedelt woare sull, nich rajcht vestunt wia. Casado von däm daut Chaco-Launt jekoft worde wia, wia nich doaropp väabereet, daut eene groote Aunzol von Enwaundrasch opp eenmol kaume. Hee haud doaropp jeplont, daut onjefää twee Dutz jlikj tiedich kome wudde, un jiede Grupp wudd sikj doljelote habe ea de näakjste Grupp aunkaum.

Butadäm wia die Schmaul Spua Bon, dee to daut Siedlunk Jebiet leide sull, nich jebut worde, soo daut de Siedlasch kjeene Määjlichkheit haude, buta Osse Koare äwa Somplaunt Wääj to äarem Launt to jerode. Aus daut kjliene Darp von Siedlasch äwaschwomme wort, entwekjelt sikj eene schwoare Tiet. De Siedlasch muste äa latstet Väarot vebrucke, aus see fa Moonate romsaute, ea see opp äa Launt enopp kunne. Un daut Launt! Ennestäd een rikjlich tropisch jreenet Jewaus, bejäajend de Siedlasch dän Chaco-Bosch, en däm jiede Plaunt Spekjasch un Hake en eene schnorriche Parodie von Eden druach. Uk de Wiese met huaget Graus wiere too betta fa de Weid un de Borms wiere too soltich soogoa fa daut Vee to drinkje.

En de Tweschentiet befunk Katherina sikj, ennestäd em nieet tropischet Launt Bonbräakja Oabeit to leiste, en een eenstowjet Zelt, daut bloos Kjleeda Sache un Bad Dinja enthilt. Bute haude see eene Paulme Serrei aunjebut, met Paulmbläda bedakjt, un eenen Tieejel-Leem Bakowe met een Dreestool äwaret opne Fia aus Koake Aparat jestalt. Ennestäd daut makliche woame Kjliema, daut see erwacht haude, muak de heete Somma Sonn dän Boddem buta daut Zelt too heet, om one Schoo to gone. En de schwoole

Loft fluach soo väl Ojjezeffa, daut de jeweentliche Migje meist aus eene welkomne tome Oat schiende. Kjinja funge meist fuaz aun to stoawe. Bilda, dee vom mennonitischet Zelt Darp äwaläft habe, wiese eene oppfaulende Ähnlichkheit met de erboarmliche Flichtlinjs Loagasch von vedrätwne Mensche en Entwekjunks Lenda. Met äare Vewaunte, Jeschwista, un Frind, dee sikj aule en de selwje Loag befunge, wia Katherina äare Bejeistrunk, oppwool see jeproof, nich beschrenkjt. De schwoare Tiet, en dee äare Famieljes läwde, wudd de meiste Siedlasch fa eenje Tiet nich kloa woare, un doa wees Nuscht doaropp han, daut Katherina enteischt ooda doljedrekjt wia. Daut jeft werkjliche äwaläwende Berechte von äare äwarauschende Freelichkheit.

Aus de vieede Grupp von Siedlasch (14. Feebawoa 1927) met miere Nichte un Neffe von Katherina aunkaum, säd eene von an veropp, daut de ieeschte Persoon, dee see opp däm Kai erkjane wudde, wudd 'Trienkjemum' senne. Un sechalich wia et Katherina, eene Sonn brune Fru vom Loaga, dee see biem Utstieeje weifle sage, froo daut see jekome wiere.

Wäarent Jakob aus Teknieka met de Daumpmaschien oabeid, dee daut Wota en de Siedlunk pompt, un jeläajentlich eenje Doag bie de Quebracho-Industrie schauft, stald sikj Katherina aun en noch een aundret kortwielichet Tus. Soo aus emma, wia see bedocht un oabeitsom un äwazeicht von de Rechtichkheit von daut Utwaundre. De Junges, veleicht em selwjen Jeist aus äare Mame, erinnade sikj aun dise Tiet aus daut groote Beläwnis von äare Kjinjajoare.

\* \* \* \* \*

De Jeschicht hieet oppeenst opp. Een Dach em Medd Moaz besocht Katherina äaren Brooda Peter Falk, dee sikj doaraun erinnat, daut see sikj sea doljeschloage späad un ut daut oole Jesank Buak een Leet sunk: "*Welt, ade! Ich bin dein muede,*

*ich will nach dem Himmel zu, da wirt sein der rechte Friede und die wahre Seelenruh."*

Met eenst genau opp däm Farjoasch Punkt wort Katherina sea krank un storf no bloos 48 Stunde. Dit wia aum 23. Moaz 1927, aum 83. Dach von äa nieet Läwe em 'Paradies.' See wia 36 Joare oolt. De Doodes Uasoak wia aum latsten Enj de stoakj enzinde Hernie (dee see seit Joare stendich dol jespält haud), dee unja aundre Sache derch de droagende Tiet un äwa aunstrenje schwanda jemoakt wort.

Äare latste Stunde vebrocht see en daut heete Serrei. See naum Aufscheet von äare Kjinja un Frind. Jakob haud no däm Millitää Oatst jeschekjt, oba hee kunn äa nich halpe. Äa iesana Welle wia bat tolatst kloa: aus jieda Gaust aun äarem Bad aunkaum, häwd see sikj trotz däm Weedoag opp vom Kjesse un hauntrieed met am. Met äarem truarichen Maun bie äare Sied storf see. Waut see daut latste jesajcht haft, wort nich oppjetieekjent. Waut haft see to äarem Maun un äare sas kjiene Kjinja jesajcht, dee see en die Wiltnis jefieet haud, bloos om an doa en eenem framdet Launt trigjlote motte, om selfst en een nieet Launt to foare? Daut must een schrakjlicha Uagenblekj jewäse senne.

Katherina Falk Braun wort aum näakjsten Dach en eene soo hoade leed begroft, daut erwosne Mana de Kjarscht kaum bräakje kunne, daut ieeschte utjewosne Opfa enne Utwaundrunk von de Grupp von Manitoba. Spietja Wies, wia dit stendichet Heim, en daut see dol jelacht wort, een katoolscha Kjoakjhoff. Äare Beieedjunk wia de Aunfunk von eene Rieej von soone Jemeent Erfoarunge, wua truariche Leeda, dee bloos met Trua bejleitet worde, soo foaken oppjehowe worde, daut de Mensche, dee donmols Kjinja wiere, sikj doaraun lang doano erinnade, woo väl donmols jesunge wort.

Daut eensje Leet, daut vondoag äwa disen eenfachen Graufsteen jehieet woat, es daut Sefta vom Wint, wiels von Enj Dezamba 1996, krakjt 70 Joare no de Aunkunft von de ieeschte Mennonite, es soogoa daut Jejauma von de latste Quebracho-Mäl toom Schwieeje jebrocht, soo daut de kjiene Staut Puerto Casado wada enne Vejätenheit jeit.

En 1977, wäarent de 50. Joares Doag en daut Toopkomen en Puerto Casado, naum de mennonitische Jemeent en Paraguay väle von de Graufsteena ut Steen un Holt em Kjoakjhoff opp, om de Vestorwne eenen grooten Jedenksteen optostale. Bloos een Graufsteen bleef onberieet, wiels daut een haulwet Joahundat gaunz äwastone haud. Un daut es bat vondoag doa, omjäft von eene oneegol Rieej von proste, roode Tiejel Steena. Benna däm Tiejel Steen Tun droacht de roode leed eenen dennen Schleia von brunet Onkrut. Runt erom sent jepleistade, witt jeforwe Jräwa. De Enschreft äwa Katherina äa Grauf heet:

*"Hier ruht in Frieden  
Katherina Braun geborne Falk  
geboren Nov. 25 1890  
gestorben Maerz 23 1927  
"Ruhe sanft in deine Gruft  
Bis dir einst dein Jesus ruft."*

\* \* \* \* \*

Katherina äare Nokome omfote Henry Braun, Kaussenfiera von de Hanover School District, Werner Braun, de ieeschtemma leejendeema von Green Valley Feeds un lankjoarja Darpschult en Grunthal, un de Schreftstala Ernest Braun, Liera en Niverville. De Dochta Anna Braun Janzen, dee dän gaunzen Wajch von Tus bat toom Bonhoff Carey (Ste. Pierre) en Manitoba em Nowamba 1926 jehielt haud, storf aum 31. Moaz 1997.

## Ut mien Läwe

Victor Peters

Miene Groosmutta laus väl enne Bibel, besondasch uk enne Openboarunk, un räd väl äwa woo daut em Himmel senne wudd. See proowd mie un mienem jinjren Brooda sooväl Goodet to liere aus see kunn.

Wan de kjliene Kjikjel soo aun äarem läajen Wotatrockje stunde, dan säd Groosmutta to ons: "Kjikjt mol de Kjikjel. No jieda Drunk Wota strakje see äare Schnowelkjes nom Himmel un dankte fa daut scheene Wota. Soo dankboa mott wie uk emma senne.

Emol foll mie daut bie biem Äte, un ekj kijkt uk nopp soo aus de Kjikjel, oba doa wia bloos de huaga Bän. Na ekj haud et jeprooft, oba schlieslich wia ekj nich een Kjikjel un kijkt dan nich mea nopp.

Ekj haud to de Tiet noch eene onbefriede Taunte Sara, un de befriede sijk met eenen Kjrime, Onkel Albrecht. Miene Groosmutta hilt opp am, wiels met däm kunn see sijk äwa de Bibel vetale, un hee kunn uk sea scheen sinje. Foaken sunk hee daut Leet '*Am Jordansufer stehen wir.*' Daut wia soon Kjrimschet Leet, soowaut wort bie ons en Nie-Chortitz nich jesunge. Oba mie oajad daut Leet. Bloos son Butendarpa wudd äwa däm Jordan sinje, wan ver siene Näs de Nippa wia.

Miene Groosmutta wia oppe Kaump aum Nippa Eewa jebuar, un op däm Nippa hilt see. Jieda Friedach haud wie fresche Fesch utem Nippa, jebrode ooda aus Feschsupp, un toom Koffe wort bloos Nippa Wota jebrukt, obzwoa ons Borm dicht biem Hus stunt. Doaropp bestunt Groosmutta. Soo haude see daut oppe Kaump jehaut, un soo haud wie daut en Nie-Chortitz. Emol fruach ekj Groosmutta, wiels see sooväl äwa däm Himmel wist: "Woat em Himmel uk een Fluss senne, soo aus de Nippa?" Ekj haud een bät schis, wiels ekj wist woo sea Groosmutta

oppem Nippa hilt.

"Jo," säd see, "doa woat uk een Fluss senne, un soo blank un rein aus de Nippa."

Nu wia ekj tofräd. Em Himmel wudd Onkel Albrecht sinje motte '*Am Djneprs Ufer stehen wir,*' wan hee nu uk noch nich bätä wist. Von de Tiet aun brukt ekj mie äwa Onkel Albrecht nich mea oajre, ekj jleicht am soogo. Don funge miene Schooljoare aun, un ekj wunda mie noch bat vondoagschen Dach, woo jescheit miene Mutta to mie emma wia, wiels ekj wia een schwaka Scheela, un see haft mie nienich jescholle. Enne School duseld ekj soo derch dän Dach un docht aum Nippa un Bode, äwa Arbuse un Meloone, äwa de Aupelkoose en onsem Goade, Sache, woont nuscht mete School todoone haude.

Doa wiere oba uk aundre soo aus ekj. Aus väle von onse Lied aune '23 no Kanada trocke, kofte mierendeels Luterana äare Wirtschofte. Un eena von äare Junges, Willy Wied, wia mien basta Frint. Ekj jleew, daut wia aus wie enne 5. Klaus wiere, dan muak wie eenen Utflucht met Liera Dyck.

De Mäakjes enne Klaus wiere emma sea omme Lierasch omhää, un ontlich aus Kjleenjemeenda. Opp soonen Utflucht haud de Liera aun jieda Haunt een Mäakje, un de aundre Mäakjes hilde dan aun jieda Sied de Henj von de Mäakjes, woont däm Liera siene Henj hilde. Eent von de Mäakjes, woont däm Liera siene Haunt hilt, wia eene Klara Schaubert. Dee wia uk een Luterana un wia de Baste enne Klaus. Willy Wied säd emma to ons Junges, wan et ieescht soowiet wia, wudd hee sijk daut Klärche friee.

Wie kjeeme en de Joare, wua wie aul een bät no Mäakjes em Stelle kijkte. Biem Utflucht jinkj wie dicht hinja däm Liera, nich daut wie däm Liera wiese wulle, woo goot

wie am wiere, wie wulle dicht bie de Määkjes senne.

Un bie soone Jeläajenheit säd Klara emol: "Har Liera, wuorum kom wie soo langsam veraun en Natuakund, daut es doch aules soo intressaunt?" Un Liera Dyck säd: "Jo, daut kunn wie aul, wan wie nich Scheela haude soo aus Willy Wied un Victor Peters."

Wie oajaden ons äwa Klara gaunz schlemm, un Willy säd, zeowes wudd hee hinjre Hakj luare un Klara eent oppem Suppschmakja heiwe. Vedeent haud see daut, oba hee deed daut dan doch nich.

Miene Mutta wia met de Lierasch Famieljes emma goot draun. See kroagd dee to Owentkost, un de Lierasch kroagde uk ar han. Ekj wia emma jäajen dise Spazia, wiels ekj wist, irjent wanea wudd daut Teema opp mie kome, un daut must dan een onfrädlichet Vetal fa Mutta jäwe. Dan wenscht ekj, ekj wia Tiesses Isaak, däm siene Elre haude met däm Barstaunde Wajchta mea to doone un weinja met de Lierasch.

## Tiedje Erinnerunge

Aune '28 trock wie no Kanada. Ons Frintschofft wia aul mierendeels hia. Wiels Mutta mau Wätfru wia, must see en Winnipeg utschaufe gone. Mien achtjoascha Brooda bleef en Jnodentol, krakjt bie onsen Onkel Albrecht, un ekj wia een bät ella, ekj bleef bie eenem Onkel en Winkjla, een Joa.

Onjefäa eenmol em Moonat kaum Mutta dan äare Jeschwista un äare Kjinja besieekje. See säd to ons dan, wie sulle ontlich senne, uk han un wada no Kjoakj gone, soo daut wie nich aus de Wille oppwosse. Wan see doa wia, jinkj wie no Kjoakj, un nohäa fruach see foaken, waut däm Prädja sien Takjst jewast wia. Daut wia goanich soo leicht, besondasch fa soonen Dreemnäs aus mie.

En Winkjla jinkj wie natieedlich no de

Barchtolsche Kjoakj. Ekj jleew, to de Tiet wia de Barchtolsche Kjoakj de jratste enne Konferens, un woarschienlich uk de jratste enne Welt. De Eltesta wia Oom Jakob Happna. Dee wia uk oppe Kaump jebuare, oba aus Jung no Kanada jekome. Hee wond bie mienem Onkel hinje äwa de Mestgauss. To de Tiet haude väle Lied en Winkjla noch Kjieej, un tweschen jieda groote Gauss wia emma eene schmaule Gauss, wua de Mest hanjekoat wort. Wan Oom Happna mie sach, dan wudd hee emma fuaz habe, ekj sull äwa däm Nippa vetale. Hee säd, hee wia aul äwa tachtich, oba aum Nippa docht hee foaken, wan hee opp siene Model T saut om aundatwäajes to Kjoakje.

To de Tiet wakjsele sikj de Prädjasch auf. Doa prädicht nich emma eena un deeselwja, un hinjre Kaunzel jinkj uk nich irjent een Aunjereisda. Enne Kjoakj saute de Onkels aun eene Sied, un de Tauntes aun de aundre. En Winkjla saute de onjedeepte jeweenlich oppem Balkon.

Aulsoo wan Mutta doa wia, must ekj mie enne Kjoakj aunstrenje un dän Takjst behoole. Wan ekj däm ieescht sette haud, dan dreemd ekj enne Kjoakj krakjt soo aus ekj en Russlaunt enne School jedone haud. Foaken beobacht ekj uk de Mensche enne Kjoakj.

Doa saut Jake Leewen bie ons bowe oppem Balkon, wan hee uk jedeept wia. De Leewes wiere eene von de ieeschte Famieljes en Winkjla, oba Jake Leewen gauf nich väl drom om *Appearances*, un kjemmad sikj selden. Siene Hoa stunde emma soo, aus wan een Texas Tornado doa derch jerutscht wia. Ooda ekj kijkt erauf un betracht Utroopa Wiebe. Dee wia onjefäa dobbelt soo schwoa aus King George un Hitla toop. Wan dee biem Utroop oppem Desch stunt un säd: "Toom ieeschten ••• toom tweeden ••• un toom dredden," dan säd hee daut soo lud, daut de Lied oppem aundren Enj von Winkjla daut hiere kunne. Wan Wiebe soo oppem

Desch stunt un om sikj kjiht, dan sach hee meist soo aus Hermann oppem Teutoburger Denkijmol, buta daut Wiebe kjeenen Säbel haud. Hee kunn väl Sposjet moake, oba nu enne Kjoakj saut hee iernst un aundajchtich aus wan hee em Läwe nie een schljachtet Wuat jesajcht haud.

Un han un wada horcht ekj dan no de Prädicht, oba doa haud ekj ieremol Schwierichkjeite dän Takjst to behoole. Daut leichste wieret noch met Prädja Oadajoan. Daut wia äwajens kjeen Barchtola. Daut wia en Russlenda un een Bloomenuata - daut wia de Bikjatsche Jemeent - oba wiels hee en Reinfelt dicht bie Winkjla School Liera wia, lieden de Bloomenuata äaren Oadajoan han un wada de Barchtola. Prädja Oadajoan läd nich väl Jefeel en siene Prädicht, un eena kunn doabie leicht en Nekje. Oba daut wia sest nich schlemm. Hee wadahold sienen Takjst soo foaken, daut eena meist de gaunze Tiet dusle kunn un Tus doch dän Takjst wist.

Aundasch wieret met Prädja Heinrich Born. De kjand de Bibel soo goot, daut hee dee bie de Prädicht meist von hinje bat vääre derchjinkj. Dan behool mol dän Takjst. Hee haud eene lude un läwendje Stemm, kjiht uk no aule Siede (Prädja Oadajoan kjiht mierendeels oppem Blaut, wua hee de Prädicht haud utjeoabeit), un uk no ons bowe oppem Balkon, daut eena meist Schis haud, de Uage tootomoake.

Prädja Loepkje wia wada mea ruich. Hee haud woll aul tiedich zemorjes loosjesat, wiels hee must de lange Strakj von Rosenfelt bat Winkjla met Pieed foare un must aul een bätje meed jewast senne. Ekj hilt opp am, un daut haud sienen Grunt. En Russlaunt wia Schmieekje nich Sind, en Kanada nu jo, oba Oomkje Loepkje schmieekjt doawäajen doch, wan hee uk nich Russlenda wia.

Noch ruja aus Prädja Loepkje wia Prädja Hooge von Plum Coulee. Hee woat woll Tus uk aum Sindach ieescht aules

besorcht habe, Pieed, Schwien un Heena jefoodat, Kjieej jemolkje un Kjalwa jedrenkjt. Hee haud daut oba leichta aus Oom Loepkje, wiels hee haud eene Koa. Daut wia de Aunfank von de *Depression* un de Weit Pries wia läach, un de Eia worde fa 12 Cent de Dutz vekoft. Daut mucht de Grunt jewast senne, daut Prädja Hooge foaken eenen Takjst wäld, wua daut Niece Jerusalem beschräwe wia, wua de Gause ut Golt sent un de Puats ut Edelsteen. Hee säd uk, daut hee daut meist nich aufluare kunn bat hee ieescht doa wia. Prädja Hooge hinkjt een bät un jinkj mau langsam. Wiels ekj nich soo ielich wia aus hee, hopt ekj, daut ekj noch een bät lenja en disem Jaumatol bliewe wudd aus Oomkje Hooge.

Aulsoo bie Prädja Born un Oom Loepkje un Oom Hooge haud ekj een bät Trubbel, dän Takjst to behoole, oba väl schlemma noch wia daut bie Prädja Wellem Bua.

Prädja Bua kjand de Bibel von vääre bat hinje. Hee säd uk, woo foaken hee de gaunz derchjeläst haud, un daut es een dikjet Buak. Hee haud wäärent hee de Wääkj de Bibel utläd, dän 'Prairie Farmer' un dän 'Nuadwasten' jeläst, un waut hee jeläst haud, brocht hee uk enne Prädicht. Hee haud uk nom Radio jehorcht un brukt Biespels doavon (de mieeschte von ons haude don noch nich een Radio). Hee kjand uk de enjlische un dietsche Literatua un zitieed lange Stekja utwendich. Ekj wia bloos froo, daut hee een Kanadja wia, sest haud hee uk noch de rusche Literatua nenjeflajcht. Wan Bua met de Prädicht derch wia, daut wia soo, aus wan eene Fru Borscht soo lang jekoakt bat eena nich mea wist, woont Komst un woont Jalmääre wiere. Oba waut hee säd wia intressaunt, un ekj vegaut ieremol entoschlope.

Schwierichkjeite haud ekj oba dan, wan Mutta nom Takjst fruach, wan Prädja Bua jeprädicht haud. Ekj socht dan soo erom aus dee met toojebungne Uage biem Blinje Koo späle. Opp eenmol säd ekj dan:



“Sien Takjst wia 'Mea Licht'.”

“Oba Victor,” säd Mutta dan, “daut wia je een Jedicht von Goethe, woont Onkel Bua zitiied.” Ekj proowd dan nochmol met Johannes 3 Vers 16.

“Nä,” säd Mutta, “Onkel Bua räd bloos äwa dän Takjst, wiels doaräwa haud Eltesta Bikjat jrod en Altona jeprädict.” Ekj sat dan noch emol aun un säd, daut hee eenen Takjst utem Psalm haud äwa '*Die Wunder Gottes*.'

“Nä,” säd Mutta, oba ekj moakjt, daut see een bät onsecha wia. “Jo, jo,” säd ekj, “Onkel Bua säd noch, woo schmock Gott aules erschaufe haud. Hee haud zemorjes noch eene Kobbelt met een junget Falm jeseene, un dichtbie haud een Trekjta jestone, oba bie däm wia kjeen kjliena Trekjta jewast. Soowiet wudd de Mensch nie kome, daut Trekjtasch Junge kjrieeje.”

Nu gauf Mutta no. Onkel Bua haud sooväl Takjste jebrukt, daut hee nich bloos mie oba uk Mutta gaunz derchenaunda jebrocht haud, veleicht soogo aule Barchtola, woont däm Sindach enne Kjoakj wiere. Oba scheen prädje kunn hee.

Hinja Morden es vondoag een groota Daum, un hinja däm es een deepa See. Wan em Farjoa de Schnee oppe Pembina Hills schmelt, dan saumelt sikj daut Wota en disem See. Frieeroa wia doa kjeen Daum, un wan de Schnee oppe Pembina Boaj (soo nanen onse Lied de Pembina Hills) schmelt, dan rand daut Wota bie Morden vebie un straks no Winkjla. Daut gauf dan eene Äwaschwamunk, un daut Wota stunt Meeta deep oppe Gause.

De Lied wiste nie, wanea de Äwaschwamunk kome wudd, opp emol wia daut Wota doa. Medden en Winkjla wia een huaga Torm, un bowe em Torm wia een groota Kjinja. Wäa daut ieeschte daut Wota sach, rand ooda fua soo schwind aus hee kunn nom Torm, naum dän Strank, woont doa emma reed hunk un bommeld. Foaken kaum daut Wota medden enne Nacht, daut wia noch daut

domste, dan gauf et eene groote Oppräajunk.

Winkjla haud dan heltane Stieej. Bie eene Äwaschwamunk bruaken de utenaunda un schwomme wajch, däm Red River opptoo. Äwaschoo, Bassem, Malkjbenkjskjes ooda waut sest oppem Schaffot stunt ooda oppem Hof erom lach - wajch wieret. Hinja Winkjla rand daut Wota enne Plum Coulsche Rie un äwaschwomm dan Plum Coulee, Horndean un Rosenfelt - jenuach, aules waut em Wajch wia stunt em Wota.

Wan en Winkjla de Äwaschoo wajch schwomme, soo troff sikj, daut irjentwäa irjentwua en Plum Coulee ooda Horndean dee oppfescht. Natieedlich bleewe de Äwaschoo biem Wirwoa von soone Reis jeweenlich nich toop. Bie Jakob Jiesbrajcht kaum sien Noba spaziere, un Jiesbrajcht sach fuaz, daut Hiebat een Onpoa Äwaschoo aun haud.

“Wo sitt mie daut, Hiebat,” säd Jiesbrajcht, “de Äwaschoo likjne sikj nich emol.” Oba Hiebat muak daut nuscht. Hee säd: “Wan Maun un Fru lang jenuach toop läwe, dan fange dee sikj aun to likjne. Veleicht woare sikj miene Äwaschoo uk noch met de Tiet aurfange to likjne.”

De Derkj Panasche en Winkjla haft uk eene groote Suppkomm Plumemoos toom aufkjeele bute oppe Trap jestalt, un wess woa dee wia de Nacht wajch jeschwomme. Aus dee noch to Oostre bie wäm oppem Desch kaum, weet wie nich. Een bät jedempelt woat see woll jewast senne.

### **Ekj wort Liera**

Miene ieeschte School wia bie Barkfield. Soo heet de *Post Office*. Wan jie dee oba oppe Launkoat von Manitoba sieekje sulle, dan woa jie dee nich finje. De *Post Office* wia enne Woninj von Wellem Pries. Jrod hanjetrokne Lied jinje eenjemol no sienem Noba un Brooda, Jakob Pries, oba daut wia de 'Väasinja' Pries. 'Postmeista'

Pries wia Wellem Pries.

Pries kjrieed de Post verem Distrikjt jieda Medwääkj tojestalt. To de Tiet lause väle Kanadische Mennonite nich bloos de 'Steinbach Post', see lause uk 'Der Nordwesten', doa wia mea Politik benne. Pries wudd de Post nich utdeele bat hee de wichtichste Nieichkjeite em 'Nordwesten' jeläst haud. Wäarent de Tiet saute de Lied aula schmock oppe Flua un wachte, bat hee derch wia. Wan ekj hankaum, no de School om Klock 4, haud hee de Post utjedeelt un gauf dan siene Aunsechte äwa Hitla, Stalin un Mackenzie King.

Aus ekj aunfunk School to hoole, haude de mieeschte von onse Lied oppjejäft, jäajen Enjlich to senne. Eenje oba säde noch to äare Kjinja: "Jehorcht däm Liera, oba jleeft am nuscht." Miene ieeschte beid Schoole wiere enne Oost-Resarw, aulsoo Oosten vom Red River, un jrod Butakaunt von de Minisipaul Hannover. Miene latste Launt School wia en Horndean, enne Wast-Resarw. De Siedlunk haud Jakob Wiebe aune 1913 jejrint. Wiebe haud een Stua un eenen Ellewäta un wull de Siedlunk "*Wiebes Siding*" nane. Oba wiels de Kjrich fuaz doaropp aunfunk, leet de Rejierunk daut nich. Wiebe wia schentlich doll äwre Rejierunk, oba hee wia stolt opp Horndean. Hee säd dan: "Chicago haft de hechste *sky-scrapers*, oba Horndean haft de lenjste *mud-scrapers*".

De Jäajent bie Horndean wort sea lot ieescht besiedelt, wiels doa emma Äwaschwamunk wia. Aus ekj to siene Tiet Professa Francis ('*A Search for Utopia*) metnaum, besocht wie eenem vonne ieeschte Siedlasch, Lange Jieet Wiebe. Francis fruach am, woo daut jelote haud, aus Wiebe hanjetrocke wia. "Daut wia aula enne Schiet," säd Wiebe. Francis kunn sest bloos Huachdietsch räde, oba daut vestunt hee.

Ekj jinkj no Winnipeg no de Normal School aune 1937. Joarelink wia ekj

Doagesleena jewast un haud entwäda oppem Launt ooda en Winnipeg jeschaufft. Ieejentlich haud ekj aundre Plons em Senn aus Liera to woare, oba mie es et nie Leet jewast, daut ekj Liera wort. Daut selwje Joa wull ekj uk kanadische Birja woare. Daut must eena, wan eena Liera wull senne. Miene Mutta wia Wätfriu un haud sikj toom tweeden mol befriet un wia doamet Birja jeworde. Nu must ekj un mien jinjra Brooda wachte, bat wie 21 Joa oolt wiere ea wie äwahaupt doafäa enrieekje kunne.

Aune 1937 läwd wie en Kanada noch en eene sea enjliche Welt. Aus ekj no de RCMP Hauptkwatia en Winnipeg jinkj wull de Polizei nich jleewe, daut ekj met däm Nome 'Peters' no Kanada jekome wia. "Vestal die nich," meend een Polizist, "daut es kjeen ruscha Nome, dauts een Enjliche Nome. Na ekj must schlieslich twee Zeij habe dee bezeije kunne, daut ekj weenichstens 5 Joa 'Peters' jeheete haud. Hia jinkj et mie oba schroz. Ekj wia aul von 1928 en Kanada jewast, oba ekj haud opp veschiedne Städe utjeschaufft. Ekj wia noanich 5 Joa jewast. En Winkler wia ekj twee Joa jewast, un doa kjand ekj de Kjinja vom *Chief of Police*.

Daut wia en Schwob ut Russlaunt, weenichstens siene Elre wiere ut Russlaunt. Mennische Städakjes, soo aus Winkler, haude jeweelich eenen huachdietschen Polizist. De *Chief of Police* heet Jack Felde. Wuaron see am "*Chief of Police*" nande, weet ekj nich, wiels Winkler haud bloos eenen Polizist. Wan de heltane Stieej von Winkler en eene Äwaschwamunk wajch schwommen must Felde dee wada trigjtosen. Felde säd uk fuaz to, un unjaschreef, daut hee mie emma aus 'Peters' jekjant haud.

De aundra woont unjaschreef wia Eltesta Ewert. Dee kjand mie nich, oba hee kjand miene Mutta. (Aus Professa Francis mol sien Berecht äwa de Mennonite gauf, em Parlaments Jebiet,

don fruach Mrs. McWilliams, daut wia däm Lt. Gowernia siene Fru, wanea de Menonite en Manitoba met de Demmokratie bekaunt jeworde wiere. Don säd Eltesta Benjamin Ewert, daut de Mennonite de Demmokratie nich en Kanada kjane jeliheet haude. Doamet wiere see aul sea lang trigj bekaunt jewast.)

Nu haud ekj schlieslich mien Liera Zeichnis un wia een räajelrajchta Kanadische Birja, haud oba kjeene School, un et wia aul August. Em Septamba funge de Schoole aun. Ekj oabeid wada bie eenem Foarma bie Stony Mountain, nich wiet auf vom grooten Jefenkjinis, un dan kjrieech ekj von miene Mutta eenen Breef met eenen Aunwies ute 'Steinbach Post'.

Eene School Siedooste von Gruentol, Lister East, wull eenen Liera habe. Mien Wieet, daut wia een Schweed, säd fuaz: "Doa foa wie han!" Dan kunn ekj mie fuaz perseenlich väastale. Aus wie bat hinja Gruentol kjeeme, wenjd sikj de Wajch derchem Bosch un om de Steena, daut et meist nich jinkj mete Koa to foare.

Wie kjeeme bat Peeta Funk, daut wia de Chairman vonne Board. Hee meend, ekj kunn uk noch met de andre *Trustees* vonne *Board* räde, oba daut wia ieejentlich nich needich. Ekj wia de eensja woont om de School em Bosch aunjehole haud. De School sull uk boolt aurfange. Na, meend ekj, dan must ekj mie woll fuaz om eene Städ omkjikje, wua ekj Kwatia habe kunn. "Dauts nich needich," säd Funk, "dee eensja hia, woont een Hus groot jenuach haft om dän Liera to hoole es Wassyl Bzovey. Daut sent Ukraina, dee woare die oppnäme."

Eenen Dach, ea de School aurfange sull, kaum ekj no Bzoveys. De Bzoveysche wia eene zimlich jestukte Fru met eenem Hoat ut Golt, soo aus ekj boolt utfunk. See wees mie miene Stow. Bzovey wia de ieeschta Siedla en dise gaunze steenaje Bosch Jäajent jewast. Daut Launt wia noch nich eemol rajcht vemäte jewast. Aus

Bzovey sien Launt koft, haude see am jesajcht, wan du prust, dan mau een bät enne Medd von dienem Launt. Daut haud hee uk jedone. Aus see oba lota daut Launt vemäte haude, stunt Bzovey sien Hus krakjt rnedden oppem Wajch. Nu must de Wajch sikj een bät om daut Hus romwenje.

Met däm Vekjia wieret äwajens nich wiet hää. Em Distrikjt haud bloos een Penner eene Koa. Hee haud sikj eenen Wajch no sienem Hus jehakt. De Beem haud hee soo huach aufjehakt, daut hee mete Koa äwafoare kunn. De ieeschte Lied haude nich eemol Pieed. See jinje to Foot.

Meist aule Lied em Distrikjt wiere ut Paraguay trigjekomne 'Chortitza'. Jo, de gaunze Jäajent nande see soogoa 'Chaco', wiels daut hia krakjt soo wilt un oam utsach aus em Chaco. De Lied haude bloos eent: Kjinja. De Lied wonde soo eefach - uk de poa ukrainsche Foarma - daut de mieschte nich eenmol een Auftrett haude. Hia äwajens wort een Auftrett "Hieskje" jenant.

Aum näakjsten Dach jinkj ekj no School, fung oba, daut dee toojeschlote wia. Ekj jinkj nom Noba, Wiebe, daut wia uk een *School Trustee*, un dee wond bloos eene haulwe Miel auf. Wiebe wundat sikj, daut de School toojeschloote wia. Daut sull nich senne. Dee must emma op senne, meend hee. Em Winta kunne de Lied doa nengone, om sikj optowoame, un em Somma haude see doa Schutz, wan et räajend. Wiebe kaum met mie trigj no School. Hee haud bie sikj eenen Schruwendreia, un naum de Jehenje rauf. Hee naum de Dää rut un schroof de Jehenje wada nenn. Soo eefach wia daut.

De väaja Liera haud oppem Desch de List von Schoolkjinja ligje jelote. Doa wiere 56. Ekj tald de Schooldesche, un säd to Wiebe: "Doa sent nich jenuach Desche." Hee säd, doa wudde aul jenuach senne. Un hee haud rajcht. Em Hoafst un em

Farjoa wiere een Vieedel vonne Kjinja wajch om Seneca Wartle to growe. Dee worde en Winnipeg vekoft. Em Winta schlenjde een Vieedel vonne Kjinja Hose. Dee worde aune Fossfoarm vekoft. Dit wia meist de eensja Ennom, woont de Lied haude.

Een Liera wort emma een bät aus en Butendarpa betracht, oba daut es nuscht onjeweelich. Een Jakob Enns wia oba fientlich. Hee meend de Russlenda, aulsoo de Mennonite, woont no de Rewoluzion no Kanada jekome wiere, wiere Kopp un Feet met de Rejierunk toop un wulle uk daut Enjlische enne School habe, un daut must am sea oajre. Un dan wiere ver mie noch Breedajemeentsche Lierasch jewast, un bie dän wia aules Sind: Schmieekje, Daunze, Koatespäle. Daut kunne de Lied bloos nich vestone. Na, de leehenheit haud ekj nich. Breedajemeenta wia ekj nich.

Ekj sull saje, de mieeschte Hiesa wiere Blott-Kote, un haude bloos twee Stowe, Kjääkj un Schlopstow. Ekj jinkj uk boolt de Jakob Enns to besieekje. Enns un siene Fru trocke sikj fuaz enne Schlopstow trigj. De Kjinja, doa wiere twee Dajchta soo bie twintich, un twee Säns, eena noch enne School un de aundra aul soo bie 17, fruage aus ekj nich wull Koate späle. See vefieede sikj een bät, aus ekj fuaz toosäd. Un ekj jewonn. Oola Enns haud ons jehieet Koatespäle un hee kijkt nu enne Kjääkj nen. "Dis Liera es nich domm!" säd Joap to am. Joap wia jrod mien Schiela.

Enns kijkt mie strenj aun un säd: "Kaust uk Durak späle?" Ekj säd "Jo", un nu späld Enns, de Ennsche un ekj Durak. Un soo jewonn ekj Enns toom Frint.

Wäarent de lange Wintasch Owende wia Koatespäle ons jratstet Spos. De Mana saute dan om een Desch, enne Kjääkj un späde Koate. De Frues saute enne Schlopstow met de Kjinja. Eemol wort daut een bät lot, un besondasch eene Fru haud aul een poamol jesajcht: "Jehaun, well wie no Hus foare, de Kjinja

woare orruich."

Jehaun wia een groota jesunda Kjieedel, dee recht sikj nich doano. Wie späde wiede. Opp eemol kaum de Fru enne Kjääkj, graupst eene Haundvoll Koate, jinkj nom Owe, muak däm op, un schmeet de Koate doa nenn. Ekj wundat, waut nu passiere wudd. Oba Jehaun lacht bloos un säd: "Na, dan foa wie nu no Hus." De Mana jinje nu de Pieed aunspaune, de Frues mummelde äare Kjinja en, un boolt wia wie aula opem Wajch.

Enne School haud ekj räajelrajchte Klausse, en Enjlisch soo aus daut Jesaz daut velangd. Zemorjes oba, eene haulwe Stund ver Schoolaunfank, haud ekj Dietsch, un no de Schooltiet, von haulf vea bat vea haud ekj Biblische Jeschicht un Katechismus, soo aus daut de School-distrikt habe wull. Ekj haud jesajcht, de Ukrainsche Kjinja brukte nich Relijion näme, oba dee äare Elre säde: "Wuarom nich? Onse Kjinja woat daut nuscht schode." Un soo muake dee aules met.

Wan ekj Joe Orobko ooda Emil Bzovey fruach: "Wer hat alles erschaffen?" dan beantwuade dee krakjt soo aus de Mennische Kjinja: '*Gott der Herr, am Anfang schuf er Himmel und Erde.*' See habe sikj lota oba nich enne mennische Kjoakj aunjeschlote. De Mennonite räakjend doaropp uk nich. See un de Ukraina dochte äwareen: Jieda sull bie daut sienje bliewe.

To Wienachte wulle de Lied kjeenen Wienachtsboom habe. Wie haude een scheenet Program. De Schoolkjinja lieede de Wienachts Leeda utem Jesankbuak un säden dee aus Jedichta opp.

De Lied wiere soo oam, daut de mieeschte Kjeene Klock haude. Mensche rechte sikj no de Sonn ooda no äarem Moage. Eemol kaum de School Inspakjta aun, un hee wia sea ontofräd. Hee wia een Veteran utem Buaren Kjrigh. Hee wia bie de Nobaschool jewast, Klock 2, oba de Liera haud de Kjinja aul no Hus jeschekjt.

Hee haud kjeene Ua, un haud jedocht, daut wia aul Klock 4. De Inspakjta meend noch: "Hee haft veleicht uk sea tiedich aunjefonge." De Liera em Distrikjt heet Unrau, un wia een gooda Liera.

Ekj bleef en de Lister East School bloos een Joa. Mie wia de School een bät too aufjeläaje. Eene Koa haud ekj nich, un soo must ekj soo bie 15 Miel gone, bat St. Malo, om de Boss to kjree, dee mie no Winnipeg naum. Daut deed ekj bloos to Wienachte. Butadäm jinkj mie daut schljacht, de Aunfenja to unjarechte. Ekj wist nich goot, waut ekj met dän doone sull, un nu kjrieek ekj een Aunjebott von Landmark. Daut wia eene 2-Klausje School, un ekj brukt bloos de bowaschte Klausse unjarechte. Uk sull ekj doa \$65 aum Moonat Loon kjree. En Lister kjrieek ekj mau \$55.

Landmark lach uk buta Hannover. Daut vedeeld sikj tweschen twee fraunseesche Minnissipaule. Daut wia uk ne niee Siedlunk, vonne 1919. Prädja Hendrikj Reima un sien Brooda haude dee jejrnt. De beid Famieljes haude jieda 13 Kjinja. De Reimasch wiere Kjleenjemeenda. De mieeschte Famieljes wiere Kjleenjemeenta, doa wiere oba uk een Poa Holdemana Famieljes.

Lister en uk Landmark wiere noch emma Pionia Siedlung. En Lister wonde de Lied en Lämkoete, en Landmark wonde see foaken en Hiesa, woont bloos von bute foadich wiere. Von benne haude see foaken noch nich mol de Wenj, dee de Stowe aufdeelde. Uk daut Hus, wua ekj mien Kwatia haud, bie Kjnals Platt wia daut Hus noch lang nich foadich. Em Winta trocke väle Mana, un eenjemol uk de gaunze Famielje, Oosten em Bosch, wua see Holt schluage. See haude uk Soagmäle un muake Buholt, woont see entwäda vekofte ooda no Hus brochte toom bue.

En Landmark haude de mieeschte Lied Tellefoon, woont see en Lister nich haude.

Daut wiere, waut wie säde: Foarm Tellefoons. Jieda Mensch aune Lien haud korte un lange Rings, un doano must eena horche. Kjlinjre deed et emma bie aule Lied woont Tellefoon haude, un jieda kunn uk, wan hee wull, biem Tellefoon horche. Daut sulle see oba nich. Daut kaum väa, daut eene Reimasche dan säd: "Panasche, du henj dän Foon opp, ekj kaun june Klock hier." Näakjstet mol hilt de Panasche dan de Klock opp, ea see dän Foon oppnaum.

De Chortitza wiere aundre Mennonite aus de Kjleenjemeenda ooda Holdemana. Doa hilde see aules fa väl mea Sind. En Lister späld ekj, wan ekj spazieren jinkj bie de Lied Koate, un en Landmark späld ekj Schach. Emol aun eenen Sinnowent späld ekj meist de haulwe Nacht Schach bie Junge Hendrikj Reimasch. Na, daut wort soo lot, ekj bleef doa fuaz to Nacht.

Daut wia em Moaz, un jrod don gauf daut eenen Blizzard. Aum Radio haude see jesajcht, daut väl Mensche unjawääjes doot jefroare wiere, uk een Liera Faust von Niverville. Faust wia ver mie en Landmark Liera jewast. Nu haud ons eene Obraum Panasch, wua ekj enne Kost wia, jefoont aus ekj Tus wia. "Nä", haude dee jesajcht.

Don wort erom jefoont bat see mie schlieslich bie Hendrikj Reimasch kjrieeye. Daut jinkj en Landmark uk aula goot, oba don opp eene Board Meetinj fruach Platt mie: "Du best doch nich Russlenda?" Hee meend soona, waut lotta von Russlaunt jekome wia. Ekj säd: "Jo, wuarom?" Nu stuzt Platt een bät. "Weetst," säd hee, "wie em Distrikjt habe ons berät kjeene Russlenda mea to meede. Onse latste twee Lierasch, Friese un Faust, wiere Russlenda, un dee wiere een bät hunjsch to de Kjinja. See prijelde dee too foaken."

Ekj haud dän Reeme noch goanich jebrukt, oba Russlenda wia ekj uk. Waut nu? Platt wia sea veläaje, oba don säd Obraum Pana: "De Lied hoole opp Peetasch. Well wie nuscht saje, daut nemt

bat Wienachte, bat de Lied enwoare, daut Peetasch een Russlenda es, un dan es an daut veleicht endoont." Un soo wieret uk. Ekj bleef vea Joa en Landmark.

Oba emol bestroft ekj doch eenen. Wie haude Pause un ekj saut bie mienem Desch. Don kjeeme eene Schwitt Määkjes un dee dän sea jeheemnisvoll: bute wia waut schrakjlichet passieet. Ekj wull weeten waut, oba see säde, daut kunne see nich saje, daut wia to oajch. Ekj jinkj erut. Doa sach ekj, daut de Kjinja twee Schnee Mana jemoakt haude, Onkel un Taunte. Nu haud eena von de Junges jedocht, de Onkel must doch to kjane senne. Wan et en Lister jewast wia, dan haud hee däm Schneemaun woll eenen kjienen Stock em Mul jestokt, soo aus wan hee schmieekjt. Manke dietsche Mensche, doa schmieekjte bloos de Mana. Dit wia oba enne kjeenjemeensche School, un Kjeenjemeenda schmieekje nich.

Nu haud de Jung däm Schneemaun waut aundat aunjebut, woont uk wees, daut hee een Maun wia. Soo aus Michelangelo sienem David. Un daut kaum de Määkjes schrakjlich vää, daut een Jung soowaut doone wudd. Un ekj aus Liera must dän oamen Jung bestrofe, un hee meend uk, hee haud daut vedeent.

Oppe Launtschoole wia daut Wienachtsprograum emma sea wichtich. Bie de Enjlenda haude see bie de School Programme emma vål Doms. De Wienachtsmaun kust de Määkjes, un de schluage ooda kjneepe am aum dikjen Buck, un aulahaunt soowaut. Bie de Dietsche wiere de Programme iernsta un christliche. Ekj wist, daut de Kjeenjemeenda nuscht von Väästale hilde un wull uk een eenfachet Wienachts Program eneewe. Nu muak ekj oba dän Fäla, daut ekj uk en Jesprech habe wull, wua *'ein guter Geist'* un *'ein beeser Geist'* oppräde. Ekj sull saje, daut aule Wienachts Programme soo bie 90% dietsch wiere.

Dee een Jeist sull schwuat aunjetrocke senne, un de aundre witt. Nu troff sikj daut soo, daut Prädja Hendrikj Reima utfunk, daut sien Grootkjint dän *'beeser Geist'* väästale sull. "Nä," haud Reime jesajcht, "daut jeit too wiet, soowaut läft nich!" Oba siene Grootdohta, de Norma, säd, daut wia een goodet Stekj un äa jefoll daut. See bleef doabie, un soo wort daut uk jebrocht. Een poa Wääkj no Wienachte wort Prädja Reima soogoa mien Kollege. Daut kaum soo. De Lierasche von de unjaschte Klausse wort krank. De Trustees meende: "Wua sell wie soo schwind eenen aundren Liera häakjriee?" Knals Platt schluach vää, daut see Oom Prädja Reima aus Liera aunstalde.

Prädja Reima haud kjeen Liera Zeichenis, un daut velangd de Rejierunk. Oba dit wia em Jaunewoa, de Wääj wiere de haulwe Tiet too, de Inspakjta wudd nich kome. Platt meend: "Waut jeit ons de Rejierunk aun, dee haft hia doch kjeene Kjinja enne School!"

Reima wia, aus hee junk jewast wia, mol Liera jewast, enne dietsche School. Enjlisch kunn hee nich soo goot, oba hee wudd soowiesoo hauptsechlich Biblische Jeschichte, Katekjismus un Jesankbuak Leeda unjarechte. Reima wia een gooda Liera, un meist de halft vonne Kjinja wiere uk siene Grootkjinja. Daut jinkj aula sea goot. En däm Moonatlichen Berecht no de Rejierunk unjaschreef ekj, daut de School nich een Dach jeschlote jewast wia.

Landmark haud mau weenje Russlenda Famieljes. Eene von dee wiere Banmanns. Banmann haud eenen Schnurboat, dee leet soogoa Hindenburg sienen wiet hinje. Nu mott ekj oba erkjläare, woo daut bie de Kanadische Mennonite wia. Bie de Chortitza must de Mana glaut rasieet senne; bie de Holdemana must dee eenen Boat droage; bie de Kjeenjemeenda kunne dee rasieet ooda one Boat senne, dee kunne oba nich bloos eene Schnurr habe. Daut sach to millitäärisch ut, un

wees uk een Tieekjen von stolt senne.

Nu befriede sikj dree Banmann Dajchta met dree Prädja Reimasch Säns. Eene doavon bewoagd äaren Maun, Fraunz, daut hee uk sikj eenen Schnurboat wausse lote sull. Tiedich em Dezamba haude Oole Prädja Reimasch een Deel von äare Kjinja to Owentkost enjelode, un mie uk. Nu saut ekj doa aum Desch un uk Fraunz Reima met sienen straumen Schnurboat. Wie haude noch mau jrod daut Deschjebäd jesajcht, dan säd Taunte Reimasche: "Fraunz, to Wienachte kjemt de Schnurr wajch!" Oba Fraunz siene Fru säd fuaz oppe Städ: "De Schnurr blift!" De Schnurr bleef, bat väle Joare lota, aus Fraunz toom Prädja manke Kjleenjemeenda jewält wort. Dan must de Schnurr wajch, daut sach uk siene Fru en. Äwajens däm Hindenburg Banmann sien Grootsän, de Robert, wort aus Veträda fa Steinbach jewält un wort uk Rejierunks Minista.

Miene näakjste School wia en Horndean. Doa wiere dree Stowe. Eene Miss Wiebe haud de ieeschte vea Klausse, miene Fru haud de Klausse von 5 bat 6, un ekj unjarecht de *High School*. Daut gauf

en Manitoba un uk sest en Kanada väl Een-stowje *High Schools*. Ekj unjarecht doa Jeografie, Algebra, Geometrie un Fisiologie, Kanadische un Enjlische Weltjeschicht, Kemistrie, Fisikjs un Biologie, Dietsch, Literatua, Konst un Musikj. En eene Pause späld ekj met de Scheela Bäsbaul un em Winta Footbaul. Miene Fru unjarecht nich blos äare Klausse, see haud uk noch däm *High School* Kua. Met de *High School* Scheela un met de Erwosne em Distrikjt haud see dan noch Oppfierung en Plautdietsch un uk opp Huachdietsch. Daut haude de Lied soo jieren, daut aule Nobastäda onse Väastalash enloode. De Aunziej haud see von Winnipeg bestalt, un daut kaum soo wiet, daut wie uk twee Väastalunge en eenem Owent haude, un jjedatmol bat 500 betolde Tookjikjasch.

Ons jinkj daut Liere un oppem Launt senne nich schlajcht, oba ekj wull wieda studiere un naum eene Städ en Winnipeg un jinkj doa uk bieaun no de Universität.

## Mort en Hierschau

Helmut T. Huebert

Jiede Famielje en Hierschau haud äären ieejnen Kaumf, ääre ieejne besondere Omstende to bedenkje, un ääre ieejne Entscheidunk to moake äwa de Utwaundrunk. Gertrude Wilms haud, ea see 1924 storf, met Peter Dyck, äären Noba, de Utwaundrunk berät. No äären Doot oabeide ääre Kjinja wieda aun dän Plon, daut Launt to velote. Schlieslich, em August 1926, wort dis Plon vewerkjlicht. De Kjinja von Gertrude Wilms, dee aufreise wulle (dee von hia aun eenfach aus de Wilms Famielje betieekjent sent), wiere Aron un Maria Wall (jebuarne Braun) met ääre beid Kjinja Johann un Katharina, Elisabeth Braun, Gertrude, Johann, Katharina un Aganetha Wilms.

Peter un Katharina Dyck met ääre tieen Kjinja soo wie Peter siene Mutta Margareta un siene Sesta Aganetha plonde krakjt soo to de jlikje Tiet auftoreise.

Wiels de Wilms un de Dycke jemeensom foare wulle, haude see een Utroop toop. Eene aundre Famielje, de Peter Spensts, haude krakjt soo beschlote, uttowaundre, un schekjte ääre Sache uk toom Utroop dootoo. De Wilms Hoff wia de jratsta, un de Utroop wort doa aufjehoole. De Wilms Wirtschoft wia aul vekoft worde, soo daut de Utroop bloos Hushaults Woare, Meebel un Launt Maschiene omfoot.

Dän 24. August 1926 wia een wundascheena sonja Dach. De Lied vom Darp wiere oppjeräacht, aus eene groote Mauss Mennonite un Ukraina un Russe von Nobasch Darpa sikj fa dän Utroop vesaumelde. Susana Peters, eene Vewaunte ut Landskrone, wia soogoa to Wilms jekome, om Borscht to koake; see vekoft dan Komkjies von de kjestliche daumfende Supp to de hungaje Enwonasch. De Sache worde goot vekoft.

Eene scheene Popp, dee een erwasna leejendeema nich mea brukt, brocht 18 Rubbel. Veschiedne Dinja brochte goode Priese, veleicht jeholpe derch de rejierende Sennunk en Hierschau, daut de Omstende sikj vebätre wudde. En de Menj worde eenje Noforschunge jemoakt, wäa de Chef von dit Jeschaft wia un woo hee leet, oba kjeena kjemmad sikj doarom.

Aum Owent, nodäm de latsta Kund dän Hoff velote haud, wort daut Jelt en de Groote Stow von Wilms äa Hus jebrocht un de Talunk aunjefonge. Aron Wall, Peter Dyck soo wie twee Halpasch oabeide bat en die Nacht enenn, om de Oabeit to beendje. Aus et Nacht wort worde Väabereedunge jemoakt, om aule Plauz fa de Nacht to finje. Veä ooda fief Russe, wiet von Hus, worde em Noba Hus unjabrocht. De Famielje Wall un Susana Peters wiere en de Somma Stow. Aundre worde en veschiedne Stowe vedeelt, soo aus doa Plauz jefunge kunn, wiels meist 20 Persoone unjabrocht woare muste.

In de Tweschentiet, doa Maun wist, daut et een Mauss Jelt em Hus jäwe wudd, un uk wist, daut aundre wiet un breet doavon weete wudde, worde Sechaheits Enrechtunge jetroffe. Eene nat Schoof Aunzol von Lied hilde sikj aum Wilms-Plauz opp, poatwies wäajen de Sechaheit en Nummasch; Peter Dyck un sien Sän Franz toom Biespel wulle fa de Nacht bliewe. Veä junge Mana sulle de Enganks Däa bewachte - Johannes Wilms, Franz Dyck soo aus de Nachtwajchta Franz Siemens un een Neudorf Jung. See wudde de Lied em Hus weete lote, wan waut passieed.

Eenje von de Wilms-Mäakjes wiere to Besuach no ääre Fadasch aun disem Owent jegone un bleewe zimlich lot, wiels et woarschienlich fa daut latsta mol wia.



See kaume no Hus un jinje aune Meddanacht em Bad. Jrod aus see enschleepe, kaum Aron Wall en de Stow un schoof eene Kjist met daut Jelt vom Utroop unja een Bad. De Talunk wia aufjeschlote, un de twee Halpasch jinje no Hus, Aron Wall un Peter Dyck leete sikj opp de Benkj en de Groote Stow dol. Ea Peter Dyck met kjintlichen Jleewe enschleep, dankt hee sienem himlischen Voda fa de Säajnunk vom Dach un bedd fa Schutz fa siene Famielje fa de Nacht.

De Neudorf Jung wia no Hus jegone, un de drie äwaje Wajchta bleewe ver de Husdää un saute opp de Veraunda. En de kloare Nachtloft hieed Maun wiet auf eenen Woage en Rechtunk Waldheim knoare. See beräde, waut to doone wia, fauls et dichta no Hierschau kaum, aus see oppeenst aunjejräpe worde. Eene Gruppe von Mana haud sikj ver de väaschte Akj vom Hus jeschlikjt, om an to äwarausche. De Nachtwajchta Franz Siemens stunt opp un rand em Hoff. Hee wort medden oppem Hoff jeschote. Hee haft äwaläft, aus de Kugel bloos sien Kopphut streept. Johann Wilms un Franz Dyck vesochte, de Lied em Hus optowakje, endäm see aun de Husdää homade, un vesochte uk, en daut Hus nenn to jelinje. Oba aule Dääre wiere von benne toojestett worde. De Stälasch buchelde an beid met de Jewääre aun, bat see bewustloos worde un aus doot jelote wiere.

To dise Tiet wiere Peter Dyck un Aron Wall waka un Aron bat Peter, am to folje. Aron rand derch de veschiedne Stowe un wakjt de Mensche opp. Hee ield derch de Kjiene Stow un roopt: "Määkjes stot opp un rad june Läwes! Rant fa june Läwes!"

Aus Katharina aul daut Schrie, Flikeeje, Scheete un Glaus flieeje hieed, fruach see sikj benome, aus see en de Hal oppjewakjt wia. Oba Elisabeth naum äare jinjre Sestre Katharina un Aganetha bie de Haunt un jinkj to de Hinjadää. Aus see doa

aunkaume, hieede see eenen Schoss un dan eenen faulenden Kjarpa. Jeedenfauls wia de Hinjadää nich de rajchta Wajch. See jinje trigj em Hus nenn, no de Flua, dee no de Schien fieed. See wulle sikj em Bowabän vestääkje, oba Gerhard Wilms, eene Flint en de Haunt, vespod dän Wajch. Hee wudd daut nich toolote, wiels de Jefoa fa äa Läwe, sull daut Hus en Braunt jesat woare. "Vesieekjt jie, derch de Schien to gone," säd hee. See rande en de Schien un vestuake sikj mank de Pieed. To dise Tiet gauf et Baundiete em Hus un Staul, dee woarschienlich derch een tweijebroaknet Fensta kaume.

De Baundiete schrieje to de Määkjes un säde an, see sulle erut kome. Daut gauf bloos eene eensje Flucht - derch de Dää, dee to de Schien fieed, un de Baundiete schoote doaropp to. Aus de Baundiete emma noda kaume un de Pieed emma orruja worde, stunde de drie Määkjes opp. See kaume entlich irjentwoo derch de Dää un vestuake sikj dan unja der Draschmaschien en de Schien. Von doa drekjte see sikj derch een Loch en de Bräda von eene Waunt un rande em Goade hinjrem Hus. See hieede emma noch daut Scheete un Schrie un rande hinja de Goades, toom Hus von eenen oolen Frint vonne Famielje, Peter Warkentin. Peter Warkentin kjneed dol un bäd, daut noch wää äwaläwe kunn, wiels to de Tiet jleewde de Määkjes, daut see dee eensje wiere.

Maria Wall un äare beid kjliene Kjinja, Johann un Katharina, worde von däm Jeschrech groff oppjewakjt. De Kjinja wiere veschrakjt un hielde. Susana Peters naum Johann em Oarm un Maria de Katharina. Maria vesocht daut Brostkjint to beruje un jinkj no de Schien opptoo. Doa jelunk et äa, Katharina jenuach to beruje, soo daut de beid onentdakjt bleewe. Susana Peters jinkj met Johann em Oarm en de Tweschentiet no de Hinjadää opptoo, wua see von de Baundiete aunjejräpe wort. De

kjliena Johann roopt, "Papa en de Somma Stow." Jeedenfauls vestunde de Baundiete Plautdietsch un wiels see dän Veautwuatlichen Maun finje wulle, stieede see en Rechtunk Somma Stow. En de Tweschentiet jinkj Susana, Johann noch en äare Oarme, derch de Hinjadää. Aus de Baundiete oba fauststalde, daut kjeena sikj enne Somma Stow befunk, holde see Susana em Väagoade en. See schluage äa aum Kopp, tekjte äa aun äare lange Hoa un schoote een Jewää dicht bie äa Kopp auf, wuaderch see doof wort. See wort bewustloos un leet Johann faule, dee uk eenje Schläaj kjrieej. Met bloodichen Kopp un Rigje kroop de tweejoascha Johann en de Hakj dichtbie, om sikj to vestääkje, un roopt wada fa Help.

Aron Wall un Peter Dyck hieede de ieeschte Jereische vom Aunjreff vonne Baundiete un stieede von de Groote Stow to de Akj Stow, von wua Aron to de Kjliene Stow jinkj. Peter Dyck wia am nich dän gaunzen Wajch jefolcht, sonda vesocht derch daut Fensta von de Akj Stow to fliee. Jeedenfauls wia daut gaunze Hus von Baundiete omjäwe, wiels aus hee derch daut Fensta sprunk, klank een Schoss un Peter wort aum Kopp jetroffe. Woarschienlich soofuaz doot, foll sien Kjarpa derch daut Fensta erut, wäarent benne em Hus Stekja von sien Bräaje un sien Schädel sprezte. Daut wia meist secha de Schuss un daut faulende Kjarpa, dän de Wilms Määkjes jehieet haude.

Gerhard Wilms, dee noch emma met siene Schroofflint oppem Bowabän wia un daut Schriee, Scheete un Flieekje von unje hieed, schoot derch daut Fensta väare. De Baundiete hieede disen Schoss, un woomääjlich erkjande, daut et sikj nich von äare ieejne Jewääre haundeld, un worde väasechtich. See haude uk nich doamet jerääkjent, daut en jiede Akj vom Hus see schrieende Enwonasch finje wudde. Soo oppeenst, soo aus see aunjejräpe haude, flichte see nu. One dän Wieet ooda daut

Jelt jefunge to habe, sprunge see opp äaren Woage un schlapte woomääjlich eene von äare Mana met (eene Bloot Spua wort doano em Hus entdakjt; daut wort jedocht, daut eena von de Baundiete von eene von äare ieejne Kugel jetroffe wort.) De Baundiete fuare en Rechtunk Waldheim loos. To dise Tiet wia aul daut gaunze Darp oppjewakjt worde, un wäajen de Aunzol von de Schosse wort doavon jedocht, daut et bloos weiniche Äwaläwende gauf. Daut Jeräd vebreed sikj, daut de gaunze Wilms Famielje omjebrocht worde wia.

Aus daut sikj rut wees, daut de Baundiete volstendich wajch wiere, jleewd een jieda ooda eene kjliene Grupp, daut hee veleicht dee eensja Äwaläwenda wia, un kaum rut von sien Vestääkj. Doatoo jehieede uk de Russe, dee em Noba Hus jeschlope haude. Toieescht beschulcht, een Poat von de Baundiete Grupp to senne, wiere see ieejentlich krakjt soo veenjst aus aule aundre. Eenje von an haude sikj em Bak Owe vestoake un dän Rost hinja sikj jeschlote, om sikj to schitze. Johann Wilms un Franz Dyck kaume vom Bewust senne trigj, wan see uk emma noch aun Kopp Wunde bleede. De junga Johann Wall wort von de Hakj jerat. Oba de Leich von Peter Dyck bleef ligje un wort bedakjt, wua see lach.

De Polizei wort jeroopt un kaum boolt aun. See wulle aules soo lote, soo aus et wia, entschlutent daut Kjarpa von Peter Dyck, bat een Bloothunt von Melitopol aunkaum. Aus de Hund doano aum Dach jebrocht wort, foljd hee de Spua no Waldheim, dan nom Nuade. En eenem Hus aunjekome, daut vemutlich bloos von eene elre Fru bewont wort, velua de Hund daut Interesse aun de Spua aus see am een grootet Stekj Fleesch gauf.

Toop met de Polizei kaum medizienische Help von Waldheim, fa de Reiba Äwafolne. Biem ieeschten Licht vom aundren Morje worde de schwoa Velatste

opp dree Woages jelode un to Dr. Wiebe en Lichtfelde jebrocht. Zwoa wachte doa aul aundre Paziente opp däm Oatst, oba aus see de Omstende von de Nieaunjekomne sage, leete see an toieescht gone. Daut bleede wort jestopt, Wunde worde jereinicht un de Kjap vebunge.

Katharina Dyck, de Fru von Peter, haud de Schosse un Schriee von de Wilms Wirtschoft jehieet un hieed, daut Aron Wall jeschote worde wia. Aus see kaum, om to seene, waut passieet wia, un fa Metleet autobeede, stald see to äarem Grule faust, daut äa ieejna Maun omjebrocht worde wia. Nodäm de Bloothunt aunjekome wia un de Polizei met de Haundlung foadich wia, kunn Peter siene Leich entlich oppjehäft un fa daut Bejrafnis reed jemoakt woare. Hee selfst wia de Darp Doodesbesorja jewast. Nu must irjentwää aundra dise Flicht erfelle.

Verhää wia jeplont, daut de Wilms un de Dycke eent ooda twee Doag nom Utroop no Kanada aufreise wudde. Dise Plons worde nu jeendat. De Wilms beschloote sikj to wachte, om bie daut Bejrafnis von Peter Dyck deelname to kjenne, wäarent de Famielje Dyck äare Papiere oppfresche muste, ea see aufreise kunne.

Daut Bejrafnis von Peter Dyck funk aum 27. August met groote Bedeeljunk staut. Fru Dyck trock eene browe Front aun, wan uk de jinjre Kjinja onkontrollieet hielde. Peter Warkentin von Hierschau gauf de Enleidunk, Johann Toews un Peter Koehn gauwe de Bejrafnis Prädicht, wäarent Abraham Enns aum Grauf räd. De Hierschau Kua sunk treestende Leeda. Aules en aulem wieret eene sea bewääjende Erfoarunk.

De Famielje Wilms haud Angst, daut de Baundiete nochmol tooschlone kunne, un soo vestuake see sikj bie Vewaunte un Frind, wan uk see to Peter Dyck äa Bejrafnis jinje.

Aum 6. Septamba vesaumelde see sikj un worde to eenem wiedren Bonhoff, Nelgowka, jebrocht, wiels see Angst haude, en Stulnewo jeseene to woare. Gerhard Wilms, de Brooda, dee trigj bliewe wudd, fua an toom Bonhoff.

Äa Zuch fua en Rechtunk Nuade no Moskau, wua see sikj eenje Doag opphilde, om äare Pausse to kjriee. No wadaholde Erkläärunge, wuaram Johann Wilms un Johann Wall de groote Kopp Binjunge haude, un schlieslich met Pausse en de Tausche, fuare see met däm Zuch no Riga. Doa bestieeje see een Schepp, daut dän Oostsee äwafua, un dan derch dän Nuad-Oostsee-Kanol un wieda no Enjlaunt fua. Hia wort jedocht, daut Elisabeth Braun een Trachoma haud, un wort faustjehoole. Em Mai 1927 kjieed see en Kanada to de Famielje trigj. De aundre von de Famielje sade sikj opp daut Schepp 'Empress of Scotland,' äwa dän Ozean bat Quebec. See kaume aum 6. Oktooba 1926 en Rosthem (Saskatchewan) aun, eenen Moonat nodäm see Hierschau velote haude. Doano erfuare see, daut korz nodäm see en Nelgowka en dän Zuch noppjegone wiere, eene Gruppe von Mana jekome wia, dee no an sochte.

De Famielje Peter Dyck, met Utnom von Peter Dyck, haud äare Dokumente jeendat un foljde eene Wääkj lota. See kaume aum 12. Oktooba 1926 en Rosthern an, wuabie Sän Franz miere Moonate vespot wia.

1970, soo onjefää veaunvieetich Joare no daut Dootschlach von Peter Dyck, kaum eene Aunfroag one Nome ut Russlaunt derch eenen Dredden, dee de Vezeiunk von de Famielje Dyck bedd. En de Tweschentiet wia de Mutta Katharina jestorwe, oba de Dyck Kjinja naume fuaz de Entschuldjunk von een Maun aun, däm sien Jewesse daut stieed, aun däm vesochten Raup Deel jenome to habe, dee toom schrakjeljen Doot von äaren Voda jefieet haud.

## Khortitza en Septamba 1919

Dietrich Neufeld

### 15. Septamba 1919.

Fief Doag sie ekj nu hia aum Dnepr. Ekj won bowe von een Aufhank un kaun von ons scheenet sonjet Huskje de frädliche Koloniste Siedlunk seene, dee unja mie licht. Wan ekj doa wieda daut rujet Wota vom Stroom doahan gone see, es mie daut soo, aus opp dise Wotasch, dee wiet vom Nuadwaste ut dietschet Launt kome, hia enne Zippelkje dietsche leed hanjelajcht habe. Eene Grupp es doaropp oppjeweisse, daut dietsch rät, soogoa denkt un von änlichen Jemiet es aus de Dietsche.

Ekj weet, daut dit de elste dietsche Siedlunk en Sied-Russlaunt es. Daut wia eene hoade Tiet, aus sikj ver 130 Joare dietsche Siedlasch, no eene lange strebtskje Reis hia en de freee wilde Stap sikj dol leete un nu om dit Plauz erom Darpa jrinde.

De ieeschte oamseeliche Hiesa sent aul lenjst veschwunge. Ekj see hia mau em Dol velenjst stolte Wirtschofte - fief groote Jeträajd Mäle, Fabrikje fa Launt Wirtschoftliche Maschiene, Tiejelowes met huage Schorsteens. Doa sent uk Banke un Haundlung, Schoole un Kranken Hiesa aun disen Uat. Derch Kjrigh un Rewoluzion es aules vekome, un väl sull nu nie jebut woare. Oba de Akabu, Haundel, Oabeitsjeschafte un Schoole kjenne von nieen wada opp blieeje, wan de onruje Tiet vebie es.

Ekj sett hia aum Fensta, stett dän Kopp met de Haunt un kjikj erut, äwa de Hiesa wiet auf. Wiet han strakt sikj de rusche Stap, un en äa ligje vedreemt de rusche Darpa un Städa. Vedreemt saj ekj? Nä, de Droom es äwa. De Darpa sent oppjewakjt. Oba de vedreemda *Muzhik* weet sikj nich to rechte; hee jript onbesonne too, hee

kjant kjeene bennaliche Beschrenkunge mea.

Wie welle woll biesied stone aus onbedeeljde Tookjikjasch. Oba daut jeft hia kjeene Jrense mea, de Opphoole beede. Foaken hab wie aul erfoare motte, daut de ruscha *Muzhik* onse dietsche Koloniste nich gootjesonne es.

Oba vondoag, wäarent ekj derch de Asta von de groote Bäare Beem een Poat von eene schmocke Launtschoft see, well et mie schiene, un daut es soo aunjenäm doaraun to jleewe, daut om mie erom Ru un Fräd es. Ekj sie bloos eenje Doag hia un kjan de Lied em Dol noch nich. Ekj weet nich, waut an bewäacht, woone em Schwunk sent. Ekj well daut nich weete, Ru un Fräd mucht ekj om mie habe.

Oba aule Vestentnise sent je bloos veheltnismässich, see duare bloos eene bestemde Tiet. Doano woare see onwoa, wiels de Jemeenschofte un Toopstalunge veendalich sent. Miene Utdrikj von Ru un Fräd sent hia aundasch, aus see ver eenem Joa wiere, aus ekj en Wast Europa wond. Doa nant kjeena Veheltnise jeordnet, wan de Zuch Vekjia beschrenkt es ooda gaunz opphieet, kjeena es doamet envestone, wan daut kjeene Zeitunge jeft, daut de Beaumte stäle, daut jieda Nacht Mensche en de Hiesa enbräakje, woo wie daut nu en de Rejierunk vom Generol Denikin habe. Oba daut kunn noch schlemma senne, aus wie daut nu aul beläft habe, un daarom betieekjen ekj disen Toostaunt met Ru un Fräd. Ekj treest mie met dän Jedanke: wie läwe en de Tiet von eene Noot Jeburt.

Doch hault! Wuatoo aul dise eewje Betrachtunge? Hab ekj nich gaunze Stuks von soone Jedanke äwa daut Woare von onse Tiet un onse Heimat fein renlich doljeschräwe?

Ekj hab mie dise scheene Jääjent aum Dnepr toom Wonuat utjewält, wiels ekj meed jeworde sie vom Kaumf von polietische un jemeenschoftliche Idee. Ekj sie kjeena von dänen, dee oole Veheltnise un Leewrunge noch trigj brinje welle. Ekj hool miene Uage emma verwoaz jerecht. Oba ekj mucht eenmol een Beskje to Sied stone, mie ut rue, daut Beläwde notodenkje un no de Kloarheit kome. Un nu een poa Doag no daut ekj hia won, hab ekj daut Jefeel, daut de Reiz vonne Launtschoft mie opp ruje Dinja lenkjt. Ekj stunt Jistre biem huagen Steenjen Eewa vom Dnepr, un doa trock de dunkla Kjiefa Woolt miene Blekje, soo aus wan daut waut Jeheemet to vestääkje haud. Ekj kunn dort nich hankome, wiels ekj de Promm noch nich kjand. Daut Wooltkje es oba von kjeene aundre Sied to errieekje, aus daut eena äwa daut Wota kjemt, wiels daut steit opp eene groote Insel, dee von twee Dnepr Oarme ompält woat.

Hia wonde 120 Joa lang onjefää 30 dietsche Siedlasch. Wäärent däm Kjrich worde dise onschuldje Aka Buasch en Folj von de veblende Rauschheit jääjen Lied von dietsche Häakunft vedräwe. Bloos dank de Omstende, daut unja de Zaare Rejierunk aulet langsam un meist to lot kaum, waut aum Jreenen Desch jeplont wort, wonde de mieeschte väaje Hoff Enwonasch noch aus Pajchtasch oppe Insel, aus de Rewoluzion utbruak. Onjefää 15 Famieljes sulle uk nu noch opp de oole Schwoatbroak senne. De aundre sent onjieren jegone. Jo, de Zaare Rejierunk haft ons em Kjrich vesproake, daut wie Dietsche met eene Schuw Koa en de Stappe von Sibirjen waundre wudde. Wuarom? Haud wie irjent emol een Aundeel aun de Politik von Dietschlaunt?

Ekj mott aun mie hoole. Ekj well mie nich oppräaje, wiels mie fält de Ru. Oba eena es aul to sea enjemischt en daut groote Passiere von onse Tiet. Daut mott je soo senne, daut wie bewust Aundeel

näme aun de Omendrunge vom Toostaunt. Soon Kjrich, aus de groota Weltkjrich, must je aule verhäaje Toostende omschmiete.

De Kjrich haft daut Denkje omjewakjselt, haft daut Jefeel veendat. Onse Welt es Verekjt, von dam Stellen Wajch jeschowe worde. Nu weet wie nich, woo wie ons nie enrechte sulle. Doa kome de Marxiste un wensche daut wie äare Rejierunk stette. Boolt doaropp kjemt irjent een Generol doahäa un velangt Jehuarsomkjeit fa siene Befäle. Soo haud wie eene Rejierunk no de aundre. No de Zaare Rejierunk kaum de Kerensky Rejierunk, dan de Nazionalistische-Ukrainische Rada-Rejierunk, dee wada jestirtzt wort von de Jehault Majchta to Gonst von eene autokratische Harschoft.

Met daut Auftrakje von de Dietsche worde uk see soo aus de Schnee ver de Moaz Sonn veschwunge. Korte Tiet hilt sikj nu de Ukrainische Petljura-Rejierunk, bat de Marxiste wada de Jewault aun sikj reete. Dan funge Grieche un Fraunsoose de Besazunk, un Baunde von aule Kaliere beharschte hia un doa een Jebiet fa sikj. Wada trock de roode Rejierunk bie ons en, un wada brocht see niee Harscha met niee Vespräakjunge. Jiedatsmol sull de Bevelkjarunk sikj to de niee Harschoft schekje un aunpauze. Jieda niea Harscha beschempt dän Väajegonen un foddad Halp dän wajch to schaufe. Wäm wundat daut, wan kjeena mea Respakjt jewent, wiels wää weet krakjt, woo boolt de Niea vedräwe woare woat, un dan motte uk see aus de schljachte jesonne woare.

Wie sent soo opp eene Dreibien, dee nich oppjeholt woare kaun. Bilt folcht opp Bilt ver de Uage vonne Europäa. Wie oba sent et, dee dee doastale motte. Waut de latsta Wolspruch, de nieste Foaw erfoddad, well de Tookjikja seene. Kunn wie enne Tookjikja Stow sette un daut bunte Späl tooseene, dan wudd wie no de 3. ooda 5. Haundlunk meed no Hus gone un ons

utruë, woo daut de Lied doone doa, wua daut räajelrajchte Teeauta jeft. Nu oba jehia wie met to de Doasstasch, un de Dreibien helt nich no de 3. ooda 5. Haundlunk aun. Wie späle wieda, fuat un fuat. Daut es soo aus en eenem Mäarchen von de vehakjste Daunzasch, dee emma to daunze motte, one opphiere to kjenne.

Ekj wull de Rieej von Daunzasch velote, wull von de Bien wajch gone, oba ekj kaun daut enseene, daut et nich mäajlich es. De Bien velote, heet Russlaunt velote. Wäa sajcht mie, woo ekj von disen Hakjse Kjätel eruttokome woa?

Veleicht doaf ekj soon Velange nich habe. "Ons Schekjsol" es de Jeschicht, daut wie späle. Mäajlicha Wies mott ekj eene von de dusende Rolle jrod späle. Veleicht sie ekj nich bloos soo daut Meebel. Ekj weet nich, woo de Räajel es. Kjeena weet et. Aus ekj hia mie eenen Plauz to utruë socht, späld ekj veleicht jrod de Roll, dee mie toojedocht wia. Wull ekj dan mässich utruë? Wull ekj nich aun eene schwowa oppbuende Oabeit gone?

Wie welle Lierasch doanaun Bilde. Ekj frei mie opp de Oabeit! Wie brucke een Fiera, dee ons Koloniste Volkj daut Läwe bejoen lieet. Uk de dietscha Kolonist, dee bat nu aulet Weltpassiere framd jäajenäwa stunt, es derch daut auljemeene Opprua opp jeschrakjt worde. Hee haft nich mea de Staperu, läft nich mea en de Welt Aufjeschiedenheit, soo aus ieeschtemma. De Noot lieet ons niee Wäaj to gone; lieet ons uk dän Hoatschlach von de Welt met Eenichkjeit to feele.

Wan ekj de Kjan Tieekje von de latste Entweklunk Tiet von Russlaunt to vestone vesieekj, soo kaun ekj de komende Erfoarunge one, dee noch mea vehenkjnivoll woare kjenne aus aule, dee wie aul beläft habe. De polietische Stemmunk es schwool: daut mott een Opplode kome. Generol Denikin jleeft, daut hee daut Raut von de Jeschicht trigj dreie kaun. Woo schlaecht es hee berode!

Ekj hab jrod derchjeläst, waut ekj vondoag en mien Doag Buak jeschräwe hab un kaun enseene, daut et schwowa es, sien Denkjen un Feele frie hoole von de polietische Erfoarunk von onse Tiet. Ons Kaumf steit nich em Tieekjen von ruje Äwalajunk, sonda em Tieekjen von liedenschoftliche Jefeel un oppjeräajda Jemiet.

## 20. Septamba, 1919.

Ekj wia opp de Insel. De Promm es bloos eene haulwe Stund wiet auf von ons Hus bowa daut Aufhank hinjrem Bäareboom. Eene Spault en eene huage Steenspetz es de Anka Plauz fa de Promm.

Lutloos stell wieret, aus mie de stella Fuamaun äwa roodad. Daut wia meist de Stemmunk von Blöklin siene 'Doodes Insel.' Ekj stieech aum Insel Eewa rut un jinkj derch daut deepe schwowaret Saunt dän Kjiefa Woolt opptoo. Nodäm ekj dän Foawajch velote haud, jinkj ekj opp fausten Grunt. Met eenst stunt ekj ver oole Fastinj Waule. Ekj erinad mie aun de Sjetsch von de Saporoga, dee ver twee Joahundat opp dise Insel äaren Saumel Plauz haude. Doawäajen golt je uk de Insel aus Historisch. Gogol haft en eene lotre Tiet daut Nodenkj aun de Sjetsch en daut roosichet Licht vonne Poesie jedrukt. Von don aun schiene de Saporoga en de Schildrunk von de Sjetsch aus Helde vonne Nazion väa. De Jeschichtsforscha weete oba, daut jane Helde jrod soone Baundierte wiere aus de Baunde Fierasch von onse Tiet. Wäft nich om Machnow aul nu een Råde Kjreis em Volkj, woo om Taras Bulba, dän Saporoga?

Daut wia een heeta Hoafst Dach Jistre, un de Kjiefa Beem gauwe eenen stoakjen, kjeenichen Duft, daut miene Senne goot deed. Daut brukt eenen entschlootnen Opproop aun de Wellens Krauft, om mie selfst däm Woolt to velote. Daut wia de

Fluch vom Woolt. Wada trakjt daut mie vondoag doahan. Vejniececht rut Maun sikj opp dän drieejen Grunt unja de Beem ut. Met de Natua vewekjelt feel ekj mie. De Boomloose Stap jefelt mie nich mea. Hia hab ekj enne Medd vonne Stap Woolt, Stroom un Steenjeju. Em kloaren Wota bod ekj mie. Ekj hab eene bennare Feelunk von Harmonie met de Natua.

Daut lindat mie un heilt daut Wee, daut ekj äwa onse Tiet feel. Daut jeft mie uk Freid fa de Oabeit. Un wan ekj en soonen Toostaunt ver miene Klausse stone doo, dan flieeje mie de Hoate von de Seminariste too soo aus Duwe, dänen eena Kjiena streit.

Ekj woa tofräd un beschrenkj mien Doone opp eenen enjen Kjreis. Daut es nich mea to äwaseene, woo wiet em Groote de Folje von de rusche Rewoluzion sikj utstrakje. Wie sent hia oppe Stap un kjenne von hia ut de Welt nich rane, wan wie uk one kjenne, daut de Menschheit een grootet Gaunzet senne sull un senne mott.

Om ons es Ru. Oba wää kaun daut saje, auf de Ru ver eenem nieen Storm es ooda de Aunfank von eene lange Entwekjunk Tiet bediet? Ekj well nich profezeie, un doch räd ekj daut maunchmol em Toophank met de Toostende om ons hia rom, daut et Horoskop fa ons enne node Tookunft opp Schwinjunge, aulsoo opp swoare Erfoarunge diet.

De mieeschte dietsche Koloniste bejreese de Rejierunk vom General Denikin, äwaseene oba dän wakjselden Onmoot von de rusche Buasch. Sechalich es Denikin weinja aufhenjich von daut goode Welle von eenje dietsche Koloniste aus von de Jesennunk von de rusche Darp Enwonasch. Soo jieren mucht ekj mie om aulet aundret nich kjemre, bloos miene positiewe Oabeit doone. Oba es dit nich-erkjane-welle veleicht uk vejlikj boa met däm Vehoole vom Voagel Straus, wan daut bie Jefoa dän Kopp en dän Saunt

stekjt? Oba eena sitt je bloos, daut aules scheef jeit, one daut weinichste doaraun endre to kjenne, wiels Venunft Prädicht eena en onsem Launt to de Tiet emsonst. leescht motte de Lied utnichtre.

## 21. Septamba 1919.

See sent doa! Wää see sent un fa woone polietische Leesunk see kjamfe, daut weet kjeena von ons. Aules waut wie seene, es groffa Wonsenn, Raup, Mort – eenen Dietschen, Nomes Dyck, sach ekj aul veschloage ligje jantsied vom Rie – es een Schrakje daut emma jreslicha woat. Ekj hia an wada ver de Dää.

Owents. Ekj hol miene toop veschrumpelde Bläda verendach von dän Vestääkj. Woo sitt daut en miene Stow ut! De Schaup Dääre stone op, de Schufloade vom Schriewdesch ligje opp de Flua. De Enhault licht vestreit omhää, soowiet daut nich metjenome wort. Soo sitt daut nu em gaunzen Hus ut! Wie habe kaum noch Licht, de jestieede Ordnunk wada häatostale.

Wie sent aule sea oppjeräacht. Mien Frint, en däm sien Hus ekj won, bemott sikj to de Ru. Uk siene Fru, een browe Persoon, beharscht sikj, oppwool see dän Kjeleeda Raup un dän Velust von de Wausch von äaren Maun sea hoat finjt. See weet, daut dit aules nich ersat woare kaun.

Oba daut steit noch waut oajret oppem Spell. Wie habe jenuach jeseene, woo loos de Kugel en de Mort Jewääre von dise Endrinjlinja sett. Wie feele un weete, daut dise Mensche ons Läwe nich wietvolla schient aus eenem Sindach Jääjasch daut Läwe von een Hos. Daut jeft kjeene Scheentiet fa ons, woo see en eenem jeordneten Staut fa Mensche en de Pause von eenem Kjrich bat nom aundren doch besteit. Wäm kjemmat daut, wan hia ons daut Läwe vepilzt?

De elste Dochta von mien Frint, een

Fantasie begofte dietsche Mejal, finjt aunschient en aule Jefoa waut von Schoosenlost, dee äare 14 Joare to Goot jehoole woare motte. De kjliene Achtjoasche es aundasch wäajen väl Krankheite von iernstre Natua. Foaken blekjt see met deepe bleiwe Uage de Elre äare Jesechta. See studieet äare Miene un weet openboa nich rajcht, auf see werkjlich bie Voda un Mutta gaunz jeborje es. Fiensennich, späat see daut Zetre von de seelische Stemmunk em Hus, narwees spēle de Finjaspetze met de Enj von äare lange, dikje blonde Zoppe.

De Grootmutta bejript de gaunze Vewekjlunk von onse Loag noch nich. Neewadrich es see äwa dän driesten Besuach. See es een Mosta von de dietsche Husfrues de Ordunk leewe. See mott nu dulde, daut äa Komood, wua jiedat Schatelkje von Joa un Dach sienen bestemden Plauz haft, derchjesocht wort. See mott tookjikke, woo de Endrinjinja, vejäfs no Jewäare sieekjent, en de Schufloode eromweelde.

“Hault,” roopt see met eenst doatweschen. “Ekj well an selfst aules opmoake un jiedat Dinkj wiese.”

See sitt, daut aulet derchenaunda jebrocht woat. See es oolt. Aul meed kijkke de Uage. See erkjant de wilde Jesechta nich. See haud janen Roop sonst nich jewoacht. See vesteit butadäm kjeen Wuat Rusch un bejript nich, woo schaudboa see flieekje un schempe. See jript fierent en bie dän Weele von onberoopte Henj.

O woo dis Wadaspruch de drieste Reibasch reizt! Eene nemt siene Zodda Pitsch un stalt sikj han, de Oole to schlone. Doa bedde Sän un Dochta fa de Mutta un råde dan opp dise to, daut Onwajchwenjboare passiere to lote.

Doa sajcht see korz opp Plautdietsch: Hee woat nich schlone. See haft maunchet Aunhenjsel en de Joare aus Aundenkj fa sikj trigj jelajcht. See well daut nich dulde, daut äare Ella kjeene Achtunk jejäft woat,

daut välet en de Tausche von de Reibasch waundat, väl opp de Flua jeschliesat un veschmatat woat.

See roopt fa enhoole. Daut es too väl!

“Go trigj, oole Hakjs!” roopt een Baundiet un schwinjt daut Jewäa von de Schulla. Hee recht daut Rua opp de Groosmutta. Doa staupt mien Frint ver un lenkjt opp dise Wies dän Mort Jung opp sikj. Hee prachat fa siene Schwia Mutta. Flieekjent stat jana de Fru met dän Jewäarua dol; see felt trigj un senkjt soo sennloos han.

Soo aus bie lostichet Wada eene Heischrakje Wolkj opp eenen Jeträajd Aka venichtent dolfelt un en weinje Stunde de Arnt met Haulm un Äare venicht, soo sent wie Medd en vemeentliche Fräd äwafolle worde. Ekj kaun mie kaum Rääkjenschoft doaräwa jäwe, waut vondoag hia passieed es. Daut Beläwnis es soo groot, daut et mie soo väakjemt, aus opp de Dach enjloos es. Soo wiet no trigj licht aules, waut tiedich zemorjes passieed.

Wia daut vondoag, aus mien Frint met mie daut Wunda von de Stap, dän Sonnenoppgank, bejeistat tookjikt? Un wia daut vondoag, aus wie em Seminar en butajeweenliche jehäfte Stemmunk wiere un ekj Jedichta vädruach? Jo, daut wia vondoag!

Aum Nomeddach jinkj ekj dan erut, om de hundatjoasche leekj, eenen butajeweenlich huagen Boom, to beseene. Doa wieret, aus wie met eenst eenen Kanoonen Schoss hieede. Biem tweeden horcht wie oppjeräacht opp, un begauwe ons biem dredden opp dän Wajch no Hus.

Daut ond ons nuscht Goodet. Aun de ieeschte Wajch Kjriezunk steet wie opp Rittasch un Droschkje met Dreejespaun, dee aule em wilden Tempo to onsen Uat toopkome. Eene enjloose lange Stoff Wolkj trakjt hinja an, daut wie daut Enj vom Zuch nich seene kjenne.

Boolt leese sikj twee Rittasch von de ieeschte Grupp un sprinje ons entjäajen.



Wie wachte opp de Plak riastell, schrakj jebaunt. Boolt daunze twee Pieed ver ons. Reiw woare see jefieet. De Mana opp äare Rigje hoole de Zoagels kort, daut de Oame Tiere daut Mul opmoake un äare jeschwolne Tunge wiese. Jieda Ritta haft trotz daut woame Wada eene groote lankhoaje Pelzmetz opp, dee koasch no eene Sied neicht, wäarent opp de aundre lange Locke dreiwent opp un dol bomle. Daut moakt daut Stoff bedakjte Jesecht jefädlich driest. Ut von de Uage strolt wildet onbandjet Läwe.

De jrals Foawe von de Kjeleeda veschoape de Wirkjunk von de koasche Jesennunk un dän wilden Utdruck vonne Jesechta. Jewäare habe see: äwa de Schulla henjt daut Jewäa, aun de linkje Sied bommelt de Säbel, de Pistoole stekje em Belt. Wäarent de Linkje dän Zoagel jript, schwinjt de Rajchte eene dreestreemiche Zodda Pitsch. See saust wäarent onsen Vehia dol opp de Rebbe un Lenje von de Tiere, daut see jeschent stäne. Daut jeft de Rittasch Grunt to flieekje, woo eena daut bloos en Russlaunt hiere kaun. Met väl Meej äwazeij wie an doavon, daut wie Lierasch sent. Liera to senne, es openboa no äaren Utdruck nich

daut jratsta lebel. De Buarestaunt von de dietsche Koloniste es jeedenfauls strof boara aus de Lierastaunt.

Met eene Dreiwunk sprinje see trigj. Wie sieekje vestoakne Wäaj, dee ons derch Goades un Tuns entlich no Hus brinje.

De gaunza Uat es en Oppräajunk. Doa licht eene Angst un een onheimlichet dreiwendet Vehenkjinis en de Loft. Een Noba rant nom aundren, un Jieda jleeft, to aum mieeschten utjehoole habe. Hia sent wie werkjlich mea veschoont jebläwe, aus en de Hiesa, dee aun de Hauptgaus stone. Oba woo lang? Daut Darp felt sikj emma mea met dise Baundiete. De Häw sent voll Woages un Rittasch. See näme, waut an jefelt. Uk ons Läwe jehieet an.

Aus see lang bliewe woare? Eena sitt von ons em Hus ut eene enjloosa langa Zuch, woo dee sikj ut dän Uat erut bewäacht no daut Darp, daut onmeddelboa aum Dnepr licht. See welle woll doa äwa de groote Dnepr Brigj. Ekj hia Stemme em Hus Flua. Mien Frint rät. Endrinjinja flieekje. Hee trakjt trig von äare reiwe Jewault. Ruchloose Jesalschoft, kjeene Venunft Toojenkjlich. See kome! Wajch met mien Heft!

## Wäaloos em Marxisten Sibirjen

Hans Rempel

De Erinnerung von: J. Neufeld, St. Catharines, Ont., Molotschna - Joagank 1911.

Wua sent onse leewe Breeda? Ons, dee wie läwe, jelt en jewessen Senn daut Wuat von Reema 11:5. "... dee wie äwrich jebläwe sent, no de Wol von de Jnod."

Wie welle nich dän Aunschien erwakje, aus wia wie, de Deenst Junges von donmols, dee aum schwoasten jeprooft worde. Een Blekj opp daut Schekjsol von de väle Frues un Kjinja, dee no Sibirjen veschlapt worde, soo aus väle aundre, belieet ons, daut et noch wiet hoadre Beläwnisse jejäft haft. Veleicht woat de Jeschicht von jane Mensche uk een Dach jeschräwe woare. Wie wiere junk un jesunt, uk wan wie nich jenuach Noarunk haude. Natieedlich berieet et sondaboa, wan Maun vondoag erfoat, daut sikj de gaunze Welt oppjeräacht haft, wan aun Terroriste eene hoade Strof volltrocke woare saul. Daut doajäajen de Doot von soo väle von onse Breeda un aundre Mensche, dee een tiedjet un Jewaultsomet Doot en de Taiga funge, em sibirischen Rum stoawe muste, haft bat nu un uk vondoag noch kaum Onru veusoakt. Nu, uk daut es von Gott beacht worde un Sien es daut Jerecht un de Jerajchtichkeit.

Daut wia 1934, aus uk ekj mie to daut Millitää Deenst malde must, un natieedlich fäich fa jiede Oabeit befunge wort. Nu wieret je nich daut ieeschte Aufscheet von to Hus un von de leewe Famielje, oba Mutta erinnad doaraun, daut et leicht daut latsta senne kunn. Wiels de Deenst, dän ekj nu aunträde sull, haud mien elra Brooda äwens beendet un hee wia vom Hunga jeschwolle, trigjekome. Biem Aufscheet gauf Voda mie een Tausche Testament un Mutta gauf mie daut Wuat aus Psalm 37:5 met: "Befäl däm Harn diene Wäaj un hop opp am, hee woat et

gootmoake." Daut Wuat es mie nohäa emma Schien un Stett jewast; däm Harn de lea, wiels hee haft ons Läwe un uk wada Frieheit jejäft.

To jlikje Tiet met mie worde noch twalf junge Mana aunjeroopt, teen von Molotschna un twee vonne Oolt-Kolonie. Aum selwjen Owent jinj wie toom Bonhoff en Tokomak, een Bejleita fua met ons bat Lugansk. Doa wort wie enjekjeet un en Fracht Woages enjelode, 52 Persoone en jieda Woage. De Zuch, 96 Woages met Mensche, en de Medd de Kjääkj-un Äte Woage, soo wie eenje Passazhia Woages fa onse Fierunk. Owents sad sikj de Zuch en Bewääjunk, un aum aundren Morje wist wie, daut et Rechtunk Nuade jinkj. No atliche Doag kaum wie to Pensa un wie wiere sea jespaunt, woone Rechtunk et wieda gone wudd. Fauls et wieda nom Nuade gone sull, soo naum wie aun, wudd de Wittamää Kanol onse Enj Stazion senne. Sull wie oba no däm Ooste aufbieeje, soo wudd Meddel Asien ooda goa de Wieda Ooste en Betracht kome. Eenje Doag doano errieekjt wie de Stazion Kinjelj, een Knoppepunkt, von wua de Bon no Tashkent aufbieejd, d.h. no Meddel Asien. Wie fuare oba en Rechtunk Ooste wieda. En Omsk wort Äte jenome, un wie muste em Daump Bad. Dan jinkj et wieda äwa Krasnoyarsk, Nowosibirsk, Tschita, Blagoweschtschensk un Chabarowsk. Hia bleef de jratste Deel von onsen Transport.

Aum aundren Morje kaum ons Kommandaut un säd ons, daut hee von Beroop Miene Inzhenia wia. Em Noba Woage wiere Lied utem Don Jebiet, wua de Kole Miene sent, aulsoo tieekjend aules doaropp han, daut wie en de Komsten Kole Miene enjesat woare sulle, wua uk

mien elsta Brooda jedeent haud. Ons Deel vom Transport fua met groote Jeschwindichkjeit wieda en Rechtunk Wladiwostok. En atliche Doag kaum wie no Ugoljnaja, von dort jinkj et eene haulwe Stund wieda no Ooste, un wie wiere opp de Enj Stazion, onsem Ensauz Uat, Osjornyje Kljutschi, aunjelangt. Wie wiere genau een Monat jereist.

Wie muste utstieeje un ons Jepak to Haunt näme un eenem Soldote en oole, veschweete Uniform folje. Dee fieed ons to eenem dree stokjen Reiwbu, dee noch kjeene Fenstre haud, eene em Bu stonende School. Hia aunjekome, erhild wie jieda eenen Stroosak un eene Dakj. Wie muste to je 4 Maun opp 3 Bade Städe schlope. Scheen sach et aules nich ut, un wie sage dunkel en de Tookunft. Daut wia Hoafst un kolt, un wie ut de woame Siede fruare sea.

Aum näakjsten Morje heet et aunträde. Wie Mennonite hilde natieedlich emma toop un haude uk em Senn toop to bliewe. Doch nu heet et: "De Miera linkjs, de Holtoabeita rajchts." Soo worde uk de Blajchschemts, Elektriker, Mechaniker un aundre Metol Oabeida utjesondat. Von de Elekrika wia ekj auleen. Daut wort eene Kompanie von 120 Persoone toopjestalt, dee eene Sondakonst optowiese haude. Soo wort ekj von de aundre jetrant un kunn uk nich erfoare, wuahan see jekome wiere. Noch aum selwjien Dach wort ekj to mienem tookjinfntjen Oabeitsplauz jefieet un de Oobrichkjeit väajestalt. Dee wulle nu weete, waut ekj opp däm Jebiet von de Ellektrisität wist.

Nu, ekj haud goode Zeichnise ut Stalino, wua ekj 3 Joare opp disem Jebiet jeoabeit haud. Wuaräwa ekj staund, wia, daut ekj bloos Ziviliste sach, kjeenen en Uniform. Un ekj haud doamet jeräakjent, emma unja Oppsecht to Oabeide. Jiedren Dach jinkj ekj opp Oabeit, soo aus ekj et Joarelink en Stalino jedone haud, bloos daut ekj Nachts en disem kolden Reiwbu schlope

must, met de aundre Kommarode toop, waut nich einfach wia, daut 4 Persoone opp de Pritsche nich goot Rum haude. Met twee Technika, dee aus Schriewasch enne Offiz oabeide, un met eenem Jereetschoft Blajchschemt must ekj daut Loaga Deelee un wie wiere boolt goode Frind.

Entweschen haud wie eenen nieen Kompanie Chef jekjräaje, dee ons kloa un dietlich säd, wäa wie wiere un wuarom de Rejierunk ons häajebrocht haud. Hee unjastrikjt, daut et mea aus 12,000 km wiere, dee de Rejierunk ons jefoare haud un daut de Partei kjeene Mieej vesiemd, ons to wirdje Stauts Birja to opptrakje. Wäa sikj nich schekjt ooda sikj goa wadasat, sull doamet räakjne, en aundre Aunstaulte (Jefenkjnise ooda Loagasch) ertrocke to woare. Maun nand ons Jeedabesetta, Säns von Offiziere ut de Zaaristische Armee, Kulake un Kapitaliste. Daut wia de Prädicht fa aule, dee wie to hiere bekaume.

Fält een Knoop aun de Kjeledunk, wiere de Schoo nich jepuzt ooda de Belt nich faust jenuach, gauf et Strof. Aus aum näakjsten Dach de Holt Oabeida äare Dach Oabeit beendet haude, un de prachaje Owent Moltiet jejäte haude, muste see aunträde un erhilde dän Befäl, Däare un Fenstre fa onse Unjakunft to moake. Ensatasch oabeide aun de Hettunk, Temmamana bude, usw. Aules no de Dach Oabeit. Wie aundre muste no de Oabeit daut Baujereft oppbue. Kjeena wull en Onjnod faule, aulsoo schauft wie, un bie de Owent Kontroll must je jieda doobie senne.

Een Dach oba wia ekj draun. Ekj wort jefoddad, ut de Rieej väatotträde un erhilt dän Befäl, de Flua vom Reiwbu to belichte. Ekj bejod dän Befäl un fruach wua daut Materiöl doatoo wia. Dan oba plauzt de Bomm. De Chef plaunt sikj ver mie opp un erkjläad daut hee, aus hee jedeent haud, eenmol dän Befäl jekjräaje haud, met eenje Kommarode en eene Nacht eene

Brigj to bue. Hee haud aum näakjsten Morje malde kjenne, daut de Befäl utjefieet wia. Hee betoond, daut Maun jiede Oabeit utfiere kunn, endäm Maun daut Materiöl bruk, daut errieekjboa wia, daut Maun däajlich bie de jeeenliche Oabeit unja de Henj haud. Met aundre Wieed, daut Maun daut Materiöl von de Oabeits Städ stäle sull.

Onbedocht antwuad ekj am, daut Maun Runt Holt em Woolt nich met Koppa vejlikje kunn. Dan schrieech hee ut vollem Hauls no däm Wach Soldote un gauf Befäl, mie fa dree Doag en daut Jefenkjnīs to enstoppe. Wiels oba de Division Jefenkjnīs oba 3 km von onse Unjakunft wiet auf wia, un wiels et aul lot am Owent wia, wie oba aul Klock 10 em Bad senne muste, vesiemd hee daut, mie bie soone lote Stund aus Jefangna derch de Staut fiere. Ennestäd daut must ekj en onsem Bu jiede tweede Stund Wach Deenst moake. Nodäm ekj de ieeschte twee Stunde jedeent haud, jinkj ekj em Bad. Miene Kommaroden schleepe oba nich, dise Oppräajunk wia uk fa an too groot. See gauwe mie Rot, soofuaz no Moskau aun dän veauntwuatlichen Rejierunks Aumt to schriewe un dānen dän jekjrāajnen Befäl, un uk de Folje to schildre. Ekj sach kjeenen aundren Utwajch, aus daut ekj en eenem von de ditchtbie Konzentrations Loagasch kome wudd. Dän Befäl kunn ekj uk met dām baste Welle nich erfelle, daut beneedichte Materiöl daut ekj unja kjeene Omstende von mienem Oabeits Plauz heemlich näme kunn.

Ekj haud de gaunze Nacht nich jeschlope un miene Kommarode goot uk nich. Aum Morje jinkj ekj, soo aus jeeenlich aun miene Oabeit. Mien Oabeitsjäwa, een Teknieka, rieekjt mie jiedren Morje de Haunt, kjikjt mie veduzt aun un fruach mie, auf ekj nich goot feeld. Ekj veneind, un hee gauf mie de Aunwiesunge fa dän Dach. Ekj muak de

Oabeit aus jeeenlich foadich, waut oba en mie väajinkj, ond oba kjeena. Dän gaunzen Dach äwaläd ekj, waut ekj doone kunn, wiels ekj kunn uk kjeenen von de Sach saje. Doa docht ekj aun dän Varsch: "Befäl dām Harn diene Wäaj..." No Oabeits Schluss jinkj ekj en de Kjääkj, haud oba kjeenen Opptiet. Owents äwanaum ekj wada de Wach.

Ekj rääkjend ieejentlich doamet, daut de Schwoata Rowe, daut Jefange Auto, mie aufhole wudd. Aum näakjsten Morje jinkj ekj wada no de Oabeit un nu fruach de Teknieka mie: "Waut es ieejentlich met die loos?" Ekj gauf Auntwuat, daut ekj nich krank wia, un erhilt wada de Aunwiesunge fa dän Dach. Aum Owent jinkj ekj wada en de Kjääkj, kunn oba de Supp wada nich äte. Dee mie toostonende 300 Gramm Broot naum ekj met un aut see doano. Owents äwanaum ekj wada de Wach, oba ekj bemoakjt, daut miene Kraufte noleete. Miene Kommarode haude bat nu vejäfs vesocht, mie to eenem Schriewe no Moskau to bewäaje. Ekj jinkj aum dredden Dach wada to Oabeit. Aus de Teknieka mie bejreest haud, säd hee to mie, ekj wudd miene Oabeit doano kjriee, ekj sull met am en sien Offiz kome. Nodäm dee aundre de Oabeit aunjeträde haude, jinkj wie en siene Offiz, un hee säd to mie: "Ekj denkj, du hast mie waut to saje." Dan kunn ekj miene Trone nich mea trigj hoole un säd am, waut fa eenen Befäl ekj vom Kompanie Chef jekjrāaje haud.

Langsom stunt hee vom Stool opp, zettad aum gaunzen Kjarpa un bedd mie, am to folje. Hee fieed mie en de Offiz von de Partei Väastaunt von onse Fabrikj, schluach met de Fust oppem Desch un säd am, waut fa eenen Oppdrach ekj vom Kompanie Chef jekjrāaje haud. Hee säd dām Partei Sekretäa, daut, fauls see Nuscht Unjanäme wudde, wudd de Jugent Jesalschoft, to dee hee jehieed, de Sach opp dän Grunt gone. Wiels dise Mensche sent häajeschekjt, daut see em Sowjet

Kjätel to brukboare Mensche omjekoakt woare, un nich daut see aus Spetzbube un Stälasch jemoakt woare. Daut sent nich de Ziele von de Partei un de kommunistische Jugent Jesalschoft.

Soo oppjëräacht haud ekj mienem Oabeitsjäwa noch nich jeseene. Wie jinje trigj en siene Offiz un hee sach, daut miene Narfe oppet hechste jespaunt wiere. Dan säd ekj am, daut ekj woarschienlich toom 17. Kilomeeta Loaga, aus polietische Jefangna kome wudd. Hee wull mie daut ut däm Senn råde, woo oba kunn ekj am jleewe, wiels onse Erfoarunge wiere aundasch. Wie wiste, daut Stalin siene groote Wieed en de Norechte, daut de Sän fa dän Voda nich veauntwuatlich wia, en Werkjlichkeit Nuscht betieekjend. Wie haude 1930 troztdäm von Hus un Hoff motte. Mien Oabeitsjäwa oba vesechad mie, daut mie Nuscht passiere wudd. Hee gauf mie aus jeweenlich schreftliche Oabeits Aunwiesunge, dee ekj no baste Kjrafte utfieed.

No de Oabeit jinkj ekj en de Kjääkj, bie de Offiz vebie. Doa kaume miene Kommarode erut, omoamde mie un säde mie, daut ekj et rechtich jemoakt haud. De Kompanie Chef es fa 20 Doag vehaftet worde, hee es gaunz oppeenst von de Millitää Polizei no Nikoljsk-Ussurijsk aufjeholt worde. Uk de Kommarode vesochte mie to beruje un wulle, daut ekj troztdäm noch no Moskau schriewe sull. Aum Owent wia, soo aus emma de Kontroll, oba een gaunz aundra Lofthimmel, wiels wie haude eenen nieen Chef.

Aunfanks Dezamba wia ons Reiwbu doch soowiet foadich, daut de Kaserne jenant woare kunn. Wie erhilde uk mol eenen Dach frie, soo daut ekj miene Leewe mennonitische Kommarode oppsieekje kunn. Ekj haud bloos weinich Erfolg, wiels de Junges oabeide en dree Schichte un emma de Doag en de Schachte. Ekj wia oba doch froo un tofräd

weenichstens eenje von an jetroffe to haben. Ekj haud doch een Stootskje met an en de Mutta Sproak pludre kjenne.

De 20 Doag, to dänen ons Kompanie Chef veuadeelt worde wia, wiere schwind vebie un aus wie een Dach to de Kontroll aunträde muste, wia hee aul von wiedem to hier. Mie wort angst un schis, oba de Schriewa, mien Badpoatna, wia aun miene Sied un vesechad mie, daut mie Nuscht passiere wudd. Ekj naum aun, daut see de gaunze Sache met hechre Offiziere em Offiz derchjerät haude. Sonst haude see nich soo äwazeicht jesajcht, daut mie Nuscht passiere wudd. Soo aus daut uk senne mucht, de Tiet wudd et je wiese.

Aus wie en Rieej un Jliet aunjträde wiere, äwanaum de oola Chef selfst daut Kommand. De väaschte Rieej must twee Schrette väaträde un dan omdreie. Nu kaum hee met sienem Adjutant tweschen de Rieeje derch un proowd jiedren eenseln. De Belt, de Schoo, loose ooda missende Kjneep. Soo kaum hee uk aun mie doanaun un vesocht siene Haunt hinja mien Belt to schuwe. Daut jelunk am nich soo schwind aus hee jehoft haud, un soo scheddad hee mie, goot met Aufsecht, wiels wie noch unja däm Befäl 'Stellstone' wiere. Ekj stunt soo aus aunjewartelt un leet mie nich bewäaje. En disen Wajch äwastunt ekj aule Kontroll eenje Moonate lank. Ekj fercht oba emma, daut hee sikj to eene jewesse Tiet bie eene sikj am beedende Jeläajenheit Rache wudd. Daut es oba nie soowiet jekome.

Soo aus bekaunt es, wone en de Sowjetunion väle Nazione. Uk en onsem Batalion wiere väle von dise Mensche veträde. Daut wiere Tatare, Usbeke, Kasache, Kirgise, Tadschike un aundre asiatische Velkja. Dise bermuake sikj nich one Schwierichkjeite de Doages Ordnunk. Wie haude en onse Kompanie eenen Ua-moaka, dee en sienem Beroop aktiew wia. Hee haud väl Jeläajenheit, uk fa Ziviliste Uare to repariere. Hee wort dan auf un to

uk toom Owentbroot enjelode, waut natieedlich bäta wia, aus onse Krut Supp. Doabie bleef et dan nich ut, daut hee bie de Owent Kontroll fäld. Doafäa wort hee met Nacht Deenst bestroft. Dise Lied oba wiere nich soo Flicht krakjt, entwäda schleepe see opp däm Stool, ooda see holde sikj äaren Stroosak un muake soo secha, daut dee nich von aundre benuzt wort. Kaum dan de Chef, de Wach to inspakjte un funk hee daut see schleepe, dan gauf hee an eenje Nachte mea Nacht Deenst. De Uamoaka freid sikj dan un meend, hee kunn je hia bäta schlope aus opp de Pritsche, dee hee met dree Kommarode Deelee must.

Uk Miera, Deschla u.a. funge Kontakt met de Zivil Bevelkjarunk. De baste Jeschafte muake woll de Laust Woage Fuamana, dee aun Schoole, Krankenhiesa un aundre Bedriewe Kole leewre muste. Wan nu jieda Kund fa eene Tonn ooda Lood bedroage wort, soo gauf et fa dän Fuamaun, dee soo erschwindelte Kole natieedlich fa sikj vekoft, eenen aunseenlichen Tooschoss, dee jeweenlich fa Läwesmeddel ooda Alkohol vebrukt wort. De schoape Näs von ons Chef moakjt daut sea boolt, wan irjent wäa waut aundret jejäte ooda jedrunke haud, aus de moagre Feschsupp, un et gauf Strof, dee emma daut selwsje wia: Wach Deenst.

Doa de Zol von Stroflinje emma jrata wort, rieekjt de Wach Deenst nich fa aule Stroflinje too. Doahäa worde aundre en de Wausch Stow to Wach jesat. Daut wia oba nich Jesazlich. Wie finje daut von onsen Schriewa ut, dee de Bestemmunge von onse Behaundlunk goot studieet haud. De Bestemmunge foddade, daut wie jiedren Owent korz ver 10 Ua to de Kontroll aunträde muste, dee dan bie 10 beendet senne must. Nu haud oba ons Chef ons emma sooväl to saje, daut et emma doano wort, bat wie to Ru kaume. Jeweenlich wort de Doagesnorm nich erfelt, un soo foddad ons Chef jiedren Owent met

schwoare Schemp Wieed, de Produktivität to häwe. Soo wieret uk aun eenem Owent, aun däm hee ons wada en de selwje Wies dol kaunseld un ons lenja bie de Kontroll hilt.

Medd en sienem Schempe wort hee von däm Ordnunksmaun von onse Kompanie, dee uk toojäajen wia, met eenem Berecht unjabroake. Dee selfst haud eenem hechren Offizia jemalt, dee, onbemoakjt vom Chef, doatoo jekome wia. De Kommissar ooda Offizia, druach roode Stierns aum Kroage. Hee wia nich von onse Batalion. Hee wees dän Berecht trigj un fruach de Kommarode, auf see fa de velenjade Kontroll een äwatlei Owentbroot kjreee wudde. Nä, sade de Mana, wie kjreee eene Hirsesupp, dee soo denn es, daut een Korn daut aundre nich berieet. Doa gauf hee Befäl, de Kompanie soofuaz to Ru to entlote. Hee inspakjt de Roode Akj, de Bibliotäkj un de Wausch Stow. Jrod en däm Uagenblekj kjemt een Stroflinj met sienem Stroosak en de Wausch Stow, fa siene am äwaläde Strof auf to deene.

De huaga Offizia leet sikj dän Bestaund erkjlääre un erfua, daut wie em Batalion kjeenen Jefenkjniss haude, daut Maun opp dise Wies bestroft wudd. Dise Uträd wort von däm Offizia nich aunerkjant un ons Chef must wada 20 Doag ensette. No de Strof kaum hee wada to ons trigj, doch met Kroage one Tieekjen. Hee wia en sienen Aumt raufjestoopt worde.

Dan gauf et eene medizienische Unjasieekjunk fa daut gaunze Batalion un et kaum erut, daut 98 Prozent von onse Lied, schwoa aun Zinga leede, eene Krankheit, dee derch Unjanoarunk väajeroopt woat. Maun velist de Täne un de Been schwale von Wota opp. See es bloos derch bätret Äte un derch Jreens un fresche Frucht to heele. Von onse mennonitische Junges es kjeena disem Doot toom Opfa jefaulde. Bedroot oba wiere see doavon. Eena von onse Junges, dee unje em Schacht veschett wort, kunn oba

derch dän Ensauz von Radunks Kommandos aun de Bowakaunt jebrocht woare. Hee wort em Krankenhaus enjeleewat. Hee haud miere jebroakne Rebbe un grootet Kjwatsche doavon jedult. Hee wia lange Tiet em Krankenhaus un wort dan aus Oabeits Onfäich entlote.

Een aundre Onfaul troff een Kommarod von Muensterberg. Hee velua eenen Finja aun de rajchte Haunt. Uk hee kaum em Krankenhaus un hopt, entlote to woare. Doch haud hee sikj jeteischt. De Oazte moakjte boot, daut hee Latein läse un schriewe kunn, un soo wort hee Opptäkja em Krankenhaus.

Miene mennonitische Deenst Breeda erhilde en de twee Joare daut Wolrajcht Toojesproake un worde däm Jesaz jemäss no twee joascha Deenst Tiet entlote. Ekj,

oba, must bliewe. Ekj wia oba de Sän von utjesiedelte (soojenante entkulakisieete) Elre. Fa soone golt een dree joascha Deenst. Ons Darp Rot en Molotschna leet sikj nich beräde, mie uk daut Wol Rajcht bietojäwe. Em Dezamba 1936 wort de niee Beschauenheit en Moskau bestädicht, dee uk de Froag von Stemloose un äaren Deenst räajle sull. Daut dieed oba noch bat Moaz 1937, bat wie entlote worde. Un soo Froag ekj mie vondoag: "Wua sent onse Deenst Breeda jebläwe?" Dee mieeschte sent woll uk noch doano en daut Asiatische Russlaunt oms Läwe jekome.

Daut ekj äwaläwd, es een Wunda, un es mien Vedeenst nich, sonda Gottes Jnod un Leew. Soli Deo Gloria! (Gott auleen de lea!)

## Wäaloos em Tweeden Weltkrich

Hans Rempel

*“De Har es nich Onrajcht, daut hee de Woakje vejat, daut jie jedone habe!” Hebräa 6:10.*

De Erinnerung von David Klassen, St. Catharines, Ont., Kronsweide - 1905 Joagank.

Aum 22. Septamba 1944, nodäm wie Mennonite von Russlaunt en Dietschlaunt enjebirjat wiere, erhilt ekj dän Stalunk Befäl to de Waffen-SS, dee mie no Posen beroopt. Posen es eene Staut em vondoagschen Polaunt. Ver miene Aufreis säd ekj to miene Fru: “Ekj woa daut Jewäa aufsaje.” Miene Fru meend doajäajen, daut wia to jefädlich. Em basten Faul wudd daut de Konzentrations Loaga bediede, kunn oba uk Kjrachs Jerecht un Dootscheete bediede. Daut wull see nich erläwe. See wees doaropp han, daut ekj eene tweede Haft Tiet, woo ekj see en Russlaunt em Jefenkjinis beläft haud, nich äwaläwe wudd.

Ekj wia wäarent de groote ‘Reinjunge’ en Russlaunt, en de Joare 1938-1939, faustjehoole worde un haud twee Joa em Jefenkjinis toobrinje must. Wie wulle leewa de Dinja rane lote un Gott vetruue, dee onse Jesennunk enne Froage vom Kjrigh wist. Soo jinkj ekj no Posen. Doa wiere aul aundre Mana vesaumelt. Ekj hab dan schwoare bennare Kaumf derch jestone, besondasch aus wie no Väare jeroopt worde, eene no däm aundren, fa een Papia to unjaschriewe, daut ons veflichte sull, tru un brow to kjamfe. Wie unjaschreewe daut aule. Wie sage kjeenen aundren Wajch.

Nu wia onse Hopninj, daut wie met de Utbildunk, dee dree Moonate duare sull, ver Enj vom Kjrigh nich foadich senne wudde. Doch dise Hopninj wia vejäfs. Trotz daut Väadrinje von de Russe un de Wastmajchte, kjreej wie Aunfanks Jaunewoa 1945 noch eenen Urlaub fa 12 Doag. Am 12. Jaunewoa veaufsheed ekj mie dan von miene Famielje, em

Jewoasenne, daut et woomäajlich kjeen Wadaseene mea jäwe wudd.

Oba wie hilde ons aun daut Wuat vom Psalm 91:7: “Auf 1,000 faule to diene Linkje Sied un 10,000 to diene Rajchte, soo saul et doch nich die trafe.” Disem Wuat wort ons toom grooten Treest un haft sikj aun mie un miene Famielje groot erfelt. (En de Folje Tiet wort miene Fru met de Kjinja, met Utnom von onsen tweed elsten Sän, no Russlaunt, Sibirjen trigj jeschekjt. Hauns wia opp eenem Kutta aus Oabeida enjesat worde, ver daut Enmarsche von de Russe en Posen met eene Maldunk en de Staut jeschekjt to woare, von dort nich trigj jelote un soomet en dän Waste entkome.)

Onse Millitää Utbildunk haud wie em Sudeten Gau en de Staut Iglau jekjräaje. Doa sull wie uk veeidicht woare. Wada gauf et een schwoare Seel Kaumf. De Veeidjunk sull zwoa en eene Maussen Haundlunk passiere. Maun kunn aulsoo schwieeje. Dochwoll kaum ekj nich.

Ekj jinkj aulsoo en daut Kwatia, wua de Offiziere wiere. Opp haulwen Wajch, em Gank, vesäde mie de Feet. Ekj dreid om un jinkj atliche Schräd trigj. Doch dan ermond ekj mie un jinkj verwoaz. Ekj jinkj bat de Dää vonne Stow, en dee sikj de Offiziere befunge. Wieda kaum ekj nich. Aus jelämt länd ekj mie aum Fensta.

No een Stootskje wort de Dää opjemoakt un eent von de väajesade kaum em Gank enenn. Hee sach mie doa stone un fruach no mienem bejäre. Ekj kunn oba nich räde, de Angst schnieed mie dän Hauls to. Ekj sach dän Doot ver de Uage. Wua wia mien Gott Vetruue jebläwe? De Offizia, de Metleet met mie haud, trock mie en de Stow wua sikj de aundre befunge.



Opp äare Froage säd ekj an, daut ekj dän Eid nich auflaje kunn un erkjläad an onse Jesennunk betrafs dit. See kjikjte sikj veduzt aun un kjeena wist, waut hee saje sull. Entlich säd de eena: "Klassen, wie habe See emma fa dän Ontlichsten jehilde, un nu soo waut."

Nodäm see korz metenaunda berode haude, brochte see mie toom Kompaniechef, dee dise Aunjeläajenheit räajle sull. Dee stald mie deeseljwe Froage, un aus ekj am mien Stauntpunkt betrafs daut Schwiere doajelajcht haud, säd ekj doatoo: "Ekj haud doch sult bie de NKWD em Jefenkjnis jebläwe senne." Daut wia natieedlich een domma Hanwies, oba en de Oppräajunk vonne Stund entfua see mie. Doaropp fruach hee mie, aus ekj dan noch aum Läwe senne wudd. "Nä", gauf ekj Auntwuat, "aum Läwe wudd ekj dan woll nich mea senne, oba ekj haud aul disen Vedruss un Oaja un Jewesse Druck nich."

Ekj hab am dan noch maunchet jesajcht, von de schljachte Behaundlunk wäarent de Utbildunk un aundret mea. Daut Entschluss von dise Unjaräd, bestunt doarenn, daut hee mie toom Oatst schekjt, en de Meenunk ekj wia aun de Narfe toopjebroake. Waut dan en de näakjste Doag noch passieed, lot ekj onerwänt. Jeedenfauls must ekj bie de Kompanie bliewe.

Onjefäa Medd Jaunewoa 1945, marschieed wie dan, onjefäa 1,000 Maun, en Iglau toom Bonhoff. Von de Lied, dee aun de Gaus stunde un onsem Aufmarsch tookjikjte, wiere Hanwiese aus, "Nu woare see to de Schlacht Benkj jefieet," to hieere. Daut jinkj no Frankrikj, to de Amerikaunische Front. Daut wia fa ons eene jewesse Berujunk, wiels wie haude jefercht em Ooste enjesat to woare. Vom Amerikauna hopt wie to de Tiet noch eene menschlichre Jesennunk, aus von de Russe.

Aun de Front aunjekome, wort wie

toieescht en de Bunker vonne Wast Waul enjedeelt. En de dietsche Wäamacht golt emma noch de Bestemmunk, daut Kjinjarikje Vodasch nich en de väaschte Kaumf Lienje enjesat woare sulle, un soo word wie, 14 soone Vodasch, utjesondat un en eenen aundren Bunker velajcht, dän wie nu veteidje sulle. Dise Bunker wiere Bomme Secha un ons eensja Wensch wia, daut wie hia däm Enj vom Kjrigh aufwachte kunne.

Oba et sull wada aundasch kome, aus et emma aundasch kjemt, aus wie et wulle. Eene Nacht wort wie met Autos no väare Jefoare, gaunz aun de Front un betrocke Kwatia en eenem vestieeden Darp, Waldheim. Onjefäa aundathaulw Kilomeeta verem Darp lage de dietsche Soldote en de Schitze Growes. Dee sulle wie aufleese. Un nu funk bie mie wada bennare Kjamfe aun. Nich, daut ekj dän Doot jefercht haud, ekj haud mie wadaholt aus Vewundade Droage jemalt, äare Oppgow wia wiet Jefädlichia, oba daut wia mie emma aufjelänt worde. De Doag kunn wie nich em Frieer gone, wiels wie unja däm Beschuss von de Amerikauna lage. Soo späld sikj aules en de Nacht ut.

Maunche von onse Mana haude sikj väajenome, bloos en de Loft to Scheete un nich opp Mensche, doa see sikj nu doch eenmol en dise Loag vesat sage. Ekj feeld oba nich ruich opp dise Jesennunk, obzwoa ekj genau dautselwje jedone habe wudd. No langen rauze un bäde kaum ekj to däm Entschluss, de väajesade Maldunk to jäwe, daut ekj opp Mensche nich Scheete wudd. Ekj wist, daut et met jratste Woarschienlichkeit dän Doot derch Hanrechtunk bediede wudd.

Aus ons dan bie de näakjste Nacht Eewunk wada enjeschoapt wort, daut wie em Kaumf uk nich eene Kugel vejäfs auffiere durwe, wiels de Munizion knaup wia, kjrieech ekj dän Moot to eenem opnen Bekjantnis. Ekj erkjläad däm Offizia, dee ons befäld, daut ekj noch nie opp Mensche

jeschote haud un et uk nie doone wudd. De Offizia kijkt mie erstaunt aun, säd oba kjeen Wuat.

Soldote, dee daut met aunjehieet haude, weese doaropp han, daut et dän sechren Doot bedied. See meende, wan du ieescht diene Kommarode faule seene wurscht, dan wurscht du aul Scheete. Un, ver eenje Doag es hia een Volksdietscha (soo worde wie ut däm Ooste jenant, em Unjascheet to Rikjsdietsche), dee uk daut Jewää aufländ, erschote worde.

Ekj säd daut ekj mie dan erscheete lote wudd, oba ekj kunn nich opp Mensche scheete. Ekj wist, daut de Offizia miene Erkläarunk wieda leide must, wan hee sien ieejnet Läwe nich opp Spell sate wull. Ekj wist uk, daut mie nu soo maunchet väastunt. Un soo wort et uk, doch wada en eene gaunz aundre Wies, aus ekj et jleewe kunn.

Aum näakjsten Dach wort ekj toom Zuchfiera befäld, dee mie erkläad, daut vondoag Meddach een Offizia erschote woare wudd, de feij jewast wia un daut aule feije Mana doabie senne un de Hanrechtunk tooseene muste. De Offizia haud met eenje Mana aun de Gaus em Struck jeläaje, met Panzafuste bewaufnet un haud dän Befäl jehaut opp doanaunrollende amerikaunische Panza to Scheete. Aus dan de Panza en groote Zol aunkaume, haud hee de Nuzloosichkeit eene Scheetarie, dee bloos daut Läwe von siene weiniche Mana venicht haud, erkjant un haud dän Aunjreff opp de Panza vesiemt.

Daut haud eene von siene Soldote jemalt un nu wia dee doafäa toom Doot veuadeelt worde. Ekj wort aulsoo toom Feijlinkj jestampelt. Daut wia mie nu doch waut stoakj, sad ekj doch mien Läwe oppem Spell, waut hee selfst nich jewoacht haud, un mie nand hee feij. Sien Befäl, bie de Hanrechtunk vom Offizia tojäajen to senne, must ekj met eenem "Jawohl!" beantwade un daut gauf am

Moot, eenen wiedren Befäl to jäwe: "Klassen, see brinje äa Jewää un twee Patroone met." Ekj sull mie aulsoo aun de Hanrechtunk vom Offizia bedeele.

Aus ekj däm Befäl ennaum, mien Jewää un twee Patroone de Trappe enopp druach, dee toom Stab fieede, wietet mie volkome kloa, daut ekj de Jehuarsomkkeit, to scheete, wääre wudd. Ekj wia oba ieejenoatich ruich un säd toom Harn: "Du kaust mie rade, aus de Mana vom Fia Owe. Un wan du et nich welst, soo mucht dien Welle passiere. Oba opp dän Offizia woa ekj nich scheete."

Aus ekj met däm Jewää toom Zuchfiera kaum, jinkj hee met mie toom Stab. Doa leet hee mie bute stone un jinkj auleen enenn. En dise Tiet schrieach ekj bennalich toom Harn, un ekj wort erhieet. Wäärent ekj noch em Gank stunt, dukte vea bewafnete junge Kjieedels opp un plaunte sikj ver de Dää. Daut wia to seene, daut et fa an eene lea wia, dän Offizia hantorechte. Uk maunche aundre, dee to dän 'Feije' jetalt worde, haude sikj enstale motte.

Entlich kaume uk de Väajesade utem Stab un jinje aun mie vebie, uk de Zuchfiera, dee mie hää befäld haud, jinkj vebie, one een Wuat aun mie to rechte. Mie wietet kloa, hee haud daut Mul nich opmoake kunt, de Väajesade miene Aufsaj to malde. Ekj jinkj aulsoo erut un stald mie dichtbie jane vea Kjieedels, doch faust entschlote, nich to scheete.

Aus de Spies, ooda Feldwebel, mie met däm Jewää stone sach, fruach hee mie vewundat: "Waut welle See met däm Jewää?" No siene Meenunk must ekj unja de Tookjikjasch senne. Ekj sach mien Zuchfiera, dee mie met däm Jewää häabefoole haud, froagent aun. Doa auntwud hee: "Daut es mien Jewää, jäwe See daut hää, Klassen!"

Met groote Freid gauf ekj am daut Jewää un de twee Patroone. En däm Uagenblekj wort uk bekauntjējäft, daut de

Hanrechtunk opp eene Stunde trigj jeschowe wia, wiels Maun opp de Batalion Fiera wachte must. Daut wort wieda befäld, daut aul dee hia tojääjen wiere, en eene Stund wada hia senne muste, dan wudd de Hanrechtunk volbrocht woare.

Ekj jinkj en onse Unjakunft un wia de gaunze Tiet auleen doabenne. Auleen wia ekj doch nich, ekj haud de stoakje Jewessheit, daut de Har tojääjen wia. Faust entschloote, nich eruttogone, wan mie kjeena roope kaum, saut ekj un kijkt daut Prozass von de Stund opp miene Ua to. Woo mucht däm Offizia to Moot senne, dän sien Läwe nu met dise Minnute verande? Aus dan de Stund äwa wia, hieed ekj de Schosse faule.

De Stow veleet ekj nich, bat toom Appell jeroopt wort. Hia äwajeeft mie de Zuchfiera mien Jewää met de Bemoakjunk: "Dit es woll de ieeschte Dot, daut äa Jewää jedone haft?" Ekj antwuad: "Ekj weet daut nich, Zuchfiera. Wiere see dan nich doabie, aus de Kommarod erschote wort?" Hee haud je dan doch jeseene, daut ekj doa nich jewast wia.

Hee antwuad doaropp, daut de Offizia kjeen Kommarod jewast wia, sonda een Feijlinkj un een Feijlinkj wia kjeen Kommarod. Opp ekj nich doabie jewast wia.

"Nä" antwuad ekj. "Wuarom dan nich?" wia siene Froag. "Mie haft kjeena jeroopt", antwuad ekj. Hee sach mie waut onjewess aun un schekjt mie erut. Ekj wist, see hilde mie fa eenen Jeistesjestieeda. Daut oba wia miene Radunk. Aum näakjsten Dach, no däm Appell stald hee mie de Froag: "Klassen, wooväl Kjinja habe See?" Ekj antwuad, daut ekj acht Kjinja haud.

"Dan habe see woll uk daut Muttakriez jekräaje?" "Nä," antwuad ekj, "un miene Fru uk nich." See haud et kjreee sulle. De Omstende wäajen, wieret oba nich

passieet.

Waut doano wort ekj dan met eenje aundre Oolasch un Kjnääksche trigj em Rikj jeschekjt. Aus ekj mien Toobehia aufjeleewat haud, feeld ekj mie schaftich un dankboa, wan ekj uk aus Verrekjta betieekjent worde wia un aus soona uk fa dee jelle sull.

Wie worde no Bad Tetz en Oostareich jeschekjt. Doa must wie en eene Junker School dän Pieed Transport bedeene. Aus dan de Junker School uk no de Front must, schekjt Maun ons met de Pieed no Innsbruck. Hia befung wie ons aum Enj vom Kjrlich. Opp däm Wajch to onse Famieljes, kaum wie noch en Amerikaunische Jefangenschafft. Maun haud ons bie de Utbildunk uk de Blootgrupp en de Oarmheele jejäwt. Äare Bediedunk, soo aus dise Sache von de Sieja biejemäte wort, kjand wie nich. Daut haude uk aundre Wäamacht Eenheite, de Nuscht met de SS to doone haude, de Blootgrupp unja däm Oarm. Daut fieed nu dootoo, daut wie noch 13 Moonate en Jefangenschafft jehilde worde.

No de Entlotunk von Amerikaunische Kjrlichs Jefangenschafft, funk ekj mien Sän Hauns en Dietschlaunt wada. Miene Fru met de aundre Kjinja wia no Sibirjen jeschekjt worde. Met mienem Sän waundad ekj ut no Kanada. Uk daut haud noch siene Schwierichkeite, wäajen de Blootgrupp unja däm Oarm.

Miene Fru kunn no väle Joare von Tranunk no Kanada kome. Ons Sän David kaum 1974 no Dietschlaunt. De aundre Kjinja sent noch en Russlaunt. Doch sent wie aule aum Läwe jebläwe un vetruue opp dam Harn fa wiedre Fierunk. Daut zitieede Gotteswuat, wia un blift onse stoakje Erfoarunk: "Hee haft siene Enjel befoole äwa die, daut see die bewoare opp aul diene Wäaj."

## Sources - Kjwale

1. Fritz Reuter, *Ut mine Stromtid*, Eriter Teil, 1862. – [www.plautdietsch-copre.ca](http://www.plautdietsch-copre.ca), pp. 7-18. – Translated from Plattdeutsch to Plautdietsch.
2. Cornelius Hildebrandt Sr., *Ein Sonntag von Anno 1840 auf der Insel Chortitza*, Mennonitisches Jahrbuch 10 (1913) pp. 55-70. <https://chort.square7.ch/Buch/MJ/MJ13-55.htm> – Translated from High German to Plautdietsch.
3. L. and A. Maude, *Twenty-three Tales by Tolstoy*, Funk and Wagnalls Co., New York, 1907. – God sees the truth, but waits, pp. 5-10. – Translated from English to Plautdietsch.
4. Peter J. Klassen, *Die Geschichte des Ohm Klaas*, Republished by the Mennonitische Post, Steinbach, 1986. - p. 1-5. - Translated from High German to Plautdietsch.
5. Gerhard Ens, (Eds. Gerhard J. Ens, Erica Ens), *Dee easchte Wienachten enn Kanada enn aundre Jeschichten*, RTP, Archiv Press, Edmonton, 2011. - Niejoa enn Dietschlaund, pp. 104-110. – Converted from Low German to 'Zacharias orthography'.
6. Reuben Epp, *Plautdietsche Schreftsteckja (Low German Writings)*, Derksen Printers, Steinbach, MB 1972. - Merjalles, stalt dee Laump em Fensta, pp. 56-62. - Converted from Low German to 'Zacharias orthography'.
7. Victor Peters, Jack Thiessen, *Plautdietsche Jeschichten, Gespräche - Interviews - Erzählungen*, N. G. Elwert Verlag, Margburg, 1990. – Jack Thiessen, Daut Bruttjleed, pp. 245-249. – Converted from Low German to 'Zacharias orthography'.
8. Dora Dueck, *Under the Still Standing Sun*, Kindred Press, Winnipeg, MB, 1989 – Chapter 1, pp. 3-12. Available 'on demand' in English and German at [Justbestebooks.de](http://Justbestebooks.de) – Translated from English to Plautdietsch.
9. Peter P. Klassen, *Immer Kreisen die Geier*, Imprenta ASCIM, Filadelfia, 1983. – Gericht im Dorfe Gnadenau, pp. 230-238. – Translated from High German to Plautdietsch.
10. D. E. Copre, *Mysteries in Cuauhtémoc, Jeheemnisse en Cuauhtémoc*, 2018. – Vebrääkjasch, pp.145-160. – [www.plautdietsch-copre.ca](http://www.plautdietsch-copre.ca).
11. A. Reimer (Ed.), *The Collected Works of Arnold Dyck, Volume III*, Manitoba Mennonite Historical Society, 1988. – Nofädmasch, pp. 109-121. – Converted from Low German to 'Zacharias orthography'.
12. V. G. Doerksen (Ed.), *Fritz Senn, Gesammelte Gedichte un Prosa*, CMBC Publications, Winnipeg MB, 1987. – Joamoakjtsfoat, pp. 200-204. – Converted from Low German to 'Zacharias orthography'.
13. Marchioness of Dufferin, *My Canadian Journal 1872-8 – Extracts from my letters home*, John Murray, London, 1891. – Entry of August 21, 1877, pp. 333-336. – Translated from English to Plautdietsch.
14. E. Braun, *My Grandmother's Song*, Plett Preservings 10, June 1997, Winnipeg, MB, pp 43-46. – Translated from English to Plautdietsch.
15. Victor Peters, Jack Thiessen, *Plautdietsche Jeschichten, Gespräche - Interviews - Erzählungen*, N. G. Elwert Verlag, Margburg, 1990. – Victor Peters, Ut mienem Läwen, pp. 171-183. – Converted from Low German to 'Zacharias orthography'.
16. Helmut F. Huebert, *Hierschau: An Example of Russian Mennonite Life*, Springfield Publishers, Winnipeg MB, 1986. - Murder at Midnight, pp. 291-299. -Translated from English to Plautdietsch.
17. Dietrich Neufeld (Dedrich Navall), *Ein Tagebuch aus dem Reiche des Totentanzes*, Selbstverlag des Verfassers, Druckerei M. Wilkens, Emden, 1921, 79 pg. – <https://chort.square7.ch/Buch/DNeuf.pdf>, pp. 1-6. – Translated from High German to Plautdietsch.

18. Hans Rempel, *Waffen der Wehrlosen, Ersatzdienst der Mennoniten in der UdSSR*, CMBC Publications, Winnipeg MB, 1980. – III Teil: Wäarent und nach der Kollektivisierung 1929-1935, Persönliche Erlebnisse, J. Neufeld, pp. 137-144. – Translated from High German to Plautdietsch.
19. Hans Rempel, *Waffen der Wehrlosen, Ersatzdienst der Mennoniten in der UdSSR*, CMBC Publications, Winnipeg MB, 1980. – IV Teil: Verfolgungs- und Kriegszeit, 1935-1955, David Klassen, Aus dem Zweiten Weltkrieg, pp. 157-162. – Translated from High German to Plautdietsch.

## Bibliography – Bibliografie

- D. E. Copre, *Mennonite Low German Grammar, Molotschna Version*, 2018.  
<http://www.plautdietsch-copre.ca/books>
- R. Epp, *The Spelling of Low German and Plautdietsch*, The Readers Press, Hillsboro, KS, 1996.
- J. M. Fehr, *Another page in Mennonite history*, Author publication, Swift Current, SK, 2014.
- W. de Fehr, et al, *Harvest - Anthology of Mennonite Writing in Canada*, Mennonite Historical Society of Manitoba, Winnipeg, MB, 1974.
- R. Friesen, *A Mennonite Odyssey*, Hyperion Press Ltd., Winnipeg, 1988.
- H. Froese Tiessen (Ed.), *Liars and Rascals, Mennonite Short Stories*, University of Waterloo Press, Waterloo, ON, 1989.
- P. Hildebrand, *From Danzig to Russia*, Echo Historical Series, CMBC Publications, Manitoba Mennonite Historical Society, Winnipeg, MB, 2000.
- C. Krahn, Literature, Russ-German Mennonite to 1950s, Global Anabaptist Mennonite Encyclopedia Online (GAMEO). [https://gameo.org/index/php?title=Literature\\_Russo-German\\_Mennonite\\_\(to1950s\)](https://gameo.org/index/php?title=Literature_Russo-German_Mennonite_(to1950s)).
- W. Kroeker, *An Introduction to the Russian Mennonites*, Good Books, Intercourse, PA, 2005.
- H. Loewen, Leaving Home: Canadian-Mennonite Literature in the 1980s, *Canadian Review of Comparative Literature*, pp. 687-699, 1989.
- *No Permanent City*, Herald Press, Waterloo, ON, 1993.
- G. Penner, *Mennoniten dienen in der Roten Armee*, Winnipeg, MB, 1975.
- A. Reimer, *My harp is turned to mourning: a novel*, Hyperion Press, Winnipeg, MB, 1985.
- *Dietrich Neufeld's A Russian Dance of Death*, Hyperion Press Ltd, Winnipeg, MB, 1980.
- *Mennonite literary voices: past and present*. North Newton, Kan.: Bethel College, 1993.
- A. Stöckl, *Dauts Plautdietsch, Daut Groote Huachdietsch-Plautdietsch Rejista*, Austria, 2018.  
<https://plautdietschwieedabuak.wordpress.com>
- J. Thiessen, *Mennonitisch-Plattdeutsches Wörterbuch*, Friends of J. Thiessen, Winnipeg, 2019.
- A. A. Toews, *Mennonite Martyrs, People who Suffered for their Faith, 1920-1940*, Kindred Press, Winnipeg, MB, 1990.
- Verbix, *Plautdietsch verb conjugation*. <https://www.verbix.com/languages/plautdietsch.html>.
- E. H. Zacharias, L. Koehler, *Plautdietsch Lexicon (Low German Dictionary)*, Altona, MB, 2009.  
[www.plautdietsch.22web.org/home/index.htm](http://www.plautdietsch.22web.org/home/index.htm)